

Anadolu Yayıncılık adına İmtiyaz Sahibi: Nevzat Eraydın

Yazı İşleri Müdürü: Tahir Ozan
Aylık, Siyasi, Yaygın Türkçe Yayın
Adres: Fırat mah. 647/8 sak. Erkin
Yuva sitesi A blok, No:5 kat:8/35
Buca -İzmir

Baskı tarihi: Nisan - 2017

Basım yeri: Özdemir Matbaacılık
Maltepe mah. Gümüşsuyu cad. Odin
Topkapı semti No28/245 Zeytinbur-
nu /istanbul Tlf. 0212 577 54 92

**İzmir: Fırat mah. 647/8 sak. Erkin
Yuva sitesi A blok, No:5 kat:8/35
Buca -İzmir**

**İstanbul-Hasanpaşa mah. Derici
Zeynel sok. No:19 kat-3/8 Kadıköy
İst. yazışma: .PK. 15 Kadıköy/İst**

İletişim: info@sozveeylem.com

Merhaba

Geride bıraktığımız aylarda içerde ve dışarıda bazı önemli olaylar gelişti. Türk ordusu Rusya, ABD ve AB'nin onayıyla, Kuzey Suriye'de Kürt kantonları arasına bir kama gibi sokuldu. Gidecek yeri kalmayınca, referandum öncesi, harekâtı“başarıyla tamamladığı”nı açıklamak zorunda kaldı. Bu arada, ABD Suriye'yi İdlib'de kimyasal kullandığı gerekçesiyle bombaladı. Bir uçtan öteki uca savrulmayı politika haline getiren Türkiye, buna dört elle sarıldı. İdlib'deki muhaliflere verdiği desteği büyüterek Esat'sız Suriye talebini yeniden öne çıkardı.

İçerde, son 3 ayın gündemini referandum belirledi. Oligarşi bu üç ayı ideolojik ve fiili terör ve hile hazırlığıyla geçirdi. Sonuçta referandumdan anayasal bir kılıfa bürünerek çıktı. Terör ve hile ile aldığını terör ve demagoji ile sürdürmek için hazırlıklarını büyütüyor. Referandumdan hemen sonra Olağanüstü Hali uzatılması, oligarşinin terör ve demagojiden başka seçeneği kalmadığını gösteriyor.

Bu sayıda, bu gelişmeleri değerlendiren, referandum sonuçları ve olanakları üzerinde bir yazımıza yer verdik. Marksizm ve sınıf mücadelesi yazısının ikinci bölümü NEP, ulusal sorun ve teori pratik bölümleriyle devam ediyor.

Bu sayımızda ayrıca 5 Mart 2017 de toplanan Komünist Hareket'in 6. konferans belgeleri yer alıyor. Konferans hareketimizin içinde bulunduğu durumu, hedeflerini ve önümüzdeki dönemdeki görevleri tartıştı. Konferans hedeflere varmak için mevcut duruma pratik müdahaleyi öne çıkartarak hareketimizin tarihinde yeni bir başlangıç noktası belirledi. Mevcut durumla hedeflerimiz arasındaki açığı farkının pratik müdahaleyle aşılabileceğini tespit etti.

Önümüzde sınıf mücadelesinin yüklü bir gündemi var, önce 1 Ma-

yıs, arkasından toplu metal sözleşmeleri geliyor. Baskı, terör ve tutuklamalara karşın referandum ve sonrasındaki toplumsal hareketliliğin daha da büyüyerek sürdürülmesi gerekiyor. İşçi sınıfı için, mücadele etmeden atlatamayacağı yeni bir sınav kapıdadır. 1 Mayıs bu sınavın önümüzdeki ilk merhalesini oluşturuyor. Bu sınava daha nitelikli, daha yığinsal 1 Mayıs şiarı ile hazırlanmalıyız. Güçlerimizi toplamalı ve mücadelede yoğunlaştırmalıyız.

Gelecek sayıda buluşmak dileğiyle.

Referandum; Sonuçlar, Olanaklar

Anayasa referandumunda oligarşik diktatörlük; devletin baskısı, yalan, dolan ve hileyle yurttaşların yarısının oyuyla anayasal bir kılıfa büründürülerek onaylandı. Referandum öncesinde ve sırasında yaşananlar, hayırcılara karşı yürütülen baskılar, tutuklamalar, sandık hileleri, referandumdan çıkan “evet”in ve sonuçlarının hiçbir biçimde meşru kabul edilemeyeceğini açık bir biçimde ortaya koymuştur. Ancak burjuvazi için önemli olan meşruiyet değil, sonuçtur. Ve bu sonuç baskı ve hile ile elde edilmiştir. Derin bir ekonomik ve siyasal krizin içinde debelenen burjuvazi için meşruiyetin tek aracı baskı ve şiddettir. Referandum sürecinde yaşananlar ve bizzat referandumun kendisi burjuvazinin baskı ve şiddetten başka hiçbir araca sahip olmadığını göstermektedir. Bunun anlamı mevcut olağanüstü halin koyulaştırılarak, yaygınlaştırılacağıdır.

Referandumla birlikte ortaya çıkan sonuçları şu şekilde özetlemek mümkündür;

1- Türkiye burjuvazisinin yönetim krizi referandumla birlikte çözülmemiş, aksine derinleşmiştir. Parlamantonun dışlandığı yürütmeci devlet biçimiyle (oligarşik diktatörlük) halkın yarısına dayanarak diğer yarısını yönetmek uzun vadede olanaksızdır.

2- Referandum Türkiye siyasetinde önemli değişiklikleri de beraberinde getirecektir. MHP’de referandum öncesinde başlayan ve devlet eliyle önlenen muhalefet hareketi ile CHP arasında gelişen ilişki, siyasette yeni oluşumların sinyalinin vermektedir. Referandum boyunca

MHP muhalefeti ile CHP arasında ortaya çıkan buluşma burjuvazinin gelecek planlarından birini oluşturmaktadır.

3- CHP hem referandum sürecinde izlediği çapsız politika, hem de referandumda ortaya çıkan duruma gösterdiği tepki ile burjuva siyasetin kendine biçtiği misyona bağlı kaldığını bir kez daha ortaya koymuştur. Diktatörlüğün en koyu olduğu ülkelerde bile burjuva muhalif partiler, bizde yaşananlardan çok daha hafif hilelere halkı sokağa çağırarak tepki verirken, CHP'nin ağır hilelere karşın, üstelik referandum gecesi, sayıları az da olsa, kimi sosyalist parti ve grupların, yurttaşların kendiliğinden tepkilerine rağmen, halkı sokağa çıkmaya çağırmaması devletin bekasını referandumun sonucundan daha önemli bulduğunu bir kez daha teyit etmiştir.

4- Kürt halkı üzerinde tutuklamalar, işkenceler ve sürgünlerle kurulan Evet baskısı beklenen sonucu vermemiştir. Bütün engellemelere rağmen Kürt halkı referandumda kararlı bir tutum göstermiş, çok az fireyle (bu firenin büyük kısmının hileli oylar oluşturuyor) oligarşik diktatörlüğe ve katliamcı, asimilasyoncu devlete hayır demiştir. Devletin referandum boyunca izlediği; Kürt halkını Kürt Özgürlük Hareketi ile karşı karşıya getirme taktiği başarısızlığa uğramıştır.

5- On yıllardır Türkiye parlamenter demokrasi ile bölgedeki diğer İslam ülkelerindeki oligarşik diktatörlüklere bir model olarak gösteriliyordu. Bu referandumla işler tersine döndü, Türkiye'nin oligarşik diktatörlüğe geçişi ılımlı İslam modelinin de ölümü oldu. Bu değişimle emperyalizmin ılımlı İslam projesinin iflası da onaylandı.

6- Referandum rejimin ana dayanağının tutucu küçük mülk sahipleri ve küçük burjuvazi olduğunu bir kez daha teyit ederken, AKP'nin bu kesimin üzerinde 15 yıldır kurduğu hegemonyanın, küçük çapta da olsa dağılmaya başladığını gösterdi. AKP'nin büyük kentlerde üstünlüğünü kaybetmesi bu yargıyı doğruluyor.

7- Referandum sürecinde toplumun en sessiz kesimini, referandumda içgüdüsel olarak ağırlıklı kitlesiyle Hayır oyu kullanan sanayi proletaryası oluşturdu. Bunun önemli nedenlerinden biri, devletle girift ilişkiler içerisinde olan sendika yöneticilerinin, kendi ayrıcalıklı durumlarını koruma çabası ise, diğer önemli bir nedeni de sanayi proletaryasının bilinç ve örgütlülük bakımından içinde bulunduğu gerilik ve aktif siyasete uzaklığıdır.

8- Referandum sürecinde ortaya çıkan başka bir olgu da burjuva si-

yasetin tekleştiğidir. Referandumda her iki cephenin; “Evet” ve “Hayır” cephelerinin ortak bileşkesini milliyetçilik oluşturdu. Evet cephesi propagandasını bu bileşkeye Sünni İslami ekleyerek sürdürürken, milliyetçiliğin farklı biçimlerini kendi bünyesinde birleştiren Hayır cephesi, Sünni İslam’a karşı yaşam tarzının korunmasına dayalı laiklik savunusunu öne çıkardı. Referandumun bu ortak bileşkesi Evet ve Hayır arasında nitelik farkını ortadan kaldırırken, her iki durumda da kapitalist egemenliğin kazanmasını garanti altına aldı.

9- Sosyalist hareketin uzun bir dönemden beri yaşadığı ideolojik savrulma referandum sürecinde iyice açığa çıktı. Sosyalist hareketin önemli bir kesimi Kürt sorununun “barışçıl çözümü” ve laiklik söylemi ile Hayır cephesinde, bu cephenin uysal bir bileşeni olarak yer aldı. Hayır cephesinin bozulmaması adına itirazlarını burjuva Hayır cephesinin argümanları ile sınırlandırdı. Bir anlamda tümüyle apolitik bir kampanya yürüttü. Bu noktada hesap edilen ideolojik farklılıklarının geri plana itilmesinin Hayır cephesini büyüteceğiydi, ama tersi oldu. Sonuçta sosyalist hareket kendi bağımsız tavrını ortaya koyamadı ve burjuva Hayır Cephesi’nin bir uzantısı haline geldi.

Yürütülen kampanyanın içeriği ne olursa olsun, referandum, işçilerin, emekçilerin ve hakların siyasallaşmasında, siyasete katılımında önemli bir eşik oldu. Yurttaşların yarısını Hayır oylarıyla oligarşik diktatörlüğe karşı itirazlarını ortaya koydu. Şimdi gündemde olan bu itirazın kapitalizme karşı bilinçli ve örgütlü bir itiraza dönüştürülmesidir. Elbette Hayır cephesinin topyekün bir örgütlenmesinden söz etmiyoruz. Hayır cephesinin bileşenleri dikkate alındığında bunun söz konusu olamayacağı açıktır. Ancak Hayır cephesinde önemli bir işçi ve emekçi potansiyelinin olduğu ve bu potansiyelin sadece yeni anayasaya değil, sömürü düzenine karşı da bir itirazı bağrında taşıdığı bir gerçektir. İşte bugün komünistlerin dikkate alması gereken siyasal olgu budur ve çözümemiz gereken bu olguya nasıl yaklaşacağımız ve onu nasıl etkileyeceğimize, pratik müdahaledir.

Referandum sırasında ve sonrasında kitlelerin gösterdiği tepkilere reformist olduğu gerekçesiyle burun kıvrıma komünistlerin işi değildir. Eylemleri düzenleyenlerin reformist olmasıyla eylemin reformist olması aynı şey değildir. Kitleler, genellikle devrimci oldukları için sokağa dökülmezler; onlar kitaptan değil, pratik mücadele içinde, kendi deneyimleriyle öğrenirler ve daha büyük mücadelelere bu deneyimler-

den elde ettikleri bilinç, örgüt ve kararlılıkla girişirler.

Önümüzde 1 Mayıs var, arkasından metal işçilerinin toplu sözleşme dönemi geliyor. Referandum sırasında ortaya çıkan ve referandum sonrasında protestolara dönüşen eylemleri dikkate alarak 1 Mayıs hazırlığını sürdürmek önümüzdeki temel görevimizdir. Komünist olmak, Komünist kadro olmayı hak etmek bugünün görevini kavramak ve ona müdahale etmektir.

Bugün çok uzağındaymış gibi görünse de toplumsal ataleti kırmada ve umudun yeşermesinde belirleyici olan işçi sınıfının hareketlenmesidir. 1 Mayıs ve metal toplu sözleşmeleri bu gücü harekete geçirebilecek potansiyele sahiptir. Bugün toplumsal alanda yaşanan tikanıklığı aşabilecek yegâne gelişme işçi sınıfının hareketlenmesidir. Referandum sürecinde kent yoksullarında ve küçük burjuvazide baş gösteren değişimi büyütecek olan budur.

Komünistlerin bugünkü ana görevi, mevcut duruma pratik olarak müdahale etmek ve bu durumu değiştirecek yol ve yöntemleri bulmaktır.

Marksizm ve Sınıf Mücadelesi - III

Ekim devrimi 1917-1923 - II

Mustafa Sağlam

İleri Doğru Sağlam Bir Adım Atmak İçin Üç Adım Geri

1921 yılı ortalarında 1917’de dünyayı etkisi altına olan fırtına dinmeye başlamıştı. Sovyet devrimi iç savaş ve emperyalist kuşatmadan zaferle çıktı; ancak Alman ve Macar Devrimi’nin yenilgisi ile birlikte Sovyet Devrimi, dışarıda Avrupa proletaryası desteğinden mahrum olarak yoluna devam etmek durumundaydı. Sovyet devrimi kazandığı zaferle iç savaş tehdidini bertaraf etmişti, ama ondan daha büyük bir tehditle karşı karşıyaydı. Ekonomik çöküntüye uğramış, işçi sınıfı hem sayı hem de nitelik olarak gerilemişti; işçi sınıfı ile köylülük arasındaki devrimin dayanağı olan sınıfsal ilişki devrimi tehdit eder boyutlara ulaşmıştı.

Sanayi alanında devrimin hemen ardından uygulanan “kapitalizme cepheden saldırı”, (küçük işletmeler de dahil fabrikaların ve bankaların devletleştirilmesi, işçi çalıştırılmasının yasaklanması, işçi denetimi vb.) politikası beklenen sonuçları vermemişti. Gelişmiş kapitalist ülkelerle kıyaslandığında zaten çok geri olan sanayi altyapısı iç savaş sırasında tümünden tahrip olmuş ve kullanılamaz durumdaydı. Sovyet iktidarına karşı uygulanan ekonomik abluka, dumura uğramış sanayinin yeniden düzenlenmesine imkan vermiyordu. Ayrıca yakıt ve hammadde yokluğu sanayii işlemez hale getirmişti. Sanayideki çöküntünün bir diğer

boyutu da işçi sınıfının durumu ile ilgiliydi. İç savaş ve açlık nedeniyle işçi sayısı devrimden önceki sayısı olan üç milyondan 1920’de 1,2 milyona) inmişti. Açlık nedeniyle işçilerin bir kısmı kentten köye göç ederken, bir kısmı da geçimini sağlamak için başka işlere (pazarcılık vb.) yönelmişti. İç savaş sırasında işçilerin en ileri unsurları Kızıl Ordu’ya katıldığından, onların yerini yeni işçiler aldı. Fabrikalar bir anlamda iç savaştan kaçışın sığınağı haline geldi. Ayrıca sendikalar ve fabrika komiteleri arasında yaşanan yetki karmaşası, zaten bozulmuş olan iş disiplini ve işçi denetimini de işlemez hale getirdi. İşçi sınıfının içinde bulunduğu bu durumu Lenin şöyle betimledi; *“Deklase olmuş proletaryaya sahip bir ülkede, komünist talimatla üretimin ve paylaşımın meydana geleceğini düşündük. Bunu değiştirmek zorunda kalacağız, yoksa proletaryaya bu geçişi öğretemeyiz. Böyle görevler tarihte daha önce hiç ortaya konmamıştı. Bu görevi doğrudan, deyim yerindeyse cepheden taarruzla çözmeyi denediğimizde başarısızlığa uğradık. Böyle hatalar her savaşta olur ve bunlar hata sayılmaz. Cepheden taarruz başarılı olmadı — o halde bir çevirme harekâtı yapalım, kuşatmaya ve lağım çalışmasına geçelim.”* (Lenin Seçme Eserler – İnter Yay. cilt-9 s.-293)

Bütün bunların sonucunda sanayi üretimi 1913’te ki düzeyin bile gerisine düşmüştü.

Tarımsal üretim alanındaki durum çok daha vahimdi. İç savaş sırasında uygulanan tarımsal ürün fazlasının zor alımı, hem kırdaki sınıfsal güç dengesinin yoksul ve küçük köylülük aleyhine bozulmasına, hem de, tarımsal üretimin gerilemesine yol açtı. Orta ve zengin köylülüğün (kulaklar), tarımsal ürün fazlasının zor alımına karşı, ya ekili alanların bir kısmını ekmekten vazgeçerek, ya da, ürün fazlasını sabit fiyatlarla devlete vermek yerine karaborsaya yönelerek direnişe geçmesi sonucunda Sovyet iktidarı açlık tehdidiyle karşı karşıya kaldı. 1919 yılında ekmeklik buğdayın %50’sinin karaborsadan karşılanıyor olması tarımsal alandaki sorunun boyutlarını ortaya koyuyordu. Ayrıca toprak dağıtımı ile birlikte kırdaki kır proletaryasının sayısı hızla azalırken, tarımla uğraşan köylü ailelerinin sayısı 1918’de 16,5 milyondan, 1920’de 24 milyona yükseldi. Lenin’in belirttiği gibi, *“Köylü ülkesinde proletarya diktatörlüğünden ilk olarak, en çok ve derhal köylüler kârlı çıktı.”* (age. Cilt-8-s.24)

Hem sanayideki çöküntü, hem de, tarımsal alanında yaşanan gerileme ve karaborsa kırdaki kent arasındaki, kırdaki tarımsal ürün fazlasını kente vermesi, kentin de bunun karşılığında kır’a ihtiyaç duyduğu sanayi

ürünlerini vermesi biçimindeki ekonomik ilişkiyi işlemez duruma getirdi. Bu ilişkinin bozulmasının yarattığı sorun sadece bir toplumsal-ekonomik (açlık, hastalık vb.) sorun değil, aynı zamanda işçi sınıfı ile köylülük arasındaki siyasal ilişkiyi dinamitleyen siyasal bir sorundu.

Yeni ekonomik politika NEP bu koşullarda, Sovyet iktidarının içine düştüğü ekonomik ve politik krizden kurtulmasının bir yolu olarak Bolşevik Parti'nin gündemine girdi. Aslında NEP'in içerdiği birçok husus daha önce, 1917 devriminden hemen sonra, Mart-Nisan 1918'de Lenin'in kaleme aldığı "Sovyet İktidarının en Yakın Görevleri" broşüründe ortaya konulmuştu. Bu broşürde ortaya konan zorluluk yerine aynı vergi uygulaması, uzmanlardan yararlanma, yabancı sermayeye imtiyazlar vb. NEP'in temellerini oluşturuyordu. Ancak iç savaş bu programın uygulanmasına olanak vermemişti. 1921 yılının ortalarındaki ulusal ve uluslararası koşullar Lenin'in 1918'de ortaya koyduğu programın daha geniş bir versiyonunu olan NEP'in uygulanması için gerekli ortamı sağlıyordu. Beyaz ordu kalıntıları hâlâ varlığını korusa da, iç savaş yoluyla Sovyet iktidarının yıkılamayacağı ortaya çıkmıştı. Sovyet iktidarını çepeçevre kuşatan emperyalist kuşatmadan da bir sonuç alınamamış, kuşatma dağılmaya başlamıştı. Sovyet Rusya'nın komşu kapitalist devletlerle ilişkileri hızla iyileşiyordu, Polonya, Litvanya, Finlandiya ile barış anlaşmaları İran, Türkiye ve Afganistan ile dostluk ve işbirliği anlaşmaları imzalanmıştı; hatta İngiltere ile başlayan ticari ve diplomatik görüşmeler olumlu bir seyir izliyordu. Bu uygun ulusal ve uluslararası ortam Sovyetlerin yaşanmakta olan ekonomik ve siyasi krizden çıkışı için yeni bir "nefes molası" sağlıyordu.

RKP(B)'nin 8-16 Mart 1921 tarihinde toplanan X. Kongresi Sovyet iktisadını tehdit eden bu sorunu ele alarak tartıştı ve kongre oybirliğiyle NEP uygulanmasına geçilmesinin kararını aldı. Kongrede yaptığı konuşmada Lenin, "ülkenin yıllar boyunca güçlerini sadece savaş görevleriyle harcadığını" "elindeki son imkanları, kıt rezervleri ve destek araçlarını bu amaç için kullandığını"; kapitalizme cepheden saldırı döneminde "pek çok hata yapıldığını"; bütün bunların işçi sınıfının gerilemesine ve işçi köylü ittifakının dumura uğramasına yol açarak, Sovyet iktidarını tehlikeye düşürdüğünü vurguladıktan sonra NEP'e geçiş zorunluluğunu söyle gerekçelendirdi; *"Yoldaşlar, zorluluk yerine bir verginin konması sorunu öncelikle ve esas olarak politik bir sorundur, çünkü bu sorunun özü işçi sınıfının köylülükle ilişkisinden ibarettir. Bu sorunun ortaya konmuş olması, birbiriyle mücadele etmesi ya da birbiriyle anlaşması tüm devrimimizin kaderini belirleyen bu iki temel*

sınıfın ilişkisini yeni ya da daha doğrusu, daha dikkatli ve daha doğru tamamlayıcı bir şekilde gözden geçirmek ve belli bir revizyona tabi tutmak zorunda olduğumuz anlamına gelir.... Bu sorunun teorik önemi ya da teorik ele alınışı üzerine bir çift söz: Nüfusun muazzam çoğunluğunun küçük-köylü üretici olduğu bir ülkede sosyalist devrimin ancak, sanayide ve tarımda ücretli işçilerin büyük çoğunluğu oluşturduğu gelişmiş kapitalist ülkelerde hiç mi hiç gerekli olmayacak bir dizi özel geçiş önlemleri aracılığıyla gerçekleştirilebileceğine hiç kuşku yoktur. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, on yılların seyri içinde oluşmuş bir tarımsal ücretli işçiler sınıfı vardır. Sadece böyle bir sınıf sosyal, ekonomik ve politik olarak, sosyalizme doğrudan geçişin dayanağı olabilir. Bu sınıfın yeterince gelişmiş olduğu sadece bu tür ülkelerde kapitalizmden sosyalizme doğrudan geçiş mümkündür ve devletin geneli bakımından özel geçiş önlemleri gerektirmez. Bir dizi yazıda, tüm konuşmalarımızda, tüm basında, Rusya'da durumun böyle olmadığını, Rusya'da sanayi işçilerinin azınlıkta ve küçük çiftçilerin muazzam çoğunlukta olduğunu vurguladık. Sosyalist devrim böyle bir ülkede ancak iki koşulla nihai başarı kazanabilir. Birincisi, bir ya da birçok ileri ülkede sosyalist devrim tarafından zamanında desteklenmesi koşuluyla. Bildiğiniz gibi bu koşulun gerçek haline gelmesi için öncesine kıyasla çok daha fazla şey yaptık, fakat bu asla yeterli değildir.

Diğer koşul, diktatörlüğünü uygulamakta olan ya da devlet erkini elinde tutan proletarya ile köylü nüfusun çoğunluğu arasında anlaşmadır. Anlaşma, bir dizi önlem ve geçişleri içinde barındıran çok kapsamlı bir kavramdır.,,Sınıflar aldatılamaz. Üç yıl içinde kitlelerin politik bilincini yükseltmek için çok şey yaptık. Had safhadaki mücadeleden en çok kitleler öğrendi. Biz -dünya görüşümüze, onlarca yıllık devrimci deneyimize uygun olarak, devrimimizin derslerine uygun olarak- soruları dolambaçsız ortaya koymak zorundayız: bu iki sınıfın çıkarları farklıdır, küçük çiftçinin istediği, işçinin istediği şeyle aynı değildir.

Diğer ülkelerde devrim başlamadıkça, Rusya'da sosyalist devrimi ancak köylülükle bir anlaşmanın kurtarabileceğini biliyoruz. Tüm topraklarda, tüm basında da dobra dobra böyle konuşmak gerekir. İşçi sınıfıyla köylülük arasındaki bu anlaşmanın sağlam olmadığını biliyoruz ve açıkça konuşmak gerekirse, bu konuda durum önemli ölçüde kötüdür.” (age cilt-9- s.-133-135)

Lenin, 29 Ekim 1921'de Moskova İl Parti Konferansına sunduğu raporda NEP'e geçiş zorunluluğunu şöyle ortaya koydu; “1921 ilkbaharına doğru, üretim ve paylaşımın sosyalist temellerine “hücumla”,

yani en kısa, en hızlı, en doğrudan biçimde geçme denemesinde yenilgiye uğradığımız görüldü. 1921 ilkbaharındaki politik durum, bir dizi ekonomik sorunda kaçınılmaz olarak devlet kapitalizmi mevzilerine geri çekilmek, “hücum”dan “kuşatma”ya geçmek zorunda olduğumuzu gösterdi.

Eğer bu geçiş birilerinde yakınmaya, sızlanmaya, cesaretsizliğe, kızgınlığa yol açıyorsa şu söylenmelidir: Yenilgi, yenilgiyi kabul etme korkusu kadar, bundan gerekli sonuçları çıkarma korkusu kadar tehlikeli değildir....Sosyalist ekonominin kapitalist ekonomiye karşı çok daha karmaşık ve zor mücadelesinde de aynen böyle davranılmalıdır. Yenilgileri kabul etmekten korkmamak. Yenilgiden ders çıkarmak. Kötü yapılan şeyi itinayla, dikkatle, sistemli biçimde değiştirmek. Bir yenilgiyi kabul etmenin, tıpkı mevzileri terk etmek gibi mücadelede cesaretsizlik ve enerji azalmasına yol açtığı düşüncesinin doğmasına izin verseydik, böyle devrimcilerin beş paralık değeri olmadığını söylemek gerekirdi....Yeni Ekonomik Politika’ya geçiş görevi de zaten, korkunç ağır koşullar altında, iç savaş koşulları altında, burjuvazinin bize amansız bir savaş dayattığı koşullar altında dolaysız sosyalist inşa denemesinin ardından, 1921 ilkbaharında şu apaçık durumun ortaya çıkmasından ibarettir: dolaysız sosyalist inşa değil, tersine ekonominin bir dizi alanında devlet kapitalizmine geri çekilme, hücum değil, tersine bir dizi geri çekilmeyle bağlantılı, uzun sürecek, son derece ağır, zahmetli ve sıkıcı kuşatma görevi.” (age- s. 314-315)

NEP üç alanda bir geri çekilmeyi öngörüyordu. Bunlardan birincisi, sanayi alanında devrimden hemen sonra devletleştirilen küçük ve kimi orta sanayi işletmelerinin devletleştirilmesinden vazgeçilmesi idi. Bu işletmeler ya eski sahiplerine, ya da, başka özel şahıslara kiralandı. Bu alanda bir diğer önlem de devlet ve özel şahısların yer aldığı karma işletmelerin kurulması, Sovyet Rusya ile iş yapmak isteyen yabancı şirketlere bir takım imtiyazlar verilmesi idi. Lenin bu imtiyazlar hakkında şunları yazdı; “İmtiyazlar biçimindeki devlet kapitalizmi, Sovyet sistemi içinde devlet kapitalizminin başka biçimlerine kıyasla, herhalde en basit, en anlaşılır, en açık, tam olarak çizilmiş biçimdir. Burada kültür seviyesi yüksek, ileri Batı Avrupa kapitalizmiyle doğrudan doğruya resmi, yazılı bir anlaşma yapmış oluyoruz. Kazançlarımızı ve kayıplarımızı, haklarımızı ve yükümlülüklerimizi tam olarak biliyoruz, imtiyazları ne kadar süre için verdiğimizizi, eğer anlaşma zamanından önce satın alma hakkını öngörüyorsa, zamanından önce satın almanın şartlarını biliyoruz. Dünya kapitalizmine belli bir “haraç” ödüyoruz, bir bakıma

kendimizi “bedel ödeyerek” ondan “kurtarıyoruz” ve buna karşılık belli bir ölçüde Sovyet iktidarının derhal sağlamlaşmasını, ekonomimizin yönetimi için koşulların iyileşmesini elde ediyoruz.” (age. s.cilt-9 -209)

Bu önlemlerin kaçınılmaz devamı, işçi çalıştırmaya getirilen yasağın kaldırılması ve işçi denetiminin mülkiyet ve idari alanları kapsam dışına bırakacak biçimde yeniden düzenlenmesi oldu. NEP’den önce Ocak 1920’de çıkartılan bir VTsIK kararnamesi ile 16-50 yaş arasında çalışabilir herkese çalışma zorunluluğu getirilmişti, NEP’e geçişle birlikte bu zorunluluğa belli koşullar altında işten çıkarmaların yasal hale getirilmesi ve işletmelerin kârlılık esasına göre düzenlenmesi eklendi. Sanayideki bu önlemleri ekonominin yeniden organizasyonunda ve devlet aygıtında uzmanlardan ve teknisyenlerden daha fazla yararlanılması izledi.

İkinci geri adım tarımla ilgiliydi; tarımda ürün fazlasının zoralımı yerine aynı vergi uygulaması getirildi. Buna göre çiftçi toprağını işleyecek, bunun karşılığında miktarı önceden belirlenen bir vergiyi aynı ya da nakdi olarak devlete ödeyecekti. Çiftinin gösterdiği çaba ile uyumlu bir biçimde vergi yükünün azaltılması öngörülüyordu; yani çiftçi daha fazla ürün ürettikçe ödeyeceği vergi oranı da o ölçüde azalacaktı. Ödediği vergiden sonra eline kalan ürünü yerel pazarda satabilecekti.

Üçüncü adım bu iki adımın zorunlu bir gereği idi ve meta ticaretinin serbest bırakılmasını öngörüyordu. Başlangıçta yerel pazarla sınırlanan ticaret serbestisi, giderek ulusal pazarı kapsadı ve genel bir ticaret serbest haline geldi. Ticaret serbestisinin 1922 yılındaki ilk sonuçları tüm perakende ticaretin 2/3 ünün (%78’i) özel tüccarların (Nepman) eline geçmesi ve Nepman’ların sanayi işletmelerinin acenteleri haline gelmesi oldu.

Bütün bu önlemler iki temel hedefin gerçekleştirilmesi ile bağlantılıydı. Bu hedeflerden birincisi, işçi sınıfı ile köylülük arasında bozulan ilişkinin yeniden kurulması ki, Nep’in tarımsal alanda öngördüğü önlemlerin anlamı buydu. Bu, mevcut koşullar altında proleterya diktatörlüğünü ayakta tutma ve sağlamlaştırmanın tek olanaklı yoluydu. İkincisi, sosyalizmin maddi temeli olan büyük sanayinin kurulmasıydı. Geri bir teknoloji ve sermaye yokluğu koşullarında, büyük sanayi, kapitalizmin yüzlerce yıllık gelişme seyrince de kanıtlandığı gibi, ancak küçük sanayinin serpilip gelişmesi ve büyük sanayi için alanın temizlenmesi ile kurulabilir. Bu özellikleriyle NEP alışlagelmiş türden olmayan bir reformdu. Lenin bunu şöyle açıklıyordu; *“Reformla devrim arasındaki ilişki sadece Marksizm tarafından tam ve doğru tanımlanmıştır; ki*

Marks bu ilişkiyi sadece tek bir yanından, yani proletaryanın tek bir ülkede de olsa, bir ölçüde sağlam, bir ölçüde kalıcı ilk zaferinden önceki koşullar altında görebildi. Bu koşullar altında doğru bir ilişkinin esası şudur: Reformlar proletaryanın devrimci sınıf mücadelesinin yan ürünüdür. Tüm kapitalist dünya için bu ilişki proletaryanın devrimci taktiğinin temelini oluşturur. ... Proletaryanın tek bir ülkede de olsa zaferinden sonra reformla devrim arasındaki ilişkide yeni bir şey ortaya çıkar. Prensipte mesele eskisi gibi kalır, fakat biçimde şahsen Marks'ın önceden göremeyeceği ve sadece Marksizm'in felsefesi ve politikası zemininde kavranabilecek bir değişiklik olur. Proletaryanın zaferinden önce reformlar devrimci sınıf mücadelesinin yan ürünüdür. Bunun yanı sıra zaferden sonra reformlar (uluslararası çapta eskisi gibi "yan ürün" olarak kalırken) zaferin gerçekleştirildiği ülke için, büyük çabaların ardından şu ya da bu geçişin devrimci uygulanaşı için güçlerin açıkça yetmediği durumlarda gerekli ve haklı bir nefes molası olurlar." (age.cilt-9 s.-330)

Lenin mevcut durumda bir çıkış yolu olarak gördüğü NEP'in kırdı ve kentte kapitalizmin gelişmesine yol açacağını vurgulamaktan da geri durmadı. RKP(B)'nin Taktiği Üzerine Komünist Enternasyonalin 3. Kongresi'nde yaptığı konuşmada, NEP ile kapitalizm arasındaki ilişkiye değinerek şunları söyledi; *"Ayni vergi elbette ticaret özgürlüğü demektir. Köylü ayni vergi gördükten sonra elinde kalan parayı özgürce mübadele edebilir. Bu mübadele özgürlüğü kapitalizm özgürlüğü demektir. Buna açıkça söylüyoruz ve vurguluyoruz. Bunu kesinlikle gizlemiyoruz. Bunu gizlemek isteseydik halimiz harap olurdu. Bu, devlet kapitalizmidir. Ancak iktidarın sermayenin elinde bulunduğu bir toplumda devlet kapitalizmi ile proleter devlette devlet kapitalizmi iki farklı şeydir."* (age, s. 264)

Lenin bu farkı ise şöyle açıkladı; *"Devlet kapitalizmi tüm ekonomik literatüre göre, kapitalist düzende olduğu gibi, devlet iktidarının şu ya da bu kapitalist şirketleri doğrudan kendine tabi kıldığı kapitalizmdir. Oysa bizim devletimiz proleter bir devlettir, proletaryaya dayanır, bütün politik imtiyazları proletaryaya tanır ve proletarya sayesinde köylülüğün alt katmanlarını yanına çeker. bizde olduğu biçimiyle devlet kapitalizmi hiçbir teoride, hiçbir literatürde incelenmemiştir; çünkü bu sözcükle ilişkili olağan kavramların tümü kapitalist toplumdaki burjuva devlet iktidarına uydurulmuştur. Bizim ise kapitalist raydan çıkmış, fakat henüz yeni raya oturmamış bir devletimiz var ve bu devlette burjuvazi değil, proletarya egemen. ... Devlet kapitalizmi bizim sınırla-*

yabileceğimiz, sınırlarını bizim tespit edebileceğiniz kapitalizmdir; bu devlet kapitalizmi devletle bağlıdır, devlet ise işçilerindir, işçi sınıfının ileri kesimidir, öncüsüdür, biziz.” (age-s.370)

“Kapitalizm ve komünizm arasındaki umutsuz, çılgın, son değilse de sona yaklaşan bir ölüm kalım mücadelesinde” belirleyici halka komünist partinin, devlet aygıtının sağlamlaştırılmasıydı. Bu nedenle Lenin NEP döneminde sürekli olarak vurguyu, partinin yabancı unsurlardan; “dolandırıcılardan, bürokratlaşmışlardan, dürüst olmayanlardan, kararsız komünistlerden ve “önyüz”lerini yeni boyamış fakat içi Menşevik kalmış olan Menşeviklerden” arındırılması, devlet aygıtının iyileştirilmesi, emeğin toplumsal örgütlenmesinin yükseltilmesi ve emeğin üretkenliğini artırılmasına yaptı. “Zafer kazanabilmek için, sosyalizmi yaratmak ve sağlamlaştırmak için,proletarya çifte ya da ikili bir görevi yerine getirmek zorundadır; birincisi, sermayeye karşı devrimci mücadelede sınırsız kahramanlarıyla tüm emekli ve sömürülen kitleyi peşinden sürüklemek, beraberinde götürmek, onları örgütleyip yöneterek burjuvaziye yenmek ve onun her türlü direnişini tamamen bastırmak; ikincisi, tüm emekçiler ve sömürülenler kitlesini ve tüm küçük-burjuva katmanları, yeni bir ekonomik inşa yoluna, yeni bir toplumsal bağ, yeni bir çalışma disiplini, bilimin ve kapitalist tekniğinin son sözünü, sosyalist büyük üretimi yaratan hedef bilinçli çalışan insanların kitlesel bir araya gelişle birleştiren yola götürmek.

Bu ikinci görev birincisinden daha zordur, çünkü tek bir darbenin kahramanlığıyla asla çözülemez, aksine günlük kitle çalışmasının en sürekli, en inançlı, en zor kahramanlığını ister. Fakat bu görev aynı zamanda birincisinden daha da önemlidir, çünkü son tahlilde burjuvazi üzerinde zafer kazanmak, gücünün en derin kaynağı ve bu zaferin kalıcı ve geri bölünmezliğinin biricik garantisi, sadece yeni, daha yüksek bir toplumsal üretim tarzı olabilir, kapitalist küçük-burjuva üretimin yerine sosyalist büyük üretimin korunması olabilir.” (age-s. 472)

Bu bağlamda Lenin “emeğin üretkenliğini geliştirmede, yeni bir çalışma disiplinine geçişte, sosyalist ekonomik koşulları ve yaşam koşullarını yaratmada işçilerin bilinçli ve gönüllü inisiyatifi”ni temsil eden “Komünist Subotnik’lerin büyük tarihsel öneme sahip olduğunu vurguladı.

RKP(B)’nin X. Kongre’sinde temelleri atılan NEP zaman içinde uğradığı değişikliklerle 1928’e kadar sürdürüldü. Bu süre içerisinde NEP aynı zamanda Parti içi tartışmaların da odağında yer aldı.

Halklar hapishanesinden SSCB'ye

İşçi sınıfının ulusal soruna yaklaşımı ulusal mücadelenin şekillenmeye başladığı 1840'lı yıllarla birlikte başladı. İşçi sınıfının henüz kendi bağımsız örgütlenmesini yaratamadığı bu dönemde, Marks ve Engels soruna, tamamen tarihsel ve ekonomik ilerlemenin ve sosyalizmin maddi koşullarının oluşmasının hızlandırılması açısından yaklaştılar. 1855'de Slav halklarının Osmanlı'dan ayrılmasına karşı dururken de, 1848'de Çek ayaklanmasını bir "belâ" olarak nitelerken de, aynı ilke-den hareketle, Rus gericiliğine karşı Avrupa kapitalizminden yana tavır aldılar. Yine aynı şekilde, 1848 Polonya ve Macaristan ayaklanmalarını, Rus gericiliğini zayıflatacağı ve Avrupa'da kapitalist gelişmenin önünü açacağı için desteklediler.

Marks ve Engels ilk kez İrlanda sorununda, işçi sınıfının ulusal soruna yaklaşımının temel ilkelerini ortaya koydular. Sorunu, sadece sosyalizmin genel çıkarları açısından değil, İngiltere'de sosyalist devrimin gerçekleşmesi sorununa bağlı olarak ele aldılar. Marks, Kugelmann'a yazdığı 29 Kasım 1869 tarihli mektubunda, İrlanda sorununun basit bir ekonomik sorun olmadığını, aynı zamanda bir ulusal sorun olduğunu, sorunun çözümünün tek olanaklı yolunun İrlanda'nın bağımsızlığı olduğunu belirterek, ulusal sorunda işçi sınıfı siyasetinin üzerinde yükseleceği temel ilkeyi ortaya koydu. Yine Marks, S.Mayer ve A.Vogt'a yazdığı 9 Nisan 1870 tarihli mektupta, konuyu İngiltere'deki sosyalist devrimin çıkarları açısından ele alarak, aynı ilkeyi tekrarladı. Marks mektubuna, İrlanda'nın İngiliz aristokrasisinin bir kalesi olduğu, bu

kale yıkılmadan, İngiliz burjuvazisinin yıkılamayacağını belirterek başlar ve ulusal sorunun burjuvazi tarafından işçi sınıfını alıklaştırmak ve bölmek için nasıl kullandığını, milliyetçilik zehiriyle zehirleyerek, egemenliğinin bir aleti durumuna getirdiğini belirterek, şu değerlendirmeyi yapar:

“İngiltere sermayenin metropolü, şimdiye dek dünya pazarını yöneten güç, günümüzde işçi devrimi açısından en önemli ülkedir; dahası, bu devrimin maddi koşullarının belli bir olgunluk derecesine eriştiği tek ülkedir. Dolayısıyla, Uluslararası Emekçiler Derneği, her şeyden önce İngiltere’deki toplumsal devrimi çabuklaştırmayı amaçlar, çabuklaştırmanın tek aracı da İrlanda’yı bağımsız yapmaktır. Öyleyse Enternasyonal’in ödevi, İngiltere ile İrlanda arasındaki çatışmayı her yerde öne çıkarmak ve her yerde, açıkça İrlanda’dan yana olmaktır. Londra’daki Merkez Konseyin özel görevi İngiliz işçi sınıfına, İrlanda’nın kurtuluşunun onlar için soyut adalet ya da insancıl duygular sorunu olmadığı, ama kendi toplumsal kurtuluşlarının ilk koşulu olduğu bilincini yaratmaktır.” (K. Marx –F. Engels, Sömürgecilik üzerine –Sol Yay. s. 359.)

Marks’ın bu değerlendirmesi ulusal sorunda iki temel ilkeye dayanıyor. Birincisi ayrılma, ayrı bir devlet kurma hakkının tanınması, ikincisi ise, bunun, işçi sınıfının toplumsal kurtuluş mücadelesiyle birleştirilmesi.

Bu tarihten itibaren ulusal sorun komünist hareket içinde, bugün de süren, bitmez tükenmez bir tartışmanın kaynağı oldu.

Ulusal sorun, II. Enternasyonal içinde, iki çok uluslu devletin (Avusturya ve Rusya) sosyal demokratlarını doğrudan ilgilendiren bir sorundu ve tartışma da esas olarak, bu iki parti arasında sürdü. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi için sorun, hayati bir öneme sahipti. Çünkü Rusya, başka hiçbir ülkede eşine rastlanamayacak ölçüde bir “halklar hapishanesi” ve “köylü deniziydi”. Böyle bir devlette, ulusal sorun atlanarak, devrim sorunu ele alınamazdı.

RSDİP’in programında ulusal sorun, II. Enternasyonal’in 1896 Londra Kongresi’nden esinlenerek, üç temel ilke üzerine oturtulmuştu. Birincisi, her türlü ulusal baskı ve ayrıcalığın reddedilmesi, ikincisi, ulusal sorunun, siyasal bir sorun olduğundan hareketle, ulusların kendi kaderlerini kendilerinin tayin hakkının -UKKTH- ayrı bir devlet kurma hakkı olarak tanınması, üçüncüsü ise, burjuva egemenlik ve feodal gericiliğe karşı ezen ve ezilen ülke işçilerinin sıkı birliğinin oluşturulması.

Avusturya Sosyal Demokrat Partisi'nin soruna yaklaşımı ise RS-DİP'nin yaklaşımının tam zıddıydı. ASDP, sorunu siyasal bir sorun olarak değil de, kültürel bir sorun olarak ele aldığı için, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı, ayrı bir devlet kurma olarak değil, kültürel özerklik olarak tanımlanıyordu. ASDP'nin önde gelen teorisyenlerinden Otto Bauer ulusun oluşumunda toplumsal-ekonomik etkenlerin rolünü kabul etmekle birlikte, ulusu "ortak kültürel bağlar üzerine kurulu bir topluluk" (kulturgemeinschaft) olarak tanımlıyordu. Bir başka 'Mark-sist' Kautsky ise, dili, ulusu oluşturan temel öge olarak betimleyerek, eleştirdiği Otto Bauer'le aynı noktada birleşiyordu.

Rosa Luxemburg bu tartışmaya Otto Bauer ve Kautsky'den farklı bir noktadan katılmasına rağmen, sonuçta ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını reddederek, onlarla aynı noktada buluştu. Rosa, 1908'de kaleme aldığı, Türkçe'ye Ulusların Kendi Yazgısını Tayin Hakkı ve Özerklik olarak çevrilen kitabında, ulusal sorunu Marks ve Engels'e dayanarak tarihsel gelişim içinde ele aldı. Tarihe yaptığı bu yolculukta, somut koşulları ve bu koşullardaki değişimin ulusal sorun üzerindeki etkilerini dikkate almadığı gibi, Marks ve Engels'in konuya ilişkin yazılarına da son derece seçmeci yaklaştı. Marks ve Engels'in karşı çıktığı örnekleri, (Slav halkların, Çek'lerin, İsviçre'nin vb.) birbiri ardına sıraladı, ancak İrlanda sorununa sıra geldiğinde Marks ve Engels'in yazdıklarını görmezlikten geldi. Kitabında bu konuya tek bir satır bile değinmedi. Ulusal sorun konusundaki tartışmada ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını "*bir ütopya*", "*burjuva milliyetçi bir slogan*" olarak nitelendirerek, kültürel özerklikten yana tavrını şu sözlerle dile getirdi : "*Avusturya'da mülkiyet ve dil sorununun eşitlik ve mantık temelinde nihai çözümü, asıl olarak kültürel bir istem olduğundan proletaryanın yaşamsal çıkarlarından birisidir.*" (1-Rosa Luxemburg, Ulusların kendi Yazgısını Tayin Hakkı ve Özerklik, Belge Yayınları, birinci baskı, Ocak 2010.2-A.g.e., s. 122, 3-A.g.e., s. 101, 4-A.g.e., s. 127.)

Lenin'in deyimiyle Rosa'da kafa karışıklığına yol açan, siyasal bir sorun olan ulusal sorunu salt ekonomik bir soruna indirgemesi, çözümü ekonomik bağımsızlığın kazanılmasında görmesi ve buradan kalkarak ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını bir "ütopya" olarak nitelemesidir. Bu kafa karışıklığı Rosa'yı şu sonuca ulaştırır :

"Önemi kapitalizmin ilerlemesiyle birlikte artan ve çağımızın karakteristik özelliklerinden olan dünya devletlerinin gelişmesi, bütün küçük ulusları daha en başından politik güçsüzlüğe mahkûm eder. Politik ve

ekonomik bağımsızlıklarını korumada gerekli ruhsal ve maddi kaynaklara sahip en güçlü bir avuç ulus, yani kapitalist gelişmenin liderleri dışında, “ulusların kendi yazgılarını belirlemesi” dar ve küçük ulusların bağımsız varlıkları bir yanılısamadan öteye gitmez ve hep böyle kalacaktır.”

Böylece Rosa, ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını, sınıf mücadelesinin bir sonucu olarak değil de, gelişmiş devletlere tarih tarafından bahşedilmiş bir lütuf olarak görür. Bu önermede küçük uluslara düşen ise, sosyalizme kadar, ulusal baskıya ve aşağılanmaya katlanmadır. Rosa UKKTH yerine, *“proletaryanın kendi kaderini tayin hakkını”* koyarak, ulusal baskı altındaki *“küçük uluslara”*, ekonomik bağımsızlığı elde etme uğruna, siyasal bağımsızlıktan vazgeçmeye çağırır. Ulusların siyasal iradesi (aynı devlet içinde kalmaya karar verme iradesi) olmadan, sosyalizmin vaat ettiği ekonomik bağımsızlığı, nasıl sağlayacağına ise, hiç değinmez.

Özetlersek, ulusal sorun, sonuçta ekonomik bağımlılığa yol açsa da, ekonomik değil, siyasal bir sorundur. Çözümü de ulusların kendi kaderlerini tayin etme, ayrı bir devlet kurma hakkıdır. Çözümün yeni bir ekonomik bağımsızlığa yol açıp açmayacağı sorunu ise, ulusal mücadelesinin sınıfsal önderliğiyle, bu önderliğe bağlı olarak kurulan yeni düzenin, devletin niteliğiyle ilgilidir ve bu da, doğrudan sınıf mücadelesi tarafından belirlenir. (5-308) (konuyla ilgili ayrıntılı bilgi için bakınız, Marksizm ve Ulusal Sorun- Söz ve Eylem kitap dizisi – 1)

Lenin, işçi sınıfının ulusal soruna yaklaşımını, en özlü biçimde, şöyle formüle etti : *“Bütün uluslar için tam hak eşitliği; ulusların kendi kaderini tayin etme hakkı; bütün ülkelerin işçilerinin birleşmesi – Marksizmin ulusal programının, bütün ülkelerin deneyiminin ve Rusya’nın deneyiminin işçilere öğrettiği işte budur !”* (Lenin, UKKTH-Sol Yay.s.-117)

Alıntılardan da açıkça anlaşılacağı gibi, işçi sınıfının ulusal programı üç temel ilkeye dayanır.

Birincisi; uluslar, ulusal azınlıklar ve diller için her türlü eşitsizliğin ve ayrıcalığın ortadan kaldırılması, ikincisi ulusların kendi kaderini tayin etme hakkının, ayrı bir devlet kurma hakkı olarak kabul edilmesi, üçüncüsü ise bütün ülkelerin işçilerinin her türlü baskıya, eşitsizliğe, ayrıcalığa karşı burjuvaziye devirmek, kapitalizmi yıkmak için birleşmesi.

Kendi çıkarlarını ulusal çıkar olarak tanımlayarak, başka uluslara karşı ayrıcalık ve üstünlük peşinde koşmak burjuvazinin, burjuva milliyetçiliğinin temel özelliğidir. İşçi sınıfı burjuva milliyetçiliğin karşısına proletarya enternasyonalizmi silahıyla çıkar. Hangi ulus ve dil için olursa olsun, her türlü ayrıcalık ve üstünlüğü reddeder. Ulusların ve dillerin eşitliği ilkesini savunur.

Proletarya enternasyonalizminin zorunlu bir gereği olan bu ilke, aynı zamanda, ulussuz ve sınıfsız bir toplum kurulmasında, işçi sınıfının her türlü ulusal önyargıya karşı savaşımının da, temel ilkesidir. *“...Proletarya “kendi” ulusu tarafından ezilen sömürgelerin ve ulusların politik ayrılma özgürlüğünü talep etmek zorundadır. Aksi takdirde, proletaryanın enternasyonalizmi boş sözlerden ibaret kalacaktır; aksi takdirde, ezen ve ezilen ulusların işçileri arasında ne güven ne de sınıf dayanışması mümkündür; aksi takdirde, kendi kaderini tayin hakkının “kendi ulusu” tarafından ezilen ve “kendi” devleti içinde zorla tutulan uluslardan söz etmeyen reformist ve Kautskyci temsilcilerinin ikiyüzlülüğü hep deşifre edilmemiş olarak kalır.”* (Lenin –Seçme Eserler-5-İnter Yay. s. -309)

Lenin, ulusal sorun konusunda komünistlerin programının yalın ve açık olması gerektiğinin altını çizerek şunları yazdı; *“...açık ve tam bir ifade ile kaleme alınmış bir programda, ezilen ulusların kurtuluşunu istemeliyiz ve bu, havada, genel sözlerle, içi boş laf ebelikleriyle ve sorunu geleceğe, sosyalizmin gerçekleştiği zamana “erteleyerek” olmamalıdır. Nasıl ki, insanlık sınıfların ortadan kalktığı döneme ancak ezilen sınıfın diktatörlüğünün sürdüğü bir geçiş dönemini aşarak ulaşabilirse, ulusların kaçınılmaz olan bütünleşmesine de, ancak bütün ezilen ulusların kurtulduğu, yani ezen ulustan ayrılma özgürlüğüne kavuştuğu bir geçiş dönemini aşarak varabilir.”* (Lenin, UKKTH- Sol Yay.s.-117)

Yine Lenin bir devlete karşı yürütülen ulusal mücadelenin başka bir emperyalist devlet tarafından kendi amacı doğrultusunda desteklenmesinden hareketle UKKTH’nı inkar etmenin şovenizmin başka bir biçimi olduğunu vurguladı;

“Emperyalist bir hükümete karşı verilen ulusal kurtuluş mücadelesinden, belli koşullar altında, bir başka “büyük devlet” tarafından onun hakeza emperyalist amaçları için yararlanılabileceği gerçeği, tıpkı Latin ülkelerinde burjuvazinin politik yalanları ve mali haydutluğu için cumhuriyetçi şiarları sık sık kullanması sosyal-demokrasiyi cumhuriyetçilikten vazgeçiremeyeceği gibi, sosyal-demokrasiyi ulusların

kendi kaderini tayin hakkını tanımaktan vazgeçiremez.” (Lenin Seçme Eserler-5- İnter yay. s.-309)

Lenin UKKTH’nın özünde ayrılma, ayrı bir devlet kurma hakkı olduğunu, ayrılma hakkının her koşulda ayrı bir devlet kurma anlamına gelmediğini, ancak ayrılma hakkı olmadan UKKTH’nın şovenizmi örten bir incir yaprağından başka bir şey olmadığını vurguladıktan sonra devrimci işçi partisinin UKKTH konusunda göz önünde bulundurması gereken hususları şöyle sıraladı; *“1) bu talebin emperyalizmin egemenliği altında özellikle kaçınılmaz olduğuna; 2) bu talep de dahil siyasi demokrasinin tüm taleplerinin tarihsel koşulluluğu ve sınıf karakterine; 3) ezen uluslar sosyal-demokrasisinin görevleriyle, ezilen uluslar sosyal-demokrasisinin somut görevlerini birbirinden ayırma zorunluluğuna; 4) ulusların kendi kaderini tayin hakkının oportünistler ve Kautsky-ciler tarafından kabul edilmesinin tutarsızlığına, tamamen göstermelik olduğuna ve dolayısıyla da politik anlamda ikiyüzlülüğüne; 5) “kendi” ulusları tarafından ezilen sömürgelerin ve ulusların ayrılma özgürlüğünde ısrar etmeyen, özellikle “büyük güç” (Büyük Rus, Anglo-Amerikan, Alman, Fransız, İtalyan, Japon vs.) uluslarının sosyal-demokratlarının şovenizmle gerçekten benzerliğine; 6) bu talep gibi siyasi demokrasinin tüm temel talepleri için mücadeleyi, kapitalist düzenin yıkılması ve sosyalizmin gerçekleştirilmesi için mücadeleye tabi kılma zorunluluğuna dikkat çekerek tamamlanmalıdır.” (age. -318)*

Lenin’den yaptığımız bu uzun alıntı Bolşeviklerin ulusal soruna yaklaşımını bir bütünsellik içinde kapsadığı gibi, bu konudaki sağ- kültürel özerklik- ve sorunu tarihsel toplumsal boyutta ele almayan, UKKTH’nı işçi sınıfının kendi kaderini tayin hakkı olarak ele alan sol argümanlara karşı da bir cevap niteliğindedir.

1917 Devrimi ve Ulusal Sorun

Bu kısa belirlemelerden sonra ulusal sorunun çözümünün Ekim devriminden sonra Rusya’daki gelişme çizgilerini ele alırsak:

1900’lerin başında Rusya hem ekonomik gelişmişlik, hem de ulusal bileşim bakımından büyük bir çeşitliliğe sahipti. Avrupa’dan Asya’ya uzanan geniş topraklar üzerinde kapitalizm öncesi ekonomik biçimleriyle kapitalist ekonominin biçimleri aynı anda varlığını sürdürüyordu. Batıda, Avrupa Rusya’ında küçük ve büyük kapitalist meta üretimi hızla gelişirken, doğuya doğru gidildiğinde kapitalizm öncesi üretim

biçimleri, ilkel komünal, ataerkil köy ekonomisi, egemen durumdaydı.

Bu çok çeşitli ekonomik yapı aynı zamanda bir dilsel ve ırksal çeşitlilikle bir aradaydı. 200'e yakın dil ve lehçenin konuşulduğu bu geniş coğrafyada 1897 sayımına göre 140 milyon olan nüfusun % 43'ünü Ruslar oluşturuyordu. Rusları 30 milyon nüfusuyla Ukraynalılar ve 5 milyon nüfusla Belaruslar izliyordu. Slav ırkına mensup olan bu üç grup dil ve kültür bakımından birbirlerine yakındı. Hatta Ukraynalılar arasında gerçek Rusların kendileri olduğu kanısı yaygındı. Geri kalan 30 milyon nüfus içerisinde en kalabalık grubu Türkistanlılar (Türkmenler, Özbekler, Kırgızlar) oluşturuyordu. Bu 30 milyonun 8-10 milyonluk kısmını oluşturan diğer halklar arasında bir dil ve ırk birliği olmadığı gibi, hâlâ kabile toplumu aşamasında ve göçebe bir hayata sahiplerdi. Bütün bu çeşitliliği bir arada tutan Çarlık despotizmiydi.

Çarlık despotizmi ilk ciddi darbeyi 1905 devrimiyle aldı. Rusya'da kurulu dengeleri altüst eden 1905 devrimi, hem Rusya, hem de dünya sınıf hareketinde önemli sonuçlar yarattı. En başta dünya devriminin yeni merkezinin Rusya olduğu fiilen kanıtlandı. Devrim, 1848 devrimlerinin batı Avrupa'da oynadığı rolle kıyaslanmasa da, benzer bir rolü Doğu'da oynadı. Sömürge ve yarı sömürge ülkeleri devrim dalgasının içine çekti. 1906 İran, 1908 Türk, Afganistan ve Çin devrimlerini tetikledi. 1905 devrimi bir yandan Rusya'da ezilen halkların uyanışını hızlandırırken öte yandan, ezilen hakların yönetici sınıflarıyla Çarlık monarşisi arasındaki ittifakı da güçlendirdi. İşçi-köylü devriminin korumasıyla ezilen halkların egemen çevreleri, büyük toprak sahipleri, burjuvalar, emirler, hanlar ve dini liderler- mollalar- Çarlık rejimine daha fazla bağlandılar.

Çarlık monarşisini yıkarak ezilen haklarının kurtuluşunun önündeki en önemli engeli ortadan kaldıran 1917 Şubat devrimi, ulusal mücadelelerde de yeni bir dönemin başlangıcı oldu. Devrimin hemen ardından ulusal mücadele, bu mücadelelerin en gelişmiş olduğu Rusya Avrupa'sından başlayarak Rusya topraklarının tümüne yayıldı.

Emperyalist işgal, iç savaş ve Sovyet iktidarlarının kuruluşu koşullarında sömürge siyaseti ve sömürgecilikten kurtuluş mücadelesi önemli bir değişime uğradı. Her şeyden önce sömürge ülkelerle emperyalist devletler arasındaki eski ilişki köklü bir biçimde değişti. Sömürgeci ülkelerin sömürgelerdeki doğrudan yönetiminin yerini, emperyalist ülke burjuvazisi ile sömürge ülke genç burjuvazisi arasında gelişen ilişkilere dayalı yeni bir bağımlılık ilişkisi aldı. İkinci olarak, bu değişime bağlı

olarak ulusal sorun emperyalist paylaşımın bir aracına dönüştü. Sömürgelelerin siyasal bağımsızlığa dayalı, kapitalist temelde gelişen yeni bir bağımlılık ilişkisi kuruldu. Üçüncüsü ise, tarihin olağanüstü hızlı akışı içinde Rusya'nın çeşitli bölgelerinde burjuva iktidarların yerini Sovyet iktidarlarının almasıyla UKKKTH sorunun çözümünde yeni bir safha açıldı; ulusal sorunun çözümü doğrudan kapitalizmin yıkılması ve sosyalizmin kurulması sorunuyla birleşti.

1917- 23 yıllarını kapsayan bu mücadele eski Rusya'nın geniş toprakları üzerinde bağımlı burjuva ulus devletler ve sosyalist cumhuriyetlerin kurulması ile sonuçlandı.

Batı Rusya

Bir dizi tarihsel ve toplumsal nedenle burjuva milliyetçiliği ve bağımsızlık hareketlerinin en gelişmiş olduğu Polonya, 1917 Şubat Devrimi'nin hemen ardından, Alman işgal güçlerine dayanarak bağımsızlığını ilan etti. Şubat devriminde Çarlık monarşisinde yerini alan burjuva geçici hükümet, Polonya'nın bağımsızlığını, nihai kararı kurucu meclise bırakarak tanımak zorunda kaldı. Ekim devriminden sonra Bolşevikler kurucu meclisin toplanmasını beklemeden Polonya'nın bağımsızlığını kayıtsız şartsız tanıdılar. Polonya'da Alman denetiminde kurulan burjuva hükümet Kasım 1918'de Almanya'nın yenilgiyi kabul etmesinden sonra İngiltere ve Fransa'nın denetiminde varlığını sürdürdü. Polonya bu değişimin ardından İngiliz ve Fransız denetiminde Sovyet Rusya'ya karşı bir saldırı üssü olarak kullanıldı.

İşçi hareketinin görece daha gelişmiş olduğu Finlandiya'da mücadele Polonya'dan farklı bir yol izledi. Polonya gibi Finlandiya da Şubat Devrimi'nin ardından bağımsızlığını ilan etti Bolşevikler Finlandiya'nın bağımsızlığını tanıdılar. Ocak 1918'de Finlandiya işçi sınıfı Finlandiya sosyal Demokrat Partisi önderliğinde ayaklandı. Bolşevik Partinin maddi ve manevi olarak desteklediği ayaklanma sonunda Finlandiya'da "Fin İşçilerinin Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan edildi. Böylece Finlandiya'da biri burjuva diğeri işçi olmak üzere iki iktidar odağı oluştu. Bu ikili iktidar Almanya'nın Finlandiya'yı işgal etmesine kadar sürdü. Alman işgali ile "Finlandiya İşçilerinin Sosyalist Cumhuriyeti" yıkıldı ve Alman desteğini alan burjuva hükümet yeniden Finlandiya'da egemenliği ele geçirdi. Finlandiya'daki burjuva iktidarının Polonya'dakinden tek farkı, Sovyet Rusya'ya karşı düşmanca bir

tutum izlenmemesi oldu.

İşçi sınıfı hareketinin çok güçsüz olduğu Baltık ülkelerinden, Estonya ve Letonya’da Ekim devriminden sonra Sovyet iktidarları kuruldu. Estonya ve Letonya’da kurulan Sovyet iktidarları Şubat 1917’de Alman birliklerinin bu iki ülkeyi işgali ile yıkıldı. Kasım 1918’de Almanya’nın birliklerini bu ülkelerden geri çekmesinin ardından 8 Aralık 1918’de Estonya, 2 Aralık 1918’de de Litvanya Sovyet Cumhuriyetleri kuruldu. Sovyet Rusya’nın tanıdığı bu iki cumhuriyet 1919’da İngiltere deniz kuvvetlerinin bu iki ülkeyi işgal etmesiyle yıkıldı ve Estonya ve Letonya’da iktidar yeniden burjuvazinin eline geçti. Sovyet Rusya tarafsızlığını ilan eden bu iki burjuva cumhuriyeti 1920’de tanımak durumunda kaldı.

Alman işgali altında başka bir Baltık ülkesi olan Litvanya’da 1917 sonunda kurulan burjuva “milli konsey” (Tariba) iktidarı ele geçirerek bağımsızlığını ilan etti. Almanya’nın teslim olmasından sonra Litvanya’da kısa süreli bir Sovyet iktidarı kurulsa da, Sovyet iktidarı 1919 Nisan’ında Polonya ordusu tarafından Litvanya’nın işgal edilmesiyle ortadan kaldırıldı. Bu tarihten itibaren Litvanya, Polonya ile Rusya arasında tarafsız bir devlet olarak varlığını sürdürdü.

Rusya’nın tahıl deposu ve yakıt kaynağı olan Ukrayna hem emperyalist güçlerin Almanya Fransa ve İngiltere’nin hedefindeydi, hem de ekonomisi çöken açlık ve yakıtsızlık ile boğuşan Sovyet iktidarı açısından vazgeçilmez önemliydi. Bu yüzden Ukrayna’da emperyalist güçler ve işbirlikçileriyle Sovyet güçleri arasındaki mücadele çok daha çetin geçti.

Ukrayna’da bağımsızlık mücadelesi Mart 1917’de milliyetçi aydınlar (Vinnçenko, Hruşevski) Sosyalist Devrimciler, Sosyal Federatifçiler ve Menşeviklerin çoğunlukta olduğu sosyal demokratların Ukrayna “Rada”sının (hükümeti) kurulması ile başladı. Ukrayna tarihinde önemli bir yer tutan Vinnçenko Rada’nın başkanlığına, sosyal demokrat Petliyura ise askeri komite başkanlığına getirildi. Rada, Haziran 1917’de özerk Ukrayna Cumhuriyeti’nin kuruluşunu ilan etti. Sovyet iktidarı başlangıçta Ukrayna Rada’sı ile iyi ilişkiler kurmayı denediyse de Rada ile Sovyet iktidarı arasındaki ilişkiler Rada’nın Ukrayna’nın çeşitli bölgelerinde kurulan işçi, köylü sovyetlerine karşı düşmanca bir tutum takınması, kızıl muhafızları silahsızlandırmaya çalışması, beyaz ordulara (Kornilov ve Kaledin birliklerine) yardım etmesi ve Kızıl Ordu’nun Ukrayna topraklarını kullanmasını engellemesi yüzünden

gerginleşti. Sovyet Rusya'nın, bu düşmanca tutumu nedeniyle Rada'yı uyarması karşısında Rada'nın Fransızlardan yardım talep etmesi ilişkilerin tümünden kopmasına yol açtı. Rada'nın Sovyetlere karşı bu düşmanca tutumu nedeniyle Kiev İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetleri, Kiev'i terk ederek işçi sınıfının daha güçlü olduğu Harkov'a yerleşmek zorunda kaldı. Sol SD ve Bolşeviklerden oluşan Harkov İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyeti'nin Ukrayna yönetimini ele aldığını açıklamasına, Kiev'de iktidarı elinde tutan Rada Ukrayna'nın bağımsızlığını ilan ederek karşılık verdi. Öteden beri Ukrayna'nın tarımsal ve yeraltı zenginliklerine (demir, kömür, vb.) gözünü diken Almanya vakit geçirmeden Ukrayna'nın bağımsızlığını tanıdığını açıkladı. Almanya'dan sonra İngiltere de Ukrayna'nın bağımsızlığını tanıdı. Rada'nın bağımsızlık ilanı karşısında harekete geçen Kızıl Ordu birlikleri Harkov İşçi ve Asker Temsilcileri Sovyetinin de desteğiyle Kiev'i ele geçirdi, Rada'yı devirerek 26 Ocak/8 Şubat 1917'de Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulduğunu ilan etti. İktidarı kaybeden Rada Almanya'dan yardım istedi ve Alman birlikleri Ukrayna işgal etti. İşgalle birlikte Rada yeniden iktidarı ele geçirdi, ancak Rada'nın bu ikinci iktidarının ömrü uzun olmadı. Alman işgal güçleri Rada'yı feshederek tamamen kendilerine bağımlı bir hükümet oluşturdu. Almanya'nın Kasım 1918'de yenilgiyi kabul edip askerlerini Ukrayna'dan geri çekmesinin ardından Rada yeniden iktidar oldu. Rada'nın bu üçüncü iktidarı Sovyet birliklerinin Şubat 1919'da Kiev'i ele geçirmesine kadar sürdü. Ekim 1919'da Kiev'de kurulan Sovyet iktidarı Aralık 1919'da İngiltere ve Fransa tarafından desteklenen Denikin kuvvetlerinin Kiev'i ele geçirmesiyle yıkıldı. Denikin birliklerinin yenilgisinden sonra Rada bu kez Polonya'dan yardım talebinde bulundu ve Polonya birlikleri Ukrayna'yı işgal etti. Rada'nın Ukrayna'daki bu son iktidarı Mayıs-Haziran 1920 Kızıl Ordunun Polonya birliklerini Ukrayna topraklarından atmasına kadar sürdü. Ukrayna'da emperyalist devletler, anti-Bolşevik güçler ile Sovyet iktidarı arasında dört yılı aşkın süren bu mücadele Ukrayna Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin kurulmasıyla sonuçlandı.

Ukrayna'daki sürecin bir benzeri Belarus ve Kırım'da yaşandı. Mart 1917'de Belarus Milli Kongresi Rusya'da federatif bir sistemden yana olduğunu açıklayarak Belarus Rada'sının kurulduğunu ilan etti. Ekim devriminden sonra Rada devrilerek Belarus'ta Sovyet iktidarı kuruldu. Belarus Sovyet'i Şubat 1918'de Almanya'nın işgali ile devrildi ve Belarus'ta Ukrayna'daki gibi Alman destekli bir burjuva hükümet, Rada,

kuruldu. Almanya'nın Belarus'tan geri çekilmesinin ardından Belarus'ta iktidar yeniden Sovyetlerin eline geçti. Nisan 1919'da Belarus tıpkı Ukrayna'daki gibi Polonya birliklerinin işgaline uğradı. Kızıl Ordu'nun Polonya birliklerini Belarus'tan sürmesinin ardından Belarus Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kalıcılaştı. Kırım'da da benzer bir süreç yaşandı. Kırım'da Şubat devriminden sonra Tatar Milli Meclisi tarafından bir burjuva hükümet (direkteur) kuruldu. Direkteur Ocak 1818 de Bolşevikler tarafından devrilerek yerine Kırım Tatar Sovyet Cumhuriyeti kuruldu; bu Cumhuriyet 1818 Şubat'ında başlayan Alman işgali ile yıkıldı. Almanlar tıpkı Ukrayna'daki gibi Kırım'da da kukla bir hükümet kurdular. Almanların kurduğu bu hükümet 1918 Kasım yenilgisiyle son buldu. Kırım'da Almanların yerini İngiliz ve Fransız destekli Denikin birlikleri aldı. 1919 yazında Denikin birliklerinin yenilerek Kırım'ı terk etmesinden sonra Kırım, Wrangel güçleri tarafından işgal edildi. Kasım 1921'de Wrangel birlikleri Kırım'dan çıkartıldı ve Kırım Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kuruldu.

Kazaklar, Başkırtlar ve Kuzey Kafkasya Halkları

Milliyetçi hareketlerin çok daha zayıf olduğu Doğu-Rusya, Sibirya ve Kafkaslar'da ulusların kendi kaderlerini belirleme mücadelesi batıdaki gibi emperyalist devletler, beyaz ordular, yerel yönetici çevreler (toprak sahipleri, ticaret burjuvazisi, Hanlar, Emirler ve mollalar) ile işçi köylü Sovyetleri ve Kızıl Ordu arasında geçen sert mücadelelerle belirlendi

Kazaklar, Tatarlar ve Başkırtlar arasında milliyetçi hareketlerin gelişimi 1905 devriminden sonra başladı. 1905 devrimden sonra Çarlık despotizmi ile birlikte hareket eden yerel egemen güçlere karşı, Türkistan'da ve Kazakların yaşadığı bölgelerde köylü ayaklanmaları baş gösterdi, bu ayaklanmalar Çarlık birlikleri ile işbirliği yapan yerel yöneticiler tarafından bastırıldı.

Bu bölgede de, batıda olduğu gibi Şubat devriminden sonra ulusların kendi kaderini tayin hakkı mücadelesi hız kazandı. UKKTH sorununda milliyetçiliğin yanında özellikle Müslüman halklarda din farkları önemli bir rol oynadı.

Mayıs 1917'de Petersburg'da 1. Tüm Rusya Müslümanları Kongresi toplandı, kongre, Federatif bir Rusya Demokratik Cumhuriyeti kurulması ve kültürel özellik sorununu tartıştı. Tüm Rusya Müslümanları

Kongresi'nin ikincisi Temmuz 1917 de Kazan'da yapıldı, kongre Tatarların üstünlüğü altında geçti. Aynı tarihte Alaş-Orda (Kazakların ef-sanevi atası Alaş'ın adına izafeten) Kazaklar özerklik talebiyle kendi kongrelerini topladı ve Kazak Milli Konseyi kuruldu. Kongre'de Rusya Federatif Demokratik Cumhuriyeti'nin kurulması ve Kazakların da bu federasyon içinde özerk bir Cumhuriyet olarak yer alması kararı alındı. Özerklik talebi ile yapılan kongreler giderek yaygınlık kazandı, Mariler, Votyaklar, Çavuşlar, Kuzey Kafkasya halkları, Dağlılar, Dağıstanlılar, Çeçenler vb. kendi kongreleri düzenleyerek özellik taleplerini dile getirdi. Bu kongrelerde öne çıkan dini liderler, mollalar oldu.

1917 devriminden sonra Bolşevik Parti Emekçi Halkların Hakları Bildirisi'ne ek bir bildirge yayınladı. Bildirgede Doğu halklarına şu çağrı yapıldı: "Rusya Müslümanları, Volga ve Kırım Tatarları, Sibirya ve Türkistan Kırgız (Kazaklar) ve Sartları, Trans Kafkasyalı Türkler ve Tatarlar, Kafkasya Çeçenleri ve Dağlıları ve Çarlar tarafından Rusya'nın müstebitleri tarafından camileri, ibadethaneleri yerle bir edilmiş, inançları, töreleri ayaklar altına alınmış olan herkes! İnanç, örf ve adetleriniz, milli ve kültürel kurumlarınız şu andan itibaren serbest ve dokunulmazdır. Kendi milli hayatınızı tam bir özgürlük için de düzenleyin. Bu sizin hakkınızdır. Biliniz ki sizin haklarınız, tıpkı tüm Rusya halklarınıninki gibi, devrimin ve onun organları olan İşçi, Köylü ve Asker Sovyetlerinin güçlü koruması altındadır. Bu devrimi ve onun hükümetini destekleyin."

Bu bölgede Sovyet iktidarının karşısındaki en büyük sorun köylü kitlelerinin beyaz orduların denetiminden kurtarılaraq Sovyetlerden yana kazanılmalarıydı. Bunun için yoğun bir örgütlenme ve ajitasyon-propaganda faaliyeti yürütüldü.

Komiserliğini Stalin'in üstlendiği Milliyetler Halk Komiserliği, Ocak 1918 tarihli kararnamesi ile Müslüman halkların içişlerinden sorumlu bir komiserlik kurdu. Kasım 1918'de Bolşevik Partisi önderliğinde Moskova'da ilk Komünist Müslüman Örgütler Kongresi toplandı. Kongre'de Komünist Müslüman Örgütleri Merkez Bürosu kuruldu ve Türkçe bir günlük gazete çıkarma kararı alındı. Türkiye Komünist Teşkilatı bu kongreye Mustafa Suphi başkanlığında beş kişilik bir heyetle katıldı. Komünist Müslüman Örgütler Kongresi'nin ikincisi, Lenin ve Stalin'in katılımıyla Kasım 1919 tarihinde yapıldı.

İç savaş sırasında Sovyet iktidarının Doğu Rusya ile ilişkileri kesildiği için doğudaki süreçlere müdahale neredeyse hiç yapılamadı. 1918

yılı içinde doğuda küçük bir topluluk olan Volga Almanların kurduğu “İşçi Komünü” dışında Sovyet iktidarı oluşmadı.

Ekim devriminden sonra Başkırdistan’da Velidov* önderliğinde milliyetçi bir hükümet kuruldu bu hükümet doğudaki ilk milliyetçi burjuva oluşumdu. Velidov önderliğinde kurulan Başkırt hükümeti, başlangıçta Sovyet iktidarına karşı düşmanca bir tutum izlese de Kolçak saldırısı karşısında bu tutumundan vazgeçerek RSFSC ile bir anlaşma imzalamak zorunda kaldı.

Bu bölgede yaşanan en önemli sorunlardan bir diğeri de Kazaklar, Başkırtlar, Tatarlar ve Kuzey Kafkasyalı halkların kendi aralarındaki sınır sorunları ve Rus kolonilerinin toprak yağmalamalarıydı. Bu sorun özerk cumhuriyetler ve özer bölgelerin belirlenmesi ve Rusların toprak işgallerinin yasaklanmasıyla aşıldı.

İç savaşta kararsız kalan Kazakların kazanılması için Kazakistan’ın başkenti Alaş- Orda ikiye ayrıldı ve Kazaklar ve Bolşeviklerden oluşan bir Devrimci Komite kuruldu. Rus kolonilerinin Kazak topraklarını yağmalaması yasaklandı. Benzer bir çözüm küçük bir Moğol topluluğu olan Kalmuk’lar için sağlandı.

Dinin toplumsal hayatın düzenlenmesinde önemli bir etken olduğu Kuzey Kafkasya’nın Müslüman halklarını Sovyet iktidarından yana kazanmanın önündeki en önemli engellerden biri milliyetçiliğin yanında dinsel gericilikti. İç savaşın zaferle sonuçlanması Rusya’nın hemen her köşesinde olduğu gibi Başkırtlar, Kazaklar, Tatarlar ve Kafkas halkları nezdinde Sovyetlerin çekiciliğini artırdı. Ayrıca bu halklar beyaz orduların işgali sırasında milliyetçi ve dini çevrelerin toprak sahiplerinden yana olduklarını, beyaz orduların eski düzeni kurmaya çalıştıklarını yaşayarak öğrendiler.

İç savaş sırasında olgu haline gelen bu değişim kendini açıkça ortaya koydu. 1918-19 yılları arasında Sovyet iktidarına karşı tutum takınan ezilen köylüler savaşın bitimiyle birlikte Sovyet iktidarına hayırhah bir tarafsızlıkla yaklaştı. Bu değişimle birlikte Sovyet iktidarı bu bölgede güçlenmeye başladı.

Mayıs 1920’de VTsIK kararnamesiyle Başkırt ve Tatar Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri ile Tatar Özerk Cumhuriyeti içerisinde Çavuş özerk bölge kuruldu. Bunu aynı yıl içinde Kazakistan Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin ve bu cumhuriyet içinde Kalmuk Özerk bölgesinin kuruluşu izledi. Ancak Sovyet Cumhuriyetlerinin ku-

ruleşu, mücadelenin bittiği anlamına gelmedi. Başkrt Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra eski Başkrt milliyetçi hükümeti başkanı Velidov Sovyet iktidarına karşı ayaklandı. Başarılı olamayınca kaçararak Türkiye'ye sığındı. Kuzey Kafkasya'dakine benzer bir ayaklanma Dağistan'da yaşandı. Dağistanlı milliyetçiler Sovyet iktidarına karşı ayaklandı, ayaklanma ezildi.

Eylül 1920 yılında Bakü'de düzenlenen Birinci Doğu Halkları Kurultayı'nın ikincisi gerçekleşmemiş olsa da, doğuda Sovyet iktidarlarnın yerleşmesinde önemli bir rol oynadı. Rusya'da yaşayan halkların dışında İran, Türkiye, Afganistan ve Hindistan'dan temsilcilerin katıldığı kurultay bünyesinde Doğu Halkları Harekat ve Propaganda Sovyet'ini kurarak doğu halklarına yönelik örgütlenme ve propaganda çalışmalarını hızlandırdı.

Kasım 1920'de Milliyetler Halk Komiseri Stalin, Dağlılar ve Dağistanlılar arasında yaşanan sorunları çözmek için Kuzey Kafkasya'ya bir ziyaret gerçekleştirdi. Dağlılar ve Dağistanlılar arasındaki sorunlar Dağlılar ve Dağistan zerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin kurulmasıyla çözüldü.

Türkistan

Türkistan, Hazar Denizi'nin doğusundan İran, Afganistan, Hindistan ve Çin sınırına kadar uzanan geniş bir alanı kapsıyordu ve Rusya'nın en geri bölgelerinden biriydi. Ama buna rağmen bu bölge Taşkent, Semerkant, Kokand, Buhara, Hiva ve Merv gibi tarihi şehirleriyle ne çıkıyordu. 1870'li yıllarda Rus İmparatorluğunca ilhak edilen Türkistan'da İrani bir halk olan Tacikler dışında Türkler yaşıyordu ve dil olarak da Türkçe lehçeleri konuşuluyordu. Ancak Türkistan'daki bu Türki halklar Hanlar, Emirler ve Mollalar yönetimi altında birbirlerinden ayrılmışlardı. Bölgenin merkezi olan Taşkent aynı zamanda Rusların ve Rus demiryolu işçilerinin en yoğun olarak yaşadığı yerdı.

şubat devriminden sonra Taşkent'te geçici hükümete bağlı bir Türkistan Komitesi ile aynı anda Bolşeviklerin denetiminde İşçi ve Köylü temsilcileri Sovyeti kuruldu. Eylül 1917'de İşçi ve Köylü temsilcileri Sovyet'i Türkistan geçici hkmetine bağlı Türkistan komitesini dağıtarak yönetimi bütünüyle ele geçirdi.

1918 yılı içinde Türkistan'ının diğer önemli şehirlerinde, Kokand'da , Buhara'da ve Hiva'da dinci ve milliyetçilerin liderliğinde hükümetler

kuruldu. Merv’de ise işgalci İngiliz birliklerinin desteğiyle bir burjuva hükümet kuruldu. İç savaş boyunca Taşkent ile merkezi Sovyet iktidarı arasında ilişki kurulamadı. Taşkent Sovyeti kendi kaderine terk edilmiş ve milliyetçi hükümetler tarafından kuşatılmış bir halde varlığını sürdürdü. Bu süre boyunca Türkistan’da mücadele Emirler, Hanlar, Mollalar ile Sovyetler arasında sürdü. Kokand’da dini liderlerin önderliğinde kurulan Özerk Türkistan Cumhuriyeti Taşkent Sovyeti tarafından dağıtıldı.

Taşkent Sovyeti Buhara’da kurulan milliyetçi hükümete karşı yürüttüğü mücadeleden bir sonuç alamayınca Mart 1918’de Buhara Emirliğini tanımak zorunda kaldı. Hiva ve Merv’de kurulan milliyetçi iktidarlar da iç savaşın bitimine kadar varlıklarını sürdürdüler. Bu süre içerisinde Taşkent Sovyet’i hem Basmacılar olarak adlandırılan eşkıyaların saldırıları, hem de, iç isyanlarla mücadele etmek zorunda kaldı.

Merkezi Sovyet iktidarı ancak iç savaşın kazanıldığının kesinleştiği 1919 yılı sonunda Türkistan’la ilgilenme olanağını elde etti. Taşkent Sovyetinin en büyük zaafı bir avuç Rus demiryolu işçisine dayanması ve Sovyet yöneticilerinin ağırlıklı olarak Ruslardan oluşması oldu. Milliyetçi hareketlerin daha da gelişmesine yol açan bu durumun yol açtığı olumsuz sonuçları ortadan kaldırmak için Ekim 1991’de VTsIK Türkistan ile ilgili bir bildiri yayınladı. Bildiride, milli eşitsizliğe ve ayrıcalığa tamamen son verilmesinin Rusya Sovyet Cumhuriyeti’nin politikasının temelini oluşturduğu, Türkistan’da Çarlık Rusya’sından kalan güvensizliğin ancak bu yolla aşılabileceği vurgulandı. Lenin, “Türkistanlı Komünist Yoldaşlara” yazdığı mektupta Türkmenistan halkıyla yoldaşlık ilişkilerinin kurulmasını ve büyük Rus şovenizminin izlerinin silinmesini istedi.

Ocak 1920’de Kızıl tren propaganda malzemeleri ile Taşkent’e hareket etti, Taşkent’teki Kızıl Ordu birlikleri yerel birliklerle takviye edildi. Kızıl Ordu birlikleri Buhara, Hiva, ve Merv’deki milliyetçi hükümetleri ortadan kaldırdı. Nisan 1921’de Özerk Türkistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin kuruluşu ilan edildi.

İşçi, Dehgan, Köylü, Kızıl Ordu ve Kazak Temsilcileri Sovyet’i, Hazarın doğusundan İran, Afganistan, Hindistan ve doğuda Çin sınırına kadar uzanan bölgeyi kapsayan Özerk Türkistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin en üst organı olarak örgütlendi.

Özerk Türkistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti’nin kuruluşundan

sonra bile Türkistan'daki mücadele devam etti. "Genç Buhara Hareketi ve dağlarda eşkıyalık yaparak yaşamını sürdüren Basmacıları etrafında toplayan Enver Paşa 1921 Sonbaharında Buhara'da yeni bir isyan başlattı. İsyan aylarca süren çatışmalardan sonra bastırıldı. Enver Paşa'nın 4 Ağustos 1922'de öldürülmesiyle Türkistan sorunu önemli ölçüde çözüme kavuştu.

Lenin'in ölümünden sonra Türkistan 4 ayrı cumhuriyete bölündü, Kazakistan Türkmenistan Özbekistan ve Tacikistan Özerk Cumhuriyetleri kuruldu.

Sibirya

İlkel ve yerli kabilelerin yaşadığı Sibirya'da milli hareket hemen hemen yok gibiydi. İç savaş sırasında emperyalist devletlerin, İngiltere, Fransa, Japonya, ABD ve beyaz orduların işgali altındaki Sibirya'da yerel Sovyetler kurulsada, kalıcı olamadı. Nisan 1918'de Vladivas-tok'a çıkartma yapan Japonlar, Trans-Sibirya demiryolu boyunca Baykal Gölü'ne kadar ilerledi. Çek Kolordusu'nun aynı demiryolu hattı boyunca güneybatıdan ilerlemesiyle Sibirya bir bütün olarak Sovyet iktidarından yalıtıldı.

Temmuz 1818 de Çek Kolordusu'nun desteğiyle Samara'da sağ SD ve Menşeviklerden oluşan geçici bir hükümet kuruldu; Omsk'ta ise Fransız ve Japonların desteğiyle bir "Sibirya hükümeti" kuruldu. Sibirya Kazakları Çita'ya yerleşti. Böylece Sibirya'nın tamamı işgal güçleriyle işbirliği halindeki beyaz orduların ve anti Bolşevik güçlerin denetimine girdi. Sibirya'da kurulan bu anti-Bolşevik hükümetler Eylül 1918'de Ufa'da bir konferans düzenleyerek geçici bir " Rusya Hükümeti" kurma kararı aldı, ancak Kızıl Ordu'nun Çek Kolordusu'nu yenilgiye uğratması ve Samara'nın düşmesi ile geçici hükümet kurulmadan dağıldı. Bu tarihten sonra Sibirya'da Kolçak'ın orduları faaliyetlerini artırdı.

Kolçak emperyalist devletler ve Rusya'daki bütün anti-Bolşevik güçler tarafından Rusya'nın defakto başkanı olarak kabul edildi. Bu durum Kızıl Ordu'nun Kolçak'ı yendiği Ocak 1920'ye kadar sürdü. Kolçak'ın yenilgisinin ardından İngiliz, Fransız ve ABD birlikleri de Sibirya'dan geri çekilmek zorunda kaldı. Bu tarihten sonra Sibirya'da savaş işgalci Japonya ve işbirlikçileri ile yerel Sovyetler ve Kızıl Ordu arasında devam etti.

Sibirya'da ABD arabuluculuğunda Japonya ile RSFSC arasında

Uzakdoğu Cumhuriyeti adıyla tampon bir devlet oluşturuldu. SD, Menşevik ve Bolşeviklerin de içinde yer aldığı Uzakdoğu Cumhuriyeti'nde Ocak 1920'de yapılan kurucu meclis seçimlerinde Köylü Partisi ile ittifak halinde Bolşevikler çoğunluğu ele geçirdi. Bolşevikler ve Köylü Partisinden oluşan yeni bir hükümet kuruldu. Japonlar bu duruma işgalleri altındaki Vladivostok'ta kendi denetimlerinde bir hükümet kurarak karşılık verdi. Japon'lar ve yerli destekçileriyle Sovyetler ve Kızıl Ordu arasındaki savaş Japonların Sibirya'dan tamamen çekilmesiyle sonuçlandı.

Uzakdoğu Cumhuriyeti Kurucu Meclisi Kasım 1921'de aldığı kararla kendi varlığına son vererek RSFSC'ne katıldığını ilan etti. Ayrıca Sibirya'da 1922'de Moğol ve Yakut özerk bölgeleri oluşturuldu. 1923'te Moğol Özerk Bölgesi özerk cumhuriyet olarak yeniden örgütlendi.

Transkafkasya

Transkafkasya emperyalist işgalci güçler, beyaz ordular ve anti Bolşevik gruplar (Menşevikler, SD'ler) ile Sovyet iktidarı arasındaki mücadelenin en sert geçtiği bölgelerden bir diğerydi. Nüfusça küçük yerli halkların yanında üç büyük halk grubunun, - Gürcüler, Azeriler ve Ermeniler - yaşadığı bu bölgede feodal yapı egemendi. Gürcistan'da Gürcü prensler, Azerbaycan'da Müslüman beyler söz sahibiydi. Ermeniler ise bölgenin en dağınık halk grubunu oluşturuyordu. Gürcistan'ın başkenti Tiflis'te Ermeni nüfus, Gürcü nüfustan daha fazlaydı. Aynı şekilde petrol sanayinin gelişmiş olduğu Bakü'de Ermeni ve Rus işçiler nüfusun önemli bir kesimini oluşturuyordu.

Bölgede halkların bu iç içe geçmişliği ulusların kendi kaderini tayin hakkının önündeki en önemli engellerden bir diğerydi. Çünkü Gürcüler, Ruslardan çok Ermeni ve Azerilere tepkiliydi. Bölgede adeta Rus milliyetçiliği yerini Azeri ve Ermenileri hedef alan bir Gürcü milliyetçiliğine bırakmıştı. Stalin Transkafkasya'daki bu durumu 1912'de şöyle betimlemişti; *"Eğer Gürcistan'da ciddi bir Rus taraftarı milliyetçilik yoksa, bu her şeyden önce kitlelerde böyle bir milliyetçiliği körükleyecek Rus toprak beyleri ya da Rus büyük burjuvazisi olmadığı içindir. Gürcistan'da Ermeni aleyhtarı milliyetçilik vardır, çünkü orada, küçük ve henüz güçlenmemiş Gürcü burjuvaziye ezerek onu Ermeni taraftarı milliyetçiliğe iten bir Ermeni büyük burjuvazisi bulunmaktadır."* (H. Carr- Bolşevik Devrimi cilt:I -311)

Şubat devriminden sonra Transkafkasya'nın her üç ülkesinde iktidar burjuva-sosyalist (Menşevik - SD) ve burjuva milliyetçi partilerin eline geçti. Gürcistan'da Menşevikler, Ermenistan'da burjuva Taşnak Partisi ve Azerbaycan'da milliyetçi Müsavat (Eşitlik Partisi) iktidarı ele geçirdi. Eylül 1917'de Tiflis'te bu üç partinin temsilcilerinden oluşan Transkafkasya meclisi ve komiserliği kuruldu. Bu komiserliğin yanında Tiflis'te Menşevik Jordanya'nın başkanlığını yaptığı bir işçi köylü ve asker temsilcileri Sovyet'i oluştu. Hem Sovyetler, hem de Transkafkasya komiserliğinde ağırlık Menşeviklerdeydi. Bu durum Komiserlik ve Sovyet'in uyumlu hareket etmesini sağlıyordu.

Kasım 1918'de Sovyet iktidarının Kurucu Meclisi dağıtılmasından sonra Transkafkasya komitesiyle Sovyet iktidarı arasındaki ilişkiler iyice gerginleşti. Nisan 1918'de Almanya ile Sovyet iktidarı arasında imzalanan ve Batum, Kars ve Ardahan'ı Türklere bırakan, Brest Litovsk antlaşmasının ardından Türk birlikleri Nisan 1918'de Batum'u işgal etti. Azerilerin Türkleri desteklemesi ile Transkafkasya komiserliği dağılmaya başladı. Mayıs 1918'de toplanan Transkafkasya Meclisi, Transkafkasya Cumhuriyeti'nin feshi kararını aldı. Bu kararla birlikte, Gürcüler, Azeriler ve Ermeniler bağımsızlıklarını ilan etti.

Türk birlikleri Batum'dan sonra Azerbaycan ve Ermenistan'ın da önemli bir bölümünü işgal edince, Ermenistan'ın bağımsızlığı kağıt üzerinde kaldı. Azerbaycan ise bir Türk vasal devletine dönüştü. Türk birlikleri'nin ilerleyişi karşısında Menşevik Gürcü hükümeti Almanya'ya başvurarak koruma talep etti, Alman birlikleri Gürcistan'a girdi, Tiflis'te bir Alman garnizonu kuruldu. Böylece Almanya, Bakü petrolünün Karadeniz'e çıkış noktasıyla birlikte, Gürcistan'ın zengin manganez kaynaklarını da denetim altına aldı. Almanya ile Gürcistan arasındaki Brest Litovsk antlaşmasının koşullarını tanıyan ve Gürcistan'ı Alman koruması altına alan bir antlaşma imzalandı. Menşevik Jordanya Gürcü hükümetinin başına geçti, bu hamle Tiflis Sovyet'inin de sonu oldu.

Türk birlikleri'nin Ermenistan ve Azerbaycan'ın büyük bir bölümünü işgal etmesi ve Almanya'nın Gürcistan'a girmesi ile Transkafkasya'nın Almanya ile Türkiye arasında ilk paylaşımı gerçekleşti. Bu paylaşımında tek istisnayı Bakü oluşturdu. Şubat Devrimi'nin ardından Tiflis gibi Bakü'de de bir İşçi Köylü ve Asker Sovyeti kuruldu. Bolşevik, Menşevik ve SD'lerin yer aldığı Bakü Sovyet'inin başkanlığını Bolşeviklerin başlangıçtan beri Transkafkasya'daki faaliyetlerini yöne-

ten Şaumyan üstlendi. Transkafkasya'nın Türkiye ve Almanya arasında bölüşülmesi, Bakü Sovyet'inin konumunu önemli ölçüde sarstı, Bakü Sovyet'i içindeki bölünme hızlandı. Temmuz 1918'de Bakü Sovyet'i Türk birliklerinin ilerleyişine karşı, Menşevik ve SD temsilcilerin oylarıyla İngiliz birliklerinin Bakü'ye davet edilmesi kararını aldı. Kararı protesto eden Bolşevikler Bakü Sovyet'lerindeki görevlerinden çekildiler. Stalin bu çekilişi, "siyasal düşmanlara yol açmak" olarak nitelendirerek eleştirdi. Şaumyan ve 25 komünist, Batum'dan gemiyle en yakın Sovyet iktidar alanı olan Astrahan'a geçmeye çalışırken önce Menşevik Gürcü hükümeti tarafından tutuklandılar, sonra serbest bırakıldılar ve 20 Eylül 1918'de İngiliz Menşevik ortak komplosuyla kurşuna dizildiler.

Bu "davet" öteden beri gözünü Bakü petrolüne diken İngilizlerin bir başarısıydı ve İngiliz birlikleri Ağustos 1918'de Bakü'ye girdi, Türk birlikleri'nin ilerleyişi karşısında bir süreliğine geri çekilmek zorunda kalan İngiliz birlikleri. Aralık 1918'de Bakü'ye yerleşti.

Almanya'nın Kasım 1918'de yenilgiyi kabul edip geri çekilmesinden sonra Transkafkasya'nın emperyalist paylaşımında Almanya'dan boşalan yeri İngiltere doldurdu. Gürcistan da İngiliz denetimine girdi.

İngiltere hükümeti Transkafkasya'nın kaderini belirlemek üzere Aralık 1918'de Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan temsilcilerini Paris'te bir toplantıya davet etti. Toplantının amacı bu ülkenin bağımsızlığını tanımaktı. Ancak Rusya'nın yeni lideri olarak tanınan ve iç savaşı kazanacağına kesin gözüyle bakılan Kolçak'ın itirazı üzerine toplantı bir sonuç alamadan dağıldı. Anlaşılan, İngilizler Kolçak'ın iç savaşı kazanacağı ve Rusya'nın yeniden bir burjuva devlet olarak örgütlenebileceğine dair inançlarını hâlâ koruyordu. İngiltere'nin Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan'ın bağımsızlığını tanıma planı Kolçak'ın iç savaşta yenilgisinin ardından yeniden devreye sokuldu. İngiltere ve Fransa Ocak 1920'de Gürcistan, Azerbaycan ve Ermenistan'ın bağımsızlığını defakto olarak tanıdı.

İngiltere ve Fransa'nın tümüyle iç gelişmeler ve ordudaki isyanlar nedeniyle birliklerini Batum limanı, hariç Transkafkaslardan geri çekmek zorunda kalmasından sonra Transkafkasya'daki durum da hızla Bolşeviklerin lehine değişmeye başladı. Nisan 1920'de Bolşevikler Bakü'de bir ayaklanma ile iktidarı ele geçirdiler. Kızıl Ordunun da yardımıyla Azerbaycan S. S. Cumhuriyetinin kuruluşu ilan edildi. Böylece Sovyet Rusya ile Transkafkasya arasında iç savaş boyunca süren ilet-

şimsizlik de ortadan kalkmış oldu.

Bolşevik Parti Transkafkasya'nın sovyetleştirilmesi için bir Rus, bir Gürcü ve bir Ermeni'den oluşan (Kirov, Ordjenikidze ve Mikoyan) bir komiteyi görevlendirdi. Bu komitenin çalışmaları aynı tarihte başlayan Sovyet Rusya - Polonya savaşı nedeniyle sekteye uğradı. Polonya savaşı sırasında Sovyet Rusya, Azerbaycan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerini tanıması karşılığında, Gürcistan hükümeti ile Gürcistan'ın bağımsızlığını tanıyan bir anlaşma imzaladı.

Azerbaycan'daki ayaklanmayı Ermenistan ayaklanması izledi. Ermenistan ayaklanması Taşnak Partisi'nin müdahalesiyle bastırıldıktan sonra Ekim 1920'de Ermenistan yeniden Türk Birlikleri'nin istilasına uğradı. Türk birlikleri Kars ve Gümrü'yü işgal ederek Ermenistan içlerine doğru ilerledi. Türk ordusunun bu ilerleyişi Kızıl Ordu'nun müdahalesi ile sonlandı ve Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği kuruldu.

Azerbaycan ve Ermenistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetlerinin kuruluşu sıranın Gürcistan'a geldiğinin işaretiydi. Mayıs 1922'de Sovyet Rusya ile Gürcistan Menşevik hükümeti arasında yapılan ve Gürcistan'ın bağımsızlığını tanıyan anlaşmaya rağmen, Gürcü hükümeti anti Bolşevik eylemlerini sürdürdü, Gürcistan Komünist Partisini ve komünist yayınları yasakladı, komünistlerin tutuklanması devam etti. Gürcistan sınırları içindeki azınlıklara Osetler ve Abhazlar'a baskıyı artırdı. Bunlarla yetinmeyen Menşevik Gürcü Hükümeti, Eylül 1920'de 2. Enternasyonalin anti- Bolşevik liderlerini, Kautsky, Vandervalde ve Ramsey McDonald'ı Gürcistan'a davet ederek Gürcistan'ı anti Bolşevik propagandanın merkezi haline getirdi. Bu durum Sovyet Rusya ile Gürcü hükümeti arasındaki ilişkileri daha da gerginleştirdi. İngiltere'nin Batum'da bir garnizon bırakılan Transkafkasya'dan çekilmesinden sonra, 1921 yılı başında Tiflis'te bir komünist ayaklanma gerçekleşti, Kızıl Ordu Lenin ve RKP Politbürosu kararıyla ayaklanmacıları desteklemek üzere Tiflis'e girdi. Şubat 1921'de Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'nin kurulduğu ilan edildi.

Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri'nin kuruluşu Transkafkasya'da sorunun bittiği anlamına gelmiyordu; bölgede halkların iç içe geçmişi ve Ermeni ve Azeri karşıtı Gürcü milliyetçiliği sorunun çözümünü zorlaştıran bir faktör olarak varlığını sürdürdü.

Yukarıda özet olarak anlatılanlardan hareketle UKKTH sorununun çözümünde üç dönemi birbirinden ayırmak mümkündür. Çarlığın yıkılışından Ekim devrimine kadar geçen süreyi kapsayan birinci dönemde UKKTH bazı istisnalar dışında Rusya'nın hemen her yerinde burjuva hükümetlerin kurulması ile belirlendi. Bu süreçte Batı Rusya'da bağımsız burjuva cumhuriyetler ortaya çıktı. Bu alanda tek istisnayı özerklik talebi ile kurulan Ukrayna Rada'sı oluşturdu. Doğuda ise, UKKTH "Rusya Demokratik Federasyonu" içinde özerklik talebinin öne çıkartılması ile belirginleşti. Sürecin başında Finlandiya ve Polonya bağımsız burjuva devletler olarak Rusya'dan koptu. Bunları daha sonra üç Baltık ülkesi, Litvanya, Estonya, Letonya izledi. Finlandiya ve Polonya'nın emperyalist devletlerin işgali ve dayanışması altında Rusya'dan koparak siyasal bağımsızlığa kavuşmaları eski sömürge siyasetinde bir değişimi de beraberinde getirdi ve eski sömürgecilik ilişkilerinin yerini siyasal bağımsızlık altında, kapitalizmin karakterine uygun bağımlılık ilişkilerine aldı. Bu, sömürge siyasetinde yeni bir dönüm noktası oldu.

2. dönem, 1917 Ekim devrimi ile 1921 iç savaşın bitimini kapsayan dönemdir. Dört devrim yılı süren bu dönem, birinci dönemde kurulan burjuva hükümetler ve onları destekleyen, donatan emperyalist devletler ile İşçi, Köylü ve Asker Temsilcileri Sovyetleri ve Kızıl Ordu arasındaki mücadele ile belirlendi. Bu dönemin hemen başında, Ocak 1918'de 20 kadar özerk bölgeyi kapsayan Rusya Sovyet Sosyalist Federasyonları Cumhuriyeti (RSSFC) kuruldu. Bunu iç savaş sürecinde, farklı tarihlerde kurulan Sovyet Cumhuriyetleri ve Özerk Cumhuriyetler ile RSSFC arasında yapılan anlaşmalar izledi.

İkinci dönemin en önemli özelliği, birinci dönemde kurulan burjuva iktidarlarının yerini Sovyet iktidarlarının alması oldu. Beş devrim yılını kapsayan bu hızlı değişim iki ana etken tarafından belirlendi. Birincisi; Bolşevik partinin daha kuruluşundan itibaren UKKTH'nı ikirciksiz savunması, bu ilkeye bağlı kalmasıdır. Bu bağlılık, büyük Rus şovenizminin ezilen halkların üzerinde yarattığı korku ve güvensizliğin aşılmasına olanak sağlayarak ezilen halkların işçi ve köylü kitleleri ile Sovyet iktidarının arasında ezgi ve baskıyı dışlayan yeni bir ilişkinin yeşermesine olanak sağladı. İkincisi ise; Çarlığın yıkılmasının ardından kurulan burjuva hükümetlerin emperyalist işgal güçleri, yerli toprak sahipleri ve burjuvalarla birlikte hareket etmesi oldu. Hem işgalci emperyalistler, hem de beyaz ordular ve yerli yöneticilerin iç savaş süresi

boyunca eski düzeni sürdürme gayretleri, işçi ve köylülerin Sovyet iktidarından yana tavır almasına yol açarak, UKKTH'nın Sovyet iktidarı altında gerçekleşmesini kolaylaştırdı.

İç Savaş'ın bitimiyle başlayan 3. dönemde, RSSFC ile diğer Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri arasındaki önceki dönemde oluşturulan gevşek birlik, ekonomik, politik askeri ve diplomatik alanları kapsayan gelişmiş bir birliğe doğru evrildi. Birlik süreci adım adım ilerledi. Önce 1918'de kurulan RSSFC yeni kurulan Özerk Sovyet Sosyalist cumhuriyetlerinin, (Başkirt, Tatar, Kalmuk, Kazak) katılımıyla genişledi. Daha sonra kurulan Uzakdoğu Cumhuriyeti de RSSFC'ye dahil oldu.

İç savaşın farklı tarihlerinde kurulan bağımsız Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri, Ukrayna Belarus, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan ile RSSFC arasında imzalanan anlaşmalarla daha gelişmiş bir bilgiye doğru yol alındı. Bu türden anlaşmaların ilki Nisan 1920'de Azerbaycan S.S.C ile imzalandı; bunu Ukrayna, Belarus, Ermenistan ve Gürcistan'la benzer anlaşmaların imzalanması izledi. Bu cumhuriyetlerin Sovyet kurumları ile RSSFC Sovyet kurumları arasında ilişkiler kuruldu, cumhuriyetler Tüm Rusya Sovyet Kongresi ve bunun yürütme kurulu olan VTsIK'da temsil edildiler. Henüz Sosyalist olarak nitelenmeyen Harezmi ve Buhara Sovyet Cumhuriyetleri ile RSSFC arasında ilişkiler yapılan farklı nitelikli anlaşmalarla düzenlendi.

1921'de Transkafkasya'yı ziyaret eden Stalin bu bölgedeki üç büyük devletin, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan'ın Transkafkasya Sovyet Sosyalist Federasyonu Cumhuriyeti (TSSFC) adı altında birleştirilmesi görüşünü ileri sürüldü. Daha sonra bu görüş Lenin ve Merkez Komitesi plenumu tarafından benimsenince Transkafkasya Federasyonu'nu oluşturma çalışması hız kazandı. Bu çalışmanın başına kendisi de bir Gürcü olan Ordjenikidze getirildi. Azerbaycan ve Ermenistan KP'leri tarafından benimsenen TSSFC fikri, Gürcistan KP'sinin muhalefeti ile karşılaştı. Gürcistan'ın birliğe bağımsız bir cumhuriyet olarak katılmasını savunan Gürcistan KP liderleri Mdivani ve Maleharadze'nin Transkafkasya Federasyonu'na karşı çıkışları ekonomik ve demografik nedenlere dayanıyordu. Gürcistan KP yöneticileri ekonomik bakımdan daha geri olan komşularıyla bir federasyon içinde olmayı uygun görmüyorlardı. Federasyona karşı çıkışın en önemli nedenlerinden bir diğeri de, Gürcistan'ının başkenti Tiflis'te Ermeni nüfusun Gürcü nüfustan daha kalabalık olması, federasyonun kurulması halinde bu nüfusun daha da artacağı endişesiydi. Görüldüğü gibi, Gürcistan

KP'sinin Transkafkasya Federasyonu'na karşı çıkışının ana nedeni büyük Rus şovenizmine karşıtlıktan ziyade Gürcistan'da güçlenen yeni tip milliyetçilikti. Gürcistan'da dört yıllık Menşevik iktidar döneminde güçlenen bu milliyetçilik, KP'yi de etkisi altında almıştı.

Gürcistan KP'si içinde federasyon ile ilgili tartışmalar boyunca güç kaybeden Mdivani ve Makharadze tartışmanın eksenini yerel milliyetçilikten büyük Rus şovenizmine kaydırınca tartışma Bolşevik Parti'yi de kapsayan bir tartışmaya dönüştü. Sonuçta sorun, Mdivani başta olmak üzere Gürcistan Komünist Partisinin 11 yöneticisinden dokuzunun istifa etmesi ve Parti Merkez Komitesinin yeniden oluşturulması ile bir sonuca bağlandı. 13 Aralık 1922'de Transkafkasya Sovyet Sosyalist Federatif Cumhuriyetinin kuruluşu onaylandı; Abhazya, Osetya ve Acaristan Gürcistan içindeki özerk bölgeler olarak düzenlendi.

Aralık 1922'de üç Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti ,Ukrayna, Belarus ve Transkafkasya Federasyonu ile RSSFC, bir biri ardına aldıkları kararlarla Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin (SSCB) kuruluş sürecini başlattı. Harezm ve Buhara Cumhuriyetleri henüz sosyalist bir yapıda olmadıkları için geçici olarak birliğin dışında bırakıldı.

SSCB'nin kuruluşu Ocak 1923'te toplanan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği 1. Kongresi'nde onaylandı; aynı kongrede yeni birliğin anayasasını oluşturmak için cumhuriyetlerin temsilcilerinden oluşan bir anayasa komisyonu kuruldu. Anayasa çalışmaları sırasında birçok öneri tartışıldı. Yeni anayasa tasarısında birliği oluşturan cumhuriyetlerin ve özerk cumhuriyetlerin birlikten ayrılma ve her cumhuriyet ve özerk cumhuriyetin kendi dilini birinci dil olarak kullanma hakkı garanti altına alındı.

Hazırlanan tasarıda , iktidar organı SSCB kongresi olarak belirlendi, iki kongre arasında iktidar, kongrede seçilecek Merkez Yürütme Kurulu (VTsIK) tarafından yürütülecekti, VTsIK Birlik Yüksek Konseyi ve Milliyetler Konseyi olmak üzere iki meclisten oluşacak, kararlar her iki mecliste onaylandıktan sonra yürürlüğe girecek, anlaşmazlık sorunu SSCB kongresi çözecekti.

Tasarıda Komiserlikler üç ana kategoriye göre düzenlendi. Dışişleri, savunma, dış ticaret ulaştırma ve posta-telgraf komiserlikleri Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin tümünü kapsayan komiserliklerdi. Cumhuriyetlerde bir benzeri olmayacak olan bu komiserlikler VTsIK tarafından seçilecekti. İkinci kategorideki komiserlikler, Milli Ekonomi

Yüksek Konseyi, iâşe, çalışma, maliye ve işçi köylü denetimini kapsayan “Birleşik Komiserlikler”di. Bu komiserlikler hem SSCB, hem de cumhuriyetlerde var olacak ve merkezi komiserliklerle eşgüdüm içinde çalışacaktı. ÇEKA’nın yerini alan ve kısa adı OGPU olan Siyasal, Ekonomik ve Karşı devrimci Faaliyetlerle Mücadele Komiserliği de bu ikinci tür komiserliklere dahildi.

Üçüncü kategorideki komiserlikler, İçişleri, Adalet, Eğitim, Sağlık, Sosyal Refah ve Milliyetler Komiserlikleri, sadece cumhuriyetlerde var olacaktı. Ancak bu komiserliklerle ilgili genel kuralları belirleme hakkı SSCB Konseyi’nindi. Komiserlikler bu kurallara uygun olarak kendi faaliyetlerini bağımsız biçimde yürütebileceklerdi. Ayrıca, tasarıda karşı devrimci faaliyetlerle mücadele için SSBB Merkez Yürütme Kurulu’na bağlı Yargıtay kurulması öngörülüyordu. Anayasanın temel maddelerini değiştirme hakkı sadece SSCB Kongresine aitti. Bu tasarı, 6 Temmuz 1923’te VTsIK tarafından onaylandı. 31 Ocak 1924’te SSCB Kongresince onaylanarak yürürlüğe girdi ve SSCB’nin kuruluş süreci tamamlanmış oldu.

Ulusal Sorun Konusunda Parti İçi Tartışmalar

Ulusal sorunun çözümü ve SSCB’nin kurulması süreci parti içinde tartışmalı bir süreç oldu. UKKTH’nın yerine işçi sınıfının kendi kaderini tayin hakkının geçirilmesi, bölgesel özerkliğe karşı kültürel özelliğın savunulması, dillerin eşitliği yerine cumhuriyetlerin dillerinin ikinci dil olması vb. argümanlar başlangıçtan beri Bolşevik Parti’nin reddettiği argümanlar olduğu için kolaylıkla aşıldı. Tartışma boyunca en ciddi sorunu büyük Rus şovenizmi ve buna karşı yürütülecek mücadele oluşturdu. Büyük Rus şovenizmi Ekim devrimi ile birlikte hemen ortadan kaldırılması mümkün olmayan köklü bir sorundu. Kökleri yüzyıllara dayanıyordu ve ezilen halkların hafızalarında hâlâ canlıydı. Ekim Devriminin zaferinden sonra özellikle Doğu Rusya’da devrimin ön saflarında Rus işçi ve aydınlarının yer alması ve kurulan Sovyetler’de bunların yönetici pozisyonları işgal etmesi, yerel halk tarafından hâlâ büyük Rus şovenizminin devamı olarak algılanıyordu. Lenin bu olguya sürekli olarak dikkati çekerek yerel Sovyetlerde, yerel işçi ve aydınların görevlendirilmesi gerektiğini vurguladı. Ancak yerel işçi ve aydınların gerek azınlıkta oluşu, gerekse devrime sahip çıkmadaki kararsızlıkları birçok alanda buna izin vermiyordu.

Bu alanda ilk sorun Taşkent Sovyeti'nin kuruluşu sırasında ortaya çıktı, Taşkent Sovyeti'nde yönetici görevler bu Sovyet'in kuruluşunda belirleyici bir rol oynayan Rus demiryolu işçilerinin elinde yoğunlaştı. Bu durum Taşkent'te ve diğer bölgelerde büyük Rus şovenizmine dair duyguların güçlenmesine yol açtı. Aslında bu durum her ne kadar büyük Rus şovenizminin bir tezahürü olarak görülse de, gerçekte büyük Rus şovenizminin gölgesinde gelişen yerel bir milliyetçiliği işaret ediyordu.

Büyük Rus şovenizminin hâlâ canlı olan kalıntıları gelişmeye başlayan yerel milliyetçiliği besleyen tek kaynak değildi; ayrıca uygulamaya konulan NEP de bu milliyetçiliği besliyordu. NEP, Sovyet iktidarı altında bir yandan kapitalist ilişkilerin filizlenmesine yol açarken, öte yandan da burjuva milliyetçiliğin gelişmesinin zeminini oluşturunuyordu.

Büyük Rus şovenizminin gölgesinde filizlenen bu milliyetçiliğin ilk ciddi soruna yol açtığı Cumhuriyetler, burjuva milliyetçiliğin nispeten gelişmiş olduğu Ukrayna ve Gürcistan oldu. Ayrıca bu iki sosyalist cumhuriyet, Ekim devrimi sonrasında emperyalist destekli burjuva-Menşevik iktidarların en direngen olduğu ve en uzun süreli iktidarda kaldıkları cumhuriyetlerdi. Ukrayna ile yaşanan ilk ciddi sorun dış ilişkilerde temsil edilme konusunda ortaya çıktı. 1922 yılı başında İtilaf devletleri ile SSCB arasında Cenova'da yapılan görüşmelerde bütün diğer Cumhuriyetler RSSFC'nin kendilerini temsil etmesini onaylarken, Ukrayna RSSFC'nin kendisini temsil etmesine karşı çıktı. Sorun kolayca aşılsa da bu, sorunun çözüldüğü anlamına gelmedi.

Bu konuda asıl sorun daha önce belirtildiği gibi Gürcistan KP'sinin ekonomik ve demografik nedenlerle Transkafkasya Federasyonu'nun kurulmasına karşı çıkmasıyla yaşandı. Bolşevik Parti'de bir tartışmaya yol açan bu sorun aynı zamanda Lenin ve Stalin arasında ilişkilerin gerilmesinin de nedeni oldu.

Gürcistan sorunu Lenin'in hastalığı dönemine denk düştü. Lenin Aralık 1921'de ilk felci geçirdi ve izinli olarak Gorki'de dinlenmeye çekildi. Geçici bir düzenlemenin ardından çalışmaya yeniden dönse de, Ocak ve Mart'ta hastalığının nüksetmesi ile iki kez daha izin kullanmak ve çalışmadan uzaklaşmak zorunda kaldı. Mart 1922'de geçirdiği felç ile yazma yetisini kaybetti. Hastalığı nedeniyle hem Gürcistan hem de SSCB'nin kuruluş süreci ile yeteri kadar ilgilenemedi. Mart 1922'de gündeme gelen Transkafkasya Federasyonu sorunuyla ancak Stalin, diğer Merkez Komite üyeleri ve Gürcistan Komünist Partisi lideri Mdivani ile görüşmekle yetinmek durumunda kaldı.

Gürcistan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin kuruluşundan kısa bir süre sonra 2 Mart 1921 de Ordjenikidze'ye yazdığı mektup Lenin'in Gürcistan sorununa verdiği önemi ve duyduğu endişeyi yansıtıyordu. Lenin mektubunda Gürcistan'da sorunun çözümü için üç öneride bulunuyordu;

“Bir, işçiler ve yoksul köylülerin bir an önce silahlandırılması ve güçlü bir Gürcü Kızıl Ordu'sunun oluşturulması.

İki, Gürcü aydınları ve küçük tüccarlarına ayrıcalıklar verilmesinde özel bir politika izlenmesi. Bunların devletleştirilmesinin düşüncesizlik olmasının yanında, konumlarını iyileştirmek ve kendi küçük ticaretlerini sürdürmelerini sağlamak için belirli ödünler verilmesine gerek olduğu da kabul edilmelidir.

Üç, ayaklanmadan önce Gürcistan'da belli koşullarla Sovyet gücünün varlık göstermesi fikrine tamamıyla karşı çıkmış bulunan Zhordania ve benzeri Gürcü Menşeviklerinin oluşturduğu bir bloğa uygun bir ayrıcalık düşünülmesi son derece önemlidir.

Gürcistan'ın hem yerel, hem de uluslararası konumunun, kendi komünistlerinin Rus modelini mekanik olarak kopyalamaktan kaçınmayı gerektirdiğini lütfen aklınızdan çıkarmayın” (Lenin'in Son Kavgası – Öteki Yayınevi, s. 279)

Bu noktada Lenin'in, sorunun uluslararası boyutuna dikkat çekmesi oldukça önemlidir ve Lenin'in kaygılarının büyüklüğüne işaret etmektedir.

Lenin'in bu önerilerini dikkate alan Bolşevikler, Gürcistan'da tutuklu Menşevikler için af çıkardı; ancak hem yurtdışında bulunan Menşevik liderler hem de aftan yararlanan Menşevikler'in karşı devrimci faaliyetlerini sürdürmeleri yeniden tutuklanmalarına yol açtı ve Lenin'in önerilerinin bu kısmı uygulanamaz oldu. Ayrıca Lenin, 14 Nisan 1921'de “Azerbaycan, Gürcistan, Ermenistan, Dağıstan, ve Dağlılar Cumhuriyeti Komünistlerine” yazdığı mektupta aynı kaygıları dile getirerek, “RSSFC'den farklı olarak Kafkas Cumhuriyetleri'nin yapabileceği ve yapması gereken, sosyalizme daha yavaş, daha dikkatli ve daha sistemli bir geçişi sağlamak” olduğunu belirtti. (age. 282)

“Transkafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu'nu Üzerine” Stalin'e gönderdiği 28 Kasım 1921 tarihli Nota'da benzer kaygıları bir kez daha dillendirerek şunları yazdı; “Yoldaş Stalin temelde sizinle aynı fikirdeyim ancak ifade biçiminin biraz değiştirilmesinden yanayım...

1- Bir Transkafkasya Cumhuriyetleri Federasyonu, ilkede tamamen doğru iken ve mutlaka tamamlanması gerekirken, hemen gerçekleştirilmesi zamansız kabul edilmelidir; yani tartışılması, yayılması ve alt Sovyet birimlerince benimsenmesi belirli bir zaman alacaktır.

2- Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan Merkez Komiteleri 'ne Federasyon sorununu parti içinde ayrıntılarıyla tartışmaya sokması, işçi ve köylü kitleleri aracılığıyla bir federasyon oluşturma adına etkin bir propaganda yürütmesi ve cumhuriyetlerin her birindeki Sovyet Kongreleri'nde bu yönde kararlar alınması yolunda (Kafkas bürosu aracılığıyla) talimat verilmelidir. Ciddi bir muhalefet yükselirse Merkez Komitesi Politbüro'su, Rus Komünist Partisi doğru bir biçimde ve zamanında bilgilendirilmelidir." (age.-283)

Transkafkasya Federasyonu'nun kuruluşu sırasında Gürcistan KP liderleri ile RKP adına sorumlu MK üyesi Ordjenikidze arasında yaşanan gerginlikler kaçınılmaz olarak RKP'ye de yansıdı. Gürcistan Komünist Partisi'nden Tsintsadze ve Kavtaradze yaşanan sorunlarla ilgili olarak Lenin'e verilmek üzere Buhari'ne gönderdikleri telgrafı, Lenin 21 Ekim 1923 tarihinde cevapladı. Lenin cevabında, telgrafın Merkez Komite sekreterlerinden biri tarafından değil de, Buharin tarafından kendisine iletilmesinin tuhaflığına dikkat çekerek, şunları yazdı; *"Tsintsadze ve diğerlerinin imzasını taşıyan telgraf mesajında kullanılan uygunsuz ifade biçimi beni şaşırttı. Benim dolaylı ve Mdivani'nin doğrudan katılımıyla alınan Merkez Komitesi kararları sonucunda tüm ayrılıkların giderildiğinden emindim. Bu nedenle de Ordjenikidze'ye yapılan hakareti şiddetle kınıyor ve mesajınızı iletmış bulunduğum RKP MK sekreterliğince çözümlenmesi için anlaşmazlığınızın uygun ve de samimi bir tarzda dile getirilmesi gereğinde ısrar ediyorum."* (age-102)

Bu telgraf Merkez Komitenin Transkafkasya Federasyonu'nu oluşturma kararına direncin sürdüğünü gösteriyordu. Bolşevik Parti Merkez Komitesi 1922 yazında Gürcistan'da yaşananları araştırmak üzere Çerjinski başkanlığında (bir Polonyalı - Çerjinski, bir Litvanyalı - Mitskaviç, ve bir Ukraynalı - Manuilski) oluşan üç kişilik bir heyeti görevlendirdi. Heyet yaptığı araştırmanın sonucunu bir rapor haline getirerek RKP Merkez Komite'sine sundu. Rapor Lenin'in eline 12 Aralık 1922'de ulaştı. Lenin konuyla ilgili olarak önce Çerjinski'yi dinledi. Çerjinski'nin anlattıklarından ikna olmadığı anlaşılıyor ki sekreterlerinden raporu inceleyip sonuçlarını kendisine iletmelerini istedi; sekreterlerin hazırladığı rapor 5 Mart'ta tamamlandı. Raporda, Ordjenikid-

ze'nin Merkez Komite talimatlarına göre davranmadığı, Çerjinski ve Stalin'in de buna göz yumduğu gibi Çerjinski'nin raporundan tümüyle ters sonuçlar vardı.

Bu yoğun tartışmalı sürecin ardından Transkafkasya Federasyonu sorunu, Gürcistan KP'sinin bazı üyelerinin istifa etmesi ve yerine seçilen yeni Merkez Komite üyelerinin Federasyonu onaylaması ile çözüldü, Transkafkasya Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Federasyonu'nun kuruluşunun ardından RSSFC, TSSFC, Ukrayna ve Belarus Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri bir araya gelerek SSCB'nin kuruluş sürecini başlattı.

SSCB'nin kuruluşu ile ilgili ilk tasarı metin 24 Eylül 1922 tarihinde Stalin tarafından hazırlandı. 26 Eylül'de Lenin Kamenev'e yazdığı mektupta, Stalin'in fazlasıyla aceleci olduğunu belirterek, bu tasarımı iki önemli noktada eleştirdi; bunlardan birincisi, Stalin'in tasarısında yer alan Ukrayna, Belarus, Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan Cumhuriyetlerinin RSSFC'ye resmen katılmalarını öngören birinci maddeydi. Bu maddenin *“Avrupa ve Asya Sovyet Cumhuriyetler Birliği bünyesinde RSSFC ile resmi birleşme olarak”* değiştirilmesi, ikinci maddeye ilişkin olarak da RSSFC Tüm Rusya Merkez Komitesi yanında bir *“Avrupa ve Asya S.C.B Federal Tüm Rusya Merkez Komitesi”* kurulmasını önerdi. Stalin 27 Eylül'de Politbüro üyelerine yazdığı mektupta 1. maddedeki değişikliği benimsediğini, 2. maddedeki değişikliğe ise, *“iki Merkez Yürütme Komitesi'nin varlığı bize yalnızca sürtüşme ve anlaşmazlık ortamı getirecektir.”* diyerek karşı duruşunu sürdürdü ve 5-6 Eylül'de düzeltilmiş yeni tasarımı Merkez komitesi Plenumu'na sundu. (bak, age.s.-85-94)

6 Ekim'de Lenin “Egemen Ulus Şovenizmi ile Mücadele Üzerine Politbüro'ya gönderdiği Nota'da *“Egemen Ulus Şovenizmine karşı ölümüne bir savaş ilan ediyorum. Onu bu berbat dış ağırdan kurtulur kurtulmaz yiyip bitireceğim. Birliğin Merkez Yürütme Komitesi'nde sırasıyla bir Rus, bir Ukraynalı, bir Gürcü olmak üzere tüm üyelerce başkanlık edilmesi gereğine mutlaka ısrar edilmelidir.”* diye yazdı. (age.-95) Bu sert notaya hangi gelişmelerin yol açtığını kesin olarak saptamak mümkün olmasa da, bu Nota'nın Lenin ile Stalin arasındaki ilişkilerde bir dönüm noktası olduğu söylenebilir.

16 Aralık 1922 'de Lenin yeniden kötüleşti. 18 Aralık'ta Politbüro, doktorların belirlediği rejimi uygulamak üzere Stalin'i görevlendirdi, aynı toplantıda, Lenin'in gerek şahsi, gerekse çalışma ile ilgili temas-

lardan uzak tutulması kararı alındı ve bu karar başta Krupskaya olmak üzere ilgililere iletildi. Bu noktada 21 Aralık'ta Lenin'in Troçki'ye yazdığı mektup üzerinde durmak gerekiyor. 12-15 Aralık tarihleri arasında Lenin ile Troçki arasında bir dizi mektuplaşma oldu. Bu mektuplaşmaların hemen hepsi dış ticaret tekeli ve Devlet Planlama Komisyonu sorunu ile ilgiliydi. Dış ticaret tekeli konusunda Bolşevik Parti içerisinde üç görüş çatışıyordu. Buharin, tekelin kaldırılmasını öneriyordu, Stalin, Zinovyev ve Kamenev tekelin gevşetilmesinden yanaydı, Lenin ve Troçki tekelin korunmasını savunuyordu. Lenin'in dış ticaret tekeli konusunda kendisini Parti Plenumunda temsil etme görevini Troçkiye verdiği Merkez Komitesi üyelerince de biliniyordu. 21 Aralık'ta Lenin'in Troçki'ye yazdığı mektup dış ticaret tekeli konusunda Merkez Komitesi Plenumu'ndaki oylama ile ilgiliydi. Lenin mektupta *“Tek bir el ateş etmeden yalnızca basit bir manevrayla mevziyi ele geçirmiş görünüyoruz”* diyerek elde ettikleri başarıyı kutluyordu. Stalin bu mektubu öğrendikten sonra Kurupskaya'ya, politbüro kararlarına uymadığı için, *“ağır hakaretler”* ederek, onu Kontrol Komisyonuna vermekle tehdit etti. Stalin öfkeliendiren mektubun içeriği değil, Lenin'in mektup yazmasına yardımcı olunması, hatta bu konuda Troçki ile temasa geçilmesi idi. Mektubun altına eklediği, *“Vladimir İlyiç, yanıtınızı telefonla bildirmenizi rica ediyor”* notu, Krupskaya'nın Politbüro kararına karşı gelerek, işlediği suçun belgesi gibiydi. Bu mektup olayından sonra Lenin 22 Aralık'ta yeni bir felç krizi daha geçirdi.

Krupskaya yaptığı yanlışı anlamış olacak ki, 25 Aralık'ta Stalin'i Kamenev'e şikayet ederek, *“Dün Stalin, doktorların izniyle Lenin'in bana yazdırmış olduğu kısa bir not üzerine çirkin küfürler savurdu... 30 yıl boyunca hiçbir yoldaştan tek bir kaba söz işitmiş değilim ve Parti'nin ve İlyiç'in çıkarları Stalin kadar benim için de çok değerlidir. Şu anda olabildiğince soğukkanlı düşünmem gerek. İlyiç ile neyin tartışılıp tartışılmayacağını, onu neyin üzüp üzmeyeceğini bir doktordan ve herhalde Stalin'den daha iyi bilirim. V. İ. 'nin çok daha yakın yoldaşları olarak size ve Grigoriy'e (Zinovyev'e) müracaat ediyorum ve beni özel yaşamıma yapılacak kaba müdahalelerden, çirkin küfür ve tehditlerden korumanızı istiyorum.”* diye yazdı.(age. 189)

22 Aralık'ta geçirdiği felçten sonra Lenin, sağlığından iyice endişe etmiş olacak ki 23 Aralık'ta doktorlardan aldığı izinle (günde 5-10 dakika dikte ettirme izni) *“ Kongreye Mektup”*u (vasiyeti) dikte ettirmeye başladı. Lenin'in Kongreye Mektubu apayrı bir yazı konusudur. Biz

burada, bu mektubun sadece konumuz kapsamı içinde olan bölümünü ele almakla yetineceğiz. 30 Aralık 1922’de Milletler (Uluslar) ya da Otonomizasyon (Özerkleştirme) Sorunu Üzerine notlarına; hastalığı nedeniyle Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği sorunuyla yeterince ilgilenemediği için Rus işçilerine karşı ihmalkâr davranmış olduğunu belirterek başladı. Gürcistan sorunu üzerine Çerjinski ve Zinovyev’le konuşma fırsatı bulduğunu belirttikten sonra şöyle devam etti; *“Olaylar yoldaş Çerjinski’nin anlattığı gibi, Ordjenikidze’nin kaba kuvvet kullanmasına yol açacak denli tırmanmışsa, kendimizi nasıl bir belaya soktuğumuzu hayal edebiliriz. Besbelli ki bu “otonomizasyon” işi bütünüyle yanlış ve zamansızdı.....*

Bu girişim, hiç kuşkusuz, devlet aygıtının bizim olduğundan emin olana dek bir parça ertelenmeliydi. Fakat şimdi bütün içtenliğimizle bunun tersini kabul etmek zorundayız; bizim dediğimiz devlet aygıtı, aslında, hâlâ bize yabancı, alışamadığımız bir yapıdır. Bir burjuva ve Çarlık karışımı türdendir.”

Lenin notlarını, Stalin, Çerjinski ve Ordjenikidze’yi ayrı ayrı değerlendirek sürdürdü. Stalin için; *“Stalin’in herkesçe bilinen “milliyetçi şovenizm” kini ile birlikte aceleciliği ve salt yöneticilik sevdasının bu noktada çok tehlikeli bir rolü olduğunu düşünüyorum. Politikada kin genelde en kötü rolü oynar.”* Çerjinski için; *“Yoldaş Çerjinski de orada (Gürcistan kastediliyor-y) tam bir Rus kafasıyla (Ruslaştırılmış ulusların halkının bu Rus kafa yapısına gereğinden fazla saplandıkları herkesçe bilinen bir gerçektir) öne çıkmasından ve Ordjenikidze’nin “tartaklama”** olayı yüzünden bütün komisyonun tarafsızlığının gölgelenmesinden korkuyorum. Hiçbir kıskırtma, hatta hakaretin bu tartaklamayı haklı göstermeyeceği ve Yoldaş Çerjinski’nin de buna karşı kayıtsız bir tavır göstermesinin bağışlanamaz bir suç olduğu kanısındayım.”* Ordjenikidze için ise; *Kafkasya’daki bütün yurttaşlar için Ordjenikidze otorite idi. Kendisinin Çerjinski’nin sözünü ettikleri sinir bozukluğunu yansıtmaya hiç hakkı yoktu.”* diye yazdı.

31 Mart’ta Notlar, *“bir ezen ulusun milliyetçiliği ile bir ezilen ulusun milliyetçiliği, büyük ulus ve küçük ulus milliyetçiliği arasında mutlak bir ayrım yapılması” gerektiğini vurguladı ve söyle devam etti; “Sorunun bu yönünü görmemezlikten gelen ya da (kendisi gerçekten bir “nasyonal sosyalist”, hatta kaba bir büyük Rus zorbası olduğu halde dikkatsizce “nasyonal sosyalizm”e ilişkin suçlamaları savuran bir Gürcü, özünde işçi sınıfı dayanışmasının çıkarlarına zarar vermekte-*

dir; Çünkü işçi sınıfı dayanışmasının gelişimini ve gücünü, ulusal adaletsizlikten başka hiçbir şey bu kadar baltalayamaz.” diye devam etti.

Ve notlarını şu önerilerle tamamladı; *“Öncelikle, Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği’ni korumalı ve güçlendirmeliyiz. Bundan kesinlikle kuşku duyulamaz.... İkinci olarak, Sosyalist Cumhuriyetler Birliği diplomatik aygıtı açısından da korunmalıdır.... Üçüncü olarak; yoldaş Ordjenikidze’ye ibret alınacak bir ceza verilmesi (yakın dostum olduğu ve yurtdışında birlikte çalıştığımız için bunu üzümlere söylüyorum) ve Çerjinski komisyonunun toplamış olduğu malzemelere ilişkin soruşturmanın tamamlanması ya da kesinlikle barındırdığı sayısız yanlış ve taraflı yargının düzeltilip yeniden hazırlanması gereklidir. Bu gerçek büyük Rus milliyetçiliği hareketinin tüm politik sorumluluğu elbetteki Çerjinskive ve Stalin’e yüklenmelidir... Dördüncü olarak, birliğimizin Rus asıllı olmayan cumhuriyetlerinde ulusal dilin kullanılmasına ilişkin katı kurallar konulmalı ve bu kurallar büyük bir özenle denetlenmelidir.”* (age - 207-214)

Lenin’in, Stalin, Çerjinski ve Ordjenikidze’ye yönelttiği bu ağır eleştirilerin çıkış noktası, bizzat Lenin’in eleştirilerinde de görüleceği gibi, Gürcistan sorunuydu. Bu sorun Gürcü Komünist Partisinin bazı yöneticilerinin Transkafkasya Federasyonu’na karşı çıkması ile ortaya çıkmıştı. Lenin başlangıçta bu konuda Stalin’le “ilkede” aynı fikirdeydi, ayrılık yönteme ilişkindi. Lenin, her şeyin tartışılmasını ve “daha yavaş” hareket edilmesini istiyordu. Ancak Gürcistan’daki olayların gelişimi, yöntem konusunda Lenin’in uyarılarının yeterince dikkate alınmadığını gösterse de, bu noktada asıl önemli sorun, ister Büyük Rus Şovenizmi adı altında olsun, isterse yerel milliyetçilik, milliyetçiliğin bizzat Komünist Partisi içerisinde ortaya çıkmış olmasıydı ve bu sorunu doğrudan ezen ve ezilen ulus milliyetçiliği ile açıklamak olanaksızdı.

Ocak 1923 Lenin’in durumu iyileşmeye başladı ve yeniden Sovyet Devrimi’nin sorunları üzerine yazılar dikte ettirdi. “Bir Günlükten Sayfalar, Kooperatifçilik Üzerine, Bizim Devrimimiz, İşçi ve Köylü Dene-timi, Az Olsun Öz Olsun” bu dönemde yazdığı makalelerin bir kaçıdır ve bu makaleler Mart - Mayıs 1923 tarihleri arasında yayınlandı. Bu noktada dikkati çeken olgulardan biri, Lenin’in sağlık durumunun düzeldiği bu dönemde çok önem verdiği bilinen ulusal soruna ilişkin hiçbir makale yazmamış olmasaydı. Bu konuda biri Troçki’ye, diğeri Mdivani ve Makharatze’ye iki kısa not yazdı. Troçki’ye yazdığı 15 Mart 1923 tarihli notta, Stalin ve Çejinski’nin tarafsızlığına güveneme-

yeceğini belirterek “*Gürcistan davasının savunulmasını üstlenmesini*” istedi. (age. S. 273)

Mdivani’ye yazdığı kısa notta ise, “*Ordjenikidze’ye kabalığı için ve Stalin ile Çerjinski’nin kayıtsızlığına öfkeli*” olduğunu belirterek, “*davamızı tüm kalbimle destekliyorum*” diye yazdı. (age. S.-276)

Dikkati çeken bir diğer olgu da, Kongreye Mektup’un içinde yer alsa da hiçbir gizliliği olmayan ulusal soruna ilişkin notların yayınlanmamış olmasıdır. Kongreye Mektup’u Krupskaya saklıyordu. Milliyetler ve Özerkleştirme Sorunu hakkındaki notlar ise Fotiyeva tarafından muhafaza ediliyordu. Fotiyeva bu notları 16 Nisan 1923’de Stalin’e ilettiler, Stalin’e bıraktığı notta ise şunları yazdı; “*Vladimir İlyiç bunu yayınlamayı öneriyordu ve bu son hastalık nöbetinde (10 Mart’taki nöbetten söz ediliyor-y) kendisine makalenin basılıp basılmayacağını sorduğumda, makaleyi yayınlamayı düşündüğünü, fakat bunu bir süre sonraya bıraktığını söylemişti.*” (Yuriyev Yemelyanov - İktidara Giden Yol. s. 415)

Stalin, Fotiyeva’nın kendisine verdiği bu makaleyi kongrenin bitimini beklemeden kongreye ilettiler; makale önce delegasyon temsilcileri, sonra da kongre delegelerine okundu.

Gürcistan sorununun partide tartışmalara, Lenin’le Stalin arasında “gerginliğe” yol açacak ölçüde büyümesine Stalin ve Ordjenikidze’nin “aceleciliği” kadar Lenin’in endişeleri ve hastalığı da önemli bir rol oynadı. Lenin Gürcistan sorununun 2. Enternasyonalin “ağır topları” ve Paris’e yerleşen Menşeviklerce uluslararası bir sorun haline getirilmesinden endişe ediyordu. Ayrıca hastaydı ve sorunla doğrudan ilgilenemedi, ikinci ve üçüncü şahıslar tarafından bilgilendirildi. Sorunun net olarak görmesinde bu durum, hatta Stalin ile Krupskaya arasında yaşanan gerginliğin önemli bir etken olması muhtemeldi.

Stalin, Lenin’in ulusal sorun konusundaki eleştirilerini, uzun bir müddet sessiz kaldıktan sonra 1926’da şöyle cevapladı. “*Yoldaş Lenin, Partimizin 12. Kongresi öncesinde Gürcü yarı milliyetçilerine, Mdivani türünden yarı komünistlere karşı sert bir örgütsel politika izlememden... onlar hakkında takibat yaptırmamdan dolayı beni kınıyordu. Ancak daha sonraki gelişmeler, uklonistler (eğilimciler) diye bildiğimiz unsurların, Mdivani gibi kişilerin, aslında MK sekreterlerinden biri olarak sergilediğimden çok daha sert bir tavır hak ettiğini göstermiştir. Sonraki olaylar uklonistlerin su katılmamış, en aşırı oportünizmin*

çürüyüp dağılan grubu olduklarını ortaya koydu. Lenin bu gerçekleri bilmiyordu ve bilemezdi. Çünkü hastaydı, yatakta yatıyordu ve olayları takip etme olanağına sahip değildi.” (Yuriyev Yemelyanov - İktidara Giden Yol – 415)

Parti’nin 12. Kongresi, 17-25 Nisan 1923 tarihleri arasında Moskova’da toplandı. Stalin kongreye ulusal sorunla ilgili olarak uzun bir rapor sundu. Raporunda SSCB’nin kuruluşu ve onun önündeki tehlikeler üzerine durdu.

Stalin ulusal sorunla ilgili olarak SSCB’ni tehdit eden üç faktör olduğunu belirttiği konuşmasını şöyle sürdürdü; *“Halkların ve cumhuriyetlerin bir tek birlik biçiminde birleşme işini frenleyen etkenlerin birisi ve en tehlikelisi işte budur. Eğer Büyük Rus şovenliği gibi bir güç dallanıp budaklanarak gelişir ve zincirlerinden boşalırsa, ezilen halklar yönünden hiçbir güven beklenemeyeceğini, tek bir Birlik içinde hiçbir işbirliği kuramayacağımızı ve hiçbir Cumhuriyetler Birliğine sahip olamayacağımızı anlamak gerek.*

Eskiden ezilen halkların Rus proletaryası yöresinde birleşmesini engelleyen ikinci etken; arkadaşlar, Çarlık’tan bize miras kalmış bulunan fiili eşitsizliktir. Hak eşitliği – biz, bunu ilan ettik ve gerçekleştiriyoruz; ama sovyetik cumhuriyetlerin gelişme tarihinde kendi başına çok büyük bir önem taşıyan hak eşitliği ile fiili eşitlik arasında, ne de olsa çok yol var. Bütün geri kalmış milliyetler ve bütün aşiretler, biçimsel bakımdan, federasyonumuzu birleştiren bütün öbür ileri milliyetlerin yararlandığı tüm haklardan yararlanırlar. Ama mutsuzluk şu ki; bazı milliyetlerin kendi proleterleri yok, sanayi gelişme aşamasından geçmemiş, hatta bu gelişmeye başlamamışlar bile; kültürel bakımdan korkunç geriler ve devrimin kendilerine kazandırdığı hakları kullanmaları olanaksız..... Ama cumhuriyetlerin tek bir Birlik biçiminde birleşmesini frenleyen bir üçüncü etken daha var. Bu da çeşitli milliyetlerdeki ulusalcılık. NEP, sadece Rus halkı üzerinde değil, ama Rus-olmayan nüfus üzerinde de etkide bulunur.... Bu aynı NEP ve ona bağlaşıklık özel sermaye, Gürcü, Azeri, Özbek vb. ulusalcılığını da besler, geliştirirler. Kuşkusuz eğer Büyük Rusya şovenizmi olmasaydı, eğer güçlü olduğu için, eskiden de böyle olduğu ve ezme, aşağılama alışkanlıklarını koruduğu için saldırgan bir şovenizm olan Büyük Rus şovenizmi olmasaydı, ola ki yerel şovenizm de Büyük Rus şovenizmine yanıt olarak, deyim yerindeyse, çok küçük bir biçim altında, minyatür biçimde var olurdu.....” (Stalin, Ulusal Sorun ve Sömürgeler Sorunu Sol Yay. s.-100-102)

Stalin, Gürcistan sorununa da değindiği konuşmasını şöyle sürdürdü; *“Tüm Parti yasalarını çiğneyerek Federasyona karşı savaşım verdiklerine göre, elverişli durumlarını korumak için Federasyon’dan çekilmek istediklerine göre, Gürcü- sapmacı arkadaşlarımız bizi işte bu tehlikeli yola itiyorlar. Onlar bizi, Ermenistan ve Azerbaycan Cumhuriyetleri zararına kendilerine bazı ayrıcalıkların tanınacağı yola itiyorlar. Biz, kendimizi, bu yola satamayız, Çünkü bu, bizim siyasamız için ve Kafkasya’da Sovyetler iktidarı için kesin bir ölüm olur... Ermenilere ve Azerbaycanlılara karşı yöneltilmiş bir saldırıya geçmiş bulunan bu Gürcü şovenizmi, Gürcistan Komünist Partisi’ne tehlike işareti verdi. Yasal olarak var olduğundan beri iki kongre toplamış bulunan Gürcü Komünist Partisi’nin, her iki kongrede de sapmacı arkadaşların konumunu oybirliğiyle kınaması bir rastlantı değil; çünkü Kafkas-ötesi Federasyonu olmadıkça, Kafkaslar’da barışı sürdürmek olanaksızdır, eşitliği kurmak olanaksızdır Bir ulusun bir başkasına göre ayrıcalıklı olması kabul edilemez.”* (age. S.-109)

Not. Stalin’in RKP(B)’nin XII. Kongresinde yaptığı bu konuşmanın tamamı, okuyucular için, derginin sonuna eklenmiştir.

* Bu yazıda kullanılan Burjuva ve proletarya kavramlarına, merkez Rusya haricindeki bölgelerde ve özellikle Asya Rusya’sı söz konusu olduğunda, ihtiyatla yaklaşmak gerekiyor. 1917 Rusyasında ne burjuvazi bugünkü gibi bir sanayi burjuvazisiydi, daha çok ticaretle uğraşan “esnafı” ve ilkel işyerlerinin sahiplerinden oluşuyordu, ne de, proletarya bugünkü gibi bir sanayi proleteriyasıydı, doğuş halindeki bir proleteriyaydı.

**Velidov; Zeki Velidi Togan: 1918’de Başkırt milliyetçi hükümetini kurdu. Başlangıçta Sovyet iktidarına karşı düşmanca tutum takındı. Daha sonra Beyaz ordulardan gelen saldırı üzerine RSFSC ile anlaşmak zorunda kaldı. Başkırt Özerk Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti kurulduktan sonra Sovyetlere karşı ayaklandı. Yenildi, kaçıp Türkiye’ye yerleşti. Türkiye’de Türk-İslam sentezinin kurucularından ve Türk milliyetçiliğinin önemli isimlerinden biri oldu.

*Lenin’in Ordjenikidze’ye yönelttiği kabalık eleştirisi Gürcistan’da Ordjenikidze’nin konutunda yapılan özel bir toplantıda meydana gelen olaya ilişkiliydi. Bu toplantıda Gürcistan Komünist Partisi liderlerinden Kobakhidze, Dağıstan Cumhuriyeti ziyareti sırasında Ordjenikidze’ye hediye edilen atı, rüşvet aldığı biçiminde yorumladı. Bunun üzerine Ordjenikidze Kobakhidze’yi tokatladı.

Teori ve pratik

“Teori gridir dostum, yaşamın sonsuz ağacı ise yeşil”

Marks ve Engels, işçi sınıfının burjuvaziye karşı ilk siyasal eylemi olan 1848 devrimlerini değerlendirerek, bu deneyimden iki önemli sonuç çıkardılar. Bunlardan birincisi, proletaryanın siyasal iktidarı olarak, kendini egemen sınıf olarak örgütlemesi zorunluluğu, yani proletarya diktatörlüğü; ikincisi ise, proletaryanın kendi iktidarını, proletarya diktatörlüğünü, ancak burjuva devlet mekanizmasını bir devrimle parçalayarak kurabileceğiydi.

Marks proletarya diktatörlüğü kavramını ilk olarak Joseph Weydemeyer’e yazdığı 5 Mart 1852 tarihli mektupta kullandı. Marks mektubunda kendi katkısını şöyle betimledi; *“Ve şimdi bana gelirsek, modern toplumda sınıfların varlığını ya da bunlar arasındaki mücadeleyi keşfetme onuru, haliyle bana ait değildir. Benden çok daha önce burjuva tarihçileri, bu sınıf savaşımının tarihsel gelişmelerini, burjuva iktisatçıları da sınıfların ekonomik yapısını açıkça anlatmışlardır. Benim yeni olarak tanıtladığım şey: 1) sınıfların varlığının ancak üretiminin gelişmesindeki belirli tarihi aşamaları ile sıkı ilişki içerisinde bulunduğu, 2) sınıf mücadelesinin zorunlu olarak proletarya diktatörlüğüne varacağı, 3) bu diktatörlüğün kendisinin de sadece, bütün sınıfların ortadan kaldırılmasına ve sınıfsız bir topluma geçişten ibaret bulunduğu gerçeğidir.”* (Marks, Engels-Seçme Mektuplar -Evrensel Basım Yayın sayfa 40)

Marks, burjuva devletin parçalanarak proletarya diktatörlüğünün kurulması konusunda da 18.Brumaire’de şunları yazdı; *“Bütün siyasi devrimler, bu makineyi kıracakları yerde etkinleştirmekten başka bir*

şey yapmadılar. Ardarda iktidar uğruna savaşıyan partiler bu muazzam devlet yapısını ele geçirmeyi, kazanmanın en birinci ganimeti saydılar” (Marks, 18. Brumaire, Sol Yayınları saf.130)

Ve devamını şöyle getirdi; *“Ama işçi sınıfı, devlet makinesini olduğu gibi almak ve onu kendi hesabına işletmekle yetinemez. Köleleştirilmesinin siyasal aleti, kurtuluşunun siyasal aleti hizmetini göremez.”* (Marks, Engels, Lenin, Komün üzerine, Sol Yayınları, s. 264)

Marks, kapitalizmden komünizme geçiş için zorunlu gördüğü proletarya diktatörlüğünün işlevini ise Fransa’da Sınıf Savaşmaları adlı eserinde açıkladı: *“Bu sosyalizm, genel olarak, sınıf farklılıklarının ortadan kaldırılması, sınıf farklılıklarının dayandıkları bütün üretim ilişkilerinin ortadan kaldırılması, bu üretim ilişkilerine uygun düşen bütün toplumsal bağlantıların ortadan kaldırılması, bu toplumsal bağlantılardan doğan bütün düşüncelerin alt üst edilmesine varmak üzere, devrimin sürekliliğinin ilanıdır; zorunlu bir geçiş noktası olarak proletaryanın sınıf diktatörlüğüdür.”* (Marks, Sol Yayınları, s. 130)

Marks ve Engels, kapitalizmden komünizme geçişin siyasal biçimi olarak öngördükleri proletarya diktatörlüğü hakkında daha bütünlüklü bir açıklamayı Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi’nde şöyle ortaya koydular; *“Kapitalist toplum ile komünist toplum arasında, birinden ötekine devrimci dönüşüm dönemi yer alır. Buna politik alanda bir geçiş dönemi tekabül eder ve bu dönemde devlet, proletaryanın devrimci diktatörlüğünden başka bir biçim olamaz.”* (Sol Yayınları, s. 39)

Marks ve Engels’den yaptığımız bu alıntılardan da anlaşılacağı gibi, proletarya diktatörlüğü bir geçiş dönemi devletidir ve bu geçiş bir ülkeyle sınırlı değil, dünya çapında kapitalizmden komünizme geçişle ilgilidir. Marks ve Engels, bununla ilgili olarak, Merkez Örgütünün Mart 1850 Tarihli Çağrısı’nda şunları yazdılar; *“...az çok mülk sahibi tüm sınıfların egemen durumdan uzaklaştırılmasına, devlet gücünün proletarya tarafından ele geçirilmesine ve yalnız bir ülkede değil, tüm dünyanın bütün egemen ülkelerinde proleterlerin birliğinin, bu ülkelerin proleterleri arasındaki rekabetin son bulduğu ve hiç değilse başlıca üretici güçlerin proleterlerin elinde toplanmış bulunduğu noktaya ulaşmasına değin, devrimi sürekli kılmak bizim çıkarımızdır ve bizim görevimizdir. Bizim için söz konusu olan, özel mülkiyetin değişikliği uğratılması değil, yalnızca onun yok edilmesi, sınıf karşıtlıklarının*

gizli-kapaklı hale getirilmesi değil, sınıfların ortadan kaldırılması, var olan toplumun iyileştirilmesi değil, yeni bir toplumun kurulmasıdır.” (Marks, Engels, Lenin- İşçi Sınıfı Partisi Üzerine, Sol Yayınları, s.44)

Paris Komünü, Marks ve Engels’in proletarya diktatörlüğü konusundaki bu teorik belirlemelerine işçi sınıfının pratik yanıtı oldu. Komün Paris’te burjuva devlet mekanizmasını parçalayarak kendi devlet mekanizmasını, proletarya diktatörlüğünü kurmaya başladı. Marks ve Engels Komün’ün devrimci içeriği ve tarihsel önemini şu sözlerle ortaya koydular; *“Bu devrin, devletin kendisine, toplumun bu doğaüstü düşüğüne karşı bir devrim oldu; kendi öz toplumsal yaşamının, halk için ve halk tarafından geri alınması oldu. Bu devrim, bu iktidarı egemen sınıfların bir bölüntüsünden bir başkasına geçirmek için yapılmış bir devrim değil, ama bu korkunç sınıf egemenliği aygıtının kendisini yok etmek için bir devrim oldu. Bu devrim, sınıf egemenliğinin yürütmeci biçimiyle parlamenter biçimi arasındaki o soysuz savaşımardan biri değil, ama parlamenter biçim, yürütmenin aldatıcı bir erkenden başka bir şey olmadığından, birbiri ile kaynaşan bu iki biçime de karşı bir başkaldırma oldu.”* (Marks, Engels, Lenin, Komün üzerine Sol Yayınları, s. 200)

Marks’ın de vurguladığı gibi, *“Komün, işçi sınıfının bir kez iktidara geçtikten sonra eski devlet mekanizması ile yönetmeye devam edemeyeceğini hemen kabul etmek zorunda kaldı.”* Komün aldığı önlemlerle eski devlet mekanizmasını, sürekli ordu ve bürokratik ayrıcalıkları kaldırarak, parçaladı. Silahlı milis örgütlenmesi, görevlilerin seçimle gelip, geri alınabilir olması, seçilenlerin aldıkları ücretlerin ortalama işçi ücreti düzeyinde olması, yasama ve yürütmenin birleştirilmesi vb. önlemlerle, proletaryayı komünizme taşıyacak yeni devlet mekanizmasının ilk biçimini ortaya koydu. Bu önlemlere büyük bir değer biçen, Marks ve Engels, proletarya diktatörlüğü kavramını duyunca *“teröre”* kapılan *“Sosyal- demokrat hamkafa”*lara hitaben *“baylar bu diktatörlüğün neye benzediğini bilmek ister misiniz? Paris Komünü’ne bakınız”* diye seslendi.

Paris’te iktidarı ele geçirip proletarya diktatörlüğünün ilk biçimini ortaya koyan Paris Komünü, iki açıdan bir sınırlılığa sahipti. Birincisi Komün Paris’le sınırlı kaldı; yenilgiye uğrayan burjuvazi bütün gücünü toplayarak, ordusu ve hükümetiyle Paris dışında konumlandı. Komün bütün gücünü harekete geçirip kendi zaferini tamamlamak üzere

Paris dışında konumlanan burjuvaziye karşı harekete geçecek yerde kendi iç çelişkileriyle zaman kaybetti, ve burjuvaziye zaman kazandırarak yenilgisinin koşullarını yarattı. İkincisi, Komün aldığı önlemler ile bu önlemlerin muhasebesini yapabilecek bir zamana sahip olamadı. Komün'ün iki büyük hatası; Paris dışında konumlanan burjuva hükümet ve orduya karşı zamanında harekete geçmemesi ve burjuvaziyi mülksüzleştirmede ağır davranması, bankalara el koymaması, onun yenilgisinin de nedeni oldu. Komün Alman ve Fransız ordusunun ortak müdahalesiyle ezildi. Bu aynı zamanda sürekli ordu yerine oluşturulan milis gücünün, kapitalizmin egemen olduğu bir dünyada burjuvazinin eğitilmiş ve teçhizatlı orduları karşısında devrimi korumada yetersiz kaldığını da ortaya çıkardı.

Rusya'da proletarya diktatörlüğü Komün'ün bu sınırlı deneyimi üzerine yükseldi. 1917 Şubat devrimi sırasında oluşan toplumun bütün diri ve devrimci güçlerini bir araya toplayan Sovyetler, Ekim 1917'de Rusya'da iktidarı ele geçirdi. Ayaklanmanın organı olan işçi, asker ve köylü temsilcileri Sovyetleri devrimden sonra iktidar organı oldu. Ekim Devrimi zaferinin hemen ardından Sovyet iktidarı, Komün'ün ölümcül hatalarını tekrarlamamak üzere Çarlık devlet aygıtının parçalanması işini üstlenerek sürdürdü. Büyük sanayiden başlayarak burjuvazi mülksüzleştirildi, bankalara el konuldu, toprak üzerindeki özel mülkiyete son verildi, toprağın alım ve satımı yasaklandı, toprak üzerindeki tasarruf hakkı yerel işçi ve köylü Sovyetlerine devredildi. Komün deneyiminden hareketle, tüm devlet görevlilerinin seçimle gelmesi, azledilebilir olması ve bir işçinin ortalama ücretinden fazla ücret ödenmemesi uygulamasına geçildi. Savaşta yenilgiye uğrayan ve hurdaya çıkan Çarlık ordusunun bir kısmı Sovyetlere katılırken, geri kalanı Brest Litovsk antlaşmasının imzalanmasından sonra silahsızlandırılarak terhis edildi. Devrim'in hemen ardından burjuvazinin karşı devrimci saldırılarını ve sabotajlarını önlemek amacıyla Kızıl Muhafızlardan oluşan Çeka kuruldu. Sabotaj ve karşı devrimci faaliyetlere paralel olarak el koymalar küçük sanayi'yi de kapsayacak ölçüde genişletildi.

Alınan bu önlemlerin birer kararname metni olmaktan çıkartılarak hayata geçirilmesi ancak sosyalist ekonominin inşasına paralel olarak gerçekleştirilebilirdi. Çünkü sınıfı toplumdan sınıfsız topluma, devletten devletsizliğe geçişin siyasal bir biçimi olan proletarya diktatörlüğü

havada asılı kalamaz; kendine özgü bir ekonomik ve kültürel temele dayanmak ve ondan güç almak durumundadır. Bu temel, Marks, Engels ve Lenin'in vurguladığı gibi kapitalist büyük sanayinin devletleştirilmesi ve tarımda kolektivizasyon üzerine kurulacak planlı bir ekonomiydi. Kapitalizmden sosyalizme doğrudan geçiş, ancak gelişmiş sanayi ve kolektivizasyona uygun bir köy ekonomisinin varlığı koşullarında olanaklıydı. Rusya ne sanayide, ne de tarımda bu iki koşulu sağlayacak bir ekonomik ve gelişmişlik düzeyine sahip değildi. Rusya'da sosyalist ekonominin üzerinde inşa edilebileceği bir sanayi alt yapısı yoktu. Sanayi işletmelerinin % 95'ini emek üretkenliği son derece düşük, verimsiz küçük sanayi işletmeleri oluşturmaktaydı; bunların devletleştirilmesi fiilen ortadan kaldırılmalarıyla eş anlamlıydı.

Ayrıca sosyalist ekonominin inşası sorunu, sadece gelişmiş büyük sanayinin devletleştirilmesi ve tarımda kolektifleşmeyi öngören teknik bir sorun değildi; bundan daha da önemlisi bir kültürel gelişmişlik sorunuydu. Rusya'da işçi sınıfı devrimi gerçekleştirerek yüksek bir bilinç ve kararlılığa sahip olsa da, sanayi ve devlet yönetiminde dönüşümü gerçekleştirebilecek bir yönetim deneyimine sahip değildi.

Bu durum, ev ekonomisinden kapitalist ekonomiye kadar çeşitli köylü ekonomi biçimlerinin var olduğu tarımsal alan için çok daha geçerliydi. Bu alanda bir ekonomik ve kültürel dönüşüm olmadan tarımın kolektifleştirilmesi olanaksızdı. *“Sosyalizmin zorla dayatılamayacağı”* köylülük, sosyalizmin gerekliliğini *“yalnızca örneğin gücü ve kendi canlı deneyimiyle”* kavrayabilir. Lenin bu dönüşümün gerçekleşmesi için birkaç on yıla gereksinim olduğunu belirtmişti.

Bu koşullarda devrimin kapitalizme doğrudan saldırı döneminde aldığı önlemlerin başarısı, içerde işçi sınıfı ile küçük, yoksul köylülük ve kır proletaryası arasındaki ittifakın gücüne, uluslararası alanda ise devrimin Avrupa, özellikle de Almanya'da zafer kazanmasına bağlıydı. Ancak bu devrim Sovyet iktidarının yardımına koşarak, ona, sosyalist ekonominin inşası için gerekli maddi ve moral desteği (sermaye, teknoloji, yetişmiş kadro vb.) sağlayabilirdi. Lenin'in *“biz başladık, Avrupa proletaryası tamamlayacaktır”* sözü ile anlatmak istediği tam da buydu.

Bolşevikler Sovyet devrimini ileriye taşıyacak dünya devrimi ve özellikle de Alman devriminin zafer kazanması için 1918-19 yılları arasında büyük bir çaba sarf etti; devrimin Avrupa devrimiyle tamamlan-

ması için maddi ve manevi bütün güçlerini seferber etti. Ama buna rağmen Avrupa devrimi gerçekleşmedi. 1918 Kasım'ında Alman devrimi, 1919'da Macar devrimi yenilgiye uğradı.

Avrupa'da devrimin yenilerek geri çekildiği bu dönem, aynı zamanda Sovyet Rusya'da iç savaşın başladığı ve bütün ülkeye yayıldığı bir dönem oldu. Çarlık ordusunun önemli bir kısmı devrime karşı beyaz ordular olarak örgütlendi. Beyaz orduların arkasında ise emperyalist devletlerin, Fransa, İngiltere, Almanya, Japonya ve ABD'nin işgal güçleri yer aldı.

Bolşevik Parti, Komün'den edindiği deneyimle iyi örgütlenmiş, iyi teçhizatlanmış, deneyimli beyaz ordulara karşı, devrimin zafer kazanmasında önemli bir görev üstlenen Kızıl Muhafızlarla başarılı bir savaşın verilemeyeceğini kavrayarak, bütün olanaklarıyla Kızıl Ordunun kurulmasına girişti. Proletarya diktatörlüğünün kuruluş sürecinde ilk geri adımlar da, koşulların zorlamasıyla, bu dönemde atıldı. Çarlık ordusunun eski subaylarının önemli bir kısmı görev almak üzere Kızıl Orduya çağırıldı ve yönetici görevlere getirildi. Daha sonra bu uygulama ekonomi ve devlet aygıtına taşındı; böylece proletarya diktatörlüğünün seçimle gelme, azledilme ve ortalama işçi ücreti kadar ücret alma ilkesi de bozuldu.

İç savaş boyunca Sovyet iktidarı bütün güç ve olanaklarını savaşın kazanılmasına hasretti. Bu durum zaten Sovyet iktidarı aleyhine bozulmuş olan ekonomik ve siyasal dengelerin daha da bozulmasına yol açtı. Zaten geri olan sanayi üretimi yakıt, hammadde yokluğu ve işgücü eksikliği nedeniyle büsbütün durma noktasına geldi. İşçi sınıfının en ileri kesimlerinin Kızıl Ordu'da görev alması ve açlık tehdidi işçi sınıfının durumunu da önemli ölçüde etkiledi, sanayi işletmelerinde işçi dene-timi uygulanamaz oldu. Büyüyen açlık tehdidi ile birlikte işçilerin bir kısmı kentten köye göç ederken, bir kısmı da geçimini sağlamak üzere işçilik dışı işlere yöneldi. Lenin bu durumu işçi sınıfının "deklase" olması olarak nitelendirdi. Benzer durum tarımsal ürün fazlasının zor alımı uygulamasına geçilmesiyle tarımda da yaşandı. Kulakların ve zengin köylülerin sabotajları nedeniyle tarımsal ürün ekim alanları daraldı ve tarımsal ürünlerde karaborsa dönemi başladı. Kırdaki ekonomik ve siyasal denge kulaklar, orta ve zengin köylülük lehine değişti. Küçük, yoksul köylüler ve kır proletaryasının durumu daha da kötüleşti, köylü

isyanları baş göstermeye başladı. Özetle, iç savaştan zaferle çıkan Sovyet iktidarı ,ağır bir ekonomik ve siyasi kriz ile karşı karşıya kaldı.

Ekonomi neredeyse çökmüştü, işçi sınıfı “deklase” olmuş, köylü içinde Sovyet iktidarına karşı ayaklanmalar baş göstermişti, dünya devrimi yenilmiş, Avrupa proletaryası, bırakalım Sovyet iktidarını ileri taşımayı, ona ciddi bir destek sunabilecek durumda bile değildi. Lenin bu durumu Kasım 1922’de, Komünist Enternasyonal’in dördüncü kongresinde yaptığı konuşmada şöyle betimledi; *“...1921’de iç savaşının en önemli aşamasını arkada bıraktıktan, hem de zaferle arkada bıraktıktan sonra, sadece köylülerin değil, işçilerin büyük bir kısmının de hoşnutsuzluğuna yol açan Sovyet Rusya’nın büyük -sanıyorum ki en büyük- iç politik kriziyle karşılaştık. Sovyet Rusya tarihinde ilk kez ve umarım son kez büyük köylü kitlelerinin, bilinçli olmasa da, içgüdüsel olarak, haleti ruhiye olarak bize karşı oldukları bir dönemdi. Bu garip ve bizim için elbette son derece can sıkıcı duruma yol açan neden neydi? Neden, ekonomik saldırımızda fazla ileri gitmiş olmamız, kendimize yeterli bir taban sağlayamamamız, o sıralar bilinçli biçimde formüle etmeyi bilemediğimiz, fakat birkaç hafta içinde bizim de farkına vardığımız şeyi, yani: katıksız Sosyalist biçimlere, katıksız Sosyalist paylaşıma doğrudan geçişin gücümüzü aştığını ve daha kolay görevlerle yetireceğimiz türden bir geri çekilmeyi gerçekleştiremezsek batış tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuzu kitlelerin hissetmesiydi.Pek çok budalalık yaptığımıza ve daha da yapacağımıza kuşku yok. Hiç kimse bunu benden daha iyi değerlendiremez ve daha açık göremez. Fakat neden budalalık yapıyoruz? Bu anlaşılır bir şey; birincisi biz geri kalmış bir ülkeyiz, ikincisi, ülkemizde kültür asgari düzeyde, üçüncüsü, hiçbir yardım görmüyoruz, hiçbir uygar devlet bize yardım etmiyor. Tersine hepsi bize karşı çalışıyor. Dördüncüsü, suç devlet aygıtınızda, eski devlet aygıtını devraldık ve bizim şanssızlığımızdı. Devlet aygıtı sık, sık bize karşı çalışıyor. Mesele, 1917’de iktidarı ele geçirdikten sonra devlet aygıtının bizi sabote etmiş olmasıydı. O zaman çok korktuk ve yalvardık: “Lütfen bize geri dönün” Ve hepsi geri döndü, bu bizim şanssızlığımızdı. Şimdi muazzam memur kitemiz var, ama gerçekten kullanabileceğimiz yeterince eğitilmiş güçlerimiz yok. Gerçekten, burada, yukarıda devlet erkine sahip olduğumuz yerde mekanizma bir ölçüde işliyor, ama aşagıda, kendilerinin tasarrufunda bulunan yerde, sık sık önlemlerimize karşı çalışmalarıyla karşılaşıyoruz.... Burada kısa vadede hiçbir şey*

yapılamaz, bu kesin. Burada aygıtı mükemmelleştirmek, değiştirmek ve ona yeni güçler katmak için uzun yıllar çalışmak zorundayız.” (Seçme Eserler- İnter Yay., cilt-7, s.-355-362)

Lenin Rus devrimi ile Avrupa devrimini kıyaslandığı yazısında, Avrupa’da sosyalist devriminin ekonomik koşullarını derinlemesine inceleyen herkes için, Avrupa’da devrime başlamanın kıyaslanamayacak derecede zor olduğu, bizde ise başlamanın kıyaslanamayacak derecede kolay, fakat sürdürmenin oradakinden çok daha zor olacağı”nı (7-303) belirterek bunun nedenlerini şöyle açıkladı; *“Ülkemizin büyük geriliği ve küçük-burjuva karakterinden dolayı Rusya’da proletarya diktatörlüğü ileri ülkelere kıyasla kaçınılmaz olarak bazı özelliklerle ayrılmak zorundadır. Fakat ana güçler -ve toplumsal ekonominin ana biçimleri-Rusya’da, herhangi bir kapitalist ülkedekinin aynısıdır, dolayısıyla bu özellikler her halükarda meselenin esasına ilişkin olamaz.”* (age. cilt 8-saf.-20)

“Bu kültürsüzlüğümüzle kapitalizmin çöküşünü cepheden taarruzla karara bağlayamayız. Başka bir kültürel düzeyde bu görev daha doğrudan çözülebilirdi ve belki de başka ülkeler, komünist cumhuriyetlerini inşa zamanı geldiğinde böyle çözeceklerdir. Ancak biz sorunu doğrudan çözemeyiz.” (age. cilt-9-saf. 296) dedikten sonra, *“sorunun, eski sosyalizmin teorisyenlerinin koydukları gibi”* konulamayacağını, *“pratik olarak konulması”* gerektiğinin altını çizdi.(age. saf.- 266)

Daha önceden de belirtildiği gibi, Sovyet iktidarı iç savaştan zaferle çıkmış, ancak bu zafer ülke ekonomisinin çöküşü ve işçi köylü ittifakının bozulması pahasına kazanılmıştı.İç savaş öncesinde uygulanan sosyalizme doğrudan yönelme denemesi yenilgiyle sonuçlanmıştı. Sovyet devrimi dünya devriminin yenilmesiyle kendisini ileri taşıyacak uluslararası bir müttefikten de mahrum kalmıştı ve uluslararası alanda emperyalist devletlerin ekonomik, politik ve diplomatik kuşatması altındaydı. Bu koşullarda Bolşevik Parti’nin önünde çözülmesi gereken ana sorun, işçi sınıfı ile emekçi köylülük arasında bozulan ittifakın yeniden kurulması, proletarya diktatörlüğünün kapitalist ögelerden arındırılarak pekiştirilmesi ve sosyal ekonominin inşası sorunuydu. Bu konuda Bolşevik Parti’ye yol gösterebilecek teorik birikim ve Paris Komünü kısıtlı deneyimi dışında bir deneyim yoktu. Marks ve Engels’in proletarya diktatörlüğü konusundaki açıklamaları dünya çapında kapitalizmden

komünizme geçiş sürecine ilişkindi ve geneldi. Lenin'in de belirttiği gibi *“olaylar Marks ve Engels'in beklediğinden farklı gelişti”*. (age. cilt-7- saf.-296)

Gelişmiş bir ya da birkaç ülkede başlaması öngörülen devrim, Rusya gibi geri bir ülkede başlamıştı ve bu ülkede proletarya diktatörlüğünün inşası sorunu ancak bu ülkenin özel koşulları tarafından belirlenebilirdi. Teorinin önceden öngöremeyeceği bu koşullarda, Bolşevik Parti ve Sovyet işçi sınıfı sadece dünya devriminin bütün yükünü üstlenmeyi değil, mevcut durumdan çıkışın yolunu da kendi pratiğiyle bulmak durumundaydı. Bu yol çok büyük zorlukların aşılmasını, çok büyük özverilerde bulunulmasını gerektiren bir yoldu, Lenin'in de vurguladığı gibi; *“Çünkü bu, hakkında kitaplarda hiçbir şey bulunmayan, tarihte örneği olmayan yeni bir eserdir. Elbette bu tarihteki en büyük en zor geçiştir, fakat başka türlü bu dev geçiş gerçekleştirilemez.”* (age. cilt-7- saf.-282)

Pratiğin teori ile uyum içinde olmadığı, mevcut durumun hedeflere doğrudan ulaşmaya olanak vermediği böylesi durumlar dünya işçi sınıfı hareketinde ilk kez ortaya çıkmıyordu. Bundan önce de bu tür durumlarla karşılaşılmıştı. Bugün de dünya komünist hareketinin önemli sorunlarından birini oluşturan bu soruna yaklaşımda sosyal-demokrat (komünist) harekette iki farklı eğilim söz konusuydu. Ya, mevcut durum ve koşullar hedefe ulaşmayı olanaksız kıldığından hareketle, hedefler geri çekildi, ya da, hedefler aynı kalmak koşuluyla hedeflere varmanın başka yol ve yöntemleri arandı. Birinci eğilimin en ünlü temsilcileri Bernstein ve Kautsky'di. Bernstein 20.yy başında koşulların değiştiği savıyla Marksizm'de revizyon talebini öne sürerek, rotayı devrimden, reforma, proletarya diktatörlüğünden soyut demokrasiye, parlamentarizme, devrimci partiden, parlamentarizm çerçevesinde hareket eden kitle partisine çevirdi. İkinci yolun savunucusu, yani mevcut pratik karşısında devrimci hedeflerden vazgeçmeden, bu hedeflere varmanın başka yol ve yöntemlerini arayan, bulan ve uygulayan, Lenin ve Bolşevikler oldu.

Lenin, mevcut pratik ile teori arasındaki uyumsuzluğa *“ana halkanın”* yakalanması kavramını geliştirerek müdahale etti. Sınıf mücadelesinin her bir evresinde mücadeleyi bir sonraki evreye taşıyacak *“ana halkanın”* yakalanmasının devrimci politikada belirleyici bir rol oynadığını ortaya koydu. Lenin, 1918'de Sovyet İktidarının En Yakın Gö-

revleri broşüründe ana halkanın yakalanması konusunda yazdıklarını NEP'in uygulamaya konulduğu 1921'de yeniden tekrarladı; *“Genel olarak devrimci ve sosyalizm taraftarı ya da komünist olmak yetmez” diye yazmıştım 1918 Nisan'ında “Verili bir anda, tüm zinciri sımsıkı elde tutmak ve bir sonraki halkaya geçişi esaslı bir şekilde hazırlamak için, var gücünle asılman gereken zincirin o özel halkasını bulmayı bilmek gerekir ve olayların tarihsel zincirinde halkaların düzeni, biçimi, bağlantısı, birbirinden farkı bir demircinin yaptığı normal bir zincirdeki gibi kolay ve basit değildir.”* (age. cilt 9- saf.-327)

Bolşevik Parti'nin XI. kongresine sunduğu raporda ise, Ekim Devrimi'nden, 1921 NEP uygulamasına kadarki dönemde, devrimin her gelişme evresinde, ana halka sorununa nasıl yaklaşıldığını örnekleriyle ortaya koydu.

NEP sosyalizme doğrudan geçişe yol vermeyen mevcut koşullara bu türden bir müdahale olarak Bolşevik Parti'nin gündemine girdi. Bu müdahale Lenin'in bu alandaki ilk müdahalesi değildi. 20.yy başında yakalanması gereken ana halka devrimci bir partinin kurulmasıydı. Bu hedefe nispeten uzun bir mücadele döneminden sonra varıldı. 1912'den sonra ana halkayı partinin sınıfla bütünleşmesi oluşturdu, 1917 Şubat Devriminden sonra bu mücadele, Sovyetler içerisinde çoğunluğun kazanılması olarak sürdü. 1917 Ekimi'ne böyle varıldı. Ekim Devrimi'nin zaferinden sonra ana halkayı halka istediğini vermek, toprak ve barış sorununu çözmek oluşturdu; bu BrestLitovsk Antlaşması ile sağlandı. 1919-20 de ana halka Kızıl Ordu'nun kurulması ve iç savaşının kazanılmasıydı. 1921'de ise ana halka, ekonomik ve siyasi krizin aşılması, yani NEP'in uygulamaya sokulması oldu.

“Tarihte hiç yeni bir üretim tarzının uzun bir başarısızlıklar, hatalar, geri tepmeler dizisi olmadan kök saldığı” görülmemiştir. NEP de, koşulların zorladığı, böylesi bir geri adımdı.

Lenin, devrimi bir sonraki evreye taşıyarak, proletarya diktatörlüğünü pekiştirecek, ama bu süreçte bir dizi bozulma ve geri çekilmeleri içeren bu deneyimin tarihsel önemini şu sözlerle ifade etti;

“Tek başına kendi gücümüzle bir ülkede sosyalist devrimi tamamen gerçekleştiremeyeceğimiz gerçeğine gözlerimizi kapamıyoruz -bu ülke Rusya'dan daha az geri bir ülke olsaydı bile, korkunç acılarla dolu, zor ve yıkıcı dört savaş yılından sonraki koşullardan daha kolay koşullarda

yaşıyor olsaydık bile, Rusya'da gerçekleşmekte olan sosyalist devrime güçlerin apaçık dengesizliğine işaret ederek sırt çeviren, burnundan ötesini göremeyen biridir; bir dizi güç dengesizliği durumlarının ortaya çıkmadığı bir ölçüde önemli tek bir tarihsel devrimin olmadığını unutan eski kafalı, dünyadan bihaber bir insandır. Güçler mücadelesinin seyri içinde, devrimin büyümesi ile birlikte büyürler. Ülke muazzam devrimler yoluna girmişse, bu ülkenin ve bu ülkede muzaffer olmuş işçi sınıfı partisinin kazanımı, bugüne kadar soyut, teorik olarak ortaya konmuş görevleri artık pratikte ele almış olmamızda yatar. Bu deneyim unutulmayacaktır. Ne olursa olsun ve Rus ve uluslararası sosyalist devrim belirleyici dönüm noktalarında ne kadar büyük zorluklardan geçerse geçsin, bu deneyim bugün sendika birliklerinde ve yerel örgütlerde biraraya gelmiş olan ve ülkenin bütününde bütün üretimi düzene sokma işine girişen işçilerin elinden alınamayacaktır. Bu deneyim sosyalizmin kazanımı olarak tarihe geçmiştir ve geleceğin uluslararası devrimci sosyalist binasını bu deneyime dayanarak kuracaktır.” (age. cilt-7- saf.-406)

Komünist Hareket

6. Konferans Belgeleri

Siyasal Durum ve Görevlerimiz:

Burjuvazi içindeki rekabet ve çatışma, uluslararası ve iç ekonomik, politik gelişmelerin etkisi altında kimi zaman küllenerek, kimi zaman da alevlenerek sürüyor. Sermayenin bu kavgası sermaye hareketinde verilidir. Sermaye başka sermayeler olmadan, onlarla ilişki ve rekabet içine girmeden varlığını sürdüremez. Bu noktadan bakıldığında rekabet ve bunun kaçınılmaz sonuçları olan yolsuzluk, vurgun, rüşvet ve çatışma sermaye hareketine dışardan sokulmuş unsurlar değil, bizzat onun varoluş biçimleridir. Kapitalizmin hızlı ve “sorunsuz” geliştiği dönemlerde rekabet ve çatışma, sermaye hareketinde üstü örtülü olarak sürer. Ama ne zaman ki üretim tarzı kendi iç çelişkilerinin duvarına çarpar, ne zaman ki krizler ortaya çıkar, o zaman, rekabet yolsuzluk ve çatışma sermaye hareketinin yegane biçimi olur. Bugün kapitalist rekabeti sermaye savaşlarına dönüştüren, bu durumdur. Kapitalist rekabet kapitalizmin genel krizi koşullarında bir yandan dünyanın egemenlik alanları, diğer yandan da pazarların emperyalist tekeller arasında yeniden paylaşımı olarak sürüyor. Tek tek kapitalist ülkelerde yaşanan ve kendini yolsuzluk, rüşvet ve her bakımdan çürümüşlük olarak ortaya koyan sermaye savaşları, bu genel tablodan, kapitalist gelişmenin ulaştığı dünya-evrensel boyut ve sistemini bir bütün olarak etkisi altına alan kapitalizmin genel krizinden bağımsız olarak ele alınamaz.

2008 Krizini Anlamak

Kâr oranlarının düşme eğiliminin yarattığı meta, para ve üretken sermayenin uluslararası hareketliliğindeki artış eğilimi, bu hareketliliğin yarattığı sonuçlara göre kapitalist sistemin dönemsel olarak farklı politikalar izlemesine neden olur.

Emek üretkenliğindeki sıçramalı artış, zıt yönlü etkilerin işlemez ol-

duğu noktada bir çatışmaya neden olmuş ve yıllarca etkisi devam eden ve devam edeceğini öngördüğümüz bir kriz evresine girilmiştir. Ancak 2008 krizinin nedeni olan emek üretkenliğinin artışı, makinenin temel unsurlarında bir değişime bağlı değildir. Kriz, yüksek teknoloji üretiminin yaygınlaşması sonucunda ortaya çıkmış, güç kaynağı, aktarım mekanizması veya aletin yapısında değil, makinenin denetim noktasında bir değişiklikten kaynaklanmıştır. Bu gün yüksek teknoloji ürünleri işlevsel olarak gitgide işçinin kafa emeğinin yerini almaktadır. Makine ile kol emeği emek aracının unsuru haline gelirken, şimdi, yüksek teknoloji ürünleri ile kafa emeği kontrol altına alınmaya çalışılmaktadır. İnsan emeğinin binlerce yıldır üretim için zorunlu olduğu kol ve kafa emeği türleri şimdi emek aracının unsuru haline gelirken geriye tahayyül etmek, tasarlamak ve estetik emek türleri yani belki de kafa emeğinin en yaratıcı unsurları olabilecek emek türleri kalmıştır. Bu gelişme, üretim ilişkileri kapitalist olduğu sürece güvencesizliği, kiralık işçiliği, esnek çalışmayı zorunlu kılan, insanlığın geleceğini karanlıklaştıran bir yapıya sahiptir. Bu durum bu şekilde devam ettiği ölçekte insanlık bu güne kadarki tarihinde hiç bu kadar değerlerinden uzaklaşmış, insanlığından bu denli koparılmış olmayacaktır.

1990 sonrası yaşanan hızlı kapitalist büyümede, üretici güçlerdeki gelişmenin ortaya çıkardığı yeni işkolları (bilgisayar üretimi, iletişim sektörü vb.) ile konut ve otomotiv sektörleri, lokomotif rolünü üstlendi. Sermaye hemen her yerde özellikle bu iki sektörü (konut ve otomotiv), hem gelişimini ve hem de tüketimini finanse ederek destekledi. Desteklenen bu sektörlerde “aşırı” üretim, aşırı değerlenmelerle el ele yürüdü. Özellikle konut sektöründeki aşırı şişme, yeniden kredilendirilişi büyütülerek patlamaya hazır bir bombaya dönüştü.

Sermaye birikiminin büyük hız kazandığı 1990-2007 arasındaki döneme damgasını vuran, üretici güçlerdeki gelişmenin yol açtığı “aşırı” üretim, mali piyasalarda aşırı şişme ve aşırı spekülasyondur. Sonuç ise Engels’in 1825’deki kapitalizmin ilk genel krizi için betimlediği tablonun, bugün çok daha geniş bir alanda, büyüyen ölçüde ve çok daha sarsıcı biçimde yaşanmasıdır. Sermayenin değersizleşmesi, kriz, konut sektöründe yaşanan aşırı şişme ile birlikte, kredilerin geri ödenemez olduğunun ortaya çıkmasıyla patladı ve bütün kredi sistemine yayıldı. Borsalar, tahvil, hisse senedi ve türev piyasalar çöktü. Bankalar, fonlar birbiri ardından batma noktasına geldi.

Kapitalist sistemin krize tepkisi bu kez alışılmışın ötesindeydi. Daha

önceki krizlerden edindiği tecrübeyle, krizin ani bir çöküntüye dönüşmesini engellemek için devletler aktif olarak devreye girdi. Önce bankalar kurtarıldı, arkasından kurtarılma sırası tekellere geldi. Devletler para basarak, banka ve şirketlere ucuz faizle (neredeyse faizsiz) kredi pompalayarak krizi denetim altına tutmaya çabaladılar. Başta ABD, AB, İngiltere ve Japonya merkez bankaları olmak üzere para basma “yetkisi” olan (bilindiği üzere bir çok devletin bu yetkisi emperyalist devletlerin dayattıkları kurumlarca gasp edilmiş durumda) merkez bankaları, krizin başından beri, piyasaya büyüyen oranda para sürdü ve sürmeye devam ediyor. Krizin başından bu yana piyasaya sürülen para miktarı çoktan on trilyon doları geçti.

Bu yolla hem iflasların önüne geçilmesi hem de büyüyen işsizlik ve düşen ücretlerle tehlikeye düşen sermaye gerçekleşmesi, (pazardaki daralma, meta satışlarının düşmesi) tüketimin ucuz krediyle finanse edilerek artırılması hesaplandı. Bu tarzda bol para ve düşük faiz, krizin denetim altında tutulmasında kısa vadede başarılı da oldu. Krizin çökertici etkisi hafifletildi. Ama bu durum bir yandan krizi müzmin bir hale dönüştürürken, öte yandan mevcut gerilimi öteleyip biriktirerek büyütüyor. Daha büyük bir krizin kapısını açıyor.

Ucuz ve bol para üretimde bir büyümeye dönüşmüyor; tersine, spekülatif alanlara kayıyor. Piyasadaki para miktarı arttıkça borsalardaki, türev piyasalardaki kumar da büyüyor. Kapitalizm düşen meta satışlarını, pazarlardaki daralmayı işçi ve emekçilere ucuz kredi açarak aşmaya çabalamıyor. Bu yolla işçi ve emekçilerin sadece geleceği ipotek altına alınmıyor; onların sisteme bugünkü itirazlarının önü de kesiliyor. Özellikle kriz sonrası büyüyen bu ipoteklenme bugün öyle bir noktaya ulaştı ki, ipotekli kitlelerin hane halkı borçlarının toplamı, ülkelerin yıllık gayri safi milli hasıllarının toplamını geçmiş durumda. Sistemde çarkların ağırdan olsa dönmesini sağlayan Kredi-İpotek sistemi, (tüketici kredisi, kredi kartı, vb. çeşitli adlarla verilen krediler) kitlelerin, işten atılma korkusuyla kapitalist sisteme karşı tepkisini törpülerken, kapitalizme yönelmesi gereken öfkeyi aile içine, kadın ve çocuklara çeviriyor.

Burjuvazinin krizi hafifletmek için bugün büyük bir umutla sarıldığı bu yöntem (ucuz, bol paraya ve devlet ihaleleri ile sermayeyi destekleme ve kredi sistemiyle kitleleri ipotekleme) kısa vadede burjuvazinin istediği sonuçları verse de krizi ortadan kaldırmıyor, gerilimi öteliyor. Hem burjuvazinin iç çatışmasını, hem de emek sermaye çatışmasını keskinleştirerek daha sarsıcı bir krizin koşullarını biriktiriyor. Bugün

ise rekabetin artık can pazarına dönüştüğü döneme girerken gümrük vb. koruma duvarlarının yavaş yavaş yükseltilmesine tanık olmaktadır. Artık krizin gitgide derinleşmesiyle beraber sermayenin ortak çıkarları söylemi, yerini çıkar çatışmasını içeren bir dile bırakmıştır. Gericilik ve milliyetçilik yükselen akımlar olarak işçi sınıfının mücadelesinin karşısına çıkarken, şimdi her ulusun sermayesinin kendi bacağından asılma dönemi gelip çatmıştır; politik araçların ekonomik araçların uzantısı olduğu çırılçıplak görünür hale gelmiştir. Kriz artık politik araçlardan başka bir yolla çözülebilir niteliğini yitirmiştir. Bugün gittikçe yaygınlaşan ve İngiltere'nin birlikten ayrılma kararıyla somut hale bürünen 'her koyun kendi bacağından asılsın' eğiliminin, gerici- milliyetçi iktidarları başa getirmesinin temel nedenlerinden birisi bu eğilimdir.

Emperyalist Paylaşımında Yeni Evre

Kapitalizmin üzerinde oturduğu bugünkü yapı, II. Paylaşım Savaşı'nın ardından kuruldu ve savaştan her (ekonomik, siyasi, askeri...) bakımdan galip çıkan ABD hegemonyasının, Bretton Woods anlaşmaları üzerinden hem hegemonyasını ilan ediyor, hem de dünyanın yeni paylaşımını sağlıyordu; Bretton Woods'da kurulan bu hegemonik örgütlenmenin ideolojik ayağını anti- komünizm ve anti-Sovyetizm oluşturmaktaydı.. ABD kendi hegemonyasının kabulü karşılığında kapitalist dünyayı komünizme karşı koruma görevini üstleniyordu. Ekonomik ayağını IMF, Dünya Bankası ve GATT (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması – GATT sonradan Dünya Ticaret Örgütü olarak değişti), askeri – siyasi ayağını ise NATO oluşturdu. Bretton Woods'da oluşturulan ABD hegemonyasında ilk çatlak 1960'lı yılların ortasında ortaya çıktı. Fransa, Afrika'daki eski sömürgeleri üzerindeki denetimini ABD' ye kaptırmasına, F. Almanya ile birlikte AET'yi (Avrupa Ekonomik Topluluğu) kurarak karşılık verdi. Bununla da kalmayıp, NATO'nun askeri kanadından ayrıldı. ABD, hegemonyasının ilk sarsılması 70'li yılların başında gerçekleşti. ABD ekonomisi krize girdi. Dolar, altın karşılığı özelliğini kaybetti. ABD'nin dünya sanayi üretimi ve ticaretindeki payı 1950'li yıllarla karşılaştırıldığında yarı yarıya düştü. 1980'li yılların sonunda ise hegemonyanın üzerinde yükseldiği ikinci ayak da Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla çöktü. Sovyetler Birliği'nin çöküşü kapitalizm için sadece devlet biçiminde örgütlenmiş düşmanın ortadan kalkması anlamına gelmiyordu; bu, aynı zamanda Doğu Avrupa'da, Balkanlar'da, Kafkasya'da, Afrika ve Ortadoğu'da

yeni paylaşım alanlarının ortaya çıkması demekti. Paylaşımı belirleyen güç dengesindeki her değişim, zorunlu olarak yeniden paylaşımı gündeme getirir.

ABD'nin bu yüzyıla dönük stratejisinin esası, dünya enerji kaynaklarının azami kontrolü üzerine dayanmaktadır. ABD'nin çıkarlarını ve hegemonyasını tehdit edebilecek ittifakların engellenmesi onun temel dış politikasıdır. Ortadoğu coğrafyasında ise ABD açısından İsrail'in güvenliği hala birinci derecede önemlidir. Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki gelişmeler İsrail'in güvenlik meselesinin ABD hegemonyası ile doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koymakta, buna bağlı olarak da Irak, Libya daki askeri operasyonların ABD'nin hegemonik gücünü bir yandan artırırken, bir yandan da İsrail'in içinde bulunduğu sıkışmışlık alanını gitgide genişleyen bir koridora dönüştürmektedir.

Suriye müdahalesi ve bu müdahalenin izlediği seyir paylaşım savaşının yeni bir evreye girdiğini gösteriyor. Suriye müdahalesi öncesi Afrika ve Ortadoğu'da (Afganistan, Irak, Libya) sürdürülen emperyalist müdahalelerin belirgin özelliği ABD askeri üstünlüğü altında karşı cephe olmaksızın tek cepheli müdahaleler olmalarıydı. Suriye'de savaşın bu seyri Rusya ve Çin'in karşı cepheyi oluşturmasıyla değişti. Pasifik ve Kafkaslar'da kararlılıkla sürdürülen Rusya-Çin işbirliği Akdeniz'de de aynı kararlılıkla sürdürüldü. Başlangıçta Suriye'ye Libya'ya yapıldığı gibi müdahale edileceğini açıklamalarına rağmen ABD ve İngiltere, Rusya ve Çin'in kararlı duruşu karşısında geri adım atmak zorunda kaldılar. Bu ABD ile Rusya'nın Sovyetler Birliği'nin yıkılmasından bu yana savaş ihtimaliyle ikinci kez karşı karşıya gelmeleri idi. İlk Gürcistan'da gerçekleşti. Rusya'nın burnunun dibindeki bu karşı karşıya geliş, Osetya'nın Gürcistan'dan koparılmasıyla sonuçlandı. Suriye'de ise ABD ilk kez başka bir emperyalist odağın karşısında gerilemekteydi. ABD'nin Irak'ın üçe bölünmesi esasına dayalı bir sistem öngördüğü görülmelidir. Buna göre Güneyde Şii eksenli bir yapı, Kuzeyde Kürt bölgesi ve geri kalan kısımda ise Sunni bir Arap bölgesi öngörmektedir. Bu sürecin en önemli özelliği İsrail'e tehdit olabilecek ülkelerin tek tek devreden çıkarılması ya da işgal edilmek suretiyle yeniden yapılandırılması çabasıdır.

ABD Suriye'de atmak zorunda kaldığı bu geri adımı, Rusya'nın burnunun dibine sokularak karşıladı. Daha önce ABD'nin aktif desteğiyle "Bağımsız Devletler Topluluğu"ndan koparılan Ukrayna, bu kez savaşın Rusya topraklarına taşınmasının aracı oldu. Bu gelişme bizi

paylaşım savaşının yeniden başladığı yere, Avrupa'ya geri döndürüyor.

Ukrayna'yı konumuz açısından önemli kılan, onun stratejik konumudur. Ukrayna'nın Ortadoğu'yu aratmayan etnik ve dinsel yapısı ve ülkedeki güçlü gerici-şoven eğilim dikkate alındığında potansiyel olanın fili olana dönüşmesinin hiç de zor olmadığını görülmüyor. Üstelik bu bölgede Ukrayna tek de değil; etnik, dinsel farklılıkları ve devletlerarası halledilmemiş sınır sorunlarıyla bölge tutuştuğunda dünyayı da kavuracak bir barut fıçısından faksızdır. Bütün bunlara bakarak 'artık Avrupa'da bir savaş çıkmaz' sözünü gönül rahatlığıyla söyleyebilmenin olanağı yoktur.

Emperyalist savaşın adım adım mayalanmakta olduğu bir başka bölge de Pasifik bölgesidir. Söz ve Eylem, bu bölgedeki gelişmeleri izleyerek düzenli olarak okurlarına iletiyor. Gelişmeler uzun bir dönemden beri Çin'in, ABD ve Japonya tarafından kuşatılmaya çalışıldığını gösteriyor. Bu durum Çin Rusya ittifakını güçlendirirken savaş olasılığını da büyütüyor. Dünyanın bu üç kritik bölgesindeki gelişmeler yeni bir emperyalist paylaşım savaşının hiç de uzağında olmadığını gösteriyor. Bütün bu gelişmeleri vicdan ve ahlak ölçütleriyle ele alıp hâlâ genel bir savaşın çıkamayacağını iddia etmek, kapitalizmi anlamamaktan öteye onu aklamaya çalışmak, gelecek kıyıma zemin hazırlamaktır.

"Kapitalizm koşullarında dönemsel olarak bozulan dengenin yeniden kurulmasında; sanayide bunalımdan, siyasette ise "savaştan" başka araç yoktur." Bütün bunlara, dünyada hızla artan silahlanma yarışları eklendiğinde ilan edilmemiş bir savaştan, ilan edilecek bir savaşa doğru yol alındığı söylemek, hiç de abartma sayılamaz. Savaşı önleyecek tek güç ise, kapitalizme başkaldıran, devrim yürüyüşünde ulusal ve enternasyonalist birliğini pekiştirip büyüten tüm işçi ve emekçilerdir. Bugün kamusal işlevlerini yitirmiş ve çıplak bir zor aygıtından başka hiç bir anlam taşımayan devletin yıkılması ve sosyalizmin yeniden inşası nesnel anlamda hiç bu kadar yakın olmamıştır.

Türkiye Nereye?

Tunus'ta canlanan, Mısır'da alevlenen ve Suriye'de gerçekleşebilecek gibi görünen Türkiyenin emperyal hayalleri, yine Mısır'dan başlayan süreçle domino taşı misali bir anda yıkıldı. Suriye'ye doğrudan müdahalenin emperyalist güç dengelerine takılması, hayallerinin küçülmesine neden oldu. Katar ve Suudi Arabistan'ın parası ve Türkiye'nin

silah, cephane, üs, eğitim, kadro ve militan desteğiyle büyük ölçüde Suriye dışından katılımlarla Suriye silahlı muhalefeti örgütlendi.

Türkiye, Suriye müdahalesine kendisine biçilen rolün ötesinde, emperyal hayaller ve çıkarlar uğruna ve bir Kürt soykırımına dönüştürebilme hedefiyle dahil oldu. Baştan beri bölgedeki konumlarını Suriye’de Esad’ın yenilgisiyle ilişkilendiren Türk egemenleri , bunu sağlamak için olmadık yol ve yöntemleri denedi. Bunlardan sonuç alamayınca birbirini ardı sıra provokasyonlara başvurdu. Çünkü Suriye, Türk burjuvazisi için sadece bir bölgesel etki alanı değildir. Suriye aynı zamanda Suriye müdahalesini bir Kürt soykırımına dönüştürme anlamında, Türk devletinin en önemli sorunu olan Kürt sorununun da “çözüm” alanıdır.

Bu durum, Rusya’nın Suriye sorununa doğrudan müdahil olmasıyla birlikte geri döndürülemez ölçüde değişti. ABD’nin baskısıyla istemeyerek de olsa koalisyonunda yer alarak İŞİD’le ilişkilerini sınırlamak zorunda kalan Türkiye, Rusya’nın sahaya inmesiyle de Suriye’deki öteki ittifaklarını (El- Nusra, Sultan Murat Tugayları vb.) da kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. Rusya’nın Suriye sorununa müdahil olmasının hemen ardından İŞİD’e karşı yürüttüğü operasyonlar ve bu kapsamda İŞİD’den petrol satın alan Çalık grubuna ait yüzlerce tanker bombalaması, Türk devleti ve özellikle Erdoğan’ın sinirlerini gerdi. Erdoğan’ın yönetimindeki Türk devleti her cephede kaybetmenin telaşı içinde, içeride Kürt halkına karşı yürüttüğü savaşı adeta kentlerin yıkımı üzerinden acımasızca sürdürürken, dışarıda da yeni provokasyonlara başvurmaktan çekinmedi. Rus uçağının düşürülmesi süreci bu tür provokasyonların açık örneğidir. Kısaca Türkiye bu defa da umduğunu bulamamıştır. Ancak bütün bu başarısız girişimlerin Erdoğan yönetimindeki Türkiye’yi durdurmaya yetmeyeceği görülüyor. Başarısızlığın bütün faturasını bir önceki Davutoğlu hükümetine yükleyerek yeni hükümet ile yeni konsept oluşturmaya çalışarak Rusya ile yaptığı mutabakat üzerinden kendi güney sınırını nispeten güvenceye alma adına sınırlı bir operasyona imza atan Hükümet, El Bab’ın İŞİD’in elinden alınarak Cerablusun kontrol edilebilmesini amaçlamıştı.. Bu çerçevede yürütülen hareket, ilk önce sert bir kayaya çarpmış gibi bir etki yaratmış olsa da Cumhurbaşkanı’nın El Bab dan öteye geçmeyeceğiz güvencesini İŞİD’a duyurması sonrasında durum az çok kurtarılmış, askeri bir hezimet olmaktan çıkmıştır..

AKP’nin önce El Nusra’yı, ardından İŞİD’i desteklemesinin bir diğer nedeni olarak da düşünülməsi gereken Rojava gerçeğidir.. Kürtle-

rin kendi bölgelerinde yönetimlerini ilan etmeleri ve daha sonra burada kantonlarla demokratik bir yönetim şekli izlemeleri Türkiye’yi çok tedirgin etti. İçerde Kürt Hareketi ile müzakere masasına oturan Türkiye, Rojava’da Kürtlere karşı cihatçılar aracılığıyla kanlı bir soykırım politikasına imza atıyor. Suriye Kürdistan’ı, dört taraftan ablukaya alınmış durumda ve bu abluka da Türkiye’nin desteğiyle gerçekleşiyor.

Bilindiği üzere, 2015 Haziran seçim sonucu AKP ve Erdoğan ve ailesi için “kefen giymek”ten farksızdı. Seçim sonucu ortaya çıkan siyasal tablo her ne kadar AKP’siz bir iktidarı olanaksız kılıyor idiyse de, AKP ve Erdoğan için hangi partiyle olursa olsun bir koalisyon, yolun sonu demektir. Erdoğan bu olasılığı seçimin yenilenmesi taktiğini benimsyerek ortadan kaldırdı. Geride kalan tek sorun, yenilenecek seçimin nasıl kazanılacağıydı. Bulunan yol, devlet terörü ve gelecek endişesinin büyütülmesi oldu. Özellikle Kürdistan coğrafyasında hiçbir yasa ile sınırlandırılmayan önlemler, güvenli bölgeler, sıkıyönetim, sokağa çıkma yasağı vb., ilan edildi ve kuşatma altındaki halk baskı ve katliamlara maruz kaldı. Savaş, kuzey Kürdistan’dan Türkiye’nin batısına taşındı. Doğuda Kürtlere karşı sürdürülen savaş, Batıda bombalama, yakma ve yağma türü saldırılar biçiminde iç savaş tehdidine dönüştürülerek sürdürüldü. Hükümet ve devletin Kürt halkına dayattığı bu savaş, emperyalist devletler – ABD, AB ülkeleri – tarafından hükümetten koparılan ve koparılacak tavizler karşılığında desteklendi. İncilik Üssü ABD’nin kullanımına açılırken, AB de göçmen sorunu konusunda önemli tavizler kopardı. Cumhurbaşkanı Erdoğan, göçmen sorununda yakaladığı hava ile birlikte uluslararası iklimi de kullanarak AKP’nin tek başına iktidarının olası bir koalisyondan daha makul bir seçenek olacağını sürekli olarak egemen sınıfa dayatarak, seçim süreci boyunca sürekli yükselen bir grafik çizerek, topluma kriz ve istikrarı oylatmak suretiyle kendisini istikrarın temsilcisi olarak sunmayı başarmış oldu.. AKP ve Erdoğan tek başına iktidarı, uygulanan terörle seçime katılımı düşürmekte görürken, korku ve endişe iktidar oldu.

2011 Haziran seçiminin hemen ardından yayınlanan Söz ve Eylem’in 2.sayısında yer alan “İleri Demokratik Savaş Hükümeti” başlıklı yazıda, 3.dönem AKP hükümeti, bir savaş hükümeti olarak nitelendirildi. Uluslararası alanda, bölgede ve ülkedeki gelişmelerin ele alındığı yazıda Türk devletinin, Türkiye’nin içinde yer alacağı bir emperyalist savaş ve iç savaşa uygun olarak yeniden yapılandırıldığı tespiti yapıldı. Aradan geçen sürede yaşananlar, bu tespiti doğruladı. En başta em-

peryalist devletler arasında bozulan güç dengeleri, kapitalizmin dünya krizinin sarsıcı etkisi altında bozulmaya devam ediyor. Emperyalist güç odakları arasında, pazarların, hammadde – enerji kaynakları ve ucuz işgücünün ele geçirilmesi biçimindeki eski çatışma, değişen bu güç dengeleri altında yeni biçimlere büründü. Çatışmayı yatıştıracak var-sayılan kısmi pazar paylaşımları, “taşeron” savaşları, ilhak ve işgaller, tersine çatışmayı daha da büyüttü. Yani kısaca, kapitalist dünya sistemi, “bozulan denge ancak yeni bir savaşla kurulabilir” düsturuna uygun olarak işliyor

İkinci olarak mevcut uluslararası güç dengesini sarsan kriz, ülkelerin iç dengelerini, sınıflar arasındaki mevcut ilişkileri de sarsıyor. Sınıfların karşılıklı konumlanışını, örgütlenme ve bilinç düzeylerini yansıtan eski ilişki de bozuluyor. Bozulan ilişkilerle birlikte sınıf mücadelesinin üzerini örten ideolojik ve politik kabuk da parçalanmaya yüz tutuyor. İşçi sınıfının bugün içinde bulunduğu durum, örgütlenme ve bilinç düzeyi ne olursa olsun, nesnel konumunun ona sağladığı potansiyel tehdidin fiili bir tehlide dönüşmesi, zaman ve mekan mevhumundan bağımsız olarak, muhtemel, hatta, kaçınılmazdır.

Savaş hazırlığının diğer bir boyutu içindeki gelişmelere dayanıyor. Bunların en başında kriz ve krizin etkileri geliyor. Türkiye dünya kapitalist krizinden en fazla etkilenen ülkeler kategorisinde yer alıyor. Bu etkilenme, gelişmiş kapitalist ülkelerin aldıkları önlemlerle (parasal genişlemenin sonlandırılması, faiz artışına geçiş, kotalar v.b.) dünkünden çok daha güçlüdür. Ekonomide büyüme oranlarındaki düşüş, cari açığın izlediği seyir, Türkiye’nin OECD içinde gelir dağılımının en kötü olduğu ülkeler arasında ikinci sıraya yükselmesi ve Türk ekonomisinin son dönemde yaşadığı yüzde 30 civarındaki devalüasyon, doların hızla yükselişinin engellenmesi için gösterilen çabalar, birçok kamu bankası ve işletmesinin fona devredilmesi, EKK gibi kurullar oluşturulması, OHAL bahane edilerek uygulanan grev yasakları vb. bir çok gelişme ekonominin krizin ortasında olduğunu gösteren temel göstergelerdir. Bu gelişmelerin diğer boyutu da işsizlik ve enflasyonun iki haneli rakamlara ulaşması, zaten çok düşük olan reel ücretlerin enflasyon yoluyla daha da düşürülmesi, iş cinayetlerinin artarak olağanlaşması, yaşama ve çalışma koşullarının olağanüstü boyutta kötüleşmesidir. Öyle ki işsizlik, işçiler üzerinde ölümden daha etkili bir silaha dönüşmüştür. Artan intiharlar ve dinsel nedenlerin de etkisiyle çoğalan kadın cinayetleri iç gerilimdeki artışın diğer bir göstergesidir. Üstelik bütün bunların,

yaklaşık üç yıl önce on milyonların kendiliğinden bir tarzda sokaklara döküldüğü bir ülkede olması burjuvazi için yeterince ürkütücüdür.

Temmuz Darbesi

15 Temmuz süreci öncesi hareketimiz yine AKP Cemaat arasında ki gerginliğe işaret etmiş, burada yeni bir oyunun sahneye koyulacağını tespitini yapmıştır. Bu çerçevede şöyle denilmişti; “Burjuvazi öteden beri kendi iç rekabeti ve çatışmasını işçi sınıfına ve emekçilere bir demokrasi mücadelesi olarak sunmuş ve kitleri bu çatışmada burjuva fraksiyonlardan biri lehine taraf haline getirerek egemenliğini sürdürmüştür. Bugün de olan aynısıdır. Bu kez, bu eski oyun AKP – Cemaat çatışması adı altında sahneleniyor. AKP işçi sınıfı ve Kürt ulusal mücadelesini hedef alan iç savaş yasalarının Cemaati dize getirmek için güncellendiği algısını yaratarak, hem dünkü suç ortağı, bugünkü rakibini etkisizleştirecek yeni ittifaklara yol açıyor, hem de bununla iç savaş yasalarına belirli bir meşruluk zemini yaratıyor. Cemaat bu oyuna demokrasi havarisi rolüne bürünerek, özgür basın söylemi etrafında yeni ittifak arayışlarıyla katılıyor”.

Darbe, 15 yıllık bir birikimin, ekonomik politik gerginliklerin, toplumu kutuplaştırma ile beslenen bir siyasetin, egemen sınıf içinde, onun devlet aygıtında yol açtığı, büyüttüğü çelişki ve çatışmanın vardığı boyutu ortaya koymaktadır.

Bu ülkede darbelerin, iktidardaki hangi partiye karşı ve hangi isim altında yapıldığından bağımsız olarak işçi sınıfını ve emekçileri hedef aldığını, işçi sınıfı ve emekçiler kendi deneyimleriyle biliyorlar. Bu açıdan darbe mizansenini ile onu, “demokrasi, insan hakları, hak ve özgürlükler”adına engellediklerini öne sürenler arasında hiçbir fark yoktur. Her durumda saldırının esas hedefi işçi sınıfı ve emekçilerdir.

Tayyip Erdoğan’ın darbenin “Allah’ın bir lütfu olduğunu” açıklaması, darbeyi başlatanlarla darbe arasındaki bağı ortaya koymaktadır. Erdoğan’a bağlı milis kuvvetlerinin silahlanarak sokağa çıkması, halkı sokağa çekmesi, yenilgi karşısında ne yapacağını şaşırان askerlerin linç edilmeye kalkışılması, camilerin hoparlörlerinin sonuna kadar açılarak halkın sokaklara çağırılması ile bu sürece katılmaları, Kürt halkının işçi ve emekçilerin katıksız boyun eğme ile iç savaş arasında sıkıştırılacağıının ön göstergeleridir.

Temmuz darbesi her ne kadar 1980 darbesinde olduğu gibi doğru-

dan sınıf mücadelesinin sarsıcı etkisine karşı olarak değil de, daha çok burjuvazinin iç çatışmasının sonucu olarak ortaya çıkmış gözükse de, sınıf mücadelesinin bugünkü geriliğine rağmen özünde burjuvazinin olağan yöntemlerle yönetemediğinin bir itirafıdır. Darbenin bu iki yönü-burjuvazinin iç çelişkisi ve onun yönetemez durumu ile olan ilişkisi görülmeden, gerçekleşen darbenin niteliği ve hedefleri de tam olarak kavranamaz.

TSK'nın emir-komuta zinciri tarafından özendirilen ve yine bu emir komuta zinciri ile başarısızlığa uğratılan darbenin önceden planlandığından ve belirlenen plan çerçevesinde ilerlediğinden kuşku yoktur. Bu noktada darbe yapmak için harekete geçenlerin bunu önceden bilip bilmemesinin hiçbir önemi yoktur. Sonuçta darbe mizansenini başarıya ulaştırmıştır. Erdoğan ve çevresi 17-25 Aralık operasyonu nedeniyle kaybettiği imajı, demokrasi kahramanı edasıyla medyada boy göstererek yeniden kazanmış, burjuva muhalefeti, elini kolunu bağlayarak kendi ve rejim çevresinde birleştirmiştir. Bu süreçte tek yer almayanlar belki de darbenin esas muhatabının kendileri olduğu önsezisiyle AKP karşıtlığıyla, darbe karşıtlığı arasında bocalayan işçi ve emekçiler oldu.

Gülen Cemaati karşıtlığı manipülasyonu altında gerçekleştirilen bütün bunlar burjuvazinin iç çatışmasının, şimdilik kaydıyla çözüldüğünün açık işaretleri olsa da, Temmuz darbesinin gerçek niteliğini ortaya koymaz. Yukarıda da belirtildiği gibi gerçekte Temmuz darbesinin asıl hedefi, kapitalizmin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasal istikrarsızlık, olağan yöntemlerle yönetememezlik durumu ve bunun barındırdığı potansiyel tehlikenin önlenmesidir. Darbe süreci ilerledikçe bu durum daha net olarak ortaya çıkacaktır.

İçinde bulunduğu bilinç geriliği ve örgütsel dağınıklık her ne kadar işçi sınıfının bugün rejim için fiili bir tehdit olmadığına işaret etse de, Türkiye kapitalizminin müzminleşen ekonomik ve siyasal istikrarsızlığı bu potansiyel tehditi beslemekte ve diri tutmaktadır.

Temmuz darbesinin daha önce Türkiye'de yaşanan darbelerden tek farkı "konsey" üyelerinin asker olmaması ve parlamentonun kapısının açık oluşudur. Bunun dışındaki her şey klasik askeri darbelerde yaşananların aynısıdır. Değişen sadece isimlerdir; sıkıyönetimin ismi olağanüstü hal olarak değiştirilmiş, arama, tutuklama ve operasyon yetkileri sıkıyönetim komutanlığından il valilerine aktarılmıştır. Türkiye'nin, altında imzası bulunan insan hakları sözleşmeleri, hukuksal normlar resmen askıya alınarak darbe hukuku yürürlüğe sokulmuştur. Askeri

darbelerin klasiği olan gözaltı süreleri 30 güne uzatılarak işkence ya-sallaştırılmıştır.

Darbe sonrası yeniden gündeme gelen devletin yeniden yapılandırılması, Erdoğan ve AKP'nin korkularının işin içerisine girmesiyle bir altüst oluşa dönüştü. Devlet mekanizmasında, ordu, polis ve bürokrasi-deki yığınsal tutuklamalar, işten atmalar, açığa almalar ve ordunun hiyerarşik işleyişine yönelik yeni düzenlemeler, bu yeniden yapılandırmanın boyutlarını ortaya koyduğu gibi, devlette ciddi sarsıntıları da beraberinde getirecektir. ABD, NATO ve AB'den yükselen eleştiriler de bu noktaya işaret ediyor.

Bugün Türkiye, Temmuz darbesinin ardından, başında Erdoğan'ın bulunduğu, oligarşik bir "konsey" tarafından yönetilmektedir. Bütün bunlar Erdoğan'ın görünür güçlenmesinin tersine, gerçekte çok daha güçsüzleştiğini ve devletin yeniden yapılandırılması sürecinin çatışmalı ve darbelere açık bir süreç olacağını ortaya koyuyor. Bu nedenle doğru bir tarif gerekecekse bugünkü sürecin adı OLİGARŞİK DİKTATÖR-LÜK'tür. Bugünlerde gündeme getirilen Anayasa oylaması süreci, bu diktatörlüğün halka onaylatılması sürecidir.

Anayasa oylaması sürecinden beklenen darbenin, diktatörlüğün ya-sallaşmasıdır. Hedeflenen durum açıkça görülmektedir ki, sermaye cephesinin tekleşmesi, sermayenin tüm çıkarları adına dar bir grubun yönetimidir. Ayrıca AKP Hükümeti 2011 referandumunda yaptığı Anayasa mahkemesine ilişkin düzenlemeleri ve HSYK düzenlemesini demokratiklik olarak tüm kamuoyuna duyurmuştu. Ancak yeni Anayasa teklifinde görülmektedir ki, Anayasa Mahkemesi tam anlamıyla Cumhurbaşkanının denetimine geçerken, HSYK tamamen kaldırılmaktadır ve yerine geçirilecek yapı ise Cumhurbaşkanının denetiminde olacaktır.

Bu nedenle bu hükümet kendi yarattığı hukuku dahi ilga etmektedir. ABD'deki gibi güçlü bir meclis ve etkili başkan sistemine geçilecek propagandası yapılması ise tamamen uydurmadır.

Başkanlık sistemi esas olarak yasama ve yürütme erklerinin katı bir şekilde ayrılmasını gerektirir. Yeni sisteme göre ise Meclis, bir yasama alanı olmaktan tamamen çıkarılmış, cumhurbaşkanına bağlı bir büroya dönüştürülmüştür. Cumhurbaşkanı isterse Meclisi fesh edip yeniden seçim isteyebilirken, Meclis kendisi bunu yapmak isterse, kendi sayısının beşte üç çoğunluğunu yakalamak zorundadır.

Temmuz Darbesi, İşçi Hareketi ve Sosyalist Hareket

Temmuz darbesi karşısında büründüğü derin sessizlik işçi sınıfının içinde bulunduğu durumun, bilinç geriliği ve örgütsüzlüğün dışavurumudur.

Sınıfın ekonomik örgütlenmesini temsil eden konfederasyonlar ve bağlı sendikaların darbe sürecinde takındıkları tavır bu örgütlerin sınıf üzerinde denetim aygıtı görevini gördüklerini bir kez daha kanıtlamıştır. Gerçekleşmeyen darbeyi hep birlikte kınayan sendikalar, sıra gerçekleşen darbeye geldiğinde aynı tavrı sürdürmek bir yana, açık ya da örtülü biçimde darbenin yanında saf tuttular. Türk-İş ve Hak-İş darbeyi açıkça desteklerken, DİSK ve bileşenleri (KESK, TTB ve TMMOB) Erdoğan’ın diktatörlük hedeflerinden söz ederek Temmuz darbesini görmemezlikten geldi. Çok daha da vahimi, olağanüstü hal rejimince Fetullahçı olduğu için kapatılan 19 sendikanın kapatılmasına seslerini bile çıkarmadılar. Böylece, Olağanüstü Hal’le gelecek olan yığınsal işten atmalar ve hak gasplarına ilk desteği de sunmuş oldular. KESK ancak kendi üyeleri de açığa alınmaya başlanınca lütfedip açıklamama yapma gereği duydu. Olağanüstü Hal’in Fetullah’çılara karşı ilan edildiğinin varsayılmasından olsa gerek , büyük bir aymazlık içinde, açığa alınan üyelerinin Fethullahçı olmadığını ispat etmeye yöneldi.

Sosyalist hareketin durumu daha da içler acısıdır. Bugüne kadar yapılmış bütün darbelerin işçi sınıfı ve Sosyalist hareketi hedef aldığını unutmuşçasına, burjuva partilerle birlikte darbelere karşı olduğunun ispatı yarışına girildi. Güçsüzlük ve umutsuzluğun verdiği eziklik içinde “her türlü darbeye karşıyız” söylemi, sosyalist hareketin amentüsü oldu.

Sosyalist hareketin reformist kanadı “demokrasiyi koruma ve geliştirme” adına ekonomik ve siyasi kriz içindeki devletin bekası için, AKP ve Erdoğan’a ilişkin bütün çekince ve eleştirilerini bir kenara bırakarak, Temmuz darbesine destek veren CHP’nin yanına koştu. Birçok sendika, meslek örgütü, sosyalist parti/ grup (DİSK, KESK, TMMOB, TTB, TSİP, DHP, BHH, EMEP, TÖPG, Halkevleri, Kaldıraç)- (örgüt isimleri Bir Gün gazetesinde yer aldı) faşizme karşı birlikte mücadele umuduyla İstanbul mitingine katılarak CHP’nin yanında saf tuttu. Gerçekçe “faşizme karşı işbirliği cephesi” adına işçi sınıfına neredeyse bir asırdır vaaz edilenin aynısıydı. “AKP’nin sokak egemenliğini kırmak”, “ İslami faşist diktatörlüğü önlemek”, “ CHP’yi işbirliğine zorlayarak

CHP-AKP ittifakını bozmak”, “ düşmanı tecrit etmek”, bu yolla “faşizmi gerileterek” demokrasiyi korumak, kurtarmak.

HDP içinde yer alan sosyalist parti ve grupların gerek darbeye ilişkin değerlendirmeleri, gerekse darbeye karşı izlenecek yol konusunda öne sürdüklerinin de reformist kanattakilerden pek farklı olduğu söylenemez. Darbe mizanseninin ardından HDP’nin darbeye ilişkin ilk açıklaması, “darbeyi birlikte engelledik, demokrasiyi birlikte kuracağız” oldu. Öcalan’ın “çözüm süreci biterse darbe mekaniği devreye girer” sözünü tekrarlayarak AKP’yi yeniden çözüm sürecine dönmeye “ikna” edebileceğini varsaydı. Kürt halkına karşı imha savaşı hızından hiçbir şey kaybetmeden sürdürülmesine, yaygın tutuklamalar, baskı ve işkenceler eklenince, HDP “ikna”ya yönelik tavrından vazgeçerek, olay ve olgulara daha gerçekçi bir pencereden bakmak zorunda kaldı. Politikadaki bu değişim kendini “Erdoğan diktatörlüğü” karşısında “emek, barış ve demokrasi bloğu”nun oluşturulması biçiminde somutladı.

Darbenin niteliğine ilişkin bu kafa karışıklığına karşın faşizm ya da diktatörlüğe karşı “devletin demokratikleştirilmesi”(!) hedefiyle, demokrasi cephesi/bloğu kurulması HDP ve sosyalist harekette darbeye karşı mücadelenin ortak paydasını oluşturuyor. Kimi sosyalist parti ve gruplar faşizme karşı birlikte mücadele etme adına, bir burjuva partisi olduğunu ağızlarından düşünmedikleri CHP’nin kapısını aşındırırken, HDP içerisinde kümelenen diğer kesim “barış, demokrasi ve Kürt sorununun çözümü için” demokrasi güçlerini, gençleri, kadınları, Alevileri ve sosyalistleri bir cephede birleştirme çağrılarını tekrarladı.

Faşizmi kimin, -darbe çanakçıları mı, Erdoğan ve AKP’nin mitemsil ettiği “küçük” ayrıntısı bir yana, HDP ve diğer sosyalist parti ve grupların dile getirdiği faşizme karşı mücadele cephesi/bloğunun hedefini demokrasinin korunması ve genişletilmesi oluşturuyor. Kulağa hoş gelse de, içinde bulunulan ideolojik-politik savrulma ve güçsüzlükten bir çıkış yolu olarak gözüксе de, devletin demokratikleştirilmesine, demokrasinin korunması ve geliştirilmesine dayalı bir mücadele anlayışının burjuvazinin içine düştüğü ekonomik ve siyasal istikrarsızlıktan çıkışını kolaylaştırmanın dışında bir sonuç vermediği tarihsel deneyimle de sabittir. Bugüne kadar faşizme karşı demokrasinin korunması için başvuru cephe taktikleri, en etkili olduğu ülkede bile, örneğin Fransa’da, burjuva demokrasinin güçlenmesinden başka bir sonuç vermemiştir, veremez. Çünkü demokrasi – kapitalist düzende önüne hangi ek getirilirse getirilsin- bütün temsili kurumları ve kurallarıyla egemen

sınıfa hizmet eden bir devlet biçimidir. Dolayısıyla bütün sınıfları keşen (kapsayan) bir demokrasiden söz edilemeyeceği gibi, kapitalizm koşullarında hangi ad altında olursa olsun, burjuvazi ile proletaryayı bir araya getiren bir demokrasi mücadelesinden de söz edilemez.

Aynı demokrasi ön eki ile ifade edilmelerine karşın, devletin demokratikleştirilmesi, demokrasinin korunması, cumhuriyetin kazanımlarına sahip çıkılmasını hedefleyen bir demokrasi mücadelesi ile işçi sınıfının düşman sınıftan, burjuvaziden sınıf mücadelesi yoluyla söke söke aldığı demokratik hak ve özgürlükler mücadelesi bir ve aynı şey olmadıkları gibi, kesin bir sınıf karşıtlığıyla birbirinden ayrılırlar, ve kesinlikle birbirlerinin karşısında yer alırlar. Bu iki karşıt mücadele biçimlerinden birincisi, bütün temsili kurumları ve hukuk sistemi ile burjuva demokrasinin korunmasını öngörürken ve bunun için işçi sınıfını seferberliğe çağırırken, ikincisi işçi sınıfının mevcut durumunu korumayı, mücadele yeteneğini geliştirerek onu daha büyük ve sonuç alıcı mücadelelere hazırlamayı öngörür. Demokratik hak ve özgürlükler için işçi sınıfının yürüttüğü mücadele, hangi adla anılırsa anılsın, - faşizm, parlamenter demokrasi ya da burjuva diktatörlüğü - işçi sınıfının burjuva devlete karşı yürüttüğü mücadeledir. Demokratik özgürlükler işçi sınıfının devletle girdiği bu mücadelelerle kazanılmışlardır. Bu iki farklı yaklaşım iki karşıt sınıfın, burjuvazi ve proletaryanın demokrasi mücadelesi konusundaki konumlarını yansıtır. İşçi sınıfı açısından bu mücadele onun iktidar için yürüttüğü sınıf mücadelesinin bir parçasıdır ve ondan bağımsız olarak ele alınamaz. Böylesi devrimci bir hedefe bağlanmayan bir demokratik haklar mücadelesi, onu yürütenlerin niyetinden bağımsız olarak, eninde sonunda burjuva düzenin istikrarına hizmet eder. Burjuva sınıfı içerisinde bir ayırımı dayanan (anti-faşist, anti-tekel vb.) mücadele stratejilerinin varacağı nokta tarihsel deneyimin de kanıtladığı gibi, burjuva demokrasisinin kutsanmasıdır. Bu aynı zamanda işçi hareketine musallat olan aşamalı devrim teorilerinin (anti-faşist, anti-tekel, ulusal-demokratik vb.) dayandığı ideolojik temelidir. Bu görülmeden ne bilimsel bir “faşizm” tanımı yapılabilir, ne de “faşizme” karşı devrimci bir mücadele yürütülebilir.

Tarihi boyunca Türkiye sosyalist hareketinin zaaflarından biri, güçsüzlüğü burjuvazinin iç çelişkilerine dayanarak, burjuva fraksiyonların biriyle ittifak yaparak aşabileceğini sanması, ideoloji ve politikasını buna uygun olarak belirleyerek devrimci ideoloji ve politikadan geri adım atması; bir diğeri de somut gerçekliği olduğu gibi değil de, ken-

di özelemlerine uygun olarak, abartılı bir biçimde—yani görmek istediği gibi - ele almasıdır. İtiraf etmeliyiz ki Türkiye sosyalist hareketi sınıf mücadelesinde iki uç savrulmayı ifade eden bu yaklaşımlardan ağırlıklı olarak birincisinin, yani ekonomizmin etkisi altında kalmıştır ve onun yıkıcı sonuçlarını yaşamıştır. Bugün de en büyük tehlikeyi bu akım oluşturmaktadır

İşçi Hareketinin Durumu

Kapitalizm yeni kârlılık alanları iddiasıyla, üretim sürecinin mekan-sal parçalanışını sağlamış ve nispeten daha az gelişmiş durumdaki ucuz işçi depolarının bulunduğu ekonomilere doğru kaydırmıştır. Bunun sonucunda bu tür ülkelerde, çevre, işçi güvenliği, işçi sağlığı gibi işçi sınıfının yüz altmış yıldan bu yana mücadelesi ile kazanmış olduğu kazanımlarının yerine, aralarında küçük çocuklarında bulunduğu işçilerin kölece çalıştırıldığı bir dünya yeniden karşımıza çıkmıştır. “Es-nekleştirme ya da güvenceli esneklik”, kiralık işçilik vb. gibi uydurma kavramlarla sosyal ve sendikal haklar budanmaya çalışılmaktadır. İşçi sınıfının kanı canı pahasına sağlamış olduğu kazanımlar tehlike altındadır. İşçi sınıfının kıdem tazminat hakkı gaspedilmek istenmektedir..

Diğer yandan ise Suriye’den gelen mülteciler, hem ucuz iş gücü olarak işgücü piyasasındaki zayıf dirençleri daha da zayıflatmaktadır, hem de diğer yandan şovenizm körüklenmekte, göçmen işçiler ile işçi sınıfı karşı karşıya getirilerek sınıfın uluslararası dayanışması ve mücadelesi engellenmeye çalışılmaktadır..

Eğitim ve sağlık hizmetleri sektörleştirilerek, doğrudan sermaye üretim ve birikim sürecine eklemlendi. Sağlık ve eğitim, katma değeri yüksek, en pahalı metalar haline geldi. Diploma satın almaya endekslenen eğitim sistemiyle, bir yandan “okuma yazma oranı” yükselirken, cehalet katlanarak büyüdü. Öğrenci gençlik, açık bir hapishaneye dönüştürülen okullarla, bireysel özgürlük masalıyla, toplumdan ve toplumsal sorunlardan soyutlandı. Yüksek kâr hırsına dayalı tahribat, insan yaşamının bütün alanlarına yayıldı Yaygınlaşan yoksulluk ve çaresizlik koşullarında tepkiler içe dönüyor, toplumun nefes alma kanalları tıkan-dıkça, adli vakalarla birlikte kadına yönelik şiddet de artıyor..

Bugün sendikalar, uluslararası fonlardan aldıkları paylar ve devletle geliştirdikleri girift ilişkilerle, sınıf hareketindeki gerileme ve da-

ralmanın da etkisiyle, burjuvazinin denetimine daha açık hale geldiler. Sadece kısa vadeli var olma mücadelesi içinde, işçi sınıfının genel ve uzun vadeli çıkarlarıyla uyumsuzluk içine girmekle kalmadılar, her türden burjuva ideolojisinin işçi sınıfına taşınmasının da, aracı oldular. İşçi sınıfının mücadelesini bütünlüklü bir çerçevede sürdürmek yerine salt toplu pazarlık ile yetinerek, sınıfın uyuşturulmasına hizmet ettiler. Bugün de burjuvazi, bu alanı manipüle ederek işçi sınıfının belirli bir kitlesini denetim altında tutuyor. .

Bu süreçte sınıfın örgütlenmelerinin geriletilmesinde, sendikaların politik eksenlerini bir yana bırakarak sosyalizme kapalı, salt “ekonomik temelli” bir mücadele hattı izlemelerinin etkisi de görmezden gelinemez.

Ancak bütün bu olumsuzluklara karşın işçi sınıfının, kendiliğinden mücadelesi ile, ayağa kalkmaya yönelik hamleleri devam etmektedir. Bugün artık hiç bir yerde işçilerin varolan konumlarını birazcık iyileştirmek için dahi direnmekten başka çaresi kalmamıştır. Ayrıca bugün işçi sınıfının en basit ekonomik talepleri dahi, doğrudan ya da dolaylı olarak, burjuva devlet mekanizması ile karşı karşıya geliş zorunlu kılmaktadır.

Sendikalaşma oranın yavaş da olsa artış eğilimi göstermesi, sigortalı işçilerin sendikalı olmaya doğru sürekli bir eğilim göstermeleri, sendikalı işçilerin ise bürokrat tipteki sendikacılığa karşı daha çok söz sahibi olmaya çalışmaları, oluşturulan grev komitelerinin önceki gibi bir kaç sendikacı ile sınırlı olmaması, işçilerin bu komiteleri kendilerinin örgütlemesi ve bu komitelere grev süresince sahip çıkmaları olumlu göstergelerdir. Bu durum ister istemez süreklileşen kriz ortamı nedeniyle işçilere kırpıntılar sağlayan açıkgoz sendikacılık dönemini kapatmıştır. Artık işçiler sendikalarını zorlamakta, toplu sözleşme ve grev süreçlerinde doğrudan söz sahibi olmaya çalışarak bürokrat tip sendikacılığı etkisizleştirecek adımlar atmaktadırlar. OHAL yasalarına rağmen, işçiler direnmeye çalışmaktadırlar. TÜRK-İŞ’e bağlı Demiryol-İş sendikası, DİSK’e bağlı Birleşik Metal Sendikası ve yine son olarak DİSK’e bağlı Genel –İş Sendikası işçileri, birbirlerinden farklı sendikalar ve işkollarında örgütlenseler de birbirlerine benzer mücadele örnekleri yaratmaya devam etmektedirler. Son dönemdeki, İZBAN, SCHNEİDER ELK., KARBEL grevleri göstermiştir ki, işçiler kendi geleceklerini

sendikacıların ellerine değil, kendi ellerine almaya çalıştıkça kazanabilmektedirler.

İşçi sınıfı, bugün geliştireceği yeni yöntemlerle, açık mücadele biçimleri yanında, farklı mücadele biçimlerini de kullanarak, kendi gücüne güveni temel alan, iyi düşünülmüş ve iyi hazırlanmış, sağlam örgütlenmeler ve eylemlerle, mücadele kararlılığı ve azmini geliştirerek, üst üste yığılan başarısızlıklarla, rekabet içinde bölünmüşlükle, kaybettiği güveni, rekabeti saflarından atarak, fabrika ve işyerlerindeki örgütlenmeleri, işçi dernekleri, kooperatifler, kültür evleri vb. araçlarla, fabrikaların dışına taşıyarak, çevresindeki örgütlenme ağını geliştirerek, birleştirici eylemi öne çıkararak, bunu, küçük de olsa, birbirini izleyen başarılarla, sınıf hareketinin ve toplumun, tümüne yayarak, bu zinciri kırabilir. Bu, sınıf içinde kazanma psikolojisini geliştireceği gibi, partinin üzerinde hareket edeceği zemini genişleterek, siyasi faaliyetin, tüm topluma yayılarak, yol almasını da kolaylaştıracaktır

Ne Yapmalı?

Sosyalizmin çözülmesi sonrasında liberalizmin zaferini ilan ettiği o günler geride kalmıştır. Dünyadaki tikanıklık ve kaosun nedeni, sosyalizmin tarihsel süreçteki reel varlığı değil, ömrünü tarihsel olarak doldurmuş, kapitalizmin, zoraki, fiili varlığıdır.

Tarihin hiçbir döneminde dünyamız bu kadar komünizme hazır hale gelmedi. Ve ne yazık ki işçi sınıfımız ve komünistler tarihlerinin hiçbir döneminde bu kadar örgütsüz, bu kadar kafa karışıklığı içinde ve bu kadar birbirlerinden uzakta olmadılar. Bu koşullarda mücadelenin başarısı, çok yönlü bir hazırlıkla, karşı ideolojik hegemonyayı kurmaya yönelerek, farklı yöntemlerle, daha büyük bir gücün, birleştirilip, bilinçlenip, örgütlenmesine bağlıdır. Bu tarzda oluşacak kapsamlı bir yürüyüş, devrimin sarsıcılığını belirleyeceği gibi, devrimlerin, bölge ve dünya devrimi potansiyellerini de büyütecektir. Bugün işçi sınıfı, dünyanın hemen her köşesinde aynı sorunla, devrimci bir sınıf partisinin yaratılması sorunuyla karşı karşıyadır

Devrim, özünde iktidarı ele geçirip onun sınıfsal karakterini değiştirmektir. Bu altüst oluş, bu kökten değişim, ancak yığınların başkaldırısıyla bütünleşmiş ve onlara önderlik edecek, sıkı disiplinli, bilinçli, devrimci ve savaştan bir öncü sayesinde başarılabilir.

Devrimci Parti Teorisinin Temelleri

Proletarya bugün de, dünyanın devrimci dönüşümünü sağlayacak temel güçtür. Tarihsel misyonu (öz görevi); tarihin son sömürü sosyo-ekonomik formasyonu olan kapitalist-emperyalist sisteme devrim yoluyla son vermektir. Bu da demektir ki; işçi sınıfının tarihsel kaderi proletarya devrimini gerçekleştirip iktidarın burjuva karakterini kökten değiştirmek; proletarya diktatörlüğünü en etkili şekilde kullanarak burjuva özel mülkiyet düzenine ve sömürüye son vermek; burjuvaziyi bir daha belini doğrultamayacak –karşı/devrime yeltenemeyecek- biçimde ezmek; işçi sınıfının sosyalist iktidarını gerçekleştirerek yeryüzü ölçeğinde artık devletin gereksiz olduğu özgür komünist topluma yolculuğunda tüm insanlığa kılavuzluk etmektir.

Proletarya; bu tarihsel misyonunu, devrimci sınıf partisi ve onun kılavuzluğu olmadan gerçekleştiremez. Yani proletaryanın siyasi mücadelede en etkili ve en vazgeçilmez silahı; ‘devrimciler örgütü’ olarak da nitelediğimiz “Komünist Partisi”dir. Komünist Partisi, işçi sınıfının en sıkı disipline sahip, en yüksek örgütlenme biçimidir. Aynı zamanda devrimci proletarya partisi, sınıfın politik mücadelesinde nesnel ve vazgeçilmez ve yeri başka örgütlerle doldurulamaz bir ihtiyaçtır. Proletarya, bilinçli politik devrimci öncüsü olmadan devrimini yapamaz; sınıf iktidarını kuramaz.

Bir sınıf partisi oluşu Komünist Partiye, “proleter doğa”sını kazandırır. Sınıfın bağrında örgütlenmesi, onun her düzeydeki örgütlenme ve mücadelelerine kılavuzluk etmesi, proletaryanın (ve tüm emekçilerin) bütün tepki, direniş ve başkaldırılarına bilinçlilik, örgütlülük, yaygınlık ve derinlik kazandırmak için çaba harcaması, bütün bu mücadeleleri birbirine bağlayarak açığa çıkan toplumsal enerjiyi devrimci bir sel yatağında toplayıp, bu akışı devrim ve iktidar mücadelesine bağlaması anlamına gelir. Partinin, bu çetin sınıf mücadeleleri içinde öne çıkan doğal işçi liderlerini birer komünist lider düzeyine yükselterek onları devrimci partiye kazandırmak... partinin proleter doğasını pekiştirecektir. Bunu gerçekleştirmek, komünist kadroların en temel görevlerinden biridir.

Komünist partisinin “devrimci karakter”i; onu, birer işçi partisi olmalarına karşın öteki reformist, parlamentarist (sosyal demokrat, çeşitli sosyalist, Euro-komünist) partilerden farklı kılar. Bu tür partiler; işçi sınıfı içinde örgütlenmelerine karşın ideolojik olarak, politik ve

örgütsel olarak düşman sınıftan tam bir kopuşu göze alamazlar ve ona cepheden saldıramazlar. Daha da kötüsü sınıf işbirlikçisi politikalarını sürdürebilmek ve sınıfın devrimci enerjisini felç etmek amacıyla sınıf içine sızmış reformist, nasyonalist, parlamentarist, sendikalist, ulusalcı vb. sınıf uzlaşmacı burjuva etkilerin yarattığı sahte kurtuluş yanılsamalarından yararlanırlar. Oysa proletarya partisinin Marksist-Leninist teoriye dayanan devrimci karakteri; onun burjuva etkilerden ideolojik, politik ve örgütsel olarak tam kopuşunu zorunlu kılar. Devrimci parti bu zehirli ideolojik burjuva etkilerine karşı kararlı bir mücadele yürütür. Ve düşman sınıfın etkilerinden uzak, ondan tamamen bağımsız ve ona tümünden karşı bir politika yürütür.

Proletarya Partisi, yalnızca proleter sınıfın değil; tüm ezilen ve sömürülen sınıf ve tabakaların tarihsel kurtuluşlarının da öncüsüdür. Ayrıca devrimin zafere ulaşması için; tüm ezilen sınıf ve tabakaların, tüm mağdur ve mazlumların, tüm özgürlük ve ulusal kurtuluş mücadelesi veren halkların en güvenilir desteği, kılavuzu olmayı da başarmalıdır ki onların desteğini kazanabilsin; kendisiyle birlikte tüm insanlığı sömürü, baskı ve kölelikten kurtarabilsin. Bu politika, partinin öznel bir niyeti olarak değerlendirilemez; tüm ezilen ve sömürülenlerin desteğini kazanmayı başarması, proletaryanın tarihsel devrimci misyonunu yerine getirebilmesinde nesnel bir zorunluluk ve vazgeçilemez bir ihtiyaçtır. Çağımızın en devrimci sınıfı olan Proletarya, kendisini devrimcileştirmeden, tüm ezilenlerin aktif desteğini kazanmadan, onların mücadelelerini kendi devrim mücadelesiyle birleştirmeyi başaramadan sosyalist devrim ve komünizm hedefine yürüyemez.

Devrimler ve mücadeleler pratiğimiz, işçi sınıfının ihtiyacı partinin, Leninist yeni tip proletarya partisi olduğunu göstermektedir. Elbette yeni yeni başarılı devrimler pratiğimiz, hiç kuşkusuz bilimsel teorimizi de, devrimci parti teorimizi de zenginleştirecektir.

Proletaryanın Devrimci Partisi; sınıfımızın en sıkı disiplinli ve en yüksek düzeydeki politik örgütü; sınıfın bilinçli öncüsü, devrimci öncüsü ve enternasyonalist öncüsü; sınıflar mücadelesinin öncü müfrezesi, devrimin genelkurmayı, amiral gemisi ve buzu kırıp yolu açan öncü savaşçı gücüdür. Bütün bu nitelikleri taşımayı, verdiği mücadelelerle tamamen hak eden bir partinin bile, bunları kaybetmeyeceğinin garantisi yoktur. Devrimci parti, bu nitelikleri her gün yeniden ve yeniden hak etmeli ve fethetmelidir.

Proletaryanın Devrimci Partisi ya da “ Komünist partisi; işçi sınıfı-

nın bilinçli “devrimci öncüsü”dür.” demek, ne anlama gelir? Diğer toplumsal örgütlerden (bu özelliği onu; birer sınıf örgütü olan işçi sendikaları, dayanışma sandıkları, işçi kooperatifleri ve derneklerinden ayırır) farklı olarak, İşçi sınıfının en sıkı disipline sahip, en yüksek düzeydeki politik örgütü; yani sınıfın ideolojik, politik ve örgütsel birliğinin en yüksek biçimidir. İşçi sınıfının en sıkı disiplinli, örgütlü devrimci öncüsüdür. Komünist partinin devrimci karakteri; devrimci teoriyle donanmış, sınıf mücadelelerinin ateşleri içinde çelikleşen disiplinli ve yaratıcı kadrolarda ve onların ruh verdiği ilkeli, esnek politik mücadelede somutlaşır.

Öte yandan Partinin devrimci öncü olması; kapitalizmle kesin bir uzlaşmazlık içinde olması; kapitalizme karşı verilen mücadelenin sosyalist devrim mücadelesine sıkıca bağlaması ve sosyalist devrime yürüyüşü başlatması demektir. İktidarı devrim yoluyla ele geçirdikten sonra da proletarya diktatörlüğü aracını en etkin biçimde kullanarak burjuvaziyi ezmesi ve emperyalist-kapitalist karşı-devrim girişimlerini boşa çıkarması ve sosyalist toplumu inşa etmesidir. Böylece tüm insanlığı adım adım, sömürünün ve sınıfların ortadan kalktığı, sınırların anlamını yitirdiği, artık gereksiz hale gelen devletin sönmülenip yok olduğu; her insanın tüm yeteneklerini çok yönlü ve son sınırına kadar geliştirebildiği, bilim ve teknolojinin kâr için değil, insanı özgürleştirmek için kullanıldığı ve insanın doğa ile uyum içinde yaşadığı komünizmin özgür dünyasına ulaştırmak dünya proletaryasının ve onun devrimci dünya komünist hareketinin tarihsel misyonudur. Ya proletarya ve onun bilinçli öncüsü düşman sınıfı dünya ölçeğinde alt edip büyük insanlığı özgürlüğe taşıyacak; ya da kapitalist- emperyalist barbarlık doğal yaşamla birlikte – kendileri dahil - tüm insanlığı yok edecektir. Üçüncü bir yol yok. Başta işçi sınıfımız ve nüfusun binde 999’unu oluşturan ve emeğiyle yaşayan biz sıradan insanlar; bir an önce kendi kaderimize ve dünyamızın kaderine el koymak zorundayız. Elbette örgütlü olarak ve elbette çağımızın en devrimci sınıfı proletarya ve onun devrimci partisinin öncülüğünde.

Bugün Türkiye devriminin, dolayısıyla Komünist Hareketin önündeki ivedi görev; Komünist bir çekim merkezinin yaratılması, bu çekim merkezi etrafında, adım, adım bir işçi sınıfı ve emekçi devrim cephesinin kurulması, bunun Ulusların kendi kaderini kendilerinin tayin hakkı ve sosyalizm perspektifi ile Kürt ulusal mücadelesiyle ilişkilendirilmesidir.

Komünist hareketin ve işçi hareketinin mevcut durumu, ideolojik savrulma, örgütsel dağınıklık ve politik güçsüzlük dikkate alındığında ve buna darbe koşullarının ağır baskıları eklendiğinde devrimci hazırlığın önünde büyük zorlukların olduğu açıktır. Ama zor olan, olanaksız olan değildir. Yeter ki zorlukları nasıl aşacağımızı bilelim; akıntıya kapılmadan, anafolara düşmeden hedefi doğru belirleyip, bu hedefe varmak için gerekli enerji ve cesareti, yıkıcılığı ve hüneri ortaya koyabilelim.

Sınıf Hareketinin Komünist Hareket İle Birliği

Tekrarlanan bir cümledir: politika güç ile yapılır; güç ise savaşım amacına uygun bir niteliğe ve bu niteliğin harekete geçirdiği bir niceliğe tekabül eder. Proleter devrim açısından bu güç, devrimci bir çekim merkezinin yaratılması ve bunun, başta sınıfın öncü kesimleri olmak üzere sınıf hareketiyle buluşmasıdır. Sorun bir sınıfsal konumlanış, ideolojik ve politik mücadele sorunudur. Mevcut sınıf dışı konumlar terk edilmeden, burjuvazinin iç çatışma zemininde güç arama girişimlerinden vazgeçmeden, mücadeleyi hem teorik ve hem de pratikte emek - sermaye çelişkisi eksenine oturtmadan, komünist hareketle, işçi sınıfının birlik girişimleri, boş bir gevezeliğin ötesine geçemez

Şimdi uzun süren geri çekilme döneminin ardından tüm yerkürede, işçi sınıfı hareketi, yeniden ileri atılmaya hazırlanıyor. Yeni bir devrimci dönem uzak değil, “komünizm hayaleti” tüm dünyayı kat ediyor. Uzun bir süredir yok sayılan, ölü ilan edilen sosyalizm ve Marksizm dünyanın fethine çıkıyor. Damlanın taşı delen gücü, hareketin sürekliliğindedir. Güçsüzlük aşılabilir bir şeydir. Yeter ki güçsüzlüğe esir olmayalım, rotayı kaybetmeden, hedefe kilitlenerek, büyük rüyaların peşinden koşacak sabrı ve kararlılığı gösterebilelim.

Yayın faaliyet raporu:

Söz ve Eylem 2011 Mayıs ayında 1 Mayıs Özel sayısı ile yayın hayatına başladı. Bugün yayın hayatının altıncı yılını dolduruyor. 2011 Mayıs'ından 2015 Haziran'a kadar, yani dört sene, aylık olarak yayınlandı. bu süre içerisinde hem teorik, hem de ajitasyon propaganda görevini bir arada yürütmeye çalıştı.

2014 Konferansı'nda alınan karar gereği, Söz ve Eylem üç aylık teorik yayın organına dönüştürüldü. Siyasi gerçeklerin açıklanması ise İşbaşı gazetesi tarafından üstlenildi. İşbaşı yayın hayatına başladığı 2015 Eylül'den bugüne kadar bazen ayda iki, çoğunlukla ayda bir olmak üzere 21 sayı çıktı. Söz ve Eylem ise 2015 Ekim'inde başladı; kitap dizisi serisinin bugüne kadar beşincisini çıkardı. Ayrıca Mayıs 2014'ten itibaren Genç Sosyalist, önce Söz ve Eylem, sonra İşbaşı içerisinde ve daha sonra da ayrı bir gençlik dergisi olarak başladığı yayın hayatını sürdürüyor; bugüne kadar 24 sayısı çıktı. Bu altı yıl kesintisiz bir yayın hayatı anlamına geliyor ki, bizim gibi yeni bir hareket için küçümsenemez bir başarıdır.

Bu başarı tüm militanlarıyla, sempatizanlarıyla, destekçileriyle, bir bütün olarak Komünist Hareketin başarısıdır. Ancak bu başarının yoldaşlarımız tarafından yeterince kavrandığını söylemek mümkün değildir. Gerek eleştiri ve önerilerin yetersizliği, gerekse yazı ve haber akışının zayıflığı bu kanıyı doğrulamaktadır. Yola çıkarken temel sloganımız "her yoldaş Söz ve Eylem'in bir yazarı, eleştirmeni, bir muhabiridir" sloganıydı. Ancak bu altı sene zarfında en fazla yerine getiremediğimiz de bu oldu. Üzülerek söylemeliyiz ki yayın organlarımıza karşı kayıtsızlık, sadece eleştiri, öneri, haber ve yazıların yetersizliğiyle sınırlı değildir; doğrusunu söylemek gerekirse yayın organları bizim dışımızda bizden daha dikkatlice izlenmektedir.

2011'de yola çıkarken önümüze devrimci komünist parti hedefini koyduk, yayın faaliyetini bu hedefin önemli bir ögesi olarak ele aldık. Yayın faaliyetimizi, önümüze koyduğumuz hedefe ulaşmak için ne kadar yeterli ve etkin olarak yürüttüğümüzden bağımsız olarak bu yaklaşım doğru bir yaklaşımdır. Biliyoruz ki siyasal faaliyet, yayın faaliyetine indirgenemez, ama bunun kadar doğru olan başka bir gerçek de yayın faaliyeti olmadan siyasal bir faaliyetin olamayacağıdır. Bu nokta-

da sorun, yayın faaliyeti ile siyasal faaliyetin diğer anlamları (siyasal ve örgütsel faaliyet) arasındaki ilişkinin doğru bir temelde kurulmasıdır. Bizim bugüne kadar bu ilişkiyi doğru bir temelde kurduğumuzu iddia etmek bir abartı olacaktır. Çevremizden bize yönelik eleştirilerde en çok duyduğumuz şey “teorik ve siyasal olarak doğru şeyleri söylüyorsunuz ama eyleminiz bununla paralellik içermiyor” eleştirisidir. Bize bu eleştiriye yöneltenlerin eylemden anladıklarıyla, bizim anladığımız farklı olmakla birlikte bu eleştiride doğru bir yan vardır. Bu yan doğrudan eylemle ilgili değil, örgütlenmeyle siyasal mücadele arasındaki bağla ilgilidir. Çünkü eylem, eğer bugün bu eleştiriye bize yöneltenlerin eylem anlayışından farklı bir içerik taşıyorsa ki, taşıyor, örgütlenmenin aynı zamanda onu destekleyen doğrudan bir bileşenidir; tersi durumda eylem günlük tepkilerin toplamına indirgenir ki, bu komünist bir eylem anlayışı olamaz. Komünist eylem, komünizmin zaferi için yürütülen amaçlı ve örgütlü eylemdir. Bize bu eleştiriye yöneltenlerin eylem açısından bizden fazla yaptıkları basın açıklamaları ve genel protestolardan ibarettir. Biz böyle bir eylem anlayışının gerekli ama yeterli bir eylem anlayışı olduğunu düşünmüyoruz. Eylem örgütlenmenin bir aracı ise ve örgütlenmeye hizmet ediyorsa doğru, ilerleticidir. Öteki türlü dağınık, kendiliğinden, tatmin duygusunun ötesine geçemez, geçemiyor.

Eylemli bilinç taşınması günümüz devrimci mücadelesinin dayanması gereken en önemli özelliğidir. Ancak eylemli bilinç taşıma devrimci bir örgüte dayanmıyor ve örgütlenmenin kaldırıcı olamıyorsa, tepkilerin ortaya konulduğu bir sabun köpüğü olmadan öteye geçemiyor. Haziran başkaldırısı bu durumu yeterince aydınlatmaktadır.

Sorunu net bir biçimde ortaya koyabilmek için yayın faaliyetinin içeriğinin ne olması gerektiği konusunu aydınlatmamız gerekiyor. Komünist bir yayın faaliyeti üç ana fonksiyonu içerir. Bunlardan birincisi, Parti’nin ideolojik teorik birliğinin sağlamlaştırılması ve etkinleştirilmelidir. Bu komünist bir partinin üzerine yükseleceği temeldir ve bu temel bizim yayın faaliyetimizin özünü belirler. Bu temel Marksizm-Leninizm’dir. Marksizm-Leninizm’in temel alınması bize özgü bir ayrıcalık değildir; bizim dışımızda birçok parti ve grubun iddiası da budur. Bizim bu grup ve partilerden farkımız Marksizm’in lafzının değil, içeriğinin temel alınmasıdır. Bu anlamda bir yol açmaya çalıştığımız doğru olsa da işin daha başındayız, bu alandaki temel görevimiz, sınıf mücadelesi tarihi içinde Marksizm-Leninizm’e bulaşan ve onun içinde yer edinen ayırık otlarının temizlenmesidir. Bu görev belirleyi-

cidir ve ancak daha yoğun bir teorik ve ideolojik mücadele ile gerçekleştirilebilir. Bu alanda attığımız adımları daha da güçlendirmek önümüzdeki yayın faaliyetinin en çetin alanlarından birini oluşturmaktadır.

Bugün Komünist Hareketin önündeki en önemli görevlerden biri Marksizm-Leninizm'e yönelik bu etkili ideolojik saldırıyı yine Marksizm-Leninizm temelinde hareket ederek etkisizleştirmektir. Bu aynı zamanda komünist parti ya da grupların mücadelesine yön verecek devrimci bir doktrinin yaratılması mücadelesidir. Parti'nin örgütsel varlığının ve siyasal mücadelesinin temeli olan bu teorik-ideolojik mücadele hakkıyla yerine getirilmeden, parti kadrolarının devrimci eğitimi ve yetkinleşmesi sağlanamayacağı gibi, örgütsel varlığının sürekliliği de korunamaz.

Yayın faaliyetinin önemli bir diğer fonksiyonu da ajitasyon propaganda faaliyetini üstlenen yayın organlarının parti ile yığın arasında, deyim yerindeyse volan kayışı işlevini görmesidir. Yayın organları partinin sınıf mücadelesinin çeşitli alanlarındaki görüşlerini, strateji ve taktiğini yığına ileterek ve yığının eğilimleri, duyguları, tepkileri hakkında bilgileri de partiye aktararak örgüt ile yığın arasında somut bir bağ kurar. Bu noktada yığın kavramı üzerinde durmamız gerekiyor; yığın kavramı sınıf mücadelesinin somut durumuna, seyrine göre değişen bir niceliği ifade eder. Sınıf mücadelesinin geriye düştüğü koyu gerici dönemlerinde birkaç yüz kişi ile ifade edilen yığın, bu mücadelenin yükseliş seyrine bağlı olarak birkaç bin, on bin, hatta devrimci durumlarda milyonları ifade eder. Toplumsal mücadelenin bugünkü durumunda bu kavram bazen binleri, bazen de on binleri ifade ediyor.

Komünist bir örgüt için yığın kavramı, örgütün mücadelesinde temel aldığı sınıf ile bu sınıfın siyasetle ilişkisi tarafından belirlenir. İşçi sınıfını temel güç olarak ele alan Komünist Hareket için yığın kavramı sınıf mücadelesinin bugünkü alanında, işçi sınıfının en duyarlı en hareketli küçük bir kesimini oluşturuyor.

Komünist Hareket önümüzdeki dönemdeki yayın faaliyetini ağırlıklı olarak bu hedef kitleye ulaşmak üzere yeniden örgütlemelidir. Yayın alanında daha önemli bir sorunumuzu ise hedef kitleye ulaşmadaki zorluklar oluşturuyor. Bu zorluklar en başta, Komünist Hareketin mevcut kadro yapısı, kadronun niteliği ve niceliği ile ilgilidir ve ancak mevcut kadronun performansını birkaç kat artırmasıyla giderilebilir.

Yayın faaliyetinin üçüncü işlevi, yayın organlarının örgütlenmenin

bir aracı olarak kullanılmasıdır. Bizim en çok kavrayamadığımız ve gereklerini yerine getirmediğimiz alan da burasıdır. Bu konuda içinde bulunduğumuz kayıtsızlığı sayıların dili ile açıklamak daha net bir fikir verecektir. İşbaşı gazetesi başlangıçta bin adet basılıyordu, şimdi ise 650 adet basılıyor. Başlangıçta 850 dağıtılıyordu, şimdi ise 600. Bu durum yayın dağıtımındaki gerilemeyi açıkça ortaya koyuyor. Kitap dizisi haline geldikten sonra Söz ve Eylem'in 500 olan baskı sayısının 400'ü dağıtılıyor, gençlik dergisi Genç Sosyalist'e gelince 400 basılıyor ve neredeyse tamamı dağıtılıyor. Bu dağıtım sayıları bize sadece ulaştığımız kitle hakkında bir bilgi vermiyor, aynı zamanda uğraştığımız kitle ile örgütsel ilişkimiz hakkında da bilgi veriyor.

Yayın organlarının kolektif bir örgütleyici işlevi görebilmesi ancak örgütsel bir aracın, yayın okuma grubu vb.nin devreye sokulması ile olanaklıdır. Komünist Hareket hemen her konferansında yayın okuma, ya da çalışma gruplarının kurulmasına dikkati çektiği halde bugüne kadar bu alanda kayda değer bir yol alamadık. Sayıların dili de bunu kanıtlıyor. Ortalama 500 yayın dağıtılıyor, okuma gruplarının iki ya da üç kişiden oluştuğu hesaba katıldığında bugün hareketimizin çevresinde en az 30 okuma grubunun oluşması gerekiyordu, pratikte ise bu rakam ancak bunun yüzde onu kadardır. Bu da bizim yayın faaliyetini örgütlenmenin bir aracı olarak kullanmadığımızı gösterdiği gibi, yayın dağıtımındaki düşüşün nedenlerini de açıklıyor.

Yayın organları çevresinde oluşturulacak böylesi bir örgütlenme ile yayın okuma veya çalışma grupları hem bireysel faaliyeti örgütsel bir faaliyete dönüştürecek, hem de yayın dağıtımını belirli yoldaşların üstlendiği bir iş olmaktan çıkartacaktır. Okuma gruplarındaki her yoldaş ve sempatizan aynı zamanda yayın dağıtımının bir unsuru haline gelecektir.

Yayın organlarının bu üç işlevi yerine getirebilmesi, yayın organı ile örgütsel faaliyet arasında canlı, etkili bir iletişim kurulmasına bağlıdır. Hareketimizin örgütsel ağına bağlı olarak kurulacak okuma grupları sadece öneri, eleştiri, bilgi, haber ve yazılarıyla yayın faaliyetinin daha etkili yürütülmesine katkıda bulunmakla kalmayacak, ilk nüveleri oluşturarak, örgütsel faaliyetin daha da gelişmesini sağlayacaktır. Bunun için okuma gruplarının daha baştan itibaren bu hedefe hizmet edecek biçimde oluşturulması gerekiyor. Kurulacak her okuma grubunun mutlaka bir sorumlusu olmalı, sorumlu grupta okunacak, tartışılacak yazılarla ilgili ön hazırlık yapmalı, toplantıların düzenli olması sağlanmalı, süreç

içerisinde grup üyelerinin yayın organlarına katkıda bulunması özendirmeli, üyeleri, yayın dağıtımına katılmalı ve toplantıları bir rapor haline getirerek bağlı bulunduğu birime rapor etmelidir. Birimler yayın gruplarının kurulması ve düzenli biçimde çalışması için gerekli sabrı ve inadı göstermeli ve grup sorumluları kanalıyla grubun çalışmasını yönlendirmelidir. Bu tarz, faaliyet hareketimizin eylem kabiliyetini de artıracaktır.

İdeolojik mücadelenin yetkinleştirilmesi, kadronun eğitimi, hedef kitleye ulaşılması ve bağların güçlendirilmesi, yayın organlarının kolektif örgütlenmenin aracı haline getirilmesi ve bunların bir örgüt formuna büründürülmesi Komünist Hareketin bugünkü faaliyetinin ana dayanak noktalarını oluşturuyor. Bunların nasıl hayata geçirileceğinin cevabını ise hareketimizin kadro birleşimini temsil eden konferansımız verecektir.

Kadronun komünizm mücadelesinin her evresinde belirleyici bir rol oynadığını biliyoruz. Kuruculuk döneminde kadronun bu rolü kat be kat artmaktadır. Komünist bilinç, disiplin, mücadele kararlılığı, feragat, cesaret, ısrar, dava ile bütünleşme vb. komünist bir kadronun niteliğini belirleyen öğelerdir. Bu niteliklere sahip komünist kadronun asıl işlevi, sınıf mücadelesinin verili anında ana halkayı yakalamak ve bu halkanın gereklerini yerine getirerek mücadeleyi bir sonraki evreye taşımak, hazır hale getirmektir. Önüne partileşme hedefini koyan Komünist Hareket için bugün yakalanması gereken ana halka, yukarıda üç ana işlevi özetlenen yayın faaliyeti üzerinden örgütlü bir çalışmayı örmektir. Konferansımız bütün dikkatini bu konuya, yani ana halkanın tespit edilmesine ve bu halkanın gereklerini yerine getirecek bir faaliyetin örülmesine vermelidir.

Öğrenci Gençlik Hareketi

Öğrenci hareketi (her ne kadar lügatımıza ‘gençlik hareketi’ olarak geçse de burada genç olmak ile öğrenci olmak arasına bir ayırım koyuyoruz) kendiliğinden akademik/ekonomik talepleri öne sürebilen, esnek, heterojen, çok kimlikli ve çok katmanlı bir hareketi ifade eder. Bu hareket kendiliğinden yıkıcı bir karakter barındırmaz. Bu karakteri, hareketin devrimciliği, talepleri, hareket içerisindeki sosyalist unsurların varlığıyla doğrudan ilişkilidir.

Öğrenci hareketi, özellikle 1968’den sonra tüm dünyada toplumsal muhalefetin önemli bileşenlerinden biri haline gelmiştir. Sosyalist hareketin/Marksizm’in; Küba devrimi, Che miti, antiemperyalizm, Vietnam savaşı gibi önemli olay, olgu ve kişilerin bu durumdaki etkisi yadsınamaz. Türkiye özelinde baktığımızda da sahici bir sosyalist hareketin gelişiminin yine 1968 gençlik isyanı ile ilişkili olduğu görülecektir. Türkiye sosyalist hareketinin süreklilik ve kopuş halinde kendini var ettiği dönem; öğrenci hareketinin akademik taleplerini aşan söylem ve eylemlerin ve ardından bunları aşan programlarıyla devrimci örgütlerin oluşması sürecine denk düşer.

Tarihimizde 1971 kopuşu olarak adlandırdığımız devrimci kopuş, öğrenci hareketi içerisinde yükselen devrimci örgüt ve kadroların bıraktığı bir mirastır. Türkiye’deki yarım asırlık devrimci gelenek incelendiğinde de görüleceği üzere, öğrenci hareketi; içindeki devrimci unsurların gücü oranında sosyalizm mücadelesine su taşımıştır. Ancak 1980 sonrası Türkiye’deki yenilgi ve 90’larda sosyalist blokun dağılması süreci, sosyalist mücadelenin bütününe ket vurduğu gibi öğrenci hareketi içerisindeki sosyalist eğilim ve unsurların da azalmasına, erimesine sebep olmuştur.

Marksizm’in tüm dünyada ideolojik-politik saldırı altında olması, Marksizm’in sadece işçi hareketinde değil, öğrenci hareketinde de ciddi bir yenilgi almasına, geri çekilmesine neden olmuştur. Bugün öğrenci hareketi içerisinde Marksist-Leninist öğretinin görece üstünlüğü ortadan kalkmış, anarşizan, post-Marksist teoriler ve akımlar egemen olmaya başlamıştır.

Türkiye’de 1980 sonrasında; 1990larda kent yoksullarının ve sınıfın genel yükselişine eşlik eden, talepleri reformist, ancak eylem biçimi

radikal bir gençlik hareketi karşımıza çıkar. Bu hareket, 2000’lerin başında cezaevleri başta olmak üzere devrimci harekete dönük çok yönlü saldırı ve toplumsal muhalefetin, işçi hareketinin genel geri çekilişi doğrultusunda sürekli bir gerileme dönemi yaşamıştır.

2013 Gezi İsyanı, öğrenci hareketinin politikleşmesine, düzen dışı öğretilere açık bir pratik sergilemesine olanak tanımış olsa da, sosyalist hareket bu alanı değerlendirememiş; öğrenci hareketi örgütsüzlüğü örgütlemek şiarıyla yeniden geriye çekilmiştir.

Öğrenci Hareketinin Güncel Özellikleri

Öğrenci gençlik içerisindeki karşı devrimci unsurların varlığı bugün de güncelliğini ve gerçekliğini korumaktadır. Muhbirlik, düzen içi-burjuva öğretiler, üniversitelerde İslamcı, milliyetçi ve devletçi siyasal faaliyet; Türkiye’deki öğrenci gençlik içerisinde oldukça güçlü bir etki sahibidir.

Türkiye’deki devrimci öğrenci siyasetinde öne çıkan talepler genel hatlarıyla reformist bir çiziyi aşamamaktadır. Parasız, bilimsel, eşit eğitim; barınma ve ulaşım hakkı gibi talepler devrimci mücadelede kazanım olarak görülmekten ziyade –özellikle öğrenci siyasetine damga vuran örgütlerce- mutlaklaştırılan mücadele zemini olarak karşımıza çıkıyor.

Öğrenci hareketinin genel reform taleplerini sahiplenmek ve bunları yükseltmek bütün bir devrimci hareketin zorunluluğudur. Ancak genel siyasetten kopuk, uzun vadeli devrimci taleplerden uzak bir siyasal mücadele öğrenci hareketini devrimcileştirmekten uzak bir tutumdur.

Olanaklar ve Olasılıklar

Türkiye’de son yıllarda kendini daha açık bir şekilde hissettiren politik kriz ve bunun yarattığı saldırgan devlet refleksleri, işçi sınıfının örgütsüzlüğünün genişlemesi, ekonomik taleplerin dahi dillendirilememesi ve kazanımların sürekli kaybedilmesi şeklinde kendini göstermektedir.

İşçi hareketindeki bu çekilme toplumsal muhalefetin genelinde de korku, ümitsizlik ve panik halinde kendini göstermekte. Öğrenci hareketi de bu durumdan bağımsız değildir. Ancak akademinin toplumsal alandaki etkisi, Türkiye’deki öğrenci hareketinin –bütün sorunlara rağmen- güçlü bir sosyalist geleneği içinde barındırıyor olması, genç

olmanın toplumsal diğer kesimlere göre gelecek kaygısı, mücadele motivasyonu gibi özgün karakteristikleri öğrenci hareketinin güncel pozisyonu açısından yeni olanakları karşımıza çıkarmaktadır.

Düzen karşısında sahici bir alternatif, söylem, seçenek üretilmeyen böyle bir dönemde öğrenci hareketi içerisinde sosyalizm propagandasını yapmak, düzeni teşhir etmek; öğrenci hareketinin toplumsal alandaki etkisini manipüle etmek ve bu alana müdahale edebilmek anlamına gelecektir.

Öğrenci hareketi içerisinde örgütlenmek: 1- toplumsal muhalefetin bir unsuru olarak öğrenci hareketini etkilemek; bu alanda devrimci talepleri öne sürmek; sınıf mücadelesine farklı bir mevziden müdahale etmek anlamına gelecektir. 2- salt var olan harekete müdahale değil, aynı zamanda devrimci kadrolar yetiştirmek, geleceğin işçilerini bugünden devrimci siyasete katmak açısından da öğrenci hareketi içerisindeki olanakları değerlendirmek elzemdir.

Bugün Türkiye'nin ve dünyanın içinden geçtiği kriz ve savaş durumuna karşı öğrenci hareketinin toplumsal kurtuluşun adresi olmadığını vurgulamak gerekiyor. Ancak mücadele bütünlüklü bir olgudur. Kendiliğinden öğrenci hareketi ya da onun içinde yapılacak olan siyasal çalışma toplumsal kurtuluşun doğrudan adresi olmasa da, yarattığı olanaklar devrimci siyaset açısından değerlendirilmek zorundadır.

Öğrenci Hareketine Bakışın İdeolojik Arka Planı

Gençlik toplumsal bir kategoridir. Belirli bir yaş grubunu teşkil eder. Biyolojik, toplumsal belli faktörler, tarihsel olarak gençliğin yüklenmediği misyon; bütün egemen sınıfların gençlik üzerinden yeni bir inşa, gelecek planlamaları gençliğin tüm dönemlerde ve düzenlerde siyasal olarak farklı bir zemine oturmasını sağlamıştır.

Bugün için de bahsedilen misyonun bir gerçekliği vardır. Her ne kadar salt genç olmanın devrimci mücadele açısından bir anlamı olmadığını bilsek de gençlik içinde örgütlenmeyen, belirli noktaları tutamayan hareketlerin devrimci mücadele açısından başarı şansı da oldukça düşüktür. Bu yüzden komünist faaliyet içerisinde gençliğin rolünü ele almadan önce gençliğe bakışımızın ideolojik-politik çerçevesini çizmekte fayda var.

Gençlik hareketi derken kastedilen tüm gençliğin genel siyasal ha-

reketi değil, özelde öğrenci hareketi-üniversite ve lise hareketidir. Bu yüzden gençlik hareketi, gençlik mücadelesi şeklinde bahsedilen şey, üniversite ve lise siyasetidir.

Üniversite tarihsel olarak bilimin üretildiği bir alan olarak değerlendirilse de, kapitalizm ile birlikte üniversitenin seyri nitelikli işgücü ihtiyacı doğrultusunda gelişmektedir. Bugün üniversiteler sermayenin ihtiyaçları doğrultusunda değişimlere tabi tutulmaktadır. Ancak buna rağmen hem gençliğin toplumsal rolü, hem de Marksizm'in entelektüel alandaki gücü burayı komünist faaliyet açısından önemli bir alan haline getirmektedir.

Öğrenci hareketi, öğrenciler bir bütün değildir. Sınıfsal ve politik olarak bölünmüştür. Öğrenci kitlesi içinde burjuva ideolojiler (milliyetçilik, siyasal İslam vb.) oldukça güçlüdür. Diğer yandan bu politik ayrışmaya sınıfsal ayrışma eşlik eder ki çıkış noktası olarak kendimize burayı belirliyoruz: Öğrenci gençlik sınıfsal olarak bölünmüştür. Sınıfsal aidiyetleri üretim ilişkilerindeki konumlarına göre, herhangi bir yerde çalışmıyorlarsa da ailelerinin sınıfsal pozisyonuna göre belirlenir. Toptancı “öğrenci=küçük burjuva” gibi tüketim ilişkileri esaslı öğretilerle öğrenci-sınıf ilişkisi açıklanamaz. Öğrencinin küçük burjuva ya da sınıfsal analizden kopuk olarak algılanması siyasal çalışma esnasında yanlış taleplerin, çalışma biçimlerinin öne çıkarılmasına neden olacaktır.

Emekçi ailelerin çocukları bir şekilde üretim sürecine (yarı zamanlı işlerde çalışmak gibi) katılarak henüz öğrenciyken sınıfın bir parçası olmaya başlarlar. Öğrencilerin tamamına yakını ise mezuniyet ile birlikte fiili olarak proleter kimlik kazanmak zorundadırlar. Nitelikli işçi ihtiyacının bütün sektörlerde kendini hissettirmesi; avukatlık, doktorluk, mühendislik gibi ‘küçük burjuva’ addedilen meslek dallarındaki proleterleşme süreci; yeni mezun gençlik içindeki işsiz oranının ¼'ten yüksek olması gibi etmenler ile ele alınınca, sınıfsal analiz konusundaki itiraz ve kökene göre sınıfsal tasnif yapmak daha anlaşılır bir hale gelecektir.

Bu yüzden topyekün bir öğrenci hareketinin devrimciliğinden söz edilemez. Hareket, içerisinde burjuva unsurları da barındırır.

Bugün Türkiye’de hem devrimci hareketin tarihsel olarak çıkış noktası olması hem de nitelik (akademinin toplumsal etkisi) açısından üniversiteler büyük önem taşımaktadır. Son yıllarda üniversiteli öğrenci

sayısındaki devasa artış meselenin nicel açıdan önemini de gözler önüne sermektedir. Bugün toplumsal muhalefetin en diri unsurlarından biri, üniversite bileşenleri olarak öğrenci gençliktir.

Üniversite siyaseti kendi başına ele alındığında ekonomik alan mücadelesinin ötesine geçemez. Öğrenci gençliğin kendiliğinden talepleri; ücretsiz, bilimsel, anadilde eğitim; ulaşım, barınma ve beslenme hakkı; akademik özerklik vb. talepler kendi başlarına siyasal bir zemin oluşturmazlar. Bunlar kitlenin kendiliğinden ekonomik-akademik talepleridir.

Hareketin gençlik içerisinde çalışmada ele alacağı temel ideolojik-politik arka plan, bütün kendiliğinden öğrenci mücadele ve taleplerinin siyasallaşması, devrimci siyasetle buluşması ve sürekli düzen teşhiri şeklinde olmasıdır.

Uzun vadede siyasal hat öğrenci taleplerinin dillendirilmesinin ötesinde bu taleplerle kapitalizm arasındaki ilişkinin teşhiri şeklinde düşünülmelidir. Ücretsiz ulaşım, barınma ve eğitim gibi hakların; akademik bağımsızlığın; eşit ve bilimsel eğitim hakkının yine bu düzenle çelişkisi öne çıkarılmadan bu kazanımlar siyasallaştırılamaz. Buna karşı yapılacak propaganda sosyalizmin genel propagandasından ayrı düşünülemez. Bütün kazanımlar diğer toplumsal mücadele alanlarında olduğu gibi devrimci bir perspektifle ele alınmak zorundadır.

Öğrenci hareketi içerisinde sınıfsal yarılma yaratmak, sınıf siyasetini üniversiteye taşımak bir diğer önemli husustur. Burada kastedilen kuru bir işçilik propagandası yapmak değil, sınıf siyasetinde öne çıkan taleplerin, kazanımların; genel olarak mücadelenin üniversite siyasetine sirayet etmesini sağlamaktır. (asgari ücret talebinin, hepsi birer işçi olacak olan öğrencilerin gündemine sokulması; iş cinayetlerine karşı eylemler örgütlemek; mezuniyet sonrası öğrencilerin işçileşeceği gerçeği; mobbing, güvencesizleşme gibi gündemleri tartışmak, bunlara karşı siyasal propaganda).

Lise alanında özgünlükler barındıran ve komünist faaliyet açısından görece önemli yer tutan “meslek liseleri” üzerine çalışma yine yukarıda bahsedilen sınıfsal yarılma ekseninde gelişmeli; staj sömürüsü ve doğrudan işçilik üzerinden meslek liseli öğrenciler nitelikli birer işçi olarak harekete örgütlenmeli.

Yolumuz İşçi Sınıfının Devrim Yoludur! şiarı bütün bir çalışmanın ideolojik-politik dayanak noktasını bize sunar.

GSB'nin Faaliyeti; Amaç, Hedef, Talepler

GSB, kapitalizmin yıkılmasının ve sınıfsız, sınırsız, mülkiyetsiz bir dünya kurmanın koşulunu; devrimci bir sınıf hareketi yaratılması olarak görür. Bunun mutlak koşulunu da devrimci öncü partinin yaratılması olarak tespit eder. Kapitalizmi yıkmaya ve sosyalizm inşasının öznesini işçi sınıfı ve onun öncülüğündeki ezilenler olarak belirler. Burada asıl yıkıcı güç ve merkez olarak devrimci partiyi görür.

GSB, işçi ve emekçi sınıfların öğrenci gençlik içindeki yansımalarını temel alan bir gençlik örgütlenmesini savunur. Siyasal bir gençlik hareketi yaratmayı hem gençliğe yol göstermek, onun Marksist-Leninist eğitimine yardımcı olmak, komünizm mücadelesine daha örgütlü ve bilinçli katılımını sağlama, hem de kendini yenileme, genç ve dinamik kadrolarla takviye etmenin bir koşulu olarak görür. Başka türlü gençliğin enerjisi devrimci teoriyle birleştirilemez; genç olmaktan gelen özellikleri, coşkusu, dinamizmi, cesareti ve yüksek feragati devrim kanalına akıtılamaz. Öte yandan gençliği önemli bir devrimci güç yapan bu özellikleri, sosyalizm mücadelesiyle birleştirilmeden devrimci bir işlev göremez.

GSB, devrimci partinin üstlenmesi gereken siyasal görevlerin sorumlusu olarak kendini görmez ancak, gençliğin sorumluluk bilincini geliştirerek, inisiyatif almasını özendirerek, deneyim kazanmasını, olası yanlışlardan sakınmasını ve sınıf mücadelesinde daha etkin yer almasını sağlamayı hedefler.

Öğrenci gençliğin farklı bir örgütsel formda örgütlenmesi, parti ile gençlik örgütü arasında sıkı bir ilişkiyi, bu ilişkinin temeli olan ideolojik ve politik birliği varsayar. İdeolojik ve politik birliğe dayanmayan bir örgütsel ilişki, kaçınılmaz olarak farklı uçlara yönelmeye mahkûmdur. Parti örgütüyle gençlik örgütünün “örgütsel bağımsızlığı” özerk bir örgütlenme olarak algılanamaz.

GSB, devrimci ve sosyalist parti ve gruplar arasındaki siyasi rekabetin gençlik örgütlerine taşınmasına, “daha etkin bir akademik mücadele” adına siyasal mücadeleyi burjuvaziye havale eden görüşlere karşı durur. Siyasal mücadele olmadan etkin bir akademik mücadelenin yürütülemeyeceği gerçeğinden hareket eder. Burjuvazinin saldırılarına karşı ve akademik demokratik hakları için gençlik örgütlerinin ortak mücadelesini destekler. Bu temelde özellikle lise ve üniversitelerde

gençlik gruplarının güçleri oranında temsil edildikleri federatif ve konfederatif örgütlenmeleri teşvik eder.

Bulunduğu alanlarda konsey, meclis tipi örgütlenmelerin teşvikini yapar ve bu örgütlenmeleri siyasal faaliyet alanı olarak değerlendirir.

Bütün ajitasyon ve propaganda faaliyetinin temelini sosyalizm propagandası üzerinden oluşturur. Bütün akademik taleplerin, öğrenci mücadelesinin siyasallaşması/ devrimcileşmesi için mücadele eder. Hak mücadelesini bu minvalde ele alır. Taleplerini sunarken yapısal sorunları ve kapitalizmi teşhir etmek, sosyalizmi bir alternatif olarak kitlelere ulaştırmak göreviyle mükelleftir.

GSB, kendisini demokratik merkezîyetçi bir şekilde, birimler hiyerarşisi ile örgütleyen; öğrenci gençlik içerisinde siyasal faaliyet yürüten yaygın bir kitle örgütlenmesidir. Kendisini GSB'li olarak gören ve temel programatik hedefleri kabullenen herkes GSB'lidir. Her bölgedeki Genç Sosyalistler inisiyatif alıp faaliyet yürütebileceği gibi, merkezi işlerin (yayın, yıllık faaliyetler vs.) örgütlenmesi yukarıdan aşağıya kurulan (aşağıdan yukarı denetlenen/ yenilenen) birimler aracılığı ile gerçekleşir.

GSB milliyetçiliğe, faşizme, ırkçılığa karşı mücadele eder. Bu ideolojilerin egemenlerin ideolojileri olduğunu vurgular. Kendisine enternasyonalist bir çizgi belirler. Ekoloji sorunu, kadın ve LGBTİ sorunu, ezilen ulus gibi sınıflı toplumların ve özellikle kapitalizmin yarattığı toplumsal sorunlara karşı ezilen grupları ve onların mücadelelerini destekler.

Öğrenci gençliğin temel taleplerini sahiplenir:

- Ana dilde ve daha bilimsel bir eğitim,
- Zorunlu din dersinin kaldırılması,
- İşçi ve emekçi gençlerin eğitimden, yurtlardan, sağlık ve kültür hizmetlerinden parasız yararlanması,
- YÖK'ün kaldırılması ve üniversitelerin, tüm bileşenlerin katıldığı seçimle gelen konseyler tarafından yönetimi,
- Eğitimde gerçek fırsat eşitliği; emekçilere ücretsiz eğitim, barınma, ulaşım ve beslenme hakkı,
- Staj gören öğrencilere normal ücret ve sosyal sigorta hakkı.

6.Konferans Kararları

I- Dünya

Derinleşen kriz ve dünyanın pazar ve egemenlik alanı olarak bölüşümü, bugünkü kapitalist gelişimin öne çıkan iki önemli olgusudur.

Süreğenleşen kriz ve savaş, önde gelen kapitalist devletlerarasındaki eski dengeyi bozmaya, anlaşmazlıklar ve çatışmaları büyütmeye devam ediyor.

Kapitalizm koşullarında ekonomik gelişmelerin seyriyle bozulan dengenin yeniden kurulmasının belirleyici faktörü güçtür. Kapitalist bir devletin gerçek gücünü sınamanın ise savaştan başka bir aracı yoktur.

On yılı aşkın süredir dünyanın çeşitli coğrafyalarında (Doğu Avrupa, Kafkaslar, Afrika, Pasifik ve Ortadoğu) sürdürülen paylaşım savaşı, bugüne kadar sürdürüldüğü biçimiyle sürdürülemez durumdadır. Suriye'deki durum, hem savaşın bugüne kadar sürdürüldüğü yöntemlerle 'istikrarsızlaştırma ve iç savaş' sürdürülemeyeceğini, hem de bölgesel kalamayacağını gösteriyor. Kapitalist devletlerarasında büyüyen rekabet, dünyanın tümünü sarmış, hummalı bir savaş hazırlığına yol açmıştır, yeni bir paylaşım savaşı kapıdadır.

Devletlerarası güç dengesinin bozulmasına yol açan eşitsiz gelişme, sınıflar arasındaki eski dengeyi de bozmuştur.

Bugün sınıf mücadelesinin henüz bir yükseliş döneminde olduğundan söz edilemezse de, egemenlerin eski yöntemlerle yönetemez duruma gelmeleri sınıflar arasında dengenin bozulduğunun en bariz göstergesidir.

Tarih boyunca burjuvazi, işçi ve emekçileri boyunduruk altında tutabilmek için iki yöntem kullanmıştır: reform ve şiddet yöntemi. Burjuvazi bu yöntemlerden birinden diğerine, kendi isteğiyle değil, toplumsal ilişkiler zorladığı için geçer.

Bugün artık burjuvazi reform yöntemiyle, 'sadaka ve vaatlerle' kitleleri aldatarak egemenliğini sürdürecektir durumda değildir. Ekonomik, politik ve ideolojik baskı ve şiddet bugün bütün dünyada burjuvazinin egemenliğini korumanın temel yöntemi olarak öne çıkmaktadır.

Kriz ve savaşın kitlelerde yol açtığı korku, umutsuzluk, milliyetçi ve şoven duygular, burjuva egemenliğinin sürdürülme koşullarını güçlendirmiş gibi gözükse de, bu toplumsal havanın derinleşen kriz ve büyüyen savaşın yol açacağı yeni karşı gelişmeler tarafından etkisizleşmesi kaçınılmazdır.

Dünya büyüyen, genelleşen bir paylaşım savaşı ile yeni bir devrimci dalganın eşiğindedir.

Dünyanın kriz ve savaş içinde olduğu bu koşullarda;

1- Komünistler sadece savaşa karşı olmak, savaşın, gelişimi ve niteliği konusunda işçi ve emekçileri aydınlatmak için ajitasyon, propaganda ve eylem yürütmekle yetinemezler. Hele hele iç barışın korunması anlamına gelen barış politikasına bağlı kalamazlar.

2- Kriz ve savaş devrimci olanakları artıracaktır. Her ülkede bu olanaklardan yararlanarak işçi ve emekçilerin güncel mücadelelerini desteklemek ve bu mücadeleyi burjuva iktidarların devrilmesi için yürütülen sosyalizm mücadelesiyle birleştirmek komünistlerin başta gelen görevidir.

II- Türkiye

Türkiye, dünya kapitalist krizinin bugünkü aşamasında krizden en fazla etkilenen ülkelerin başında geliyor.

Türk burjuvazisi baştan beri kriz ve krizin somut biçimi olan bölgedeki paylaşım savaşını emperyalist hayallerini gerçekleştirmek ve Kürt halkına karşı yürüttüğü imha savaşını sonuçlandırmak için bir fırsat olarak gördü. Bu doğrultuda attığı her adımın boşa düşmesine karşın bu hedef bugün de Türk burjuvazisinin iç ve dış politikasını belirliyor.

İç politikada krizin yıkıcı, dönüştürücü etkilerini bertaraf etmek, Kürt halkına dayatılan imha savaşından sonuç alabilmek ve dış politikada bir kitle mobilizasyonu sağlayabilmek için milliyetçiliği ve şovenizmi şahlandırıyor. Kitleleri uyutmak için dini kullanıyor.

Ancak Türk devletinin iç ve dış politikadaki hedefleriyle, bu hedefleri gerçekleştirme arasındaki güç oransızlığı her seferinde iç ve dış politikadaki açmazları daha da büyütüyor.

Hedefleri ve bu hedefleri gerçekleştirmek için zorunlu olan ekonomik, politik ve askeri gücü arasındaki oransızlık Türk burjuvazisinin açmazını oluşturuyor.

Bu koşullarda iç ve dış politikadaki her başarısızlık burjuvazinin yö-

netememe krizini daha da büyütüyor; burjuvazinin iç çatışmasını daha da derinleştiriyor.

Temmuz darbesinin altında; burjuvazinin içine düştüğü bu açmaz, bunun barındırdığı tehditler ve yönetememe krizi yatmaktadır.

Temmuz darbesi, devlet yönetimini burjuva oligarşik bir diktanın eline vermiştir. Bu oligarşik diktatörlük savaş ve kriz koşullarında, kapitalist dünyadaki gericileşme eğilimini ‘burjuva temsili kurumların işlevsizleştirilmesi, burjuva siyasetin tekleşmesi, olağanüstü yöntemlere başvurulması’, Türkiye koşullarında büründüğü somut biçimdir. Darbenin ardından burjuvazinin gündeme getirdiği anayasa değişikliği bu oligarşik diktatörlüğe kılıf geçirme girişimidir. Şimdi burjuvazi anayasa değişikliğini, işçi ve emekçilerin, bu gelişmenin kendileri için taşıdığı tehditleri, açlık ve sefaleti kavrayamadığı bir dönemde referanduma sunarak halka onaylatmaya çalışıyor.

Koşullar zorluk ve olanakları birlikte barındırıyor. Zorlukların başında işçi ve emekçi kitlelerin mevcut gelişmeleri kavramasını engelleyen korku, umutsuzluk, aldatılmışlık geliyor. Burjuvazi, kitleleri atılığa mahkûm eden bu durumu; ekonomik, siyasi ve ideolojik şiddeti büyüterek, milliyetçilik, şovenizm ve dini duyguları kullanarak kalıcılaştırmaya çalışıyor. Böylece hareket kabiliyetini artırıyor. Burjuva muhalefet, kendisinin de etkileneceği bu duruma iç ve dış tehdit konseptine bağlı kalarak destek veriyor. Her zamanki gibi, devletin bekası, muhalefetin kendi hareket özgürlüğünden daha ağır basıyor.

Zorluklar kendi içinde olanakları da taşır. Hemen her ekonomik ve siyasal krizin başında işçi ve emekçi kitlelerde egemen olan korku ve umutsuzluk ne ölçüde reelse bunların derinleşen kriz ve genelleşen savaş koşullarında dağılması da o ölçüde kaçınılmazdır.

Kriz ve savaş gibi toplumsal ilişkilerin devrimcileşmesi ve ‘devrimci durum’ kapitalizmin bir yasallığıdır. Ancak kriz ve savaş nasıl ki kapitalizmin kendiliğinden çöküşüne yol açmazsa, toplumsal ilişkilerin devrimcileşmesi de kendiliğinden bir devrime yol açmazlar.

1- Temmuz darbesiyle burjuvazi adına devlet yönetimi dar bir oligarşik grubun elinde merkezileşmiştir. Bu oligarşik diktatörlük anayasa değişikliğiyle tahkim edilmekte ve kalıcılaştırılmaktadır.

2- Uzun bir dönemden beri devam eden işçi ve emekçilere yönelik ekonomik ve politik saldırılar, diktatörlük koşullarında daha da şiddetlenerek artacaktır. Komünistlerin görevi diktatörlüğün sınıfsal temelini

ve içerdği tehlikeleri işçi ve emekçilere açık ve duru bir biçimde anlatmak, kitlelerin bilinçlenmesini, örgütlenmesini ve eyleme geçmesini iletmeektir.

3- Sınıf mücadelesinde risklerin ve olanakların arttığı bir ortamdayız. Bu ortamda komünistlerin görevi; riskleri en aza indirmek olanaklardan azamı ölçüde yararlanmak, kitlelerin günlük mücadelelerine rehberlik etmek ve bu mücadeleleri devrimci bir kanalda toplayarak çoğaltmaktır. Bu da her şeyden önce burjuva ve küçük burjuva aldatmacalara karşı devrimci bir ideolojik ve politik mücadeleden geçer.

4- Böyle bir mücadelenin yürütülebilmesi için her şeyden önce komünistlerin kendilerini devrimci bir temelde sağlam örgütlemeleri gereklidir. Bu olmadan ne kitlelerin doğru bir temelde bilinçlenmesi, örgütlenmesine katkıda bulunulabilir, ne de burjuva düzene karşı gelişen ve gelişecek tepkiler birleştirilerek sosyalizm kanalına akitılabilir.

5- Bugün sınıf mücadelesinde yakalanması gereken ana halka komünist öncünün yaratılması ve bunun işçi sınıfının öncü kesimleriyle buluşturulmasıdır. Dün ulaşılması gereken bir hedef olan bu görev, bugün artık atılması zorunlu somut bir adımdır. Bu görevin önündeki başlıca engel, güçlerin dağınıklığı ve yetersizliği değil, bu göreve soyunanların bu görevin gereklerini yerine getirmedeki kararsızlıkları ve bu görevin gereklerine göre kendilerini yeniden ve yeniden konumlandırmadaki zaafıdır. Devrimci cesaret, kararlılık ve ısrarın bugünkü anlamı bu zaafıların aşılmasıdır.

III- Kürt Ulusal Mücadelesi

Geride bıraktığımız 2016 yılında Kürt halkının bağımsızlık için yürüttüğü mücadele önemli bir yol kat etti. Bu süreçte Güney Kürdistan'da bağımsız bir Kürt devletinin alt yapısı güçlendi. Rojava'da Türk devletinin müdahalesine rağmen Kürt kantonlarının birleşmesi büyük ölçüde tamamlandı. Kürt ulusal hareketi Suriye ve Irak'taki emperyalist müdahaleye paralel bir seyir izliyor. Suriye ve Irak'ın parçalanması süreci ile bir Kürdistan'ın devletleşme süreci birlikte yol alıyor. Emperyalist müdahaleye bağlı olarak Suriye ve Irak'ın parçalanması ne ölçüde kaçınılmazsa bu iki ülkedeki Kürt coğrafyası üzerinde Bağımsız ya da federe bir Kürt devletinin kurulması da o ölçüde olanaklı görünüyor.

Koşullara ve mücadelenin eşitsiz gelişmesine bağlı olarak Irak ve Suriye Kürdistan'ında Kürt halkının elde ettiği bu kazanımlar Kürt coğrafyasının diğer iki parçasında aynı ölçüde bir gelişmeye yol açmadı.

İran Kürdistan'ındaki mücadele, Kürt halkının elde ettiği kimi kazanımlarla şimdilik bir uzlaşmayla sonuçlandı.

Türkiye'de ise mücadele sertleşerek sürüyor. Kürt legal siyasi hareketinin (DBP, HDP) Türkiye'de sağladığı gelişme ve özellikle Rojava kent kantonlarının birleşmesi karşısında paniğe kapılan Türk burjuvazisi -devlet- Kürt halkına ve KÖH'ne karşı çok yönlü bir imha ve tasfiye hareketini başlattı. Bu hareket kapsamında Cizre, Sur, Nusaybin ve Gever yerle bir edildi. Bu saldırıya karşı KÖH kahramanca bir mücadele sergiledi. Bunu legal Kürt siyasi hareketine karşı yığinsal tutuklamalar ve belediyelerin kayyumlara devredilmesi izledi. Bu saldırılar sonucunda özellikle legal siyasal alanda önemli bir gerileme yaşandı. Türk burjuvazisi bu gerilemeyi kalıcı hale getirmek için bir yandan HDP ve DBP'ye saldırılarını sistemli bir şekilde geliştirirken, öte yandan Rojava'ya karşı askeri bir müdahalenin hazırlıklarını yürütüyor.

Ancak Türk burjuvazisi -devlet- bütün bu saldırılara rağmen Kürt ulusal mücadelesine karşı bariz bir üstünlük sağlayamadı. Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi krizin derinleşmesi de eklendiğinde; Türk burjuvazisinin -devletin- Kürt halkına dayattığı imha savaşını aynı şiddette yürütemeyeceğini gösteriyor.

Bu saldırı, aynı zamanda Kürt halkı içinde uzlaşmacı bir eğilimi öne çıkarmaya yönelik ideolojik bir saldırıyı da içermektedir ve bu durum Kürt Ulusal Mücadelesinin bugünkü aşamasının en büyük zaafını oluşturmaktadır.

1- Kürt Ulusal Kurtuluş mücadelesi, Kürdistan'ın her bir parçasında, eşitsiz bir biçimde de olsa gelişmektedir. Mücadelenin kat ettiği yol ve uluslararası koşullar dikkate alındığında Kürt halkının kendi kaderini kendisinin belirlemesi mücadelesi, tarihin hiçbir döneminde bu kadar gerçekleşebilir koşullara sahip olmamıştır. Komünist Hareket, dün olduğu gibi bugün de Kürt halkının kendi kaderini belirleme mücadelesini desteklemeye ikircimsiz bir biçimde devam edecektir.

2- Gerek kapitalizmin Kürt coğrafyasında son yıllardaki gelişmesi, gerekse Kürt Ulusal Mücadelesinin kat ettiği yol, Kürdistan'daki sınıfsal ayrışmayı hızlandırmıştır. Ulusal mücadelenin bu ayrışmaya göre yeniden şekillenmesi kaçınılmazdır. Komünist hareket bu durumu dikkate alarak Kürdistan'da işçi ve emekçilerin çıkarlarını temsil eden bir komünist hareketin oluşturulması çabalarını desteklemeyi proleter enternasyonalizminin bir gereği olarak görür ve selamlar.

IV- Sendikalar ve Sendikal Mücadele

İşçi sınıfının kapitalizme karşı yürüttüğü mücadele teorik, politik, pratik-ekonomik olmak üzere üç biçimde sürer. Sınıfın ekonomik mücadelesinin araçları olan sendikalar sermayenin genel eğilimi olan ücretlerin en aşağıya, asgari sınıra düşürülmesine karşı, ücretlerin ve iş koşullarının korunması ve iyileştirilmesi mücadelesinden doğdular.

Sınıfın ekonomik mücadelesi ve örgütlenmesi sınıf mücadelesi tarihi boyunca kapitalist gelişmeye paralel olarak gelişti. Bu süreçte yardımlaşma sandıkları, kooperatifler vb. modern sendikal hareketin ilk nüvelerini oluşturdular. Bu birliklerde bir araya gelen işçiler kendi iç dayanışmalarını kurdular. Dayanışma işçiler arasında rekabeti sınırlayarak, birliğin sınıfsal bir form kazanması ve daha etkin bir mücadelenin maysalanmasının zeminini oluşturdu. Sendikalar – ekonomik mücadele araçları – bu zemin üzerinde ücretlerin korunması ve iş koşullarının iyileştirilmesi mücadelesini üstlenerek, işçilerin daha kapsamlı ve büyük mücadelelere girişmelerinin hazırlık okulları oldular.

Ancak bu mücadele burjuvazinin ideolojik, politik ve örgütsel etkisi altında sürdüğünden, hiçbir zaman doğrusal bir çizgi izlemez. Burjuva etki başka bir etkiyle – devrimci etki – etkisiz hale getirilmediği sürece sendikal eylem – ekonomik mücadele – işçi sınıfının esaret zincirini perçinlemekten başka bir sonuç vermez.

Bu yüzden sendikal mücadelenin önemi kadar siyasal mücadeleyle ilişkisi sorunu dün olduğu gibi bugün de komünist harekette ciddi ayrılık ve bölünmelerin nedeni olmuştur. Ayrılık ve bölünmelere yol açan şey, her şeyden önce mücadelenin içeriğiyle ilgilidir.

Sendikalar, işçilerin ücret ve iş koşullarını iyileştirmek için yürüttükleri mücadelede mevcut ücretlilik sisteminin temeline dokunmazken, hatta ortaya çıkış nedenleri tamamen bu ücretlilik sistemi iken, öte yandan işçi sınıfının rekabet içinde bölünmüş güçlerini bir araya toplayarak onların, amacı ücretlilik sisteminin ortadan kaldırılması olan, siyasal mücadeleye hazırlanmasında bir kaldıraç görevi görürler. Ekonomik mücadelenin bu özelliği, bu mücadeleyi burjuva etkilere olduğu kadar, komünist etkiye de açık hale getirir. Sendikaların kapitalist toplumdaki yerleri tümüyle dıştan (siyaset alanından) gelen bu iki karşıt siyasal etkinin çatışması altında belirlenir.

Burjuva siyasal etki en kötü durumda, sendikal mücadeleyi günlük “ acil talepler” mücadelesiyle sınırlandırmayı amaçlarken, komünist si-

yasal etki bu mücadelenin siyasal mücadeleyle bağlanması ve onunla uyum içerisinde yürütülmesini amaçlar. Bu mücadele pratikte karşımıza her zaman çok net olmasa bile, iki karşıt sınıfın iki farklı taktiği ve siyaseti olarak çıkar.

Sendikaların sınıf mücadelesindeki yeri ve rolünü belirleyen temel kriter, ücretlerin artırılması ve iş koşullarının iyileştirilmesinde elde ettikleri başarılar değil, ücretlilik sistemini, kapitalizmi yıkmak için yürüten devrimci mücadele karşısındaki konumlarıdır.

Sınıf savaşımı tarihinin de kanıtladığı gibi sendikalar, amacı sınıfsız toplumun kurulması olan kapitalizmi yıkma savaşından koptuklarında, bırakalım ücretlerin ve çalışma koşullarının iyileştirilmesini, mevcut kazanımlarını bile koruyamıyorlar. Bugün dünya çapında sendikal hareketin içinde bulunduğu durum tam da budur. Bu duruma yol açan işçilerin siyasetten uzaklaşmasıdır, buna son verecek olan da işçi sınıfının yeniden siyaset sahnesindeki devrimci yerini almasıdır.

1950’lerde başlayan ve bütün kapitalist ülkelere yayılan, ücretlerin enflasyon artışına bağlandığı ve sendikaların birer finans kurumu olarak tekellerle iç içe geçtiği burjuva sendikal anlayış ile işçi sınıfının varabileceği bir yer yoktur. Bugün işçi sınıfı, sınıfın güncel çıkarlarıyla nihai çıkarlarını gözetken yeni bir sendikal anlayışı oluşturmak ve geliştirmekle karşı karşıyadır. Bu yeni sendikal anlayışın üzerinde yükseleceği temel, işçi sınıfının sendikal birliğini ve ekonomik mücadeleyle siyasal mücadelenin uyumunu gözetken bir mücadele anlayışıdır.

Bu anlayış üzerinde devletin sendikalara dayattığı örgütlenme biçimleri (sendika tüzükleri vb.) yırtılıp atılmalı, işçiler kendi örgütlenme biçimlerini kendileri belirlemeli, sendikacılık bir meslek olmaktan çıkartılarak mücadele aracına dönüştürülmeli, sendika yöneticilerinin ücretleri ortalama işçi ücretine endekslenmeli ve yöneticiler azledilebilir olmalı, sendikaların devlet ve finans kurumlarıyla ilişkileri kopartılmalı, özetle, işyerlerinden başlayarak sendikalar birer mücadele örgütü olarak yeniden yapılandırılmalıdır.

Bu yeniden yapılanma ancak ekonomik ve siyasal mücadele ile, fabrika ve işyerlerini temel alan ve sabırlı ve inatçı bir mücadele ile gerçekleştirilebilir.

Konferans Metinleri

Devrim ve Parti

Metin Karasu

Kapitalizmin reformlarla ya da yaşadığı krizlerle kendi kendini ait olduğu mezara gömemeyeceğini tarih bize defalarca gösterdi. Demek ki nesnel olan bizi, bırakın sınıfsız bir topluma, bir devrime dahi taşımayacaktır. Burada öznel olanın gereksinimi söz konusudur. Bu özneye dair; ‘burjuvazi karşısında bulunan tüm sınıflar arasında yalnızca proletarya gerçek devrimci sınıftır. Çünkü büyük sanayinin tabanı üzerinde bizzat oluşmuş haliyle üretimin kapitalist karakterini, burjuvazinin ölümsüzleştirmeye çalıştığı bu karakteri sıyrıp atma çabası güder.’ Proletaryanın bu kendiliğinden güdüsü yetersizdir. Engels’in söylediği üzere; “Biz sınıfların ortadan kaldırılmasını istiyoruz. Peki, bunun için araç nedir? Proletaryanın siyasal egemenliği” İşçi sınıfının toplumsal kurtuluşu onların siyasal kurtuluşundan ayrılamaz.

Proletaryanın siyasal egemenliğini tesis etmesi için gerekli olan araç ise düşman sınıfın saflarında bir yüksük barutu patlatarak kargaşa yaratacak, bu sınıfın temsilcilerini suikastlarla yok edecek bir komplo örgütü değildir. Kapitalist devlet kendisini hükümetle ve orada yer alan bakanlarla var etmez ve onlarla birlikte ortadan kaldırılamaz. Keza devlet fiziksel imha ve mekanik baskı araçları bakımından komplo örgütlerinden çok daha zengindir.

Proletaryanın siyasal kurtuluş mücadelesini yürütecek olmazsa olmaz araç ise proletaryanın siyasi örgütü komünist partisidir.

Parti Amaç, Nitelik ve Görevler

Karar gününde proletaryanın zaferi kazanacak güçte olması için öteki tüm partilerden ayrı ve onlara karşıt, kendi bilincine varmış, kendine özgü bir sınıf partisini meydana getirmesi gerekir.

Partinin amacı; iş bölümü, mülkiyet, sınıflar ve devletin olmadığı, emek ile emek araçları, bedensel ve zihinsel emek arasındaki karşıtlığın ortadan kalktığı, toplumsal örgütlenmenin siyasal niteliğini yitirdiği, üretici güçlerdeki gelişmenin emeğin toplumsal üretimin nezaretçisi konumuna getirdiği, insanlar arasındaki her türlü ayrımcılığın ortadan kalktığı, bireyin çok yönlü gelişiminin olanaklı olduğu komünist toplumun kurulmasıdır.

Bu amaç doğrultusunda görevi; proletaryanın sınıf savaşımını örgütlemek, siyasal iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi ve sosyalist toplumun örgütlenmesi olan bu savaşımı yürütmektir.

Bu savaşımında parti, elindeki güçlere uygun düşmesi ve belli koşullar altında erişilebilecek en büyük sonuçlara varılmasını olanaklı kılması koşulu ile tüm savaşım araçlarını kabul eder. Hiçbir savaşım aracını mutlak ve vazgeçilmez olarak görmez.

Proletaryanın siyasal kurtuluş savaşında parti, bu savaşımı birbirini ötelemeyen, dıştılamayan ve biricikleştirmeyen iki biçimiyle yürütür ve örgütler. Kapitalist topluma karşı sınıflı toplumu yok etme ve komünist toplumu kurma hedefi güden savaşım ve siyasal ve toplumsal düzeni demokratikleştirme hedefi güden savaşım.

Ana çizgileriyle komünist çalışmaya dair; komünizmin propagandasını yapmak, proletaryaya işçi sınıfının kendisini ezen sistemin ekonomik ve siyasal yapısını, bu sistemde uzlaşmaz sınıf karşıtlıklarının zorunluluğunu ve kaçınılmazlığını ve tarihsel görevi konusunda işçiler arasında doğru bir anlayışı yaymak.

İşçiler arasında ajitasyon; propaganda ile ayrılmaz bağıntı içinde işçi sınıfının tüm kendiliğinden savaşım eylemlerinde, işçilerle kapitalistler arasında çıkan tüm çatışmalara katılmak

İşçi topluluklarının örgütlenmesi ve bu gruplarla parti arasında düzenli ve sıkı ilişkilerin kurulması, işçi yayınlarının çıkarılması ve dağıtılması, işçi hareketinin tüm merkezleri ile haberleşmenin düzenlenmesi, bildiri, broşür ve çağrılarının çıkarılması ve dağıtılması, tüm bunları yürütecek ajitator ve propagandistlerin yetiştirilmesi..

Demokratik çalışmaya dair; komünizmin propagandasının yanında, işçi yığınları arasında demokratik düşüncelerin de propagandasını yapmak.

Siyasal ajitasyon gibi işçi sınıfının bilincini uyandırmak, örgütlemek ve disipline etmek için, işçi sınıfının savaşımında kılavuz olarak aynı ölçüde gerekli olan ekonomik ajitasyon yapmak.

Bu iki savaşım biçimine ek olarak; Tüm komünistleri birleştiren, onların tüm inandıklarını sağladığı ve savaşımalarının, çalışmalarının yöntemlerine uyguladığı bir devrimci teori olmazsa güçlü bir komünist parti de olmaz.

İdeolojik ve örgütsel birliğinin, disiplinli parti yaşamının temeli olarak Marksizm-Leninizm'in varlığını korumak ve sınıf mücadelesi yoluyla onu zenginleştirmek partinin görevidir.

Parti ve Örgütsel Yapısı

Parti bir bütün halinde birbirine bağlı örgütlerin toplamıdır. Bu örgütsel bağı kuracak olan bir merkezileşme ise parti örgütlenmesinin ideolojik birlikle beraber olmazsa olmazıdır. Merkezileşme; örgütlenmenin amacı, bu amaç için yürütülen mücadelenin niteliği, dayandığı teorik temel ve üyelerinin gönüllü birliği olması nedeniyle demokratik biçimde gerçekleşir.

Örgütlenme şüphesiz bir iş bölümü üzerinden gerçekleşir. Bu iş bölümünü yürütecek olan kadro niteliği partinin eyleminin niteliğini ve sürekliliğini belirleyecektir.

“Devrimciler örgütü, her şeyden önce ve en başta mesleği devrimci çalışma olan kişileri içine almalıdır. Böyle bir örgütün üyelerinin bu genel özelliğinin ardından, şunun ya da bunun meslek ayrımları tamamıyla bir yana, işçilere aydınlar arasındaki her ayrım iyice geride bırakılmaktadır.”

Parti merkezi örgütlenmesi otoritenin kurulmasını, fikir gücünün otorite gücüne dönüştürülmesini, daha alt düzeydeki kurullara bağlanmasını içerir.

Örgütlenme pratik eylem birliğidir, pratik eylemin birliğidir. Bu birliğin en ilerici sınıfın demokratik partisine yakışır disiplini -tartışma ve eleştiri özgürlüğü, eylem birliği- üzerinden gerçekleşir.

Hareketimizin Görevleri

Geçekleştirmeye yetkili olduğumuz görev komünist düşünceleri ve siyasal bilinci proleter yığınlarına götürmek ve kendiliğinden işçi hareketi ile çözülmez bağlantı içinde bir devrimci partiyi örgütlemektir.

Parti, hareketimizin doğrusal ve nicel gelişimi üzerinden ya da bizimle aynı kaygıları taşıyan diğer örgütlerin mevcut zeminlerinde birleşmeleriyle de kurulamayacaktır. Partinin yaratılması örgütsel ve po-

litik bir atılımı, nitel sıçramayı gerektirir. Bu atılımı gerçekleştirmek örgütlü bir faaliyetin örülmesiyle olanaklıdır.

Varılmak istenen hedefe yönelik çalışmayı gerçekliğimizden, mevcut durumun sunduğu öznel ve nesnel imkânların ve olanakların üzerinden gerçekleştirebiliriz.

Hareketimizin bu faaliyetin çalışma disiplini ortaya koyduğu “ Devrim için parti, parti için örgütlü hazırlık ” şiarı bilinçli, planlı ve sistematik bir faaliyetin yürütülmesi gerekliliğine işaret eder.

Hareketimizin faaliyetini yoğunlaştıracığı ve somutlayacağı alanların başında ideolojik-politik üretim, siyasal ve örgütsel merkezileşme gelmektedir. Yoğunlaşacağımız bir diğer elzem olan alan ise örgütlenme-kadrolaşma sorunudur.

Tüm bu gereklilikleri sıralamak işin bir bölümüdür. Bu gerekliliklere uygun bir bilinç ve bu bilince yaraşır bir çalışmayı yürütmek ise işin gerçeklik kazandığı bölümdür. Başlangıç aşamasında özellikle kurucu dönem faaliyeti yürütürken hareketimizi amatörlükten ve dağınıklıktan kurtarmanın hareketin yürüteceği savaşındaki hedeflerini gerçekleştireceği ve bunun sürekliliğini sağlayacak bir devrimciler örgütüyle yola çıkabiliriz.

Hareketimizin çıkış noktası; arzu edilen örgütü yaratma yolundaki ilk pratik adım politik gazetemizin daha fazla geliştirilmesidir. Sadece bugün için değil savaş faaliyetimizin her aşamasında en asli ve en önemli alanı ne kadar sağlam inşa ettiğimizin şu an için dağınık ve düzensiz yaptığımız ajitasyon ve propagandanın genelleştirilmesi ve sistematik bir hale gelmesinin de ölçütü olarak gazetemizin sık ve düzenli çıkartılması bizler için en temel somut görevlerin başında gelmektedir. Lenin’in söylediği üzere gazete sadece kolektif bir ajitatör ve kolektif bir propagandist değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir. Hareketimizin merkezileşmesi, yerel çalışmaların genel çalışmaya bağlanması, iş bölümünün doğru yapılmasını ve örgütlü bir çalışmayı da ancak bununla sağlayabiliriz.

Hareketimizin merkezileşmesi ve üyelerinin homojenleşmesi, kadro adaylarının eğitimini de içeren bir çalışmayı ideolojik-teorik üretimle beraber yürütmek zorundayız.

Genel olarak yayınların (gazete, bildiri, broşür..) hızlı ve düzenli bir biçimde dağıtılmasını düzenlemek ve örgütlemek, bu amaçla bir temsilciler ağını olabildiğince geliştirmeli ve bu alanı asla boş bırakmamalı, sürekli üretim içerisinde olmak zorundayız.

Partinin bir iş bölümüne dayalı örgütlerin toplamı olduğundan bahsetmiştik. Bizler bu iş bölümü içinde belli bir yer tutarız. Arzu ettiğimiz yer ile görevimiz arasında çok farklılıklar olabilir.. Fakat en basit ve teknik işlerin yürütülmesi de ajitasyon ve propaganda çalışmalarımız kadar önemlidir.

Hareketimiz üyeleri siyasal parlama-kariyer hedefi gütmekten en basit ve teknik işlerin yürütülmesinde komünistçe özveriyle çalışmalıdır.

Devrimci çalışmanın çeşitli yönleri, buna uygun düşecek çeşitli yetenekleri gerektireceğinden üyelerin istihdamı konusunda bu yeteneklerin göz önünde tutularak mümkün olan en geniş iş bölümü sağlanmalıdır.

Örgüt merkezimizin elinde faaliyete ilişkin kesin bilgilerle beraber çeşitli faaliyet gruplarının bileşimine ilişkin de eksiksiz bilgi bulunmalıdır. Merkezileşmenin gerçekleşmesi ve düzgün çalışabilmesi için kurulan tüm komitelere, hesap vermekle yükümlü tutulacağı önemli görevler verilmeli; kararların ve direktiflerin uygulanışı sistemli bir şekilde denetlenmelidir.

Üyelerimizin görevlerini yapması kadar bunların denetimi de o kadar hayatidir. Düzenli olarak raporların sunulması ve ilişkilerin olduğu biçimiyle devrimci tarzda aktarımı bu denetimin başlangıcıdır.

Kurucu dönem faaliyetinde yola bir devrimciler örgütüyle çıkacağımızı söylemiştik. Örgütümüzün programatik, taktik ve örgütsel görüşlerini kabul etmekle başladıysak, bu görüşleri başına buyruk değil, kendi istekleriyle, örgütün istekleriyle kaynaştırıp örgütle birlikte hareket ederek gerçekleştirmeliyiz. Bu devrimciliği belirleyen kadro adaylarının ideolojik yetkinliği, geçmişte yürüttüğü devrimci pratik, yönetici olma becerisi, doktrinerliği vs. olarak sıralamak bizi kadroya ulaştırmayacaktır. Bu toplumun bağrında doğmuş, yetişmiş ve yaşamakta olduğumuza göre toplumsal yaşamda alışkanlıklarımız ve zaaflarımızla var oluruz. Tüm bunları en başta kendi irademiz, daha sonra örgütsel yaşamın içinde eritir sindirir ve yok ederiz. İlkesel olarak komünizmi benimsemek, teorik yetkinliğe sahip olmak, geçmişinde neler yaptığın, ne kadar büyük laflar ettiğin bir şeydir fakat bugün için faaliyeti yürütme becerisine sahip olduğumuzu göstermez. Şey olarak kalmamak, lafazanların ya da eski tüfeklerin örgütü olmamak adına yetenek ve becerilerimizi bugüne ve yarına mevcut durumundan daha ileri taşımak noktasındaki kararlılığımız ve hareketimiz bizleri devrimciler örgütünün, devrimcileri geliştiren değiştiren ve dönüştüren pratik eylemin savaşçıları yapacaktır.

Devrimci Teori, Propaganda ve Ajitasyon(*)

Bolşeviklerden Çıkarılacak Dersler

Yusuf Erdem

Lenin; “... *bir gazete yalnızca kolektif bir propagandacı, kolektif bir ajitator değil; kolektif bir örgütleyicidir.*” diyor. Şu anda Komünist Hareket için temel görev, tüm yayınlarımız ve özellikle de gazetemizin örgüt ve kadro yaratabilme niteliğinin yükseltilmesidir.

I - Giriş

Bu metnin birinci bölümünde devrimci teori, propaganda ve ajitasyonun, proletaryanın devrimci partisi için önemi ve teorik temeli özet olarak ele alınacak; ikinci bölümde ise Bolşeviklerin deneyi esas alınarak bu konuda hareketimizin bugünün verili koşullarında mutlaka yerine getirmesi ve geliştirilmesi bağlamında gereken görevlere ilişkin birkaç somut öneri tartışmaya açılacaktır. Konunun yaşamsal önemi, bu önerilerin kıyasıya tartışılmasını, önerilerin geliştirilip zenginleştirilmesini gerekli kılmaktadır.

Komünist Hareket –tıpkı örgütlenme, siyasi faaliyetler konularında olduğu gibi- devrimci teori, propaganda ve ajitasyon konularında da:

- “* Ne yapacağız? / * Niçin yapmalıyız? /* Nereden başlamalıyız?/* Nasıl yapmalıyız? / * Kimlerle (nasıl bir kadroyla) yapmalıyız?” sorularına açık ve kesin cevaplar bulmalıdır.

İşçi sınıfını her evrede aydınlatan, ona yol gösteren ve sınıfımızın devrimci eğitimini sağlayan bir merkez yayın organı; onun çevresinde bir devrimciler örgütünün inşası niçin bu kadar önemlidir? Çünkü devrimci durumlar patlak verdiğinde, – ki kapitalizm öfkeyi kaçınılmaz olarak sürekli büyütüp biriktirmektedir ve beklenmedik bir anda da bu öfke bir kıvılcımla büyük yangına dönüşebilmektedir - bir isyan

atmosferinde bu görevler bir çırpıda gerçekleştirilebilecek işler değildir. Devrimci durumlara hazırlıklı olabilmek –ve Arap ayaklanması, Gezi başkaldırısında olduğu gibi tarihsel fırsatları heba etmemek- için en elverişsiz ve en zor dönemleri de kapsamak üzere planlı bir inşa faaliyetini sabırla ve inatla yürütmek gerekir.

II - Devrimci Ajitasyon ve Propagandanın Teorik Temelleri

• Birincisi; bilimsel devrimci teori; ancak ve ancak kadrolarca derinliğine kavrandığında ve örgüt olarak da izlenen politika bu teorinin temellerine dayandırıldığında devrime giden yolu açar ve aydınlatır. “Bizim teorimiz, bir dogma değil, bir eylem kılavuzudur.” O nedenle de bu bilimsel teoriyi çok iyi öğrenmeli, bu etkili silahı devrim mücadelemizde çok ustaca kullanabilmeli ve daha ötesi, geçmiş ve bugünkü devrimci faaliyetimiz ve teori alanındaki pratiğimizle bu bilimi derinleştirip zenginleştirmeliyiz.

Bir konuyu çok iyi, çok açık, çok özlü anlatabilmek için, onu bütün boyutlarıyla çok iyi bilmek, alışlagelen deyimle “konuya hakim olmak” gerekir. Bir insan ne kadar az bilirse, o ölçüde çok konuşur, konuları o kadar çok birbirine karıştırır. İşte bu nedenle ajitatörler, özellikle de propagandistler ve merkez ideolojik büroda görev alan yoldaşlar devrimci teori alanındaki bilgilerini sürekli derinleştirmeli; yeterli teorik bilgi ve toplumsal yapımız ve tarih analizi bilgileriyle donanmış olarak “somut durumun somut analizi”ni yapabilecek bir düzeye yükselerek gelecek olanı daha gelmeden kestirebilmeli ve an’ın görevlerini doğru saptayabilmelidirler. Komünist Hareket’i farklı ve güçlü kılan ve kılacak olan, esas olarak bu nitel gücüdür. Nicel bir güç böylesi bir niteliğin çevresinde birleşmedikçe fırsatlar ve kadrolar heba edilmiş olur. Teori alanındaki yüzeysellik ve sefalet; örneğin “patron-ağa devleti”nden söz eden bir ‘teorik’ çözümleme, devrim uğruna hayatı dahil her şeyini vermeye hazır devrimci genç kadroları heba etmekten başka bir sonuç doğurmaz. Veya burjuva devletin geleneksel ideolojisi olan Kemalizm ile komünizmi uzlaştırmaya çalışan kalpazanlar, bu bıçak ile boğazın ittifakına benzer ulusalcı safsatalarla komünizme yönelen gençleri devrimden ve komünizmden soğuturlar.

Her türlü sözümüz ve eylemimiz bilimsel komünizmin kaya gibi sağlam enternasyonalist devrimci temeline dayanmalı ve ondan güç almalıdır.

Devrimci teori, gerçekliğin – görünenin altındaki asıl görülmesi

gerekenin (hareket halindeki bütün bağlantıları, ilişkileri, çelişkileriyle - doğru olarak anlaşılmasını ve kavranmasını sağlar. Açıktır ki gerçekliğin doğru bilgisi olmadan, - örneğin, gerçekliğin yerine öznel niyetlerimizi koyarak - ona doğru müdahalede bulunamayız. Dünyayı değiştirebilmek için onu doğru analiz etmelisiniz ki bu bilginin kılavuzluğunda hayata örgütlü ve devrimci müdahale sonuç alıcı olsun.

Kuşkusuz ki, önemli olan, dünyayı değiştirmektir; ve bunu sağlamak için de dünyayı doğru anlamak, doğru yorumlamak şarttır. Marks'ın ifade ettiği gibi *“Teori alanındaki pratik, pratiklerin en çetini; fakat en önemlisi ve en gereklisidir.”* Ve çok yaygın olan veciz bir ifadeyle *“Devrimci teori olmadan, devrimci pratik olmaz.”*

• İkincisi; doğru bilgi, doğru analiz ve yapılması gerekenlerin doğru tespiti, sırf doğru oldukları için kendiliğinden hayata geçip ete kemiğe bürünerek gerçekliğe kavuşmazlar. Dünyanın devrimci dönüşümüne kılavuzluk edecek bu bilginin; misyonu ve tarihsel kaderi dünyayı değiştirmek olan proletaryaya ve emekçi yığınlar mal edilmesi, devrimci düşünce ve siyasi faaliyetin yığınlar arasında kökleşmesi şarttır. Bu görevin üstesinden gelmesi gereken temel güç ise proletaryanın öznel etkeni, yani devrimci sınıf partisidir. Devrimci fikirler ancak ve ancak bu devrimci sınıf partisi kılavuzluğunda yığınları kavrayıp devrimci bir politika ve eyleme dönüştüğünde maddi ve tarihi dönüştürecek nesnel bir güç haline gelir. Sınıfa ve emekçi yığınlar, gençliğe ve aydınlara mal edilemeyen fikirler, boş ve yararsız bir gevezelikten ibarettir.

• Üçüncüsü; devrim en genel anlamda; siyasi iktidarın sınıf zoruyla ele geçirilmesi ve iktidarın sınıf karakterinin değiştirilmesidir. Özel olarak proletarya devrimi ise; bu sınıfın devasa tarihsel misyonunu yerine getirmesidir. Proletaryanın devrimci misyonunun ilk adımı ise; - elbette tüm ezilenlerin desteğini de yanına alarak - devrim yoluyla burjuva iktidarını yıkmak, burjuva sınıfının sömürü, baskı ve hakimiyet aracı olan devlet mekanizmasını parçalayıp proletaryanın diktatörlüğünü inşa etmek; bu aracı ustaca ve en kararlı şekilde kullanarak burjuva özel mülkiyet düzenini ve sömürüyü ortadan kaldırmak; burjuvaziyi bir daha belini doğrultamayacak - karşı-devrime yeltenemeyecek - biçimde ezmek ve sosyalist demokrasiyi gerçekleştirmektir. Yeni toplumun egemen sınıfı olan proletaryanın ikinci adımı ise; uzun ve inişli çıkışlı bir geçiş dönemi boyunca sosyalist devrimci partisinin kılavuzluğunda bütün insanlığı komünizmin özgürlük dünyasına taşımaktır. O komünist toplum ki; proletaryanın kendisi dahil bütün sınıfların, savaş, silahlanma ve fetihlerin, sömürü ve yoksulluğun tümüyle ortadan kalktığı, sınırların anlamını yitirdiği, devletin gereksizleşerek sönüp gittiği,

bilim ve teknolojinin – kâr için değil -yalnızca insan yararına ve onu özgürleştirmek ve bolluğa kavuşturmak işlevini gördüğü, insanın bütün bir ömür boyunca tek bir işe ve mesleğe mahkum edilmeyip çok yönlü ve kısa süreli çalışmaların bir zorunluluk olmaktan çıkıp bir oyun, bir zevk ve bir kendini gerçekleştirme aracına dönüştüğü; her bireyin tüm yeteneklerini çok yönlü olarak ve son sınırına kadar geliştirebildiği, kendisi de doğanın ve doğal yaşamın bir parçası olan insanın doğayla tam bir uyum içinde yaşadığı komünizmin özgürlük dünyasıdır; bütün insanlığın ve biz komünistlerin büyük hasretimizdir.

Komünist partisinin temel görevi ise; işte bu uzun erimli büyük yolculuğun her aşamasında – kimi zaman görece durgun, kimi zaman ise tarihin temposunun alabildiğine hızlandığı fırtınalı dönemlerde - en doğru politikaları belirleyip uygulamaya koymaktır.

Bu mücadelenin olmazsa olmaz, en vazgeçilmez koşulu, işçi sınıfı ve emekçilerin - her aşamada yeniden ve yeniden - aktif çoğunluğunu kazanmaktır. İşte devrimci propaganda ve ajitasyon; partinin – özellikle de yığın hareketliliğinin yükselip de rüzgarın yelkenleri şişirdiği dönemlerde - kitleleri aydınlatma, ikna etme, yönlendirme, örgütleme, bütün protesto ve başkaldırılarını yönetme görevlerinin en vazgeçilmezidir. Bütün bu süreç boyunca parti ve partili propagandist ve ajitatörler; kitle çizgisini (yani kitlelerin o andaki bilinç ve örgütlülük, deney ve mücadele düzeyini) göz önünde tutacak ve yığınların kendi öz deneyimlerinden öğrenmelerine yardımcı olacaklardır.

• Dördüncüsü; sınıfa karşı sınıf ilkesi - tıpkı örgütlenme ve devrimci eylem anlayışında olduğu gibi - devrimci teori, ajitasyon ve propaganda çalışmalarını biçimlendiren temel ilkelerden biridir. Bilindiği gibi egemen düşman sınıfın ideolojisi, aynı zamanda toplumun bütününde egemen ideolojidir. Burjuvazi; devletin zor ve şiddet aygıtının yanında – onun sınıf karakterini örtüp gizleyen ve esas olarak emekçiler arasında rıza üretecek ideolojik araçlarını en etkin biçimde kullanarak hükümlerini sürdürmektedir. Daha da kahredici olanı ise, ezenlerin ideolojisini büyük ölçüde gelecek kuşaklara taşıyan, ezilen yığınlardır. Bu nedenledir ki, işçi sınıfının devrimci partisi; proletaryanın bağımsız politikasını hayata geçirebilmek için düşman sınıf burjuvaziden teorik, ideolojik, örgütsel ve politik olarak tam bir kopuşu sağlamak ve böylece düşman sınıf burjuvaziye tam cepheden ve çok yönlü olarak saldırarak zorundadır.

Bu konuda çok özen gösterilmesi gereken nokta, ajitasyon ve propaganda, aydınlatma ve eğitim çalışmalarında kullanılan dildir: Devrim-

ciler, bilinçlerini ve dillerini kirleten burjuva terimlerden uzak durmalı, her şeyi kendi adıyla çağıran kendi devrimci kavramlarını ve terimlerini kullanmalıdırlar. Örneğin en az düşman sınıf kadar suçlu ve sorumlu olan ‘sol’ liberaller, reformist partiler gibi; “kapitalizm”i ‘neo-liberalizm’, “emperyalizm”i ‘küreselleşme’, kapitalizmin vahşi uygulamalarını ‘esnek çalışma’, en iğrenç burjuva ideolojisi olan milliyetçiliği (nasyonalizmi) -üstelik komünizm adına- ‘yurtseverlik’ gibi burjuva kavramlarıyla sevimlileştirmeye çalışanların tuzağına düşmemelidirler. Bilimin ve devrimci mücadelenin temel taşları, içeriği netleşmiş terimlerdir. Sınıflar mücadelesinde kendi devrimci terimlerimizi, düşünce ve yorumlarımızın temel taşları yapmalı ve bu terimleri sınıfımıza mal etmeliyiz. Liberal, nasyonalist, reformist, parlamenterist burjuva söylemlerle devrimci ajitasyon ve propaganda yapılamaz; burjuva terminolojisiyle devrimci teori geliştirilemez.

Özetle Proletarya, bağımsız bir devrimci bir sınıf politikası izleyebilmek için; burjuvazinin işçi ve emekçilerin düşünce ve duygu dünyasında kurduğu ideolojik hakimiyeti yıkmak zorundadır. Çünkü burjuvazi, sömürüyü meşrulaştıran çok yönlü ideolojik etkiyle – köleci ve feodal ideolojilerinin en arkaik unsurlarını da devralarak - işçi sınıfının devrimci enerjisini kötürümleştirmek, sınıfı örgütsüzleştirip uysallaştırmak ve tüm muhalefet güçlerini düzen içine hapsetmek çabasıdır. Burjuvazi, iktidarını koruyabilmek için - elbette gerektiğinde elindeki zor aygıtını çırılçıplak devreye sokup şiddetin dozunu daha da artırarak korkuyu yaygınlaştırmının yanında; reformizm, milliyetçilik (ki özünde bir avuç burjuvanın çıkarını bütün bir toplumun, ülkenin çıkarı gibi gösteren, sınıf çelişkilerini ve sömürüyü gizleyen, iç ve dış düşmanlar paranoyasıyla kendini var eden iğrenç bir burjuva ideolojisidir.), ‘sol’ liberalizmi, parlamenterist kurtuluş hayallerini, bireyci ve bencillik ideolojilerini...etkili kılmak için elindeki devasa ideolojik aygıtları da kullanmaktadır.

Bu arada burjuvazi; ırkçı bir anlayışla Türklüğü yücelterek, devleti (onun baskıcı ve katliamcı sınıf karakterini gizleyip) kutsallaştırarak, tarihi çarpıtıp geçmişteki fetihçi zorbaları, ve halkların katillerini kahramanlaştırıp ilahlaştırarak; din, ahlak, adalet, gelenek gibi kavramlara burjuva sömürüsüne uygun bir içerik kazandırarak (örneğin ilahiyatçılardan “rüşvet, hırsızlık sayılmaz” gibi fetvalar alarak), devlet kontrolündeki Sünni islamı ve cami minberlerini gerici siyasetin bir propaganda aracı gibi kullanarak, okul ve üniversitelerde sosyal ‘bilim’leri anti-komünist bir... burjuva ideolojine dönüştürerek kıyasıya bir ideolojik sınıf savaşı vermektedir. Böylelikle de zor ve şiddet aygıtıyla

birlikte bütün bu araçlarla yürüttüğü sınıflar mücadelesinde emekçi yığınları felç etmektedir.

Bildiğiniz gibi, tekelci kapitalizmin politik arenadaki yansıması, siyasi gericiliktir. İhtiyacına göre en arkaik, en gerici güçlerle ve anlayışlarla ittifak kurmaktan, zorda kaldığında kendilerine ayak bağı olarak gördüğü temel hak ve özgürlükleri, yurttaş haklarını ve burjuva temsili organları bir çırpıda silkip atmaktan çekinmemektedir.

Bütün bu zehirleyici burjuva etkiler; yalnızca işçi ve emekçi yığınlarına değil, sol siyasi hareketlere de sirayet ediyor. Bu çürütücü ve felç edici etkilere karşı; işçi sınıfını, gençliği ve devrimci demokratları ve hatta komünist kadroları ve partiyi korumak için kıyasıya bir ideolojik mücadele vermek gerekir. Düşman sınıfın ideolojilerine karşı, tam karşı cepheden taarruza geçen işçi sınıfı ideolojisi, bu burjuva ideolojilerin sınıfsal içeriklerini teşhir etmek ve onları etkisizleştirmek zorundadır. Burada çok özen gösterilmesi gereken en önemli görev, sürekli ve titiz bir mücadeleyle devrimci teori, ideoloji ve politikanın bütün burjuva etkilerden, kirlerden arındırılması, onun keskinliği, ışıltısı ve saydamlığının korunmasıdır. Devrimci teori, ideoloji, propaganda ve ajitasyon faaliyetlerindeki netlik, proletaryanın bağımsız örgütlü politik faaliyetinin, düşman sınıfa çok yönlü ve tam cepheden mücadele edebilmesinin can damarı ve temel dayanağıdır.

Bütün bunlar; komünistlerin hayata örgütlü olarak doğru, etkili ve devrimci müdahalede bulunabilmeleri için komünist teori ve ideolojinin; devrimci ajitasyon ve propaganda çalışmalarının hayati önemini ortaya koymaktadır.

Şimdi de, Bolşeviklerin bu alandaki deneylerini Bolşevik bir anlayışla – yani bu deneyin yaşayan devrimci özünü kavgamıza taşıyabilme ve onu geliştirme anlayışıyla - ele alarak “Komünist Hareket bu günkü verili koşullarda, bu konuda ne yapmalı, nereden başlamalı, nasıl yapmalı?” sorularına net karşılıklar bulmaya çalışalım:

III - Ne Yapmalı, Nereden Başlamalı, Nasıl Yapmalı? Bolşeviklerden Almamız Gereken Dersler

Bu konuda ilk görevimiz; Bolşeviklerin deneylerinin – önemini, değerini ve canlılığını bugün de koruyan - bize sunduğu dersleri açıklığa kavuşturmak; ikinci görev de bu derslerden de yararlanıp bu verili koşullarda ihtiyaç duyduğumuz teorimizi geliştirmek, devrimci ajitasyon ve propagandamızın dayanacağı esasları ve nasıl örgütlenmesi gerektiğini berraklaştırmaktır.

Tekrarlayalım, asıl hedefimiz; ülkenin her yerindeki ve toplumun her kesimindeki ve hayatın her alanındaki devrimci örgütlenme ve mayalanmaları birbirine bağlayıp hareketi merkezileştirecek; hareketin bütününün sorumluluğunu ve yönetimini cesaretle üstlenebilecek bir “devrimciler örgütü”nü inşa etmektir. O örgüt ki, ülkenin her yerindeki ve ezilen bütün kesimlerdeki her protesto hareketini, her kaynaşmayı her an en enerjik biçimde desteklemeye hazır bir kadroyu saflarında birleştirmiş, sınıfın bağrında ve bilincinde kökleşmiş Bolşevik karakterde bir komünist partisi inşa etmektir. İşte asıl mesele, bu amaca ulaşabilmektir. Bu büyük hayalimizi gerçeğe dönüştürebilmek için şu an önümüzdeki zincirin - bütününü çekmeye en elverişli - canlı halkasına sınıksız sarılmamız gerekir. Verili koşullarda şu anda sınıksız sarılmamız gereken canlı halka, bütün ülkeyi, ezilen bütün kesimleri, hayatın bütün alanlarını kucaklayan bir merkezi yayın organıdır ve elbette bu organ çevresinde örgütlü yapıyı pekiştirip güçlendirmektir.

Lenin, bütün Rusya’yı kapsayan tek bir devrimciler örgütünü inşa edebilmek için tüm Rusya’yı kucaklayacak bir gazete çıkarmakla işe başlamak gerektiğini anlatırken: “...*Gazete gerçekten adına layık olacaksa, bir dergi gibi ayda bir değil, ama en azından ayda dört defa çıkarılıyorsa, gazeteyi salt dağıtma işlevi bile fiili bağların kurulmasına yardımcı olur.*” (Ne Yapmalı, s. 183) derken, bu tür devrimci merkezi bir yayının örgütleyici karakterine işaret etmekteydi.

Ona göre bütün ülkeyi kucaklayan;

- Düzenli olarak her türlü eylemin sonuçlarını yorumlayıp özetleyerek genelleştiren;

- Kadroları devrime giden yolun bütün geçitleri boyunca aydınlatan,

-bonlarda yorgunluk nedir bilmeden hep ileriye doğru yürüme coşkusu yaratan

böyle bir gazete yardımıyla kitleler içinde gerçek ve kalıcı bağlar kurmakla işe başlayabiliriz.

Bugün bize düşen temel görev de – tıpkı 120 yıl önceki Bolşevikler gibi ve Bolşevik bir anlayışla - gazetemiz İŞBAŞI’nı düzenli çıkan, ülkenin her yerini ve toplumsal yaşamın her alanını kucaklayan merkezi siyasal bir yayının organı düzeyine yükseltmektir. Öncelikle ve yalnızca böyle bir gazetenin kılavuzluğunda ve onun yardımıyla, onun çevresinde örgütlenerek yetişen, eğitilen ve hazırlanan işçilere, kadrolara ve birimlere dayanarak bir devrimciler örgütünü inşa etmek mümkün olacaktır. Bu arada, teorik yayın organımız Söz ve Eylem, gençlik yayın organı ve çıkaracağımız tüm kitap, broşürler de kendi özgül ve özgün

görevlerini ihmal etmeden esas olarak bu hedefe kilitlenmelidir. Amacımız, yazdıklarımızı severek okuyan geniş ve pasif bir okuyucu kitlesi kazanmak değil; hedef, örgütlü ve sistemli bir faaliyet yürüterek işçi sınıfının, gençliğin ve aydınların arasından potansiyel devrimci önderleri reel birer komünist önder, birer komünist savaşçı düzeyine yükseltmek ve devrimciler örgütünü güçlendirip pekiştirmektir..

- Hedef, düzenli (yani gazete adına uygun olarak en az ayda dört kez) çıkacak ve bütün yerel devrimci gruplar, kadrolar, kadro adayları ve komitelerle sıkı bağlar kuracak olan bir siyasi merkez yayın organının yaratılmasıdır. Bu nitelikteki bir yayın organı; inşaat duvarları yükselirken işbirliğini sağlayacak bir yapı iskelesi, tuğlaların düzgün örülmesine kılavuzluk edecek bir duvarcı ipi ve doğru yükselmesi için bir aşağıya sarkan bir şakül benzeri bir işlev görecektir. Kuşkusuz ki bu inşaa sürecinde ustalar yeni yeni deneyler kazanıp daha da ustalaşacaklar ve yeni yeni ustalar yetiştireceklerdir. Ve kuşkusuz ki devrimci teorinin kaya gibi sağlam zeminine oturduğunda her türlü depreme dayanıklı bir yapı olacaktır.

- Böyle bir yayın organı; bütün parti inşa birimlerini, öteki bütün işçi örgütlerini birbirine bağlayıp güçlendirecek; hareketin bütün sorumluluğunu cesaretle omuzlayacak önderler grubunu hazırlayıp eğiterek ortaya çıkaracaktır. Lenin'in şu özlü deyişini çok yazdık, çok tekrarladık: "Bir gazete yalnızca kolektif bir propagandacı, kolektif bir ajitatör değil; (aynı zamanda-Y.E.) kolektif bir örgütleyicidir." Esas olan gazetemizin ve tüm yayınlarımızın böyle bir nitelik kazanması ve özellikle de gazetenin örgüt ve kadro yaratabilme niteliğinin yükseltilmesidir.

- Yayın organı çevresinde birleşip örgütlenen komiteler güçlenir güçlenmez de Komünist Hareket, hiç tereddüt etmeden, bu mücadele içinde öne çıkan kadrolar ile öncelikle hareketin bütününü cüret ve cesaretle kucaklayacak güçlü bir merkez komitesi; giderek güçlü yerel komiteler ve alan komiteleri kolayca kurabilecektir. Lenin, Nadejdin'le tartışması sırasında "*Güçlü, canlı, siyasi örgütleri eğitebilmek için, bütün Rusya'yı kucaklayan bir gazeteden başka bir araç yoktur.*" diyor. (Ne Yapmalı, s. 174)

- Bütün devrim güçlerini birbirine bağlayıp birleştirecek; hareketin bütününü, lafta değil, gerçekten yönetebilecek bir devrimciler örgütü ise;

- Özellikle ve öncelikle elindeki bu yüksek nitelikli kadrolar ve canlı örgüt vasıtasıyla her direnişi, her protesto hareketini, her toplumsal kaynaşmayı, her başkaldırı hareketini her an en enerjik şekilde destek-

lemeye hazır olacaktır. Bütün bu hareketlere siyasal bilinçlilik, örgütlülük, derinlik, yaygınlık ve süreklilik kazandırmaya ve tümünü birbirine bağlayarak devrimci bir sel yatağında toplamaya çalışacaktır.

- Ve komünistlerin bütün bu mücadeleler sürecinde – yani devrimci bir yayın çevresinde örgütlenmeden başlayıp bir başkaldırıya önderlik etmeye varıncaya kadar - en devrimci, en vazgeçilmez ve en olmazsa olmaz görev ve işlevleri ;

- Defalarca belirttiğimiz gibi; nihai savaşı (devrimi) zafere ulaştıracak savaş güçlerini ortaya çıkarıp örgütlemek, yani ülkenin her yerini ve hayatın her alanını kucaklayan bir devrimciler örgütünü, bir komünist partisini inşa etmek;

- Bunu gerçekleştirebilmek için de özel olarak hem sınıf bilinçli işçiler, hem geniş işçi yığınları, hem gençler ve aydınlar arasında faaliyet gösterirken ve onların her türlü protesto eylemlerine destek verirken mücadelede öne çıkan doğal önderleri birer komünist önder düzeyine yükseltmek; yani onları eğitip yetiştirerek, örgütleyerek birer komünist örgütçü, ajitator ve propagandist... olarak partide ve birer komünist savaşçı olarak sınıflar savaşında görev almalarını sağlamaktır. Eğer bu yapılmazsa işçi sınıfı ve emekçi yığınlar, hiçbir zaman siyasal savaşım vermeyi öğrenemeyecekler ve ideolojik burjuva etkiler altında çürüyüp düzenin sınırları içinde enerjilerini tüketeceklerdir.

- Teori, Ajitasyon ve Propaganda çalışmalarımıza yön vermesi gereken temel ilkelerden biri de siyasal analiz ve teşhirde resmin bütünü göstermek, yani işçilere toplumsal yaşamın bütününe bilgisini sunmaktır. Örneğin işçiler arasında çalışırken, işçilerin sefaletini, dayanılmaz çalışma ve yaşama koşullarını resmetmek pek verimli bir yol değildir; bunları işçiler zaten her an bütün hücrelerinde yaşıyorlar ve senden çok daha iyi biliyorlardır. Önemli olan; propagandistin bunların kapitalizmle, artı değer sömürüsüyle, sınıflar mücadelesiyle bağını kurmaktır. Sınıfı bu zulüm ve sömürüye nasıl karşı koyabileceğimiz konusunda düşündürmek, aydınlatmak ve örgütlemektir; sosyalist devrim iktidarının bütün bunları nasıl çözeceğini öğretmektir.

Bunun ötesinde şu anda ülkede ne olup bittiğinin, bütün sınıfların ilişkileri ve politikaları konusunda ileri işçileri aydınlatmaktır.

Lenin, bir işçinin gözünden, işçileri esas olarak ekonomik mücadeleye hapsetmek isteyen ekonomistlere ve ayrıca devrimci aydınlara şöyle seslenir: “...biz sadece “iktisadi” siyaset lapasıyla beslenecek çocuklar değiliz. Biz ötekilerin bütün bildiklerini bilmek istiyoruz. Siyasal yaşamın bütün yönlerini ayrıntılı olarak öğrenmek ve tek tek her siyasal ola-

ya etkin olarak katılmak istiyoruz. Bu bilgileri, siz aydınların edinmesi kolaydır, ve bunları şimdiye kadar sunduğunuz miktarlardan yüz kez ve bin kez daha büyük miktarlar halinde bize sunmanız görevinizdir; bu bilgileri, bize, sadece tartışmalar, broşürler ve makaleler biçiminde değil (açık sözlülüğümüzü bize bağışlayın; bunlar çok kez bir hayli can sıkıcı olmaktadır), hükümetimizin ve yönetici sınıflarımızın yaşamın bütün alanlarında şu anda ne yaptıklarını canlı teşhirler biçiminde iletiniz. Bu görevinizi yerine getirmek için daha çok çaba gösteriniz.”

Yani işçiler arasından siyasi önderler çıkarabilmek ve bütün protestoları ve kaynaşmaları her an desteklemeye hazır olmak için işçilere; toplumu oluşturan bütün sınıflar, bütün kurumlar, onların ilişkileri, politikaları, uzlaşma ve ittifakları, kavgaları, söylemlerinin arkasındaki gerçek niyetleri ve toplumdaki bütün mağdur ve mazlumların sorunları ve talepleri... hakkında canlı bir ilgi ve doğru ve bütünlüklü bilgi ve anlayış edinmelerini sağlamak gerekir. Siyasal önderlerin eğitimi; esas olarak her gün sürekli değişen toplumsal yaşamımızın çok yönlü doğru analizi yardımıyla gerçekleştirilebilir. İşçi önderleri toplumsal yaşamımızın bütün yönlerine ilişkin bu bütünlüklü bilgiye sahip olduklarında, sınıf kardeşleri arasında bir örgütçü, bir ajitatör ve propagandist olduklarında nasıl harikalar yarattıklarına tanık olacağız ve onlardan her birimiz çok şeyler öğreneceğiz.

- Yerel çalışmalar konusunda, Bolşeviklerin deneyleri bize şunu öğretiyor: Merkezileşmekten uzak duran yerel örgütler ve yayınlar; amatörlik, dar görüşlülük, eğitim eksikliği, olanak yetersizliği, malzeme-güç ve deneyim aktarılamaması nedeniyle güçsüzlük... içinde patinaj yapacaklar; ulusal ve uluslararası dayanışmadan yoksun kalacaklar ve merkezi iktidarın saldırıları karşısında kolayca ezileceklerdir. Kaynakları israf ederek ve amatörce yerel yayınlar çıkarmak yerine, merkezi yayın organlarını maddi kaynak, yerelden canlı haberler; yereldeki direnişler ve sorunlar hakkında haber ve yazılarla desteklemeli; bölgede yürüttükleri faaliyetler için merkezin desteğini talep etmelidirler. Açıktır ki yerel basın ve yerel örgütler, bütün devrimci muhalefet güçlerini topyekun birleştirerek burjuvaziye karşı tam cepheden taarruza geçirmeyi başaramazlar. Dişine tırnağına kadar örgütlü olan ve devlet çarkını elinde bulunduran merkezi burjuva iktidarına karşı, genelden kopuk yerel saldırıların pek bir şansı yoktur. Lenin, “...parçalanmışlık, kalıcı bağlardan yoksunluk bizi eziyor.” (Ne Yapmalı, s. 181) derken bu durumun acısını derinden hissetmekteydi.

İşte bu sorunun çözümü için; düzenli çıkan ve dağıtılan ve tüm ülkeyi kucaklayan merkezî devrimci bir siyasi gazete; onun toparlayıcı,

birleştirici, örgütleyici ve eğitici rolü topyekun mücadele için doğru bir başlangıçtır.

IV. Pratik İşler ve Bazı Öneriler

- İŞBAŞI gazetemiz;,olanakları, alt yapısı, yoldaşların her birinin aynı zamanda gazetenin bir muhabiri, yazarı, fotoğrafçısı, dağıtıcısı, örgütleyicisi olmaları gerektiği yönünde eğitimleri sağlanarak mutlaka haftalık çıkmalıdır. Bu hedefin olanaklarının yaratılması, bir takvime bağlanıp programlanması gerekir.

- Yerelerde ve farklı alanlarda (işçiler, gençler, kadın, çevre hareketleri...) çalışan yoldaşlar; içinde yaşadıkları, tanık oldukları, deneyimledikleri şeyleri, örgütledikleri veya katıldıkları eylemleri... herkes biliyor zehabına kapılabilirler ya da önemsiz görüp yazmaya değer bulmayabilirler. Oysa bunların haberleştirilip resimli olarak ve ayrıca insanlarımızın içinde yaşadığı canlı hayat tabloları merkez yayınıımızda yer aldığıında deney aktarımı, ajitasyon ve propaganda değeri kazanacak ve moral yükseltecektir. Hepsinden önemlisi de yoldaşların yereldeki çalışmalarına, yani yayınıımızın okunup benimsenmesi ve örgütlenmesine güç katacaktır. Yoldaşlar, hayata bir de devrimci bir muhabir ve yazar olarak, dahası kendilerine yeni muhabirler, yeni yeni işçi ve genç yazarlar yetiştirmekten sorumlu birer usta gözüyle baksınlar. Bunu yaptıklarında –yani merkezi yayınıımızı yerellerden canlı özsuuyyla beslediklerinde – az önce belirttiğimiz gibi yereldeki çalışmaları kolaylaşıp güç kazanacaktır. Örneğin gazete çevresinde okuma grupları, işlek bir dağıtım ağı, muhabir ve yazarlar ağıyla, yüzünü bize çeviren devrimci kadroların desteğiyle güçlü ve giderek nitelikçe yükselen bir örgütlenme oluşabilecektir. Özetle; yetenekli bir ajitator, usta bir örgütçü, propagandist, eylemci olmak için sürekli kendini geliştirmeye çalışan bir yoldaş hayata devrimci gözle baktığında çevresinde mutlaka yazacak, haberleştirecek, görselleştirecek çok şey ve birçok muhabir ve yazar adayı göreceklerdir. Göndereceğiniz yazı ve haberlerdeki başlangıç amatörölükler, yazı kurulunca düzeltilir. Önemli olan bir sesin vicdanlı ve devrimci yüreklerden gelmesidir; böylesi her mesaj başka yüreklerle de kolayca ulaşır.

Bence gereğine inanırsak bu görevin üstesinden kesinlikle geliriz. Daha önceki konferanslardan birinin akşamında“yazma yeteneğim yok” diyen bir yoldaşla bunlar üzerinde sohbet etmiştik. O günden bu güne bireysel veya birlikte yazarak gazetemizi çok sayıda haber, yorum ve yazılarla beslemeye devam ediyor. Eğer bu görevin önemini kavrayamaz da onu ihmal edersek emin olun devrimci hayalimizi gerçeğe

dönüştürmekte çok zorlanacağız.

- Pek gecikmeden, ajitasyon, propaganda, örgütlenme, kaynak yaratma dallarında ve özellikle de ideolojik büro için belli yetenekleriyle öne çıkan yoldaşlarda uzmanlaşma sağlanmalı; kaynak ve olanak yaratarak sınırlı sayıda da olsa örgütçü ve ajitatörleri, teorik ve ideolojik birikimleriyle öne çıkan birkaç yoldaşı yerel örgütlere göndermeli ve ilerde ülkenin her yanında dolaştırmalıyız. Bu yoldaşların uğradığı her yerel kadro ve örgütün bir canlılık ve güç kazandığını şimdiden görmeliyiz. Lenin, "...Yetenekli bir ajitatörü, ya da örgütçüyü ülkenin bir ucundan öteki ucuna gönderme olanakları"ndan söz ederken çok önceden geleceğin profesyonel Bolşevik Parti işçilerini görüyordu.

- Devrimci düşüncelerimizi yığınlar mal edebilmek için mutlaka her gün ve her an değişen toplumsal ve siyasi gündemden yararlanmamız gerekir. O gün veya o günlerde herkesin her yerde konuşup tartıştığı gündemdeki konuya, bildirilerle, yüz yüze canlı propaganda ve ajitasyonlarla veya kısa haber - yorum olarak sığağı sığağına tepki vermeliyiz. Çok sayıda insanın, " Bu konuda komünistler ne düşünüyor? " sorusunu sığağı sığağına karşılamak, diğer örgütlerden farkımızı ortaya koymak yaşamsal önemdedir. Leninist anlayış, bu çaba ısrarla gösterilmeden yığınların aktif çoğunluğunun kazanılamayacağını göstermektedir. Ancak böylelikle devrimci düşüncelerimiz yığınlar arasında kök salarak hayatı dönüştürecek maddi bir güç niteliğine bürünecektir. Hareketin referandum konusunu ele alan iki bildirisi, açık seçik diliyle, devrimci kavrayış farkıyla buna iyi birer örnektir. Her önemli gündem konusunda ve burjuva haber ağının örtüp gizlediği ve emekçiler için önemli olan her konuda gündem değişmeden bildirilerimiz devam etmeli, internet sitemiz ve internet gazetemiz sürekli istim üzerinde olmalı ve kesinlikle siyasi hayatın gerisinde kalmamalıdır.

- Propaganda ve Ajitasyonda kullanacağımız dil, davranışlarımız, günlük yaşamımız ve devrimci kişiliğimiz yaratacağımız etkinin ölçüsünü belirleyecektir: Unutmayalım; hiç kimse, hiçbir şey söylemeyen karıncadan daha iyi öğüt veremez.

- Einstein ' *Bir şeyi altı yaşındaki bir çocuğa açıklayamıyorsan, sen de anlamamışsın demektir.* " diyor; yine o ' *Herşeyi sade anlatın, basit değil.* " diyor. Bu da demektir ki en başta "konumuza hakim olmalıyız ve meramımızı açık, anlaşılır, yayla suyu gibi dupduru bir dille ve çok sade - ama basit değil - anlatmalıyız.

- Asıl inandırıcı olan dil, gerçeğin - gerçekliğin yalın dilidir. Gerçeği abartmadan, çarpıtmadan, hoşumuza gitmeyen yanların gizlemeden

olduğu gibi anlatmak gerekir; düşman sınıfın gizlemeye çalıştığı gerçekleri açığa çıkarıp teşhir etmek gerekir ve görüntünün altındaki asıl görülmesi gerekenleri göstermek gerekir. Bu arada kendi hatalarımızı, sorunlarımızı ve örgütsel gerçeklerimizi – çok can sıkıcı olsalar bile– kesinlikle yoldaşlardan ve sınıfımızdan gizlememek, sorunlarımızı – ajitasyonla örtmeye tenezzül etmeden- apaçık ortaya koymak gerekir. Unutmayalım, gerçekler devrimcidir. Gerçekliği çarpıtan, veya gerçeğin yalnızca bir tarafını aktaran, hatalarını gizleyen, gücünü ve faaliyetlerini abartan komünistler ve devrimci örgütler inandırıcılıklarını yitirip etkisizleşirler. Bolşeviklerin deneyi bu konuda da yol göstericidir. *“Kitlelere doğru söylemeye mi? Tabii ki değer. Kitleler gerçeği bilmeli. Aldatmaktan daha tehlikeli bir şey olamaz. İyi ya. Taktiğimiz kitlelere gerçeği söylemektir. Bizim yararımıza olmasa bile gerçekleri söylemeliyiz. Ancak bu yolla kitleler bize güvenir... ..Sana itibar kaybettirecek olan esasında hataların konusunda sessiz kalmadır...ayrıca düşmanı bile aldatmak son derece karmaşıktır, çift yönlüdür ve ancak en somut askeri taktikler alanında caizdir.”* (Mavi Defter- LENİN; Emanuel Kazakeviç)

- Bir komünist savaşçının ve örgütün özü sözü bir olmalıdır. Kendisine bir soru sorulduğunda o konuda bilgisi ya da yeterli bilgisi yoksa, lafı çevirmemeli, açık yüreklilikle bilmediğini söylemeli ve “Konuyu ben araştıracağım, ikimiz de araştıralım, bir dahaki sefere konuşalım.” diyebilmelidir.

- Propagandist ve ajitator ya da örgütçü; eğer savaşçıların en disiplinlisi, günlük işlerin en çalışkanı, eylemlerde en öndekiler arasında değilse, sözleri etkisiz olacaktır. Örnek davranışlar, tutarlı bir kişilik en etkili eğitim yöntemidir. Komünist olduğunu söyleyip de bir komünist gibi yaşamayanlar birer soytarıdan başka bir şey değildirler, derken Che bunu en çarpıcı biçimde dile getirmekteydi. Devrimciyim diyenler; önce kendisini ve kendi zamanını bir devrimci olarak örgütleyip yenisinden yapılandırmalı ve her zaman bir devrimciye yaraşır biçimde yaşamalı ve davranmalıdır. Öte yandan bir devrimci örgüt, kendisini her gün kendisini ve her yoldaşı yeniden Bolşevik tarzda eğitip geliştirmeye çaba harcamalıdır.

- Ve ayrıca işçi ve emekçi yığınları bir öğretmen, her şeyin en doğrusunu bilen ve onlara yukardan bakan kibirli bir kimse kişi gibi değil; tam tersine tam bir samimi komünist alçak gönüllülükle içlerinden biri, eşiti olarak davranmalıyız. Onları can kulağıyla dinleyen; sorunlarını, korku ve endişelerini, günlük hayatlarını öğrenip anlamaya çalışan bir sınıf kardeşi olarak yaklaşmak gerekir. Yığınları en az öğrettiklerimiz

kadar bilgiyi –hem de bilgilerin en somut ve en canlısını- yığınlardan öğrenmeye hazır ve açık olmalıyız.

Lenin'in Düşü

“Böyle bir gazete, sınıflar savaşının ve yığınlarda biriken öfkenin her kıvılcımını körükleyerek onu yaygın bir yangına dönüştüren muazzam demirci körüğünün bir parçası haline getirirdi. Bu düzenli ve ortak çabanın çevresinde... denenmiş savaşçıların oluşturduğu düzenli ordu birleştirilir ve eğitilirdi. İşçiler arasından Rus Bebel’ler çıkar ve Rusya’yı otokrasi tarafından yönetilmek utancından kurtarmak üzere tüm halkı harekete geçirirlerdi. (...) İşte biz bunun düşünüyü görmekteyiz. “ (Lenin, Ne Yapmalı, s. 184)

Sonuç, kısaca şudur: Asıl hedef, bütün ülkeyi kapsayan ve sınıflar savaşında ortaya çıkan bütün direniş ve başkaldırıları her an ve en enerjik biçimde destekleyen tek bir devrimciler örgütünün, bir “Komünist Partisi”sinin hızla inşa edilmesidir; yani en azgın toplumsal fırtınalarda bile sınıfa başarıyla önderlik edecek olan devrimin amiral gemisinin yaratılmasıdır. Şu anda yakalamamız gereken canlı halka ise 6 yıllık devrimci yayın faaliyetimizi çözümleyerek gazetemizi de, öteki yayınlarımızı da en kısa zamanda olanaklar yaratıp nitel bir sıçramayı gerçekleştirerek onları bu insanın hizmetine sokmaktır. Özellikle gazetemize; partiye ve devrime giden mücadelemizde toparlayıcı, birleştirici, örgütleyici, eğitici, siyasi önderler yetiştirici bir içerik ve nitelik kazandırmaktır.

İşçi sınıfının ve bütün emekçi mazlum halkların en iyi, en yiğit, en bilinçli ve en fedakâr oğulları ve kızları olan bütün dünya komünistlerinin bütün gayreti; büyük insanlığı oluşturan her bireyin “tek bir ağaç gibi hür ve bir orman gibi kardeşçesine” yaşayabileceği, dalgalanan bayraklarda “Herkesten yeteneğine göre; herkese ihtiyacı kadar!” belgisinin yazılacağı komünist toplum yolculuğunda büyük insanlığa doğru kılavuzluk edebilmek içindir. Her birimiz ve hepimiz kendimizi ve yayınlarımızı ve örgütümüzü bu soylu ve görkemli hedefe uygun olarak örgütleyelim.

(1)- Plehanov “Propagandacı birçok düşüncüyü görece az sayıda insana iletir; ajitator ise az sayıda düşüncüyü geniş yığınlara aktarmaya çalışır.” demiştir. Bir konuya ilişkin en temel bilgileri sistemli ve birbirine bağlı olarak ortaya koyarak öğretme, benimsetme amacını güden bir konferans, bir makale, dar bir gruba sunulan bir eğitim çalışması birer propaganda örneğidir; oysa örneğin haksızlığa karşı öfkelenen yığınları eyleme çağıran bir bildiri, kitle önünde yapılan ve tek bir fikri, tek bir hedefi benimsetmeyi amaçlayan heyecanlı konuşmalar, ajitasyon örnekleridir.

Ek:1

Stalin'in RKP(B)'nin XII. Kongresine Sunduğu Rapor

Nisan 1923

Yoldaşlar! Ekim Devrimi'nden bu yana, ulusal sorunu üçüncü kez ele alıyoruz: ilk kez VIII. Parti Kongresi'nde; , ikinci kez X. Parti Kongresi'nde; ve üçüncü kez de, XII. Parti Kongresi'nde. Bu, ulusal soruna ilişkin görüşlerimizde bazı şeylerin ilkesel olarak değiştiğine dair bir işaret değil mi? Hayır, ulusal sorunda ilkesel görüş tarzımız Ekim öncesi ve sonrası ne ise, aynı kalmıştır. Ama X. Parti Kongresinden bu yana uluslararası durum, bugün devrimin en büyük yedeklerini oluşturan Doğu ülkelerinin ağırlığı arttığı ölçüde, bir değişiklik gösterdi. Birincisi bu. İkincisi, X. Parti Kongresi'nden bu yana Partimiz, NEP'e bağlı olarak iç durumda da bazı değişikliklere uğradı. Şimdi bütün bu yeni etkenleri göz Önünde tutmak, onların bir bilançosunu çıkarmak gerekiyor. İşte bu anlamda, ulusal sorunun XII. Parti Kongresi'nde yeni bir biçimde ele alındığından söz edilebilir.

Ulusal sorunun uluslararası önemi. Yoldaşlar, Sovyet Federasyonu olarak bizim bugün, tarihsel yazgının iradesiyle, dünya devriminin öncü birliğini temsil ettiğimizi biliyorsunuz. Genel kapitalist cepheyi ilk kez olarak bizim yardımımızı ve yazgının iradesiyle tüm diğerlerinin önünde yürüdüğümüzü biliyorsunuz. İleriye doğru yürüyüşümüzde Varşova'ya kadar vardığımızı fakat sonra geri çekildiğimizi ve en emin saydığımız mevzilerde siperlendiğimizi biliyorsunuz. Bu andan itibaren NEP'e geçtik, ve bu andan itibaren uluslararası devrimci hareketin temposunun yavaşladığını da hesaba kattık, bu andan beri siyasetimiz artık ofansif değil, defansif bir karaktere büründü. Varşova önlerinde başarısızlığa uğradıktan sonra (doğruyu saklamak istemiyorum), ileriye doğru yürüyemedik, çünkü cephe gerisinden bizde köylülük tarafından oluşturulan cephe gerisinden kopma tehlikesiyle karşı karşıyaydık, nihayet, tarihsel yazanın bize verdiği devrimin yedeklerinin, Batı'daki ve Doğu'daki yedeklerin önünde başını alıp gitme tehlikesiyle karşı karşıyaydık. İşte soluk almamız, yaralarımızı, öncü birliğin, proletaryanın

yaralarını sarmamız, köylü cephe gerisiyle bağlantı kurmamız, cephe gerisini oluşturan ve arkamızda kalmış bulunan cephe gerisi içinde -Batı'daki yedekler ve dünya kapitalizminin en önemli cephe gerisini oluşturan Doğudaki muazzam yedekler arasında -çalışmayı ördürmemiz gerektiğini gördüğümüzde, iç politikada Yeni ekonomik Politika dönemecine, dış politikada ise ileriye yürüyüş hızının yavaşlatılması dönemecine başlamamızın nedeni budur. Ulusal sorunun müzakeresinde söz konusu olan işte bu yedeklerdir, aynı zamanda dünya emperyalizminin cephe gerisini oluşturan Doğu'nun muazzam yedekleridir.

İkisinden biri: ya emperyalizmin derin cephe gerisini

Doğu'nun sömürge ve yarı-sömürge ülkelerini sarsıp uyandıracak, devrimcileştirecek ve böylece emperyalizmin yıkılışını hızlandıracagız, ya da bunda başarısızlığa uğrayacak ve böylece emperyalizmi güçlendireceğiz, hareketimizin gücünü zayıflatacağız. Sorun böyledir.

Gerçek şu ki, tüm Doğu, Sovyetler Birliği'mizi bir deneme alanı olarak görüyor. Biz ya bu Birlik çerçevesinde ulusal sorunun doğru bir pratik çözümüne varacağız, ya burada, bu Birlik çerçevesinde, halklar arasında gerçekten kardeşçe ilişkiler, gerçek bir işbirliği kuracağız -ve o zaman tüm Doğu, bizim Federasyonumuzda kurtuluş bayrağına, izlerinden yürüyeceği bir öncü birliğe sahip olduğunu görecektir, ve bu dünya emperyalizminin iflasının başlangıcı olacaktır. Ya da burada bir hata yapacağız, eskiden boyunduruk altında olan halkların Rusya proletaryasına duyduğu güveni sarsacağız, Sovyetler Birliği'nin Doğu'da sahip olduğu cazibeyi yitireceğiz -ve o zaman da kazanan emperyalizm, yitiren biz olacağız.

Ulusal sorunun uluslararası Önemi burada yatıyor.

Ulusal sorun, bizim için iç durum açısından da önem taşıyor -sadece, eski egemen ulusun sayı olarak 75 milyona yakın, diğer ulusların ise 65 milyon (bu sayı pek de az sayılmaz) nüfusu olduğu için değil, sadece, eski ezilen milliyetler, iktisadi gelişme bakımından en gerekli bölgelerde ve askeri strateji bakımından en önemli noktalarda yaşadıkları için değil, bilakis her şeyden önce, bu iki yıl boyunca, NEP denilen şeyi yürürlüğe koyduğumuz, ve bununla bağıntılı olarak Büyük-Rus milliyetçiliği büyümeye, güçlenmeye başladığı, Smena-Vekh* düşünceleri doğduğu ve Denikin'in yapamadığı şeyi barışçıl yoldan yapma, yani «bir ve bölünmez» [Rusya -ÇN] denilen şeyi kurma arzusu ortaya çıktığı için.

Böylece, NEP'le bağıntılı olarak, ülkemizin iç yaşamında yeni bir güç zuhur ediyor: kurumlarımızda yuvalanan, sadece Sovyetik kurumlar içine değil, ama Parti kurumlarına da sızan, Federasyonumuzun her noktasında hayalet gibi kol gezen ve, eğer onu NEP koşullarının beslediği kökten koparıp atmazsak, bizi, eski egemen ulus proletaryası ile eski ezilen ulusların köylüleri arasında, proletarya diktatörlüğünü yıkacak bir bozuşma tehlikesi ile karşı karşıya getirecek olan Büyük-Rus şovenizmi.

Ama NEP, sadece Büyük-Rus şovenizmini beslemekle kalmıyor, özellikle birden fazla milliyetin yaşadığı cumhuriyetlerde yerel şovenizmi de besliyor. Gürcistan, Azerbaycan, Buhara, kısmen de Türkistan'dan söz ediyorum; buralarda yaşayan birçok milliyetin öncü ögeleri muhtemelen kısa bir süre sonra üstünlük için kendi aralarında yarışmaya başlayacaklar. Kuşkusuz bu yerel şovenizm, gücü itibariyle Büyük-Rus şovenizmi kadar büyük bir tehlike oluşturmaz. Ama yine de, bazı cumhuriyetleri ulusal uyuşmazlıklar alanı durumuna düşürmek ve oralarda enternasyonalizm bağlarını koparmakla tehdit eden bir tehlikedir.

Ulusal sorunun, genelde ve özelde de şu anda taşıdığı birinci dereceden önemi tanımlayan uluslararası ve iç siyasi nedenler bunlardır.

Ulusal sorunun sınıf özü nedir? Ulusal sorunun sınıf özü, içinde bulunduğumuz Sovyetik gelişme koşullarında, eski egemen ulusun proletaryası ile, eski ezilen milliyetlerin köylülüğü arasındaki karşılıklı doğru ilişkilerin kurulmasında yatar. Proletarya ve köylülüğün işbirliği sorunu burada tartışıldı, hatta gereğinden çok tartışıldı. Ama Kamenev, Kalinin, Sokolnikov, Rikov ve Troçki yoldaşların raporları temelinde işbirliği sorunu tartışıldığında, her şeyden önce, Rus proletaryasının Rus köylülüğü ile ilişkisi göz önünde tutuldu. Burada, ulusal alanda, daha karışık bir mekanizma karşısında bulunuyoruz. Buradaki işimiz, eski egemen ulusun proletaryası ile, tüm Federasyonumuz proletaryasının en kültürlü katmanını temsil eden proletarya ile, köylülük arasında, her şeyden önce eski ezilen milliyetlerinin köylülüğü arasında doğru ilişkiler kurmaktır. Ulusal sorunun sınıfsal özü burada yatar. Eğer proletarya, diğer milliyetlerin köylülüğü ile, Rus olan her şeye karşı güvensizliğin, çarlığın siyaseti tarafından onlarca yıl boyunca beslenip aşılana güvensizliğin tüm kalıntılarını yok edebilecek ilişkiler kurma başarısını gösterirse; eğer Rus proletaryası, bunun da ötesinde tam bir karşılıklı anlayış ve güven sağlama, sadece proletarya ile Rus köylülü-

ğü arasında değil, bilakis proletarya ile eski ezilen milliyetlerin köylülüğü arasında da gerçek bir ittifak kurma başarısını gösterirse o zaman sorun çözülmüş olacaktır. Bunun için, diğer milliyetlerin köylülüğünün de, tıpkı Rus köylülüğü gibi, proletarya iktidarını kendi iktidarı olarak benimsemesi gerekmektedir. Sovyet iktidarının diğer milliyetlerin köylülüğü tarafından da benimsenmesi için, onun onlarca anlaşılır olması, faaliyetini onların anadilinde icra etmesi, okullarda ve yönetim organlarında, Rus olmayan milliyetlerin dil, töre ve âdetlerini, yaşam tarzlarını bilen yerlilerin faaliyet göstermesi gerekir. Bu cumhuriyetlerin kurumları ve hükümet organları, yerli nüfusun anadilini konuşmaya ve bu dilde çalışmaya geçtiğinde, ancak o zaman ve o ölçüde, son zamanlara kadar bir Rus devlet iktidarı olan Sovyet iktidarı, salt bir Rus iktidarı değil, tüm ulusları kucaklayan bir devlet iktidarı, eski ezilen milliyetlerin köylüleri tarafından da benimsenen bir iktidar olacaktır.

Bu, genelde ulusal sorunun ve özelde Sovyet koşulları altındaki ulusal sorunun temellerinden biridir.

Ulusal sorunun çözümünü, şu anda, 1923 yılında karakterize eden nedir? Ulusal alanda çözüm bekleyen sorunlar, 1923 yılında hangi biçime bürünmüşlerdir? İktisadi alanda, askeri alanda, siyasi alanda, Federasyonumuzun halkları arasında bir işbirliği biçimine. Milliyetler arasındaki ilişkileri göz önünde bulunduruyorum. Temelinde, eski egemen ulus proletaryası ile diğer milliyetlerin köylülüğü arasında doğru ilişkiler kurma görevi yatan ulusal sorun, şu anda özel bir biçime, eskiden birbirinden ayrı, fakat şimdi yekpare bir devlet çerçevesinde birleşmiş bulunan halklar arasında işbirliği ve kardeşçe birarada yaşama biçimine bürünmektedir.

İşte, ulusal sorunun, 1923'te aldığı biçimin özü budur.

Bu devletsel birleşmenin somut biçimi, geçen yıl sonunda Sovyet Kongresinde sözünü ettiğimiz ve o sırada kurduğumuz Cumhuriyetler Birliği biçimidir.

Bu Birliğin temeli, gönüllülük ve Birlik üyelerinin hak eşitliğidir. Gönüllülük ve eşitlik -çünkü bizim ulusal programımızın çıkış noktası, ulusların bağımsız devlet olarak varolma hakkıdır, eskiden kendi kaderini tayin hakkı denilen şeydir. Buradan yola çıkarak, tam gönüllülük üzerinde yükselmezse, halkların bizzat kendileri birleşmeyi istemezlerse, halkların hiçbir birliğinin, halkların yekpare bir devlet halinde hiçbir birleşmesinin kalıcı olamayacağını açık ve net olarak söylemeliyiz.

İkinci temel ise, Birliğe giren halkların hak eşitliğidir. Bu da anlaşılır-
dır. Fiili eşitlikten söz etmiyorum, bundan daha ileride söz edeceğim,
çünkü ilerlemiş uluslar ile geri kalmış uluslar arasında fiili eşitliğin
kurulması, çok karışık, çok güç birşeydir, yıllar gerektirir. Burada hak
eşitliğinden söz ediyorum. Eşitlik burada, Birlik mensubu tüm cumhu-
riyetlerin, verili durumda Trans-Kafkasya, Byelo-Rusya, Ukrayna ve
RSFSC olmak üzere dört cumhuriyetin, Birliğin nimetlerinden eşit öl-
çüde yararlanmaları ve aynı zamanda bağımsızlık haklarının bazıları-
ndan Birlik yararına aynı derecede vazgeçmelerinde ifadesini bulur. Eğer
artık RSFSC, Ukrayna, Byelo-Rusya ve Trans-Kafkasya Cumhuriye-
tinde Dışişleri Halk Komiserliği olmayacaksa, bu komiserlikler kaldırı-
lıp Cumhuriyetler Birliği için ortak bir Dışişleri Komiserliği kurulma-
sıyla, bu cumhuriyetlerin sahip oldukları ve şimdi artık Birlik mensubu
tüm Cumhuriyetler için eşit ölçüde kısıtlanmış bulunan bağımsızlıkta
belli bir sınırlama olacağı açıktır. Eğer eskiden bu Cumhuriyetler, kendi
Dış Ticaret Komiserliklerine sahip oldukları halde, tüm Cumhuriyetler
Birliği için ortak bir Dış Ticaret Komiserliği lehine şimdi bu komiser-
likler, öbür Cumhuriyetlerde olduğu gibi, RSFSC’nde de kaldırılıyorsa,
burada da eskiden tam olan ve bugün ortak Birlik yararına kısıtlanmış
bulunan bağımsızlığın belli bir sınırlamaya uğrayacağı açıktır, vs. vb.
Bazıları salt skolastik şu soruyu soruyorlar: Nasıl olacak, birleşmeden
sonra Cumhuriyetler bağımsız kalacak mı? Bu skolastik bir sorudur.
Bağımsızlıkları sınırlanmıştır, çünkü her birleşme, birleşenlerin daha
önce sahip bulundukları hakların belli bir sınırlanması demektir. Ama
her cumhuriyetin bağımsızlığının temel öğeleri sözgötürmez biçimde
saklı kalmaktadır, çünkü her Cumhuriyetin Birlik’ten tek taraflı çekilme
hakkı vardır.

Demek ki, somut biçimiyle ulusal sorun bizim, şimdiki koşulları-
mızda, halklar arasındaki iktisadi, dış siyasal ve askeri işbirliğinin ku-
rulmasına çıkıyor. Bu alanlarda, bu cumhuriyetleri, adı SSCB olan yek-
pare bir birlik halinde birleştirmemiz gerekiyor. Somut biçimleri içinde
ulusal sorun şimdi bu kapıya çıkıyor.

Söylemesi yapmaktan kolay. Sorun şu ki, içinde bulunduğumuz ko-
şullarda, sadece halkların bir devlet halinde birleşmesini teşvik eden
faktörlerle değil, bilakis bu birleşmeye ket vuran faktörlerle de karşı
karşıyayız.

Teşvik edici faktörleri biliyorsunuz: Her şeyden önce, halkların
Sovyet iktidarından önce kurulan ve Sovyet iktidarı tarafından pekiş-

tirilen iktisadi yakınlaşması, halklar arasında bizden önce varolan ve tarafımızdan, Sovyet iktidarı tarafından güçlendirilen belli bir işbölümü -Cumhuriyetlerin Birlik halinde birleşmesini teşvik eden ana faktör budur. Birleşmeyi teşvik eden ikinci faktör olarak Sovyet iktidarının doğası görülmelidir. Bu anlaşılırdır. Sovyet iktidarı, işçilerin iktidarındır, doğası gereği, Birlik mensubu Cumhuriyetlerin ve halkların emekçi Ögelerini, birbirlerine dostça intibak etmeye hazırlıklı kılan proletarya diktatörlüğüdür. Bu anlaşılırdır. Birleşmeyi teşvik eden üçüncü faktör, Cumhuriyetler Birliği'nin içinde hareket etmek zorunda kaldığı ortamı oluşturan emperyalist çevredir.

Ama bu birleşmeyi engelleyen, bu birleşmeye ket vuran faktörler de vardır. Cumhuriyetlerin yekpare bir birlik halinde birleşmesine ket vuran esas güç, daha önce de söylemiş olduğum gibi, ülkemizde NEP ilişkileri içinde yetişen bir güçtür: Büyük-Rus şovenizmi. Smena-Vekh'çilerin bürokratik Sovyet fonksiyonerleri arasında bir taraftar kütlesi kazanması hiç de tesadüf değildir, yoldaşlar. Bu Smena- Vekh'çi (Rusya'da "İşaret Direklerini Değiştirme Akımı" olarak tanınan bir burjuva grup-y.) bayların: İsteddiğiniz kadar Bolşevizm'den söz edin, enternasyonalist eğilimler üzerine istediğiniz kadar gevezelik edin, ama biz, bir Denikin'in yapamadığını sizin yapacağınızı, siz Bolşeviklerin, Büyük-Rusya düşüncesini yeniden canlandırdığınızı, ya da ne olursa olsun yeniden canlandıracağınızı biliyoruz, dercesine komünistleri, Bolşevikleri övmeleri de bir tesadüf değildir. Bütün bunlar bir tesadüf değildir. Bu düşüncenin bazı Parti kurumlarımıza sızmış bulunması da bir tesadüf değildir. Bir ikinci meclis sorununun ilk kez söz konusu edildiği Şubat Plenum toplantısında, Merkez Komitesi içinde, komünizmle bağdaştırılması mümkün olmayan, enternasyonalizmle hiçbir ilişkisi olmayan konuşmaların yapıldığına tanık oldum. Bütün bunlar, içinde bulunduğumuz zamanın bir emaresidir, bir salgın hastalıktır. Bundan doğan asıl tehlike, NEP ile birlikte bizde, Rus olmayan her şeyi silmeye, yönetimin bütün iplerini Rus unsuru etrafında toplamaya ve Rus olmayan her şeyi ezmeye çalışan Büyük-Rus şovenizminin günden güne, evet saatten saate büyümesidir. Asıl tehlike şu ki, biz bu siyasetle, eskiden ezilen halkların Rus proleterlerine karşı besledikleri ve bu proleterlerin, Rus çiftlik sahiplerini, Rus kapitalistlerini alaşağı ederek, ulusal boyunduruğu kaldırıp atarak, İran'dan, Moğolistan'dan askeri birliklerini çekerek, Finlandiya'nın, Ermenistan'ın bağımsızlığını ilan ederek ve genelde ulusal sorunu yepyeni bir temel üzerine koyarak

Ekim günlerinde kazanmış bulundukları güveni yitirme tehlikesiyle karşı karşıya kalıyoruz. Eğer hepimiz, sinsice dal budak salan, damla damla kulaklara ve gözlere sızan ve adım adım fonksiyonlarımızı mahveden bu yeni, söylediğim gibi, Büyük-Rus şovenizminin üstüne silahlanmış olarak yürümezsek, o sıralar kazanmış bulduğumuz güveni son kırıntısına kadar yitirebiliriz. Bu tehlikenin, yoldaşlar, ne pahasına olursa olsun hakından gelmek zorundayız, çünkü aksi taktirde, eski ezilen halkların işçileri ve köylülerinin güvenliğini yitirme perspektifi tehdit etmektedir, bu halklar ile Rus proletaryası arasındaki bağın kopması perspektifi tehdit etmektedir, ve böylece diktatörlük sistemimizde bir çatlağın ortaya çıkmasına izin verme tehlikesi tehdit etmektedir.

Unutmayın ki yoldaşlar, eğer biz, Kerenski'ye karşı fora edilmiş bayraklarla yürüyebildikse ve Geçici Hükümet'i alaşağı edebildikse, bunun bir nedeni de, kurtuluşlarını Rus proleterlerinin elinden bekleyen ezilmiş halkların güvenliğini kendi yanımızda bilmemizdi. Suskun, ama suskunlukları ile baskı yapan ve çok şeyi tayin eden ezilen halklar gibi bir yedeği unutmayın. Çoğu kez farkına varılmaz; ama bu halklar yaşıyorlar, vardırırlar ve unutulmamalıdır. Şunu unutmayın: Eğer Kolçak, Denikin, Vrangeli ve Yudenich'in arkasında o «yabancı kökenliler» denilen insanlar olmasaydı, Rus işçilerine olan sessiz sempatisiyle bu generallerin cephe gerisini yıpratan eski ezilen halklar olmasaydı -yoldaşlar, bu bizim gelişmemizde Özel bir etkidir: sessiz sempati, kimse onu ne görür ne de duyar, ama o her şeyi belirler- bu sempati olmasaydı, bu generallerin bir tekini bile deviremezdik. Biz onlara karşı yürürken, onların gerilerinde çözülme başladı. Neden? Çünkü bu generaller sömürgeci Kazak Ögelere dayanıyorlardı, çünkü ezilen halkların bunlardan, ezilmeye devam etmekten başka bekleyebilecekleri bir şey yoktu ve onlara, bizim kollarımıza sığınmaktan başka bir yol kalmıyordu, biz ise bu halkların kurtuluş bayrağını dalgalandırıyorduk. İşte bu generallerin yazgısını belirleyen şey buydu, işte birliklerimizin başarısıyla gölgelenen, ama sonunda her şeyi belirlemiş olan faktörlerin toplamı budur. Bu unutulmamalıdır. Bundan ötürü biz, ani bir dönüş yapmak ve yeni şoven eğilimlere karşı mücadele etmekle yükümlüyüz, kuruluşlarımızdaki bürokratları, ve Ekim'de kazanmış bulduğumuz şeyi, yani eskiden ezilen halkların güvenliğini, büyük bir önem vermemiz gereken güvenliğini unutan Partili yoldaşlarımızı teşhir direğine bağlamakla yükümlüyüz.

Şunu kavramak gerekir: Eğer Büyük-Rus şovenizmi gibi bir güç to-

huma çekip dallanıp budaklanmaya başlarsa, o zaman eski ezilen halkların artık bize güveni kalmayacaktır, o zaman yekpare bir birlik içinde bir işbirliği kuramayacağız, ve o zaman da artık bir Cumhuriyetler Birliği'miz olmayacaktır.

Halkların ve Cumhuriyetlerin yekpare bir birlik halinde birleşmesine ket vuran faktörlerin birincisi ve en tehlikelisi budur.

Eski ezilen halkların, Rus proletaryasının etrafında birleşmesine aynı şekilde engel ikinci etken, çarlıktan bize miras kalmış bulunan fiili eşitsizliktir.

Hak eşitliği -biz bunu ilan ettik ve gerçekleştiriyoruz, fakat Sovyet Cumhuriyetlerinin gelişme tarihinde elbette olağanüstü bir .Öneme sahip olan hak eşitliğinden, fiili eşitliğe kadar daha epeyce yol var. Bütün geri kalmış milliyetler ve halklar, Federasyonumuzun tüm diğer ileri uluslarıyla biçimsel olarak aynı haklara sahipler. Ama mutsuzluk şu ki, bazı milliyetlerin hiç kendi proleterleri yok, hiç sınai gelişmeden geçmemiş, hatta bu gelişmeye başlamamışlar bile ve kültürel bakımdan korkunç geriler, devrimin kendilerine verdiği hakları kullanacak durumda değiller. Yoldaşlar, bu, okul sorunundan daha önemli bir sorundur. Yoldaşlarımızdan bazıları, sadece okul ve dil sorununu ön plana çıkarmanın, düğümü çözmeye yeteceğini sanıyorlar. Bu doğru değildir, yoldaşlar, burada okullarla fazla bir yere varılmaz, okullar gelişiyor, dil de gelişiyor, ama fiili eşitsizlik, bütün hoşnutsuzluğun ve bütün sürtüşmelerin temeli olarak kalmaya devam ediyor. Okulla ve dille bu sorun aşılmaz, burada gerekli olan, kültürel ve iktisadi bakımdan geri kalmış milliyetlerin emekçi yığınlarına gerçek, sistematik, içten, fiili proleter yardımımızdır. Rusya proletaryası, okullar ve dil dışında, kenar bölgelerde, kültürel bakımdan geri kalmış Cumhuriyetlerde -ama bunlar kendi kabahatleri sonucu değil, eskiden yalnızca birer hammadde kaynağı olarak görülmeleri sonucu geri kalmışlardır-, bu Cumhuriyetlerde, sanayi alanları kurulması için gerekli bütün önlemleri almak zorundadır. Bu doğrultuda bazı girişimlerde bulunulmuştur. Gürcistan, Moskova'dan bir fabrika devralmıştır, ve bu yakın bir zamanda çalışmaya başlayacaktır. Buhara, bir fabrika devralmıştır, ama dört fabrika da devralabilirdi. Türkistan büyük bir fabrika devralmaktadır; böylece, iktisadi bakımdan geri kalmış ve proletaryası bulunmayan bu Cumhuriyetlerin, Rus işçi ve köylülerinden bu Cumhuriyetlerin emekçi yığınlarına köprü olarak hizmet edebilecek yerel proleter gruplarının ortaya çıkması için, Rus proletaryasının yardımı ile kendi sanayi alanlarını -bunlar küçük de

olsa- kurması için tüm öncüller verilidir. Bu alanda köklü bir çalışma yapmak zorundayız, tek başına okullarla bu iş halledilmez.

Fakat, Cumhuriyetlerin tek bir Birlik halinde birleşmesine ket vuran üçüncü bir faktör daha var -bu tek tek Cumhuriyetlerdeki milliyetçilik-tir. NEP, sadece Rus değil, Rus olmayan nüfus üzerinde de etkide bulunuyor. NEP, özel ticareti ve özel sanayii sadece Rusya'nın merkezinde değil, tek tek Cumhuriyetlerde de geliştiriyor. İşte bu NEP ve onunla bağlı özel sermaye, Gürcü, Azeri, Özbek ve diğer milliyetçilikleri besliyor, geliştiriyor. Kuşkusuz, eğer Büyük -Rus şovenizmi olmasaydı, eğer şimdi güçlü olduğu için, eskiden de güçlü olduğu ve ezme ve baskı altında tutma alışkanlıklarını koruduğu için saldırgan bir şekilde ortaya çıkan Büyük-Rus şovenizmi olmasaydı, ola ki, Büyük-Rus şovenizmine yanıt olan yerel şovenizm de, deyim yerindeyse asgari boyutta, minyatür biçimde olurdu, çünkü anti-Rus milliyetçilik, son tahlilde bir savunma biçimi, Büyük-Rus milliyetçiliğine, Büyük-Rus şovenizmine karşı belli, çarpık bir savunma biçimidir. Eğer bu milliyetçilik sadece defansif olsaydı, bu konuda gürültü yapmaya gerek olmazdı. Büyük -Rus şovenizminin, o güçlü düşmanın yenildiği andan itibaren, anti-Rus milliyetçiliğin de yenileceği umuduyla, davranışımızın tüm gücü ve savaşımımızın tüm gücü Büyük -Rus şovenizmine karşı yığılabilirdi, çünkü bu milliyetçilik, söylediğim gibi, son tahlilde Büyük-Rus milliyetçiliğine karşı bir tepki, ona bir yanıt, belli bir savunmadır. Evet, eğer yerel anti-Rus milliyetçilik, Rus milliyetçiliğine karşı bir tepki olmanın ötesine geçmeseydi, böyle olurdu. Ama mutsuzluk şu ki, bazı cumhuriyetlerde bu defansif milliyetçilik, saldırgan milliyetçiliğe dönüşüyor.

Gürcistan'ı alalım. Orada nüfusun yüzde 30'dan çoğu, Gürcü olmayanlardan, diğerlerinin yanı sıra Ermeniler, Abazalar, Acarlar, Ossetler, Tatarlardan oluşuyor. Gürcüler başta geliyor. Gürcü komünistlerinin bir bölümünde, bu küçük milliyetleri özel olarak dikkate almama düşüncesi doğdu ve gelişiyor: öyle ya, bunlar daha az kültürlü, daha az gelişmişlerdir, bu nedenle bunları dikkate almaya gerek yok. Bu şovenizmdir, zararlı ve tehlikeli bir şovenizmdir, çünkü küçük Gürcü Cumhuriyetini bir geçimsizlik alanına dönüştürebilir ve daha şimdiden dönüştürmüştür.

Azerbaycan. Ana milliyet Azerbaycan milliyetidir, ama burada Ermeniler de vardır. Azerbaycanlıların bir bölümü arasında da, bazen tamamen çıplak şu eğilim vardır: Biz, yani Azeriler, bu ülkenin yerlileriyiz, onlar, Ermeniler ise, göçmen olarak gelip yerleşmişlerdir, onları

biraz geri plana itebilir, çıkarlarımız göz önüne almayabiliriz. Aynı şekilde bu da şovenizmdir. Sovyet iktidarının üzerinde yükseldiği milliyetlerin eşitliği temelini altını oyar.

Buhara. Buhara’da üç milliyet var: ana milliyet olarak Özbekler, Türkmenler -Buhara şovenizmi bakış açısından «önemli olmayan» milliyet, ve Kırgızlar. Bunların nüfusu azdır, ve bunlar da «önemli olmayan»lardır.

Horezm’de de aynı şey: Türkmenler ve Özbekler. Özbekler ana milliyet, Türkmenler ise «önemli olmayan» milliyet.

Bütün bunlar çatışmalara, Sovyet iktidarının zayıflamasına yol açıyor. Bu yerel şovenizm eğilimi de kökünden temizlenmelidir. Tüm ulusal sorun sistemi içinde dörtte üçü oluşturan Büyük-Rus şovenizmiyle kıyaslandığında, yerel şovenizm o kadar önemli değil elbette, ama yerel çalışma bakımından, yerli insanlar bakımından, Ulusal Cumhuriyetlerin kendi barışçıl gelişmeleri bakımından, bu şovenizm çok büyük öneme sahip.

Bu şovenizm arasına çok ilginç bir evrim göstermektedir. Trans-Kafkasya’yı kastediyorum. Bildiğiniz gibi Trans -Kafkasya, on milliyeti kapsayan üç Cumhuriyetten oluşuyor. Trans-Kafkasya, ezelden beri bir kıyım ve nifak alanıydı, daha sonra, Menşevizm ve Taşnaklar döneminde bir savaş alanı oldu. Gürcü-Ermeni savaşını biliyorsunuz. 1905 başındaki ve sonundaki Azerbaycan’daki kıyımı da biliyorsunuz. Size, Ermeni çoğunluğun, nüfusun Tatarlardan meydana gelen tüm geri kalanını kılıçtan geçirdiği bir dizi reyon sayabilirim, örneğin Zangezur. bir başka ili, Nahcivan’ı gösterebilirim. Orada, Tatarlar çoğunluktaydılar, ve bütün Ermenileri kılıçtan geçirdiler. Bu, Ermenistan ve Gürcistan’ın emperyalist boyunduruktan kurtulmasından az önce oldu. (Aradan bir ses: «Onlar ulusal sorunu kendi tarzla-rında çözmüşler.») Elbette, bu da ulusal sorunu çözmenin bir biçimidir. Ama Sovyetik çözüm biçimi değildir. Bu karşılıklı ulusal düşmanlık atmosferiyle Rus işçilerinin tabii ki uzak yakın bir ilişkisi yoktur, Tatarlar ve Ermeniler birbirleriyle savaşmışlardır, Ruslar olmaksızın. İşte bundan ötürü de, Trans-Kafkasya’da milliyetler arasındaki ilişkileri düzenleyebilecek özel bir organa gerek var.

Çekinmeden söylenebilir ki, eski egemen ulus proletaryası ile tüm diğer milliyetlerin emekçileri arasındaki karşılıklı ilişkiler, tüm ulusal sorunun dörtte üçünü oluşturmaktadır. Ama bu sorunun bir çeyreği de,

eski ezilen milliyetlerin bizzat kendi aralarındaki ilişkilerin payına düşmektedir.

Bu karşılıklı güvensizlik atmosferi içinde, eğer Sovyet iktidarı Trans-Kafkasya'da çatışma ve sürtüşmeleri halletmeye yetenekli bir ulusal barış organı kuramasa, insanların birbirlerinin evini kundaklayıp birbirini boğazladığı çarlık zamanına, ya da Taşnaklar, Mussavatçılar ve Menşevikler zamanına yeniden dönerdik. Merkez Komitesi, bir ulusal barış organı olarak Transkafkasya Federasyonu'nun korunması zorunluluğunu işte bu nedenle üç kez üst üste onayladı.

Eskiden olduğu gibi şimdi de bizde, Gürcistan'ın Cumhuriyetler Birliği ile birleşmesine karşı olmayan, ama bu birleşmenin Trans-Kafkasya Federasyonu üzerinden olmasına karşı çıkan bir grup Gürcü komünisti var. Anlıyorsunuz ya, Birliğe daha yakın olmak istiyorlar ve kendileri ile, yani Gürcüler ile, Cumhuriyetler Birliği arasında Trans-Kafkasya Federasyonu biçiminde bir ara duvara gerek olmadığını, Federasyona gerek olmadığını düşünüyorlar. Bu çok devrimci gibi geliyor.

Ama burada başka bir niyet yatmaktadır. İlk, bu sözler Gürcistan'da Ruslarla ilişkinin ulusal sorunda ikincil bir rol oynadığına tanıklık ediyor; çünkü bu sapmacı yoldaşlar (onlara bu ad veriliyor), Gürcistan'ın Birlik ile doğrudan birleşmesine herhangi bir itirazları yok, yani Büyük-Rus şovenizminin şu ya da bu şekilde kökünden isabet aldığını, ya da büyük bir önem taşımadığını zannettikleri için, Büyük-Rus şovenizminden korkmuyorlar. Görünüşe göre, Trans-Kafkasya Federasyonu'ndan daha çok korkuyorlar. Neden? Neden Trans-Kafkasya'da yaşayan ve aralarında uzun süre dövüşmüş, birbirlerini boğazlamış, birbirleri ile savaşmış bu-lunan en önemli üç halk -neden bu halklar, Sovyet iktidarının en nihayet aralarında bir Federasyon biçiminde kardeşçe birlik bağları kurduğu ve bu Federasyon'un olumlu sonuçlar verdiği bugün -neden bugün bu federal bağlar kopsun? Söz konusu olan nedir, yoldaşlar?

Sorun şudur: Gürcistan, Trans-Kafkasya Federasyonu'nun bağlantısı yüzünden, coğrafi konumu dolayısıyla elde edebileceği ayrıcalıklı durumdan yoksun kalmaktadır. Kendiniz karar verin: Gürcistan'ın kendi limanı, Batı mallarının geldiği Batum var; Gürcistan, Ermenilerin ve mallarını Batum üzerinden alan Azerbaycan'ın vazgeçemeyecekleri Tiflis gibi bir demiryolu kavşağına sahip. Eğer Gürcistan kendi başına bir Cumhuriyet olsaydı, Trans-Kafkasya Federasyonu'na mensup olmasaydı, Tiflis'ten vazgeçemeyecek Ermenistan'a ve Batum'dan vaz-

geçmeyecek Azerbaycan'a küçük bir ulti-matom verebilirdi. Buradan Gürcistan'a bazı avantajlar doğardı. Herkesçe bilinen, akıl ermez gümrük kordonu kararnamesinin tam da Gürcistan'da hazırlanması bir tesadüf değildir. Şimdi suç Serebriyakov'un sırtına yüklenmeye çalışılıyor. Diyelim ki Öyledir. Ama kararname Azerbaycan ya da Ermenistan'da değil, Gürcistan'da kumpaslandı.

Ayrıca bir başka neden daha var. Tiflis, Gürcistan'ın başkentidir, ama Gürcüler orada nüfusun en fazla yüzde 30' unu, Ermeniler ise en az yüzde 35'ini oluştururlar, sonra da tüm diğer milliyetler gelir. İşte Gürcistan'ın başkentinde durum budur. Eğer Gürcistan ayrı bir Cumhuriyet olsaydı, o zaman nüfusun belli bir yer değiştirmesine girilebilir, örneğin Ermeniler Tiflis'ten çıkarılabilirdi. Tiflis'te nüfus «ayarlaması» ile ilgili bilinen kararname Gürcistan' da kabul edildi, bu kararname için Maharadze yoldaş, bunun Ermenilere karşı yönelmediğini açıklıyor. Tiflis'teki Ermenilerin sayısını Gürcülerinkine nazaran yıldan yıla azaltacak ve böylece Tiflis'i hakiki Gürcü bir başkente dönüştürecek şekilde belirli bir nüfus kaydırmasına girişilmesi niyeti vardı. Tehcir [Sürgün -ÇN] kararnamesinin geri alındığını kabul ediyorum. Ama ellerinde hâlâ bir yığın olanak, örneğin şebirin «yükünü hafifletme» gibi bir yığın esnek önlem var; bunların yardımıyla enternasyonalizm görünümü korunarak, iş Tiflis'te daha az Ermeni kalacak şekilde tertip ve tanzim edilebilir.

Gürcü sapmacıların yitirmek istemedikleri bu coğrafi avantajlar, ve Gürcülerin Ermenilerden sayıca daha az bulundukları Tiflis'teki Gürcülere ilişkin elverişsiz durum, sapmacılarımızı Federasyona karşı mücadeleye sevk ediyor. Menşevikler, Ermenilerle Tatarları Tiflis'ten düpedüz kovdular. Ama bugün, Sovyet iktidarı altında kovma olanaksızdır, ve bu nedenle Federasyon'dan çıkılmak isteniyor, o zaman, Gürcülerin Azerbaycan ve Ermenistan'a karşı üstün durumundan sonuna kadar yararlanmayı sağlayacak bu tür bazı operasyonlara kendi başına girişmek için hukuki olanağa sahip olunacaktır. Ve bütün bunlardan, Trans-Kafkasya'da Gürcüler için ayrıcalıklı bir mevki doğacaktır. Tüm tehlike işte burada yatmaktadır.

Trans-Kafkasya'da ulusal barışın çıkarlarına aldırmadan, Gürcüleri Ermenistan ve Azerbaycan Cumhuriyetleri karşısında ayrıcalıklı bir duruma sokacak koşullar yaratabilir miyiz? Hayır, buna izin veremeyiz.

Ulusları yönetmenin eski özel bir sistemi vardır, bu sisteme göre, burjuva devlet gücü bazı milliyetleri kendine daha çok çekerek, onlara

ayrıcalıklar verir ve diğer uluslarla uğraşmak zorunda kalmamak için onları kendinden iter. Yani bir milliyeti kendine daha çok çekerek, bu milliyetin yardımıyla diğerleri üzerinde baskı yapar. Örneğin Avusturya, bu biçimde yönetilmekteydi. Macar bakanını çağırıp, ona: «Sen kendi çapulcularını yönet, ben benimkilerle baş ederim», yani bir başka deyişle: Macaristan'daki milliyetlerini ez ve boğ, ben de Avusturya'da benimkileri boğarım, diyen Avusturya bakanı Beust'un açıklaması herkesin hatırındadır. Sen ve ben -biz ayrıcalıklı uluslardanız, diğerlerine gelince, onları ezeriz.

Bizzat Avusturya'daki Polonyalıların durumunda da bu böyleydi. Avusturyalılar Polonyalıları kendilerine daha çok çekmişler, onlara ayrıcalıklar vermişlerdi ki, Polonyalılar Avusturyalıların Polonya'daki konumlarını pekiştirmelerine yardım etsinler diye; buna karşılık Polonyalılara, Galiçya'yı boğma olanağı verdiler.

Bu, daha sonra öbür milliyetlerin hakkından gelmek üzere, bazı milliyetleri yükseltmeye ve onlara ayrıcalıklar vermeye dayanan Avusturya'ya has özel bir sistemdir. Bu, bürokrasinin bakış açısından «tutumlu» bir yönetim sistemidir, çünkü uğraşılması gereken bir tek milliyet vardır; ama siyasal açıdan bu, devletin kesin ölümüdür, çünkü milliyetlerin eşitliği ilkesini çiğnemek ve belirli bir milliyete birtakım ayrıcalıklar tanımak -bu, kendi ulusal siyasetini ölüme terk etmek demektir.

İngiltere bugün Hindistan'ı aynen bu biçimde yönetilmektedir. Bürokrasinin bakış açısından Hint milliyet ve aşiretlerinin hakkından daha rahat gelmek için İngiltere, Hindistan'ı Britanya Hindistanı (240 milyon nüfus) ve yerli devletleri (72 milyon) olarak bölmüştür. Hangi nedenle? İngiltere, diğer milliyetleri daha rahat yönetebilmek amacıyla bir grup ulus seçmek ve onlara ayrıcalıklar vermek istediği için. Bizzat Hindistan'da birkaç yüz milliyet bulunuyor, bunun üzerine İngiltere kendi kendine şöyle dedi: Bu milliyetlerle niye uğraşayım, birkaç ulus seçip onlara bazı ayrıcalıklar tanımak ve bunların yardımıyla diğerlerini yönetmek daha iyi; çünkü birincisi, diğer ulusların hoşnutsuzluğu bu durumda İngiltere'ye karşı değil, bu ayrıcalıklı uluslara karşı yönelmiş olacak, ve ikincisi, iki-üç ulus ile «uğraşmak» daha ucuz.

Bu da bir yönetim sistemidir, İngiliz sistemi. Nereye götürür bu sistem? Aygıtı «ucuzlatma»ya -evet, doğru. Ama yoldaşlar, eğer bürokratik rahatlık bir yana bırakılırsa, Hindistan'daki İngiliz egemenliğinin ölümüdür bu. Bu sistem, iki kere ikinin dört etmesi kadar kesin bir şekilde, tüm İngiliz yönetim sistemi ve İngiliz egemenliği için ölümün ta

kendisidir.

Tüm Parti yasalarını çiğneyerek Federasyona karşı mücadele ettiklerinde, ayrıcalıklı konumlarını korumak için Federasyon'dan çekilmek istediklerinde, yoldaşlarımız, Gürcü sapmacılarımız bizi işte bu tehlikeli yola sokmak istiyorlar. Onlar bizi, Ermenistan ve Azerbaycan Cumhuriyetleri zararına kendilerine bazı ayrıcalıklar tanımaya getirmek istiyorlar. Biz bu yolu tutamayız, çünkü bu bizim tüm siyasetimizin ve Kafkasya'da Sovyet iktidarının kesin ölümü olur.

Gürcistan'daki yoldaşlarımızın bu tehlikeyi sezmiş olmaları tesadüf değildir. Ermenilere ve Azerbaycanlılara karşı yönelik bir saldırıya geçmiş olan bu Gürcü şovenizmi, Gürcistan Komünist Partisi'ni alarma geçirdi. Yasal olarak varolduğundan beri iki Parti Kongresi yapmış olan Gürcistan Komünist Partisi'nin, her iki Parti Kongresinde de sapmacı yoldaşların görüşlerini oybirliği ile reddetmesi tamamen anlaşılır bir şeydir, çünkü mevcut koşullarda Trans-Kafkasya Federasyonu olmaksızın, Kafkasya'da barışı sürdürmek ve eşitliği kurmak olanaksızdır. Bir ulusun diğerinden daha ayrıcalıklı olmasına izin vermemeliyiz. Yoldaşlarımız bunu sezdi. İşte bu nedenle Mdivani grubu, iki yıllık mücadeleden sonra bizzat Gürcistan'da bile Partinin durmadan bir kenara fırlattığı bir avuç adam durumundadır.

Federasyonun tez elden kurulması için Lenin yoldaşın böylesine acele etmesi ve direktmesi de tesadüf değildir. Merkez Komitemizin, kararları Cumhuriyetler için bağlayıcı bir Merkez Yürütme Komitesi ve bir yürütme erki ile Federasyonun zorunluluğunu üç kez üst üste onaylaması da tesadüf değildir. Aynı şekilde, her iki komisyonun, gerek Cerjinski yoldaşın, gerek Kamanev ve Kuibişev'in komisyonunun, Moskova'ya döndükten sonra Federasyon 'suz yapılamayacağını açıklamış olmaları da tesadüf değildir.

Son olarak, «Sosyalistiçeski Vestnik» (sosyalist Postası- Menşevik gazete- y.)Menşeviklerinin, Federasyona karşı yürüttükleri mücadele için bizim sapmacı yoldaşlarımızı övmeleri, onları el üstünde taşımaları da tesadüf değildir; Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.

Birleşmeye ket vuran üç ana etkenin: Büyük Rus şovenizmi, fiili eşitsizlik ve özellikle şovenizme dönüştüğü hallerde yerel milliyetçiliğin Üstesinden gelmemize yardımcı olacak araçları ve yolları tahlil etmeye geçiyorum. Halkların yakınlaşmasına ket vuran geçmişin tüm bu mirasının acısız üstesinden gelmemize yardımcı olabilecek araçların

sadece üçünden söz edeceğim.

Birinci araç: Sovyet iktidarının Cumhuriyetlerde anlayış bulması ve bizzat emekçi kitlelerin kendi öz davası haline gelmesi için, Sovyet iktidarının yalnızca Rus değil, bilakis tüm ulusları kapsayan bir iktidar haline gelmesi için tüm önlemleri almak. Bu amaçla sadece okulların değil, tüm kurumların, tüm organların, gerek Parti gerek Sovyet organlarının adım adım ulusallaştırılması, bunların, kitlelerin anladığı bir dilde çalışmaları, ilgili halkın yaşam tarzına uygun koşullar altında işlemeleri zorunludur. Sovyet iktidarını bir Rus iktidarı olmaktan çıkartıp, tüm ulusları kaplayan bir iktidar yapmak, tüm cumhuriyetlerin ve özellikle iktisadi ve kültürel bakımdan geri kalmış olanların emekçi yığınlarında anlayış bulan, bunlara yakın, ve senli-benli bir iktidar yapma olanağını ancak bu koşulla elde edebiliriz.

Çarlık ve burjuvaziden artakalan mirasın acısız üstesinden gelme işimizi kolaylaştırabilecek ikinci araç, Cumhuriyetler Birliği'nde komiserliklerin o şekilde inşasıdır ki, hiç değilse en önemli milliyetlerin çeşitli kurumlarda kendi temsilcilerini bulundurmaları mümkün olsun, çeşitli cumhuriyetlerin sıkıntı ve gereksinimlerinin kesinkes tatmin edilmesinin koşulları yaratılsın.

Üçüncü araç: En üst merkezi organlarımız arasında, ayrımsız tüm cumhuriyet ve milliyetlerin taleplerini ve gereksinimlerini hesaba katan bir organın bulunması zorunludur.

Bu son araç üzerine, dikkatinizi özellikle çekmek istiyorum.

Eğer biz, Birlik Merkez Yürütme Komitesi (MYK) içinde, birincisi, milliyetlerden bağımsız olarak Birlik Sovyet Kongresinde seçilen, ve İkincisi de, cumhuriyetler ve ulusal bölgeler tarafından seçilip (yarısı cumhuriyetler ve diğer yansı ulusal bölgelerden), Sovyet Kongresi tarafından onaylanan iki meclis kurabilirsek, o zaman kanımca, en üst kademelerimiz, bileşimlerinde, yalnızca ayrımsız tüm emekçilerin sınıf çıkarlarını değil, bilakis salt ulusal gereksinimlerini de dile getirirlerdi. Sovyetler Birliği topraklarında yaşayan milliyetlerin, halkların ve kavimlerin özel çıkarlarını dile getiren bir organımız olurdu. Yoldaşlar, Birlik için yaklaşık 65 milyonu Rus olmayan, toplam 140 milyondan fazla insanın birarada bulunduğu bizim koşullarımızda bile, bir devlet, burada Moskova'da en yüksek organ içinde bu milliyetlerin, sadece tüm proletarya için ortak olan çıkarları değil, bilakis özel, kendine özgü, özgül ulusal çıkarları da dile getiren delegeleri bulunmaksızın

yönetilemez. Bu olmaksızın, yoldaşlar, yönetmek mümkün değildir. Elde böyle bir barometre olmaksızın, tek tek milliyetlerin özel gereksinimlerini formüle etme yeteneğindeki insan olmaksızın, yönetmek mümkün değildir.

Bir ülkeyi yönetmenin iki yöntemi vardır: Yöntemlerden biri, aygıtı «basitleştirmek» ve onun başına, ülkenin her yerinde, valilerin şahsında kollara ve gözlere sahip, diyelim bir grup ya da bir tek insanı geçirme yöntemidir. (Bu), çok basit bir yönetim biçimidir: burada ülkeyi yöneten bir kişi, valilerce toparlanan bilgileri alır, ve dürüst ve doğru yönettiği umuduna kapılır. Sonra sürtüşmeler başlar, sürtüşmeler çatışmalara, çatışmalar da ayaklanmalara dönüşür. Sonra ayaklanmalar bastırılır. Bu yönetim sistemi bizim sistemimiz değildir, ayrıca, basit olmakla birlikte, son derece masraflıdır. Ancak bir başka yönetim sistemi daha vardır, Sovyet sistemi. Sovyet ülkesinde biz, başka bir yönetim sistemini, hem köylüler hem ulusal azınlıklar, he «yabancı kökenli» denilenler hem de Ruslar arasındaki tüm değişiklikleri, tüm durumları tam bir dakiklikle önceden görmemizi olanaklı kılan bir yönetim sistemi uyguluyoruz, en yüksek organlar sistemi içinde, her değişikliği göstere hem bir Basmacılar hareketini ve bir haydut hareketi: hem de Kronstadt'ı ve olası her fırtına ve her tersliği hesaba katan ve önleyen bir barometreler dizisinin bulunması gerekir. Sovyetik yönetim sistemi budur. Bu sistem kendini Sovyet iktidarı, halk iktidarı olarak adlandırır, çünkü, en alt katmanlara dayanan bu sistem, her değişikliği tezden sezer, gerekli önlemleri alır ve eğer çizgi bozulmuşsa onu zamanında düzeltir, çünkü kendi kendini eleştirir ve çizgisini düzeltir. Bu yönetim sistemi Sovyet sistemidir, ve en yüksek kademelerimiz sistemi içinde, tüm ulusal sıkıntı ve gereksinimleri eksiksiz hesaba katan Örgütler bulunmasını gerektirir.

Bu sistemin idareyi karıştıracığı, yeni organların birikimine yol açacağı itirazı getiriliyor. Doğrudur. Şimdiye kadar, RSFSC MYK vardı, sonra Birlik MYK'ni kurduk, şimdi de Birlik MYK iki kısma bölünmek zorunda kalınacak. Elden birşey gelmez. En basit yönetim biçiminin, başa bir adam geçirmek ve onun yanına valiler vermek olduğunu söylemiştim. Ama Ekim'den sonra artık bu tür deneylere girişmek olanaksızdır. Sistem daha karışık bir duruma geldi, ama yönetimi kolaylaştırdı ve tüm yönetimi tepeden tırnağa Sovyetik kıldı. Bu yüzden Parti Kongresinin özel bir organ, mutlak zorunlu bir organ olarak Birlik MYK içinde ikinci bir meclisin kurulması lehinde karar vermesi gerektiğini düşünüyorum.

Bunun, Birlik halkları arasındaki işbirliğini düzenlemenin en yetkin biçimi olduğunu söylemek istemiyorum; bunun, bilimin son sözü olduğunu iddia etmek istemiyorum. Ulusal sorunu daha birçok kez ele alacağız, çünkü ulusal ve uluslararası koşullar değişiyor ve daha da değişebilir. Cumhuriyetler Birliği içinde kaynaştırdığımız bazı Komiserliklerin, eğer deneyim bize bu komiserliklerin kaynaştırıldıktan sonra olumsuz sonuç verdiğini gösterirse, sonradan bunları muhtemelen ayırmak zorunda kalmayacağımıza garanti veremem. Ama bir şey açık: Şimdiki koşullar altında ve şimdiki durumda, elimizde ne daha iyi bir yöntem, ne de daha uygun bir başka organ var. Şimdilik, tek tek Cumhuriyetlerde ortaya çıkan tüm dalgalanma ve değişiklikleri gösterebilecek bir organın oluşturulması için, elimizde ikinci meclisin kurulmasından ne daha iyi bir araç, ne de başka bir yol var.

Elbette, ikinci mecliste, sadece birleşmiş bulunan bu dört Cumhuriyet değil, bilakis tüm halklar temsil edilmek zorundadır; çünkü burada söz konusu olan sadece resmen birleşmiş bulunan Cumhuriyetler değil (bunların sayısı dördüttür), Cumhuriyetler Birliği'nin tüm halkları ve kavimleridir. Bu nedenle, elimizde ayrımsız tüm halkların ve Cumhuriyetlerin gereksinimlerini dile getiren bir biçimin bulunması zorunludur.

Özetliyorum yoldaşlar.

Ulusal sorunun önemi, uluslararası durumdaki yeni vaziyet tarafından belirlenmektedir, bizim burada Rusya'da, Federasyonumuzda, devrimin muazzam yedeklerini oluşturan Doğu'ya örnek vermek ve böylece Federasyonumuza karşı güvenlerini ve eğilimlerini pekiştirmek için, ulusal sorunu doğru bir biçimde, örnek bir biçimde çözmek zorunda bulunmamızla belirlenmektedir.

İç durum açısından bakıldığında, NEP koşulları, güçlenen Büyük-Rus şovenizmi ve yerel şovenizm sonucu, yine ulusal sorunun özel önemini vurgulama yükümlülüğü ile karşı karşıyayız.

Sonra, ulusal sorunun özünün, eski egemen ulus proletaryası ile eski ezilen ulusların köylülüğü arasında doğru ilişkiler kurmakta yattığını, bu görüş açısından, ulusal sorunun somut biçiminin şu anda, Cumhuriyetler Birliği içindeki, yekpare bir devlet içindeki halkların işbirliğini ve birarada yaşamasını sağlama araç ve yollarını bulmakta yattığını söyledim.

Daha sonra halkların bu yakınlaşmasını teşvik eden faktörlerden söz ettim. Bu birleşmeye ket vuran faktörlerden söz ettim, özellikle,

büyüyen bir güç olarak, Büyük- Rus şovenizmi üzerinde durdum. Bu güç esas tehlikedir, eski ezilen halkların Rus proletaryasına güvenini yıkabilir. Bu, en tehlikeli düşmanımızdır, onu yere sermemiz gerekiyor; çünkü onu yere sererek, onunla birlikte, bazı Cumhuriyetlerde kendini korumuş ve gelişmekte olan milliyetçiliği de onda dokuz yere sermiş oluruz.

Devam. Bir grup yoldaşın, bizi, bazı milliyetlerin zararına, diğer milliyetlere ayrıcalıklar tanıma yoluna itmeleri tehlikesi ile karşı karşıya bulunuyoruz. Bu yolu tutamayacağımızı açıkladım; çünkü bu, ulusal barışı baltalayabilir ve diğer ulusların kitlelerinin Sovyet iktidarına güvenini öldürebilir.

Ayrıca, birleşmeyi engelleyen bu faktörleri en acısız biçimde ortadan kaldırmamızı mümkün kılabilecek en önemli aracın, MYK içinde ikinci bir meclisin kurulması olduğunu söyledim. Bu konuda Merkez Komite-si'nin Şubat Plenumunda daha açık konuştum, bu konuda tezlerde daha üstü örtülü bir dil kullanılmaktadır ki böylelikle yoldaşlar, milliyetlerin çıkarlarını yansıtabilecek başka, daha esnek bir biçim, başka, daha uygun bir organ bulmakta bizzat olanağa sahip olsunlar diye.

Sonuçlar bunlardır.

Ulusal sorunu ancak bu yolda doğru bir biçimde çözebileceğimizi, proleter devrim bayrağını dalgalandırma ve devrimimizin büyük yedeklerini oluşturan ve proletaryanın emperyalizme karşı gelecekteki savaşlarında kesin bir rol oynayabilecek olan Doğu ülkelerinin sevgi ve güvenini bu bayrak için kazanmayı becereceğimizi sanıyorum. (Alkışlar.)

